

Ny skollag

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet samt motioner väckta med anledning av propositionen.

Propositionen innehåller ett förslag till ny skollag.

Propositionen innehåller också ett förslag till lag om införande av skollagen, där ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till skollagen samlas. Härutöver finns förslag till ändringar i förslaget till ny skollag och i annan lagstiftning, bl.a. inkomstskattelagen och lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare med anledning av proposition 2009/10:188 Nationell sfi-bonus.

Den nya skollagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2010. Enligt förslaget ska lagen tillämpas på utbildning och annan verksamhet fr.o.m. den 1 juli 2011. När det gäller vuxenutbildning föreslås att lagen tillämpas på utbildning fr.o.m. den 1 juli 2012.

Utskottet avstyrker motionsyrkandena och tillstyrker propositionerna med bl.a. ett förtydligande i lagtexten att även dövblinda elever ska tas emot i specialskolan samt en ändring av teknisk natur i förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).

I betänkandet finns reservationer från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	7
Redogörelse för ärendet	15
Ärendet och dess beredning	15
Bakgrund	16
Propositionens huvudsakliga innehåll	17
Utskottets överväganden	22
Avslag på propositionen	22
Inledande bestämmelser	25
Den nya skollagens uppbyggnad	25
Övergripande mål	28
Förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning	33
Lika tillgång till utbildning och likvärdig utbildning	37
Läroplan	40
Huvudmän och ansvarsfördelning	43
Skolhuvudmän och ansvaret för utbildningen	43
Reglering av utbildning med enskild huvudman	45
Ansvarsfördelning inom utbildningen	50
Ansvaret för undervisningen	53
Elevhälsa	57
Övriga frågor	59
Barns och elevers utveckling mot målen	61
Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling	61
Information om elevens utveckling	67
Åtgärder för rättvisa och likvärdiga betyg	70
Kvalitet och inflytande	76
Systematiskt kvalitetsarbete	76
Inflytande för barn, elever och vårdnadshavare	79
Lokala styrelser	85
Trygghet och studiero	87
Skolans arbetsmiljö	87
Disciplinära och andra särskilda åtgärder	91
Åtgärder mot kränkande behandling	97
Skolplikt och motsvarande rätt till utbildning	101
Förskolan	106
Förskoleklassen	111
Grundskolan	114
Utbildningens omfattning och innehåll	114
Tester och prov vid antagning	119
Avgifter	123
Övriga frågor	126
Grundskärskolan	127
Specialskolan	130
Sameskolan	131
Fritidshemmet	132
Allmänna bestämmelser om gymnasieskolan	134

Information om utbildning på nationella program och introduktionsprogram	134
Avgifter i gymnasieskolan	136
Övriga förslag och bedömningar inom allmänna bestämmelser om gymnasieskolan	137
Utbildning på nationella program i gymnasieskolan	141
Huvudprinciperna för utbildning på nationella program i gymnasieskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen	141
Behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram	143
Övriga förslag inom utbildning på nationella program i gymnasieskolan	145
Introduktionsprogram i gymnasieskolan	146
Dagens individuella program avskaffas	146
Introduktionsprogram	147
Allmänna bestämmelser om gymnasiesärskolan	155
Individuella studieplaner och utvecklingssamtal i gymnasiesärskolan	157
Utbildning på program i gymnasiesärskolan	158
Kommunal vuxenutbildning	162
Huvudprinciperna för kommunal vuxenutbildning i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen	162
Övergripande mål för den kommunala vuxenutbildningen	164
Behörighet till utbildning på gymnasial nivå	166
Övriga förslag och bedömningar inom den kommunala vuxenutbildningen	168
Särskild utbildning för vuxna	174
Utbildning i svenska för invandrare	177
Tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering	181
Övriga bestämmelser	185
Överklagande	189
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	190
Lagförslaget	191
Reservationer	193
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (s, v, mp)	193
2. Centrala begrepp, punkt 2 (v)	193
3. Övergripande mål, punkt 3 (s, v, mp)	194
4. Fördelning av resurser, punkt 4 (s, v, mp)	195
5. Jämställdhets- och hbt-perspektiv, punkt 5 (mp)	195
6. Förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning, punkt 6 (s)	196
7. Förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning, punkt 6 (v)	197
8. Lika tillgång till utbildning och likvärdig utbildning, punkt 7 (v)	197
9. Läroplan, punkt 8 (mp)	198
10. Skolhuvudmän och ansvaret för utbildningen, punkt 9 (v)	198
11. Lika förutsättningar för kommunala och fristående skolor, punkt 10 (s, v, mp)	199

12. Meddelarskydd, punkt 11 (s)	200
13. Godkännande av fristående skola, punkt 12 (v)	200
14. Ansvarsfördelning inom utbildningen, punkt 13 (s, v, mp)	202
15. Ansvaret för undervisningen, punkt 14 (v)	203
16. Ansvaret för undervisningen, punkt 14 (mp)	203
17. Elevhälsa, punkt 15 (s, v, mp)	204
18. Bibliotek i förskolan, punkt 16 (v)	205
19. Rätt att nå kunskapsmålen, punkt 17 (s, v, mp)	205
20. Skriftliga omdömen, punkt 18 (s, v, mp)	206
21. Skriftliga omdömen i ordning och uppförande, punkt 19 (mp)	206
22. Undantag från betygsbestämmelserna, punkt 20 (mp)	207
23. Betygsättning, punkt 21 (s, v, mp)	208
24. Betyg, punkt 22 (s, v, mp)	208
25. Obligatoriska kvalitetsredovisningar, punkt 23 (s, v, mp)	209
26. Kvalitetskrav, punkt 24 (s)	210
27. Forum för samråd, punkt 25 (mp)	210
28. Arbetsmiljölagens omfattning, punkt 26 (s, v, mp)	211
29. Självstyrande skolor, punkt 27 (s, mp)	211
30. Lokala styrelser med elevmajoritet, punkt 28 (s, v, mp)	212
31. Disciplinära åtgärder, punkt 29 (mp)	213
32. Anmälningsskyldighet för personal, punkt 30 (s, v, mp)	214
33. Flexibel skolstart, punkt 31 (mp)	215
34. Barnomsorg på obekvämt arbetstid, punkt 32 (s, v, mp)	215
35. Modersmål i förskolan, punkt 33 (s, v, mp)	216
36. Förskolans utemiljö, punkt 34 (v)	217
37. Närhetsprincipen i förskolan, punkt 35 (v)	217
38. Avskaffande av barnomsorgsavgift, punkt 36 (s, v, mp)	218
39. Enskilda förskolor, punkt 37 (v)	218
40. Förskoleklass, punkt 38 (s)	219
41. Utbildningens omfattning och innehåll, punkt 39 (mp)	220
42. Modersmål, punkt 40 (v)	221
43. Modersmål, punkt 40 (mp)	222
44. Kultur- och musikskolor, punkt 41 (v)	222
45. Teoretiska antagningsprov, punkt 42 (s, v, mp)	223
46. Närhetsprincipen i grundskolan, punkt 43 (s, v)	224
47. Närhetsgaranti i gymnasieskolan, punkt 44 (v)	224
48. Avgifter i skolan, punkt 45 (s, v, mp)	225
49. Fritidshemmet, punkt 46 (v)	226
50. Information om utbildning på nationella program och introduktionsprogram, punkt 47 (s)	227
51. Avgifter i gymnasieskolan, punkt 48 (v)	228
52. Huvudprinciperna för utbildning på nationella program i gymnasieskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen, punkt 49 (s, v, mp)	229
53. Särskilda varianter inom nationella program, punkt 50 (mp)	229
54. Behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram, punkt 51 (s, v, mp)	230
55. Huvudprinciperna för kommunal vuxenutbildning i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen, punkt 52 (s, v, mp)	230

56. Övergripande mål för den kommunala vuxenutbildningen, punkt 53 (mp)	231
57. Behörighet till utbildning på gymnasial nivå, punkt 54 (s, v, mp)	232
58. Tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering, punkt 55 (mp)	232
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	234
Proposition 2009/10:165	234
Följdmotioner med anledning av proposition 2009/10:165	235
Proposition 2009/10:188	240
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	241
1. Förslag till skollag	241
2. Förslag till lag om införande av skollagen (2010:000)	382
3. Förslag till lag om ändring i föräldrabalken	388
4. Förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)	390
5. Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)	391
6. Förslag till lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare	393
7. Förslag till lag om ändring i arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262)	395
8. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1109) om uppdragsutbildning i vissa fall	396
9. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor	397
10. Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)	398
11. Förslag till lag om ändring i lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning	399
12. Förslag till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200)	400
13. Förslag till lag om ändring i bibliotekslagen (1996:1596)	401
14. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	402
15. Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	403
16. Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	405
17. Förslag till lag om ändring i lagen (2004:543) om samttjänst vid medborgarkontor	406
18. Förslag till lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning	407
19. Förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens	408
20. Förslag till lag om ändring i lagen (2008:307) om kommunalt vårdnadsbidrag	409
21. Förslag till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567)	411
22. Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	413
23. Förslag till lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk	418
24. Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	419

25. Förslag till lag om ändring i lagen (2010:000) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	421
26. Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:000)	422
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens lagförslag	423
<i>Bilaga 4</i>	
Utskottets lagförslag	426

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Avslag på propositionen**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 1, 2009/10:Ub14 yrkande 1 och 2009/10:Ub15 yrkande 1.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. **Centrala begrepp**

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 4.

Reservation 2 (v)

3. **Övergripande mål**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 3, 2009/10:Ub14 yrkande 4 och 2009/10:Ub15 yrkande 3.

Reservation 3 (s, v, mp)

4. **Fördelning av resurser**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 2, 2009/10:Ub14 yrkande 3 och 2009/10:Ub15 yrkande 2.

Reservation 4 (s, v, mp)

5. **Jämställdhets- och hbt-perspektiv**

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 2.

Reservation 5 (mp)

6. **Förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 5 och 2009/10:Ub15 yrkande 24.

Reservation 6 (s)

Reservation 7 (v)

7. **Lika tillgång till utbildning och likvärdig utbildning**

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 6.

Reservation 8 (v)

8. **Läroplan**

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 6 i denna del.

Reservation 9 (mp)

9. **Skolhuvudmän och ansvaret för utbildningen**

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 7.

Reservation 10 (v)

10. Lika förutsättningar för kommunala och fristående skolor

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 11, 2009/10:Ub14 yrkande 15 och 2009/10:Ub15 yrkande 22.

Reservation 11 (s, v, mp)

11. Meddelarskydd

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub15 yrkande 25.

Reservation 12 (s)

12. Godkännande av fristående skola

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 8.

Reservation 13 (v)

13. Ansvarsfördelning inom utbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 23, 2009/10:Ub14 yrkande 28 och 2009/10:Ub15 yrkande 6.

Reservation 14 (s, v, mp)

14. Ansvaret för undervisningen

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 33 och 2009/10:Ub14 yrkande 12.

Reservation 15 (v)

Reservation 16 (mp)

15. Elevhälsa

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 12, 2009/10:Ub14 yrkande 23 och 2009/10:Ub15 yrkande 19.

Reservation 17 (s, v, mp)

16. Bibliotek i förskolan

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 28.

Reservation 18 (v)

17. Rätt att nå kunskapsmålen

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 19, 2009/10:Ub14 yrkande 5 och 2009/10:Ub15 yrkande 12.

Reservation 19 (s, v, mp)

18. Skriftliga omdömen

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 15, 2009/10:Ub14 yrkande 17 och 2009/10:Ub15 yrkande 16.

Reservation 20 (s, v, mp)

19. Skriftliga omdömen i ordning och uppförande

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 18.

Reservation 21 (mp)

20. Undantag från betygsbestämmelserna

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 11.

Reservation 22 (mp)

21. Betygssättning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 14 i denna del, 2009/10:Ub14 yrkande 13 och 2009/10:Ub15 yrkande 14.

Reservation 23 (s, v, mp)

22. Betyg

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 14 i denna del och 2009/10:Ub15 yrkandena 13 och 15.

Reservation 24 (s, v, mp)

23. Obligatoriska kvalitetsredovisningar

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 16, 2009/10:Ub14 yrkande 14 och 2009/10:Ub15 yrkande 21.

Reservation 25 (s, v, mp)

24. Kvalitetskrav

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub15 yrkande 23.

Reservation 26 (s)

25. Forum för samråd

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 20.

Reservation 27 (mp)

26. Arbetsmiljölagens omfattning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 25, 2009/10:Ub14 yrkande 31 och 2009/10:Ub15 yrkande 8.

Reservation 28 (s, v, mp)

27. Självstyrande skolor

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub15 yrkande 26.

Reservation 29 (s, mp)

28. Lokala styrelser med elevmajoritet

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 17, 2009/10:Ub14 yrkande 19 och 2009/10:Ub15 yrkande 17.

Reservation 30 (s, v, mp)

29. Disciplinära åtgärder

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 22.

Reservation 31 (mp)

30. Anmälningsskyldighet för personal

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 18, 2009/10:Ub14 yrkande 21 och 2009/10:Ub15 yrkande 18.

Reservation 32 (s, v, mp)

31. Flexibel skolstart

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 8.

Reservation 33 (mp)

32. Barnomsorg på obekväm arbetstid

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 22, 2009/10:Ub14 yrkande 29 och 2009/10:Ub15 yrkande 5.

Reservation 34 (s, v, mp)

33. Modersmål i förskolan

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 24, 2009/10:Ub14 yrkande 26 och 2009/10:Ub15 yrkande 7.

Reservation 35 (s, v, mp)

34. Förskolans utemiljö

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 29.

Reservation 36 (v)

35. Närhetsprincipen i förskolan

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 27.

Reservation 37 (v)

36. Avskaffande av barnomsorgspeng

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 21, 2009/10:Ub14 yrkande 30 och 2009/10:Ub15 yrkande 4.

Reservation 38 (s, v, mp)

37. Enskilda förskolor

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 26.

Reservation 39 (v)

38. Förskoleklass

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub15 yrkande 9.

Reservation 40 (s)

39. Utbildningens omfattning och innehåll

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkandena 6 i denna del, 7 och 9.

Reservation 41 (mp)

40. Modersmål

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkandena 32 och 34 samt 2009/10:Ub14 yrkande 27.

Reservation 42 (v)

Reservation 43 (mp)

41. Kultur- och musikskolor

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 13.

Reservation 44 (v)

42. Teoretiska antagningsprov

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 31, 2009/10:Ub14 yrkande 25 och 2009/10:Ub15 yrkande 11.

Reservation 45 (s, v, mp)

43. Närhetsprincipen i grundskolan

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 9 och 2009/10:Ub15 yrkande 10.

Reservation 46 (s, v)

44. Närhetsgaranti i gymnasieskolan

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 10.

Reservation 47 (v)

45. Avgifter i skolan

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 20, 2009/10:Ub14 yrkande 24 och 2009/10:Ub15 yrkande 20.

Reservation 48 (s, v, mp)

46. Fritidshemmet

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 30.

Reservation 49 (v)

47. Information om utbildning på nationella program och introduktionsprogram

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub15 yrkande 29.

Reservation 50 (s)

48. Avgifter i gymnasieskolan

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 35.

Reservation 51 (v)

49. Huvudprinciperna för utbildning på nationella program i gymnasieskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 37, 2009/10:Ub14 yrkande 33 och 2009/10:Ub15 yrkande 28.

Reservation 52 (s, v, mp)

50. Särskilda varianter inom nationella program

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 10.

Reservation 53 (mp)

51. Behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 36, 2009/10:Ub14 yrkande 32 och 2009/10:Ub15 yrkande 27.

Reservation 54 (s, v, mp)

52. Huvudprinciperna för kommunal vuxenutbildning i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 38 i denna del, 2009/10:Ub14 yrkande 35 i denna del och 2009/10:Ub15 yrkande 30 i denna del.

Reservation 55 (s, v, mp)

53. Övergripande mål för den kommunala vuxenutbildningen

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 34.

Reservation 56 (mp)

54. Behörighet till utbildning på gymnasial nivå

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 38 i denna del, 2009/10:Ub14 yrkande 35 i denna del och 2009/10:Ub15 yrkande 30 i denna del.

Reservation 57 (s, v, mp)

55. Tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 16.

Reservation 58 (mp)

56. Lagförslagen

Riksdagen

1. antar regeringens förslag i proposition 2009/10:165 till

a) skollag med de ändringarna

dels att 7 kap. 6 § får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 4,

dels att 15 kap. 31 § andra stycket avslutas med en punkt,

dels att det i 29 kap. 4 § efter ordet "avses" införs ett "i",

dels att i 29 kap. 8 § andra stycket före orden "sådan funktionsnedsättning" ordet "ett" ändras till "en",

b) lag om införande av skollagen (2010:000),

c) lag om ändring i föräldrabalken,

d) lag om ändring i semesterlagen (1977:480),

e) lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160),

f) lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare,

g) lag om ändring i arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262),

h) lag om ändring i lagen (1991:1109) om uppdragsutbildning i vissa fall,

i) lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor,

j) lag om ändring i sametingslagen (1992:1433) med den ändringen att 2 kap. 7 § första stycket avslutas med en punkt,

k) lag om ändring i lagen (1993:1651) om läkarvårdersättning,

l) lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200),

m) lag om ändring i bibliotekslagen (1996:1596),

n) lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister med den ändringen att 9 § får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 4,

o) lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) med den ändringen att 11 kap. 34 § får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 4,

p) lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) med den ändringen att det i punkten 5 läggs till ett tankestreck före ordet "studier",

q) lag om ändring i lagen (2004:543) om samttjänst vid medborgarkontor,

r) lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämnings,

s) lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens,

t) lag om ändring i lagen (2008:307) om kommunalt vårdnadsbidrag,

u) lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567),

v) lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

x) lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk med den ändringen att 17 § får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 4,

y) lag om ändring i socialförsäkringsbalken,

z) lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare,

å) lag om ändring i skollagen (2010:000),

2. antar regeringens förslag i proposition 2009/10:188 till lag om ändring i lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare,

3. godkänner vad regeringen föreslår om hävande av riksdagsbindningar.

Därmed bifaller riksdagen propositionerna 2009/10:165 punkterna 2, 3, 5–23 och 25–28 samt 2009/10:188 punkterna 3 och 4 samt bifaller delvis proposition 2009/10:165 punkterna 1 och 24.

Stockholm den 3 juni 2010

På utbildningsutskottets vägnar

Sofia Larsen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Larsen (c), Marie Granlund (s), Margareta Pålsson (m), Mats Gerdau (m), Mikael Damberg (s), Betty Malmberg (m), Agneta Lundberg (s), Tina Acketoft (fp), Fredrik Schulte (m), Gunilla Tjernberg (kd), Patrik Forslund (m), Thomas Strand (s), Ulrika Carlsson i Skövde (c), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I december 2002 överlämnade den parlamentariska utredningen Skollagskommittén sitt betänkande *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002:121). Betänkandet bereddes inom regeringskansliet, men något förslag lämnades inte till riksdagen.

Den 7 november 2006 fick en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet, Skollagsberedningen (U 2006:E), i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny skollag. Arbetsgruppen redovisade den 15 juni 2009 sitt uppdrag i promemorian *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och kvalitet* (Ds 2009:25). Promemorian har remissbehandlats.

Inom Utbildningsdepartementet har det också upprättats en promemoria med förslag till lag om införande av skollagen och till ändringar i viss annan lagstiftning, bl.a. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Även denna promemoria har remissbehandlats.

Den 23 mars 2006 gavs en särskild utredare i uppdrag att bedöma behovet av ett system med auktorisation av lärare. Utredningen, som antog namnet Lärarutredningen – om behörighet och auktorisation, överlämnade i maj 2008 betänkandet *Legitimation och skärpta behörighetsregler* (SOU 2008:52). Denna proposition behandlar några av de lagförslag som föreslogs i betänkandet. Betänkandet har remissbehandlats.

En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet, Betygsberedningen (U 2007:A) fick den 14 mars 2007 i uppdrag att utreda en ny betygsskala. Arbetsgruppen redovisade den 13 februari 2008 sitt uppdrag i promemorian *En ny betygsskala* (Ds 2008:13). Delar av promemorians författningsförslag behandlas i denna proposition. Promemorian har remissbehandlats.

Regeringen bemyndigade den 22 mars 2007 det ansvariga statsrådet att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda vissa frågor om fristående skolor samt enskild förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Utredningen, som antog namnet Utredningen om villkoren för fristående skolor, överlämnade i december 2008 sitt slutbetänkande *Mer om fristående skolor och enskild förskoleverksamhet* (SOU 2008:122). Betänkandets lagförslag i relevanta delar återfinns i propositionen. Betänkandet har remissbehandlats.

Regeringen beslutade den 18 mars 2010 även om propositionen *Bidragsvillkor för fristående verksamheter* (prop. 2009/10:157), som behandlar vissa av förslagen i betänkandet.

Den 1 februari 2007 bemyndigade regeringen det ansvariga statsrådet att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. föreslå en framtida struktur för gymnasieskolans studievägar. Utredningen, som antog namnet Gymnasieutredningen, överlämnade den 31 mars 2008 sitt betänkande *Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola* (SOU 2008:27). Betänkandets lagförslag i relevanta delar återfinns i propositionen. Även detta betänkande remissbe-

handlades. Regeringen beslutade den 13 maj 2009 om propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199), som bl.a. innehåller nya regler i skollagen (1985:1100) om gymnasieskolans nationella program. Riksdagen har beslutat i enlighet med förslagen (bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8).

Den 29 september 2009 remitterades en inom Utbildningsdepartementet upprättad departementspromemoria, *Särskilda program och behörighet till yrkesprogram* (dnr U2009/5552/G).

Regeringen överlämnade den 23 mars 2010 till riksdagen proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet. Propositionen innehåller ett förslag till ny skollag. Propositionen innehåller också ett förslag till lag om införande av skollagen, där ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till skollagen samlas. Härutöver finns förslag till ändringar i annan lagstiftning, bl.a. inkomstskattelagen och lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare med anledning av proposition 2009/10:188 Nationell sfi-bonus. Utskottet har den 16 april 2010 överlämnat propositionens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen till konstitutionsutskottet.

Därutöver behandlar utbildningsutskottet i detta betänkande motioner väckta med anledning av proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.

Bakgrund

Den skollag som nu gäller, skollagen (1985:100), trädde i kraft den 1 juli 1986. Den var resultatet av en främst författningsteknisk och språklig översyn av den dåvarande skollagen från 1962, skollagen (1962:319).

Lagen har ändrats i olika avseenden vid mer än ett sjuttiotal tillfällen sedan 1986. Under tiden har skolväsendet reformerats, och en omfattande decentralisering av ansvaret för skolan har genomförts. Den tidigare regelstyrningen av skolväsendet har i de flesta avseenden ersatts av mål och resultatstyrning. Även skolformsförfordningarna har genomgått omfattande revideringar.

År 1991 genomfördes den s.k. kommunaliseringen, vilket var en reform i flera olika steg. I regeringens proposition *Ansvar för skolan* (prop. 1990/91:18) lades riktlinjerna för ansvarsfördelningen mellan stat och kommun fast. Där angavs att riksdag och regering lägger fast mål och ramar samt står för tillsyn och en omfattande uppföljning och utvärdering av utbildningens resultat. Kommunerna och enskilda huvudmän ansvarar för driften av verksamheten, anställer personal och fördelar resurser, följer upp och utvärderar resultaten samt åtgärdar eventuella brister. Skolledare och lärare svarar för den pedagogiska och organisatoriska planeringen på skolenhetsnivå samt för genomförandet och uppföljningen av undervisningen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller ett förslag till ny skollag. Utgångspunkten för förslaget har varit en tydlig och enkel struktur, som i så stor utsträckning som möjligt är gemensam för alla skol- och verksamhetsformer och alla huvudmän. Förskolan föreslås bli en egen skolform, och de fristående skolorna och förskolorna bli en del av skolväsendet.

I skollagens inledande kapitel finns bestämmelser om övergripande mål för utbildningen och om lika tillgång till utbildning och alla elevers rätt till likvärdig utbildning. Det slås fast att utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna och av enskilda. I det inledande kapitlet definieras också vissa centrala begrepp som elev, fristående förskola och skola, skolenhet, undervisning och utbildning. Värdegrunden för skolväsendet definieras. I propositionen föreslås att utbildningen vid en skolenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell, medan en fristående förskola eller skola kan ha en konfessionell inriktning, där deltagande i de konfessionella inslagen ska vara frivilligt. Vidare ska läroplanerna gälla för alla förskolor och skolor, oavsett huvudman. En tydlig koppling görs till barnkonventionen. Barnets bästa ska vara utgångspunkt i all utbildning.

I förslaget förtydligas ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna. I den föreslagna lagens andra kapitel finns regler om godkännande av fristående skolor, förskolor, förskoleklasser och fritidshem. Förslaget innebär också att rektorns pedagogiska ledningsansvar förstärks. Förskolan ska ledas av en förskolechef. Det ställs också upp regler om vem som får anställas och vem som får undervisa i skolväsendet.

En samlad elevhälsa införs med förebyggande och hälsofrämjande syfte. För elevhälsans medicinska, psykosociala, psykologiska och specialpedagogiska insatser ska det, enligt förslaget, finnas tillgång till skolläkare, skol-sköterska, psykolog och kurator.

I lagens tredje kapitel föreslås bestämmelser om elevernas utveckling mot målen. Alla elever ska ges den ledning och den stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att utifrån sina förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Regleringen av den process som leder till beslut om särskilt stöd och ett åtgärdsprogram blir tydligare. Ett beslut om att upprätta eller inte upprätta ett åtgärdsprogram ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. I detta kapitel finns också bestämmelser om betyg.

I det fjärde kapitlet av den nya skollagen föreslås regler för skolornas kvalitetsarbete och elevers och vårdnadshavares inflytande i skolan. Huvudmän, skolor och förskolor ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Kravet på en kommunal skolplan och kvalitetsredovisning avskaffas. Vid varje skolenhet ska det bedrivas ett systematiskt arbete med barnens, elevernas och vårdnadshavarnas inflytande. Det är rektorn och förskolechefen som ansvarar för att det finns ett eller flera forum för samråd. Bestämmel-

ser införs också om att en kommun eller ett landsting får inrätta lokala styrelser inom den del av skolväsendet som kommunen eller landstinget är huvudman för.

Kapitel fem innehåller bestämmelser om trygghet och studiero, där bestämmelser om skolans arbetsmiljö och disciplinära åtgärder m.m. finns samlade. Rektorer och lärare får, enligt förslaget, möjlighet att vidta tillfälliga åtgärder för att värna alla elevers trygghet och studiero. En elev i grundskolan ska kunna avstängas från undervisningen under en kortare tid. Vidare ska föremål som används för att störa undervisningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i skolan kunna omhändertas.

Åtgärder mot kränkande behandling regleras i lagens sjätte kapitel.

I det sjunde kapitlet finns bestämmelser om skolplikt. Om en elev uppnått målen innan skolplikten upphör, upphör skolplikten tidigare. Samtidigt ska skolplikten förlängas ett år för den elev som inte gått ut högsta årskursen när skolplikten upphör. Reglerna om befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen utformas väsentligt mer restriktivt än i dag. Befrielse från undervisningen ska endast kunna medges när det finns synnerliga skäl. Befrielse kommer alltså endast att komma i fråga i undantagsfall. Nya regler om information vid frånvaro införs. Om en elev utan giltigt skäl uteblir från utbildningen ska rektorn enligt huvudregeln samma dag se till att vårdnadshavaren underrättas.

Efter dessa inledande kapitel med generella bestämmelser följer kapitelindelningen skolformerna. I åttonde kapitlet regleras förskolan.

Liksom för andra skolformer där enskilda kan vara huvudmän finns i kapitlet regler både för offentliga och enskilda huvudmän. Kommunen beslutar om godkännande av en fristående förskola och ansvarar för tillsynen. I det nionde kapitlet regleras förskoleklassen. Den nuvarande reglerna för skolformen kvarstår, men de organisatoriska bestämmelserna för förskoleklassen samordnas i större utsträckning med de bestämmelser som gäller för grundskolan. Bestämmelser om modersmålsstöd i förskolan och förskoleklassen förs in i lag. Statens skolinspektion ska i fortsättningen godkänna alla förskoleklasser med enskild huvudman.

Grundskolan regleras i det tionde kapitlet. Där stadgas att timplanen och kursplanerna ska gälla både offentliga och fristående grundskolor. I skollagen införs dock ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter som innebär undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen. Ett bemyndigande införs också om att utfärda föreskrifter om att antagningsprov ska kunna användas för urval till utbildningar som kräver speciella färdigheter fr.o.m. årskurs 7 och i vissa undantagsfall fr.o.m. årskurs 4.

Vidare föreslås att kommunen i undantagsfall, oberoende av elevens och vårdnadshavarens inställning, ska ha möjlighet att flytta en elev permanent till en annan skolenhet om det är nödvändigt för övriga elevers trygghet och studiero.

Reglerna om skolskjuts föreslås i allt väsentligt vara oförändrade jämfört med den nuvarande skollagen, men kommunen får skyldighet att erbjuda skolskjuts i vissa ytterligare fall, om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen. Vidare flyttas de övergripande bestämmelserna om modersmålsundervisning från förordning till lag.

Särskolan delas upp i två skolformer, grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Regleringen för dessa skolformer ansluter till regleringen om grundskola och gymnasieskola och läggs efter dessa i kapitel 11 respektive 18 och 19. Träningsskolan föreslås finnas kvar som inriktning inom grundsärskolan. Det slås också fast att elever med autism eller autismliknande tillstånd tillhör personkretsen för särskolan endast om de också har en utvecklingsstörning eller om de har en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom. För att betona vikten av en noggrann utredning inför beslut om mottagande i särskolan införs en bestämmelse som slår fast att utredningar inför beslut om mottagande ska omfatta en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning.

Bestämmelserna för specialskolan (12 kap.) och sameskolan (13 kap.) överensstämmer så långt som möjligt med bestämmelserna för övriga obligatoriska skolformer.

Fritidshemmet regleras i ett eget kapitel i den föreslagna skollagen (14 kap.) och kompletterar utbildningen i förskoleklass, de obligatoriska skolformerna och de särskilda utbildningsformer där skolplikten kan fullgöras.

Bestämmelserna för gymnasieskolan har, avseende regelverket om nationella program (15 och 16 kap.), utformats i enlighet med förslagen i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199) som riksdagen beslutade om hösten 2009 (bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8).

Vidare föreslås nya bestämmelser om introduktionsprogram i det 17 kapitlet som ska ersätta dagens individuella program samt nya behörighetsregler till gymnasieskolans yrkesprogram. Dessa har utformats i enlighet med förslagen i departementspromemorian *Särskilda program och behörighet till yrkesprogram* (dnr U2009/5552/G). Vidare har vissa bestämmelser om bl.a. modersmålsundervisning flyttats från förordning till lag.

För gymnasiesärskolan (18–19 kap.) införs bl.a. regler om ansökan, individuella studieplaner och utvecklingssamtal. Vidare införs en skyldighet att närvara i undervisningen och en rätt för elever som har särskilda skäl med hänsyn till sina personliga förhållanden att få mottas i en annan kommuns gymnasiesärskola.

De tre skolformerna inom vuxenutbildningen regleras i var sitt kapitel (20–22 kap.). Vuxenutbildning för utvecklingsstörda byter namn till särskild utbildning för vuxna. Samma regler för personkretsen gäller som för grundsärskolan och gymnasiesärskolan.

Svenskundervisning för invandrare byter namn till utbildning i svenska för invandrare. Förkortningarna komvux, sårvox och sfi utmönstras ur skollagen. För varje elev i kommunal vuxenutbildning, liksom i särskild utbildning för vuxna och i utbildning i svenska för invandrare, ska det finnas en individuell studieplan. En rätt till kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå införs för vissa elever. I övrigt innehåller de kapitel som rör vuxenutbildningen få materiella förändringar.

I propositionen förtydligas reglerna om entreprenad och samverkan, och de sammanförs i 23 kap. skollagen. En möjlighet för fristående gymnasieskolor att lägga ut delar av utbildningen på entreprenad föreslås.

I kapitel 24 regleras ett antal särskilda utbildningsformer, som t.ex. internationella skolor, utbildning vid särskilda ungdomshem och särskild undervisning bl.a. på sjukhus.

Kapitlet innehåller även bestämmelser om skolpliktens fullgörande på annat sätt. Villkoren för ett medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt skärps genom att det ska krävas synnerliga skäl.

Bestämmelser om pedagogisk omsorg som kan erbjudas i stället för förskola eller fritidshem, öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds samlas i ett eget kapitel i skollagen under beteckningen *annan pedagogisk verksamhet* (25 kap.). Hemkommunen ska, enligt förslaget, sträva efter att tillhandahålla omsorg under den tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds, om föräldrarna inte själva kan ordna omsorgen.

I kapitel 26 som behandlar tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering ges Statens skolinspektion ett tydligt lagstöd för sin verksamhet. Gemensamma bestämmelser om tillsynsmyndigheternas befogenheter vid tillsyn införs i lag. Det föreslås nya sanktioner mot både enskilda och offentliga huvudmän, t.ex. i form av vite. Ansvar för statlig utvärdering och kvalitetsgranskning slås också fast i lagen.

Verksamheten vid Skolväsendets överklagandenämnd regleras i kapitel 27. Samtidigt föreslås regler om muntlig förhandling vid nämnden. Bestämmelser om överklagande samlas i det 28 kapitlet. Vissa beslut som i dag endast kan överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt kommunallagen ska kunna överklagas till en allmän förvaltningsdomstol enligt allmänna förvaltningsrättsliga regler, bl.a. överklagande av beslut i fråga om skolskjuts, åtgärdsprogram och ekonomiskt stöd till inackordering. Nya överklagandemöjligheter införs när det gäller bl.a. beslut om avstängning av en elev i de obligatoriska skolformerna, nekad skolplacering på grund av betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter samt beslut om resor i specialskolan och sameskolan.

I det avslutande, tjugonionde, kapitlet i skollagen samlas vissa övriga bestämmelser, bl.a. bestämmelser om vilka barn och ungdomar som ska ha rätt till utbildning enligt lagen även om de inte är bosatta i landet. Därut-

över finns i kapitlet bl.a. regler om tystnadsplikt och talerätt. En ny bestämmelse föreslås om skyldigheten för fristående skolor att överlämna vissa betygshandlingar till lägeskommunen.

Propositionen innehåller också ett förslag till en lag om införande av skollagen, där ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till skollagen samlas. Den nya skollagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2010. Enligt förslaget ska lagen tillämpas på utbildning och annan verksamhet fr.o.m. den 1 juli 2011. När det gäller vuxenutbildning ska lagen, enligt förslaget, dock tillämpas på utbildning fr.o.m. den 1 juli 2012. Härutöver finns förslag till ändringar i annan lagstiftning.

Utskottets överväganden

Avslag på propositionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att propositionen bör avslås.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motionerna

Socialdemokraterna begär i motion 2009/10:Ub15 yrkande 1 avslag på propositionen. I motionen konstateras att Socialdemokraterna till övervägande del delar regeringens bedömningar i förslaget till en ny skollag. Man anser dock att beredningstiden för propositionen har varit mycket kort, trots det mycket omfattande materialet. Man framför också att Lagrådet har lämnat omfattande synpunkter på både struktur och innehåll. Socialdemokraterna anser att det är svårt att få en klar bild av hur regeringen behandlat kritiken och tillgodosett synpunkterna och föreslår därför att riksdagen avvisar propositionen. Avslag på motionen med samma motivering begärs också av Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 1 och av Miljöpartiet de gröna i motion 2009/10:Ub14 yrkande 1.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker propositionen och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena om avslag.

Propositionen innehåller ett förslag till en ny skollag som är anpassad till och moderniserad för att passa i ett mål- och resultatstyrt skolväsende där kunskapsuppdraget står i fokus. Lagförslaget speglar på ett tydligt sätt den ansvarsfördelning som råder mellan staten och huvudmännen, liksom de olika uppgifter som beslutsfattare och verksamma ska ha i ett decentraliserat system. I den nya lagen tydliggörs kommunernas och andra huvudmäns ansvar för utbildningens kvalitet och likvärdighet. Alla huvudmän måste erbjuda utbildning av sådan kvalitet att barn, ungdomar och vuxna får likvärdiga förutsättningar för att nå utbildningens mål. Alla barn och elever ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Även de elever som lätt når målen ska ges ledning och stimulans att nå längre i sin kunskapsutveckling.

En genomgående ambition i förslaget till ny skollag är att stärka kvaliteten, likvärdigheten och valfriheten i de utbildningar och övriga verksamheter som regleras i lagen.

Den skollag som nu gäller, skollagen (1985:100), trädde i kraft den 1 juli 1986. Den var resultatet av en främst författningsteknisk och språklig översyn av den dåvarande skollagen från 1962, skollagen (1962:319).

Lagen har ändrats i olika avseenden vid mer än ett sjuttioåtal tillfällen sedan 1986. Under tiden har skolväsendet reformerats, och en omfattande decentralisering av ansvaret för skolan har genomförts. Den tidigare regelstyrningen av skolväsendet har i de flesta avseenden ersatts av mål och resultatstyrning. Även skolformsförfordningarna har genomgått omfattande revideringar. Den nära tjugofem år gamla skollagen speglar inte de förhållanden som nu råder i skolan, även om lagen successivt uppdaterats. Utskottet anser att det är hög tid för en ny skollag. Att för riksdagen nu lägga fram ett förslag till ny skollag är en angelägen och välkommen åtgärd.

Lagstiftningens struktur är i behov av en översyn för att åstadkomma logik i uppbyggnaden. Skollagen behöver moderniseras genom att förenklas och förtydligas samt bättre anpassas till ett målstyrt skolväsende och till den ansvarsfördelning som råder mellan stat och kommun. Målstyrningen måste förtydligas och det kommunala ansvaret för utbildningens kvalitet och likvärdighet göras ännu tydligare. En utgångspunkt i propositionen är att ansvarsfördelningen såväl mellan stat och kommun som mellan beslutsfattare och pedagogisk profession ska ligga fast. En självklar utgångspunkt i propositionen är inriktningen på åtgärder som ska stärka kunskapsuppdraget för att fler elever ska nå målen. I den nya skollagen kommer skolans kunskapsuppdrag samt kvalitet, likvärdighet och valfrihet från förskola till och med vuxenutbildning att betonas. Utskottet menar att skolans kunskapsuppdrag bör tydliggöras.

Många elever lämnar grundskolan med bristfälliga baskunskaper. Enligt internationella kunskapsmätningar har t.ex. andelen 15-åringar i Sverige med svag läsförmåga ökat. Det är angeläget att de som har svårigheter i skolarbetet får extra stöd och mer hjälp med tidiga insatser. Utskottet delar regeringens uppfattning att fler elever kan nå skolans mål om kraven görs tydliga, elevernas kunskaper kontinuerligt följs upp, resultaten kommuniceras med hemmen och rätt stöd sätts in tidigt. Framgångsrika skolor har höga förväntningar på sina elever – med utgångspunkt i att alla elever kan lära samt att skolans och undervisningens kvalitet, inte elevernas bakgrund, är avgörande för resultaten. Dessa skolor utvärderar kontinuerligt elevernas kunskaper och ger uppmuntran för ett bra arbete. Utskottet menar att ledarskapet är av stor vikt för att utveckla framgångsrika skolor. Utskottet anser att alla skolor borde vara framgångsrika skolor.

En bärande princip i förslaget till en ny skollag är att alla verksamhets- och skolformer ska ha en i så stor utsträckning som möjligt gemensam reglering där detta är lämpligt, oavsett om huvudmannen är en kommun, ett landsting, staten eller en enskild. Förskolan utgör det första steget i utbildningssystemet och ska därför ingå i skolväsendet som en egen skolform. En annan genomgående princip är att elevernas rätt till trygghet och studiero i utbildningen ska öka. Den utbildning som i dag inryms i det

offentliga skolväsendet för vuxna ska också fortsättningsvis utgöra en del av skolväsendet och ska i det sammanhanget ges de förutsättningar som krävs med anledning av vuxenutbildningens uppdrag och särart.

Skolans värdegrund, så som den uttrycks i dagens styrdokument, bygger bl.a. på de internationella överenskommelserna, men det behöver tydligare framgå att skolans värdegrund baseras på FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna samt FN:s barnkonvention. Bestämmelserna och principerna i de internationella överenskommelserna bör genomsyra hela utbildningen.

Utskottet konstaterar att regeringens förslag i många avseenden ansluter sig till de förslag som Skollagskommittén lade fram i sitt betänkande *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002:121). När det gäller de delar av skolväsendet som berör vuxna ansluter sig förslaget i många avseenden till de förslag som arbetats fram inom det dåvarande utbildnings- och kulturdepartementet och som presenterades i departementspromemorian *Vuxenutbildningslag* (Ds 2005:33).

Utskottet konstaterar också att den nya skollagen kommer att utgöra en ny struktur för de kompletteringar och förändringar som blir resultatet av det pågående reformarbetet inom hela förskole- och skolområdet. Effekten bör bli en minskad detaljstyrning på förordningsnivå. Det finns en genomgående strävan i propositionen efter en gemensam, tydlig och enkel reglering. Ett inslag i förslaget till ny skollag är att bestämmelser som i dag finns i förordning i stället ska finnas i lagen. Regleringen i den nya skollagen kan och bör inte göras helt uttömmande. Vid sidan av lagen kommer det att behövas föreskrifter som meddelas av regeringen i förordning eller av statliga förvaltningsmyndigheter med stöd av bemyndiganden från regeringen. I den mån sådana föreskrifter gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden får de bara meddelas efter bemyndigande i lag (8 kap. 3 och 7 §§ regeringsformen). Detsamma gäller föreskrifter om grunderna för kommunernas organisation och verksamhetsformer och om befogenheter eller skyldigheter för kommunerna (8 kap. 5 och 7 §§ regeringsformen). Regeringen får dock utan bemyndigande meddela verkställighetsföreskrifter som kompletterar lagstiftningen (8 kap. 13 § första stycket 1 regeringsformen). Därutöver får regeringen enligt 8 kap. 13 § första stycket 2 regeringsformen genom förordning meddela föreskrifter som inte enligt grundlag ska beslutas av riksdagen. Denna föreskriftsrätt brukar benämnas regeringens restkompetens. Regeringen får enligt 8 kap. 13 § tredje stycket regeringsformen överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela såväl verkställighetsföreskrifter som föreskrifter inom ramen för restkompetensen. För sådan vidaredelegation på lagområdet krävs ett medgivande av riksdagen (8 kap. 11 § regeringsformen).

Lagrådet har lämnat såväl övergripande synpunkter på utformningen av bemyndiganden som synpunkter på enskilda bestämmelser. En av Lagrådets övergripande synpunkter gäller att olika bemyndiganden har utformats

på olika sätt. Regeringen har övervägt hur bemyndigandena har formulerats i de avseenden Lagrådet har pekat på och gjort vissa justeringar där det ansetts vara nödvändigt. Utskottet konstaterar att lagrådets synpunkter har beaktats av regeringen i det förslag som nu har lagts fram för riksdagen.

Inledande bestämmelser

Den nya skollagens uppbyggnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser den nya skollagens uppbyggnad, ett enhetligt och gemensamt skolväsende för alla skolformer samt definitioner i lagen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om definitionen av fristående skolor.

Jämför reservation 2 (v).

Propositionen

Den nya skollagen inleds med ett antal kapitel som i huvudsak innehåller gemensamma bestämmelser för alla aktuella skolformer samt för fritidshemmet. Därefter följer ett kapitel med gemensamma bestämmelser om trygghet och studiero för alla skolformer med undantag för förskolan.

Bestämmelser som enbart rör en specifik skolform finns i särskilda kapitel för förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare samt för fritidshemmet, som är ett komplement till vissa skolformer. Därefter följer ett kapitel om utbildning på entreprenad och samverkan samt kapitel om särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet. De avslutande kapitlen innehåller gemensamma bestämmelser om tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering, Skolväsendets överklagandenämnd, överklagande och till sist övriga bestämmelser. Där inget annat anges gäller bestämmelserna de skolformer som är aktuella samt fritidshemmet, oavsett om huvudmannen är offentlig eller enskild.

När det gäller utbildning för vuxna som har kommuner och landsting som huvudmän, är den i regeringens förslag en del av skolväsendet och omfattas av samma bärande principer som resten av skolväsendet, dvs. det sker en anpassning till ett målstyrt system och till den ansvarsfördelning som råder mellan stat och kommun.

Ett enhetligt och gemensamt skolväsende för alla skolformer

I propositionen föreslås att förskolan ska bilda en egen skolform. Dagens särskola ska delas upp i två skolformer, grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Fritidshemmet ska komplettera utbildningen i förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer. Vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet utanför skolväsendet ska regleras i två egna kapitel.

Syftet med att göra förskolan till en egen skolform är framför allt att ytterligare betona att förskolan har ett pedagogiskt uppdrag och därmed är en del av skolväsendet. Avsikten är dock inte att ändra förskolans uppdrag där omsorg och lärande bildar en helhet.

I dagens skollag ingår fritidshem, familjedaghem för skolbarn och öppen fritidsverksamhet i begreppet skolbarnsomsorg. Fritidshemmet föreslås nu ingå i skolväsendet och utgöra en verksamhet som är frivillig för eleverna och som kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan och motsvarande skolformer. Fritidshemmet ska erbjuda eleverna en meningsfull fritid samt stimulera deras utveckling och lärande. För att skapa överskådlighet i lagen och undvika upprepningar i varje skolformskapitel föreslår regeringen att alla bestämmelser om fritidshemmet samlas i ett särskilt kapitel. Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet ska, enligt regeringens förslag, även gälla för fritidshemmet. Likaså ska vissa gemensamma bestämmelser i skollagen gälla även fritidshemmet. Bestämmelser om pedagogisk omsorg (t.ex. familjedaghem) och öppen fritidsverksamhet behandlas i kapitel 25 Annan pedagogisk verksamhet.

Särskolan består i dag av den obligatoriska särskolan (grundsärskolan och träningsskolan) och gymnasiesärskolan. Regeringen konstaterar att det såväl i författningar som i den praktiska verksamheten ibland råder en oklarhet om begreppet särskola. Särskola används ofta som synonym för den obligatoriska särskolan. Genom att regeringen föreslår att den obligatoriska särskolan, som dessutom föreslås byta namn till grundsärskolan, och gymnasiesärskolan blir separata skolformer med skilda kapitel i skollagen skapas en ökad tydlighet om vilka regler som gäller för respektive verksamhet. Träningsskolan föreslås kvarstå som en inriktning inom grundsärskolan. Möjligheten för enskilda elever att välja ämnen respektive ämnesområden enligt båda inriktningarna föreslås öka.

Definitioner av centrala begrepp

Regeringen föreslår tydliga definitioner av centrala begrepp i utbildningen. Begreppen elev, fristående fritidshem, fristående förskola, fristående skola, förskoleenhet, skolenhet, undervisning och utbildning definieras i den nya skollagen. Som elev definieras den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan.

Med fristående fritidshem förstås sådant fritidshem som bedrivs av en enskild huvudman och som inte anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola, medan fristående förskola är en

förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola. En fristående skola är en skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådant fritidshem som anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola.

Med förskoleenhet förstås en enhet som organiserats av en huvudman för en förskola och som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra samt verksamhet som är knuten till enheten och som inte bedrivs i någon förskolebyggnad. Skolenhet definieras som en enhet som är organiserad av en huvudman för en annan skolform än förskola och som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra samt verksamhet som är knuten till enheten och som inte bedrivs i någon skolbyggnad.

Även begreppen undervisning och utbildning definieras i förslaget. Undervisning är sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Utbildning definieras som den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål. Termen utbildning är alltså ett vidare begrepp än undervisning och kan även omfatta annan verksamhet än undervisning i den inre och yttre miljön, t.ex. på skolgården och i matsalen. Utbildning kan även omfatta annan verksamhet, t.ex. vid lägerskolor, utflykter, studiebesök eller studieresor.

Motionerna

Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 4 att fristående skolor bör definieras så som verksamheter inom andra områden där man gör åtskillnad mellan offentlig och enskild verksamhet. Det bör således heta enskilda skolor, förskolor och fritidshem i enlighet med vad som föreslogs av Skollagskommitténs slutbetänkande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

En genomgående ambition i regeringens förslag är att en gemensam terminologi i så stor utsträckning som möjligt ska användas i de gemensamma bestämmelserna för alla skolformer. Samtidigt är det viktigt att varje skolforms särart tas till vara och inte anpassas till ett gemensamt regelverk på ett sådant sätt att skolformens uppdrag blir otydligt eller förvanskas. Därför föreslår regeringen att det i den nya skollagen tas in en bestämmelse med för skolväsendet gemensamma definitioner.

Regeringen föreslår att dagens benämning fristående skola för en skolenhet med enskild huvudman behålls. En fristående skola är en skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådan försko-

lekclass eller sådant fritidshem som anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola i den nya skollagen. En fristående skola ska godkännas av Statens skolinspektion. En fristående förskoleklass som inte är anknuten till en grundskola eller grundsärskola ska också godkännas av Statens skolinspektion.

I Skollagskommitténs betänkande (SOU 2002:121) föreslogs ett gemensamt regelsystem för kommunala och fristående skolor. Kommittén menade att det var mindre lämpligt att använda beteckningen fristående skolor för dessa skolor när man i stället ville understryka det gemensamma regelverket. Eleverna vid de fristående skolorna skulle inte längre "stå vid sidan av de skolformer som anordnas av det allmänna". Enligt förslaget skulle enskilda skolor ansluta sig till den författningsbestämmelse eller det styrdokument som gällde för de offentliga skolorna, och det friutrymme som de fristående skolorna har skulle öppnas generellt genom författningsändringar även för offentliga skolor.

Utskottet menar att det kunde finnas fog för en sådan uppfattning. Det har emellertid gått nästan ett decennium sedan Skollagskommittén avlämnade sitt betänkande, och termens valör har förändrats. Fristående skolor får nu anses vara en för allmänheten välkänd terminologi utan eventuell ideologisk konnotation, som är inarbetad och som dessutom fungerar väl. Utskottet anser därför att det saknas skäl att ändra terminologin.

Det finns anledning att betona att de fristående skolorna och förskolorna i den nya skollagen ingår som en integrerad del i respektive skolform och inte längre kan sägas vara fristående från resten av skolväsendet. Detta visar sig främst genom att de flesta bestämmelserna i lagen föreslås omfatta alla skolformer och fritidshemmet oavsett huvudman utan att detta markeras särskilt. Även läroplaner och övriga styrdokument ska i fortsättningen rikta sig till både offentliga och enskilda huvudmän utan att detta särskilt behöver anges.

Övergripande mål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser syftet med utbildningen inom skolväsendet och utbildningens utformning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillägg till de övergripande målen för skolan och syftet med undervisningen samt motionsyrkanden om att alla skolor ska vara bra skolor.

Jämför reservationerna 3 (s, v, mp), 4 (s, v, mp) och 5 (mp).

Propositionen

Syftet med utbildningen inom skolväsendet

I propositionen föreslår regeringen att syftet med utbildningen inom skolväsendet anges i lagen. Utbildningen inom skolväsendet ska syfta till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen ska också syfta till att man i samarbete med hemmen främjar barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

I propositionen anförs bl.a. att bestämmelsen om syftet med utbildningen ersätter den portalparagraf som formulerats i 1 kap. 2 § i 1985 års skollag när det gäller utbildning för barn och ungdomar. I regeringens förslag till bestämmelse om syftet med utbildningen finns de viktigaste fundamenten för skolverksamheten fastlagda, såsom lika tillgång till utbildning, likvärdighet, utbildningens syfte och värdegrund. Dessa övergripande syften har betydelse både för den enskilda individens utveckling och för samhällsutvecklingen. Syftena är förhållandevis allmänt formulerade och avser vid sidan av symbolvärdet främst att tjäna som grundval för tolkningen av andra mer konkret utformade bestämmelser. Portalparagrafen kompletteras också av bestämmelser om syfte för respektive skolform, för fritidshemmet och för vissa andra utbildningsformer och verksamheter. Grundläggande mål för utbildningen utvecklas och kompletteras också i läroplanerna.

I portalparagrafen föreslås ett tillägg jämfört med 1985 års skollag om de mänskliga rättigheterna samt ett förtydligande om att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I förslaget understryks att den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt internationella överenskommelser. Tillägget om de mänskliga rättigheterna som nämns i bestämmelsen betonar detta särskilt.

Utbildningens utformning

Regeringen föreslår i propositionen att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan män-

niskor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

I 1985 års skollag finns två områden uppräknade som särskilt ska beaktas av den som verkar inom skolan, nämligen att främja jämställdhet mellan könen samt att aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden. Regeringen menar att en mer omfattande uppräkningslista av olika former av kränkande behandling är svår att göra helt uttömmande. En uppräkningslista kan leda till osäkerhet om huruvida andra beteenden är kränkande eller inte. Enligt förslaget ska utbildningen i stället utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. I varje skolformskapitel och i kapitlet om fritidshemmet finns ytterligare bestämmelser om utbildningens utformning och respektive utbildnings syfte.

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Det innebär att utbildningen i sig och de som verkar inom den aktivt och medvetet ska förmedla till barnen och eleverna vårt samhälles gemensamma värderingar, såsom demokrati och mänskliga rättigheter, och stimulera barnen och eleverna att förverkliga värderingarna. Detta ska också komma till uttryck i praktisk och vardaglig handling. Enligt läroplanen för grundskolan, Lpo 94, sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande i överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism. Häri ingår också att utbildningen ska syfta till att förverkliga barnets specifika rättigheter enligt barnkonventionen, bl.a. respekt för barnets kulturella identitet och språk.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

De nationella styrdokumenterna ger läraren utrymme att välja innehåll och metoder för att nå målen. Detta kräver ett vetenskapligt förhållningssätt där läraren väljer innehåll och metod, och att värdera resultatet ska därför präglas av ett vetenskapligt förhållningssätt och kunskaper som grundar sig på relevant forskning och beprövad erfarenhet.

Utbildningen, och de läroplaner och kursplaner som styr den, vilar självklart på forskningsbaserad grund och beprövad erfarenhet. Detta bör markeras i lagen. Regeringen föreslår att utbildningen ska ”vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet”. Både utbildningens innehåll och den pedagogik som används omfattas av bestämmelsen. Detta är en formulering som anknyter till högskolelagens (1992:1434) formulering med delvis denna innebörd. Formuleringen tydliggör lärares ansvar att bedriva en undervisning som vilar på vetenskaplig grund.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i motion 2009/10:Ub15 yrkande 3 ett tillägg till de övergripande målen för skolan. Man vill ha ett tydligare uppdrag för skolan att vara en mötesplats. I motionen framhålls att en skola där man möts över sociala, kulturella och etniska gränser är en av de viktiga faktorerna för att skapa ett samhälle som präglas av förståelse och sammanhållning. Varje skola oavsett huvudman bör arbeta för en socialt och kulturellt blandad sammansättning av elever. Tillkännagivanden med samma innehåll föreslås av Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 3 och Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 4.

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 2 att alla skolor ska vara bra skolor. Socialdemokraterna skriver att frågan om att alla skolor och elever ska ges bästa förutsättningar att nå målen måste vara central i en skollag. Regeringen utelämnar frågan om resurser till skolorna. Socialdemokraterna anser att även i ett skolsystem där kommunerna bär huvudansvaret för skolans finansiering kan staten sätta upp principer för hur resurser ska fördelas. Regeringen bör därför återkomma med lagförslag som tydligare anger att kommunerna både kan och bör fördela resurser mellan skolor efter elevernas behov. Denna uppfattning delas av Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 2 och Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 3.

Miljöpartiet de gröna anför i motion 2009/10:Ub14 yrkande 2 att syftet med skolväsendet i stort är väl formulerat i regeringens förslag. Miljöpartiet anser dock att jämställdhets- och hbt-perspektiven saknas i formuleringarna samt att det i syftet bör framgå att skolan även bör främja hälsa och hållbar utveckling.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena om tillkännagivanden.

I propositionen föreslås formuleringar om syfte och mål med undervisningen inom skolväsendet. Dessa är förhållandevis allmän formulerade och avser vid sidan av symbolvärdet främst att tjäna som grundval för tolkningen av mer konkret utformade bestämmelser.

I förskolans och skolans uppdrag ligger att alla barn och elever ska ges bästa möjliga förutsättningar att utifrån sina behov och förutsättningar utvecklas så långt som möjligt i enlighet med utbildningens mål. Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Alla barn ska ges lika möjlighet att utveckla sin fulla potential i förskolan och skolan. Utskottet anser att skolan måste utgå från varje barns behov och förutsättningar och att varje elev måste ges möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Utskottet delar regeringens uppfattning att detta bör skrivas in i syftet med utbildningen inom skolväsendet. I den nya skollagen uttrycks detta med orden att i utbild-

ningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov, där strävan ska vara att uppväga skillnader i deras förutsättningar samt att alla barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de kan utvecklas så långt som möjligt. Avsikten är att uppmärksamma det ansvar huvudmän och profession har för att vid resursfördelning, organisation och val av metoder och arbetssätt anpassa verksamheten till barns och elevers skilda förutsättningar och behov. Också i andra bestämmelser i den nya skollagen kommer detta synsätt till uttryck bl.a. vad gäller utbildningens likvärdighet, varhelst i landet den anordnas, samt i bestämmelser om att barn och elever som är i behov av stöd också har rätt till detta. Att alla skolor ska vara bra skolor är en självklarhet. En tydligare ansvarsfördelning ger, tillsammans med ett gott ledarskap, också förutsättningar för att kunna ha en hög ambition i detta avseende.

I propositionen föreslår regeringen också att kunskapsbegreppet ges en bredare innebörd så att utbildningen också ska främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare. Sådan allsidig personlig utveckling kan bl.a. handla om utvecklande av den kreativa förmågan, lusten att skapa, och förmågan att ta initiativ och omsätta idéer till handling – förmågor och färdigheter som är centrala för att bl.a. utveckla ett entreprenöriellt förhållningssätt.

I portalparagrafen föreslås också ett tillägg om de mänskliga rättigheterna och ett förtydligande om att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Utskottet delar uppfattningen att det är angeläget att skolan är en mötesplats där elever kan mötas över sociala, kulturella och etniska gränser. Utskottet anser dock att en av de allra viktigaste faktorerna för att skapa ett samhälle som präglas av förståelse och sammanhållning är att man ger alla elever möjlighet inte bara att nå skolans mål utan att också utvecklas så långt som möjligt efter sina individuella behov och förutsättningar. En sådan målsättning skapar förutsättningar för att överbrygga sociala, kulturella och etniska skillnader.

Utbildningen i skolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Det innebär att utbildningen i sig och de som verkar inom den aktivt och medvetet ska förmedla till barnen och eleverna vårt samhälles gemensamma värderingar, såsom demokrati och mänskliga rättigheter, och stimulera barnen och eleverna att förverkliga värderingarna. Detta ska också komma till uttryck i praktisk och vardaglig handling. Enligt Lpo 94 sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande i överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism. Här ingår också att utbildningen ska syfta till att förverkliga barnets specifika rättigheter enligt barnkonventionen, bl.a. respekt för barnets kulturella identitet och språk.

Utskottet delar regeringens bedömning att en mer omfattande uppräknings av olika former av kränkande behandling är svår att göra helt uttömmande. En uppräknings kan leda till osäkerhet om huruvida andra beteenden är kränkande eller inte. Utskottet anser att målen i regeringens förslag är väl formulerade.

Förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ansvar vid nyetablering samt lika villkor för offentliga och fristående skolor.

Jämför reservationerna 6 (s) och 7 (v).

Propositionen

I propositionen föreslås att utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell. Undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem ska dock få ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt.

Förslaget att utbildning som bedrivs av en offentlig huvudman alltid ska vara icke-konfessionell motsvarar i princip dagens bestämmelser. I läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet samt för de frivilliga skolformerna anges att undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell. Någon motsvarande bestämmelse har inte funnits för förskolan. I propositionen föreslår regeringen att gällande bestämmelser i läroplanerna förs in i lagen men med bl.a. den ändringen att begreppet undervisning ersätts av begreppet utbildning. I den nya skollagen är, som redogjorts för tidigare i detta betänkande, undervisning ett snävare begrepp än utbildning. Med utbildning avses i den nya skollagen den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

Bestämmelsen innebär att huvudmannen har ett ansvar att se till att eleven inte blir ensidigt påverkad i olika trosfrågor. I propositionen understryks att detta dock inte utgör något hinder mot att huvudmannen inom ramen för skolans val eller elevens val i grundskolan eller motsvarande skolformer eller inom ramen för det individuella valet i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan erbjuder undervisning i religionskunskap, historia

eller samhällskunskap som innebär fördjupning i t.ex. kristendom, islam eller judendom. Denna undervisning måste dock ske på ett sådant sätt att även utbildningen i detta avseende är icke-konfessionell.

Regeringen föreslår nu motsvarande reglering för undervisningen vid fristående skolor, fristående fritidshem och fristående förskolor. Bestämmelsen utgör inte något hinder för huvudmannen att inom ramen för elevens val eller skolans val i grundskolan och motsvarande skolformer eller inom ramen för det individuella valet i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan erbjuda undervisning i religionskunskap, historia eller samhällskunskap som innebär fördjupning i kristendom, islam eller judendom etc. Sådan undervisning måste dock utformas på ett sådant sätt att den är icke-konfessionell. Denna bestämmelse saknar motsvarighet i 1985 års skollag.

Därutöver får konfessionella inslag förekomma i den del av utbildningen som inte utgör undervisning. Som exempel kan nämnas morgonsamlingar och bönestunder. Naturligtvis får sådana inslag i utbildningen inte strida mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildningen. Deltagandet i de konfessionella momenten ska vara frivilligt. Kravet på frivillighet innebär dock inget hinder för att barnen eller eleverna väljer att närvara vid ett konfessionellt inslag utan att aktivt delta.

Enligt 2 kap. 23 § regeringsformen får inte en lag eller annan föreskrift meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Enligt artikel 2 första meningen i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen får ingen förvägras rätten till undervisning. Enligt andra meningen ska staten vid utövandet av den verksamhet den kan ta på sig i fråga om utbildning och undervisning respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa eller filosofiska övertygelse. Av artikel 2 följer i princip en rätt att inrätta privata skolor, men staten kan ställa krav på undervisningens standard och innehåll och på lärarnas kompetens. Syftet med kravet på att undervisning som anordnas av enskilda inom skolväsendet ska vara icke-konfessionell är att säkerställa en sådan objektiv, kritisk och pluralistisk undervisning som artikel 2 i det första tilläggsprotokollet garanterar. Enligt regeringens bedömning är den föreslagna bestämmelsen förenlig med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen.

Regeringen föreslår en bestämmelse om att eventuellt deltagande i konfessionella inslag i utbildningen ska vara frivilligt för barnet eller eleven. För barn i förskolan och underåriga elever i övriga skolformer utövas bestämmanderätten i deras personliga angelägenheter enligt föräldrabalken av deras vårdnadshavare. Vårdnadshavarna ska enligt föräldrabalken ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål i takt med stigande ålder och utveckling. Regeringen anser att det kan vara lämpligt att ett beslut om elevens deltagande i konfessionella inslag sker vid terminsstarten även om ett sådant ställningstagande naturligtvis kan omprövas. En

fristående skola ska på samma sätt som enligt dagens lagstiftning vara öppen för alla elever, och deltagande i konfessionella inslag kan därför inte göras till ett villkor för mottagande eller fortsatt skolgång. Hur frågan om frivillighet närmare ska lösas hos varje huvudman måste hanteras lokalt på ett praktiskt fungerande sätt utifrån de behov och förutsättningar som gäller i den aktuella verksamheten.

De grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheter som utgör utgångspunkten för skolans värdegrund måste utan inskränkningar omfattas även av skolor med konfessionell inriktning. Undervisningen ska bedrivas under iakttagande av läroplanernas krav på saklighet och allsidighet, öppenhet för skilda uppfattningar, tolerans samt möjligheter till personliga ställningstaganden.

Regeringen understryker i propositionen att bestämmelserna om konfessionella inslag riktar sig till huvudmännen för utbildningen. Det innebär därför inget hinder för att t.ex. elever i kommunala skolor anordnar rastaktiviteter som har konfessionella inslag. Utrymmet för sådana aktiviteter får därför på samma sätt som i dag avgöras utifrån allmänna regler om yttrandefrihet m.m.

I den ansökan om godkännande att bedriva förskola som lämnas till kommunen bör huvudmannen ange sin avsikt att ha en konfessionell inriktning. För fristående grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor bör detta anges i ansökan om godkännande till Statens skolinspektion. Regeringen kan meddela närmare bestämmelser om detta i förordning.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 24 att Skolinspektionen vid beslut om nyetablering måste ges ansvaret att göra en helhetsbedömning av huvudmannens förutsättningar att leva upp till lagens krav på att följa de allmänna mål och den värdegrund som gäller för skolväsendet liksom bestämmelsen att undervisningen ska vara icke-konfessionell.

Vänsterpartiet begär i motion 2009/10:Ub13 yrkande 5 ett tillkännagivande om sekulär skola. I motionen anförts uppfattningen att om lika villkor ska gälla för offentliga och fristående skolor bör reglerna om att utbildningen ska vara icke-konfessionell gälla för de fristående skolorna. Det ska inte finnas möjlighet för skolor att vara undantagna från kravet på att de ska vara icke-konfessionella.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I propositionen föreslås att utbildning som bedrivs av en offentlig huvudman alltid ska vara icke-konfessionell. Förslaget motsvarar i princip dagens bestämmelser. Att undervisningen ska vara icke-konfessionell i en skola med offentlig huvudman framgår redan i dag av läroplanerna.

Undervisningen vid en fristående skola eller förskola ska även den vara icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt får dock ha en konfessionell inriktning. Bestämmelser om möjligheten för friskolor att ha en konfessionell inriktning finns redan i dag.

Utskottet konstaterar att ett tillkännagivande med innebörden att reglerna om icke-konfessionell utbildning även ska gälla fristående skolor står i strid med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen. Utskottet anser att föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse är en självklarhet i ett rättssamhälle.

Utskottet anser att det finns en grundläggande skillnad mellan att gå i en offentlig skola och att välja en skola med konfessionell inriktning. Att välja en skola med sådan inriktning är frivilligt. Därmed ska det i en skola med konfessionell inriktning vara möjligt att under skoldagen ge utrymme för konfessionell verksamhet. I en skola med konfessionell inriktning kan det finnas utrymme för att inom ramen för utbildningen anordna andakter, bönestunder eller annan form av religionsutövning, t.ex. fördjupning i den egna trosläran som konfirmationsläsning. Inget hindrar heller att det kan finnas inslag av religiösa symboler eller dylikt i inredningen. Det kan många gånger vara naturligt att alla elever närvarar vid de konfessionella inslagen utan att alla aktivt deltar. Det kan t.ex. handla om att alla elever är närvarande under en tackbön före skolmåltiden eller vid en bön som avslutar en morgonsamling men att de som inte vill väljer att avstå från deltagande i bönen. Möjligheten att ha konfessionella inslag innebär att den konfessionella verksamheten får ges utrymme under skoldagen. Dessutom ska det liksom i dag vara möjligt att inom ramen för elevens val eller skolans val i grundskolan och motsvarande skolformer eller inom det individuella valet i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan erbjuda undervisning i religionskunskap, historia eller samhällskunskap som innebär en fördjupning i kristendom, islam, judendom etc., t.ex. i form av bibel- eller koranstudier. Sådan undervisning måste dock ske på ett sådant sätt att undervisningen fortfarande är icke-konfessionell, dvs. den ska vila på vetenskaplig grund och vara saklig och allsidig.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det inte finns någon motsättning mellan möjligheten till konfessionella inslag och kravet på att dessa inslag ska vara frivilliga. De konfessionella inslagen ska alltid erbjudas med respekt för elevernas integritet.

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att huvudmannen bör ange sin avsikt att ha en konfessionell inriktning i den ansökan om godkännande att bedriva förskolor som lämnas till kommunen. För fristående grundskolor, grundskolor, gymnasieskolor och gymnasieskolor bör detta anges i ansökan om godkännande till Statens skolinspektion.

Lika tillgång till utbildning och likvärdig utbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser lika tillgång till utbildning, likvärdig utbildning och särskild hänsyn till barnets bästa.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om elever med funktionsnedsättningar.

Jämför reservation 8 (v).

Propositionen

Lika tillgång till utbildning och likvärdig utbildning

I propositionen föreslås en tydlig bestämmelse om alla barns lika tillgång till utbildning och likvärdig utbildning. Regeringen föreslår att alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i den nya skollagen. Det ska i bestämmelsen om detta finnas en hänvisning till diskrimineringslagen (2008:567) som gäller för verksamhet enligt den nya skollagen. Utbildningen ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

I propositionen understryks att en av de viktigaste uppgifterna för skolväsendet är att förmedla och förankra de grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheter som vårt samhälle vilar på. Detta gäller bl.a. principerna om likvärdig utbildning, de övergripande mål som utbildningen ska genomsyras av och de demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter som alla som finns i verksamheten ska arbeta för. Regeringen anser därför att vissa grundläggande mål, som i dag främst finns i läroplanerna, bör föras till den nya skollagen.

Rätten till lika tillgång till utbildning är en grundbult i det svenska skolsystemet. En motsvarande bestämmelse om lika tillgång och likvärdig utbildning finns även i den nuvarande skollagen. Begreppet lika tillgång kan dock inte ha samma innebörd när det gäller utbildning i förskola, fritidshem, samtliga program i gymnasieskolan eller samtliga kurser i vuxenutbildningen. För förskola och fritidshem gäller särskilda kriterier för att bli erbjuden en plats, och avgifter får dessutom tas ut där enligt särskilda

bestämmelser. Särskilda kriterier för antagning gör att utbildningar i gymnasieskolan och vuxenutbildningen inte är tillgängliga för alla på samma villkor. Utbildningarna i särskolan, specialskolan och sameskolan är avsedda för vissa kategorier av elever. Av dessa skäl finns därför en inskränkning genom hänvisningen till andra särskilda bestämmelser i lagen.

Lika tillgång till utbildning i förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan ska liksom i dag gälla oavsett geografisk hemvist, sociala och ekonomiska förhållanden, kön och övriga diskrimineringsgrunder, dvs. etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Av främst lagtekniska skäl anser regeringen emellertid att det inte är nödvändigt att räkna upp dessa i lagtexten.

Särskild hänsyn till barnets bästa

Regeringen föreslår att barnets bästa ska vara utgångspunkten i all utbildning och annan verksamhet som rör barn enligt den nya skollagen. Med barn ska avses varje människa under 18 år. Ett barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Regeringens förslag i detta avseende innebär en nyhet och tar sin utgångspunkt i artikel 3 om barnets bästa i främsta rummet och artikel 12 om barnets rätt att komma till tals och bli hörd i FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. Barnkonventionen innehåller såväl medborgerliga och politiska rättigheter som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och omfattar alla barn upp till 18 år. Konventionen är inriktad på individen, och artiklarna handlar om barnets rätt att få sina grundläggande rättigheter och behov tillgodosedda.

Artikel 3 i barnkonventionen anger att vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa komma i främsta rummet. Detta gäller oavsett om åtgärderna vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Barnets bästa förutsätter att en bedömning görs av vilka konsekvenser ett visst beslut eller en åtgärd får för det enskilda barnet eller för en grupp av barn. Vid en sådan bedömning, eller barnkonsekvensanalys, ska barnets bästa väga tungt i förhållande till andra avvägningar. Grundläggande för att bedöma barnets bästa är att inhämta och beakta barnets åsikter. Enligt artikel 12 har barnet rätt att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne, varvid barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Artiklarna 3 och 12, tillsammans med artikel 2 om icke-diskriminering och artikel 6 om rätt till liv och utveckling, utgör de grundläggande principerna i konventionen och ska relateras till övriga rättigheter i konventionen, bl.a. rätten till utbildning, rätten till tanke- och religionsfrihet och rätten till skydd mot våld och övergrepp.

Bestämmelsen om hänsyn till barnets bästa utgör en av portalparagraferna i den nya skollagen och ska således tillämpas i relation till relevanta bestämmelser i skollagen, däribland de bestämmelser som rör åtgärder för

att säkerställa trygghet och studiero i skolan och åtgärder kopplade till kvalitet och inflytande i skolan. Med begreppet barn avses i barnkonventionen personer under 18 år. Det är viktigt att barnkonventionens anda genomförs all lagstiftning som rör barn och ungdomar.

Motionerna

Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 6 att även elever med funktionsnedsättning ska kunna kräva en lika bra utbildning som alla andra elever och omfattas av bestämmelsen om att skolan ska vara likvärdig och att alla barn omfattas av skolplikten och den därmed tillhörande rätten till utbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Av propositionen framgår att lika tillgång till utbildning i förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan liksom i dag ska gälla oavsett geografisk hemvist, sociala och ekonomiska förhållanden, kön och övriga diskrimineringsgrunder, dvs. etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Av främst lagtekniska skäl anser regeringen emellertid att det inte är nödvändigt att räkna upp detta i lagtexten. Regeringen föreslår också att det ska finnas en direkt hänvisning till diskrimineringslagen (2008:567) som gäller för verksamhet enligt skollagen.

Utskottet vill understryka att likvärdighet inte betyder likformighet eller att alla elever ska få lika mycket resurser. Likvärdighet upprätthålls av mål i skollag och läroplaner, betygskriterier, bestämmelser om minsta garanterad undervisningstid, ämnen, lärarbehörighet, särskilt stöd, överklagande samt tillsyn och kvalitetsgranskning. Likvärdighet innebär här att de fastställda målen kan nås på olika sätt beroende på lokala behov och förutsättningar. Kvaliteten i verksamheten ska dock ligga på en lika hög nivå oavsett var i landet verksamheten bedrivs.

Rätten till likvärdig utbildning är också angiven i 1985 års skollag. Ansvar för en likvärdig utbildning över hela landet bärs gemensamt av stat och skolhuvudmän. Principen är också en utgångspunkt för den statliga tillsynen. Rättssäkerheten är en fundamental aspekt av likvärdigheten. Utskottet menar att det ska vara tydligt var ansvar och beslutsbefogenheter ligger. I vissa fall kan rättssäkerheten värnas och stärkas genom att beslut kan överklagas genom s.k. förvaltningsbesvär.

Utskottet påminner också om att barnets bästa som utgångspunkt i all utbildning innebär att utbildningen ska vara utformad för att ge barnet bästa möjliga förutsättningar för hans eller hennes personliga utveckling. Det innebär också att det i utbildningen ska beaktas de övriga rättigheter som är relevanta i sammanhanget såsom varje barns rätt till inflytande och

delaktighet, barnets rätt till respekt för sin personliga integritet och att barnet inte ska diskrimineras utan ges likvärdiga möjligheter till bästa möjliga utveckling utifrån barnets egna förutsättningar. För att kunna bedöma barnets bästa krävs att ett barnperspektiv anläggs inför alla beslut eller åtgärder som rör barn.

Läroplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser läroplan.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om alternativ läroplan.

Jämför reservation 9 (mp).

Positionen

Regeringen föreslår att det för varje skolform och för fritidshemmet ska gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i den nya skollagen. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Läroplanen ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Regeringen ska få meddela föreskrifter om läroplaner. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska för en viss skolform eller för fritidshemmet få meddela föreskrifter om utbildningens värdegrund och uppdrag samt om mål och riktlinjer för utbildningen på annat sätt än genom en läroplan.

Regeringens förslag har ingen motsvarighet i nuvarande lagstiftning. Skälet till att en bestämmelse behövs är att läroplanerna enligt detta förslag ska gälla alla huvudmän. I dag finns bestämmelser om läroplanerna i respektive skolformsförordning och gäller bara för offentliga huvudmän. För de fristående skolorna anger skollagen i dag att dessa ska svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Att läroplaner ska gälla för utbildning med enskild huvudman innebär inga väsentliga förändringar i förhållande till vad som gäller i dag. Den nationella läroplan som anges i skollagen är bindande för alla huvudmän och kan inte ersättas av lokala läroplaner eller andra styrdokument. Det finns dock inget hinder för att en skola kan tillämpa kompletterande styrdokument så länge verksamheten bedrivs inom ramen för läroplanen. I läroplanen finns värdegrund och uppdrag, mål och riktlinjer, normer och värden, den rådande synen på kunskaper, ansvar och inflytande m.m. som ingen huvudman rimligtvis kan ställa sig vid sidan av. Därutöver kan en förskola eller skola enligt ovan ha egna policydokument eller arbetsplaner som vidgar, preciserar eller konkretiserar skolans inriktning eller arbetssätt utan att strida mot läroplanerna. På detta sätt kan t.ex. fristående skolor med alternativ pedagogisk inriktning även i fortsättningen, utöver de natio-

nella läroplanerna och kursplanerna, ha egna styrdokument för undervisning och andra inslag i utbildningen. Dessa dokument ska ses som komplement och kan i den enskilda skolan fungera parallellt med den befintliga nationella läroplanen. Waldorfskolornas alternativa läroplan som Skolverket bedömt uppfyller motsvarande krav som den nationella läroplanen kan även fortsättningsvis användas i verksamheten tillsammans med den nationella läroplanen.

En annan del av regeringens förslag är att läroplanen föreslås gälla även för fritidshem. I dag finns i förordningen om läroplan för förskoleklassen, det obligatoriska skolväsendet och fritidshemmet (Lpo 94) en skillnad mellan det obligatoriska skolväsendet och förskoleklassen å ena sidan, där läroplanen ska gälla, och fritidshemmet å andra sidan, där läroplanen ska tillämpas. Regeringen föreslår således att läroplanen för respektive skolform även ska gälla för fritidshemmet, vilket ytterligare markerar samhörigheten mellan skola och fritidshem.

Andra principer kan vara specifika för respektive skolform. De principer som gäller alla skolformer och som riksdagen ställt sig bakom berör värdegrund, uppdrag, mål och riktlinjer. Regeringen föreslår därför att dessa principer förs in i en gemensam bestämmelse i den nya skollagen. På så sätt kan dessa principer vara vägledande när läroplanerna ska revideras. Regeringens avsikt är att den närmare författningstekniska lösningen för en viss skolforms läroplan ska kunna anpassas till skolformens behov och förutsättningar.

För vuxenutbildningens del gäller läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) i sin helhet för kommunal vuxenutbildning och för särskild utbildning för vuxna.

Motionerna

Miljöpartiet anför i motion 2009/10:Ub14 yrkande 6 (i denna del) att det ska vara möjligt för skolor med en alternativ pedagogisk profil att få arbeta efter en alternativ läroplan. Miljöpartiet anser att skolor efter prövning av Statens skolinspektion ska kunna få arbeta efter en egen läroplan. Skolinspektionens kvalitetsgranskning ska pröva att den alternativa läroplanen i allt väsentligt motsvarar den nationella. På det sättet uppmuntras mångfald inom svenskt skolväsen, och nya metoder och alternativ pedagogik kan utvecklas. I propositionen föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter ”om mål och riktlinjer för utbildningen på annat sätt än genom en läroplan”. Miljöpartiet anser att möjligheten till alternativ läroplan ska fastställas tydligare i lagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

I dag finns bestämmelser om läroplanerna i respektive skolformsförordning och gäller bara för offentliga huvudmän. För de fristående skolorna anger skollagen i dag att dessa ska svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Regeringen skriver i propositionen att läroplaner ska gälla för utbildning med enskild huvudman. Detta innebär inga väsentliga förändringar i förhållande till vad som gäller i dag. Den nationella läroplan som anges i skollagen är bindande för alla huvudmän och kan inte ersättas av lokala läroplaner eller andra styrdokument. Utskottet delar denna bedömning. Det finns dock inget hinder för att en skola kan tillämpa kompletterande styrdokument så länge verksamheten bedrivs inom ramen för läroplanen. I läroplanen finns värdegrund och uppdrag, mål och riktlinjer, normer och värden, den rådande synen på kunskaper, ansvar och inflytande m.m. som ingen huvudman rimligtvis kan ställa sig vid sidan av. Därutöver kan en förskola eller skola enligt ovan ha egna policydokument eller arbetsplaner som vidgar, preciserar eller konkretiserar skolans inriktning eller arbetssätt utan att strida mot läroplanerna. På detta sätt kan t.ex. fristående skolor med alternativ pedagogisk inriktning även i fortsättningen utöver de nationella läroplanerna och kursplanerna ha egna styrdokument för undervisning och andra inslag i utbildningen. Dessa dokument ska ses som komplement och kan i den enskilda skolan fungera parallellt med den befintliga nationella läroplanen. Det är viktigt att påpeka att t.ex. Waldorfskolornas alternativa läroplan som Skolverket bedömt uppfylla motsvarande krav som den nationella läroplanen även fortsättningsvis kan användas i verksamheten tillsammans med den nationella läroplanen.

Läroplanen är vid sidan av skollagen det viktigaste styrdokumentet för verksamheten i förskola, skola, vuxenutbildning och fritidshem. Läroplanen och de värderingar som uttrycks där ska omfattas av alla och vara hållbara över tiden. Regeringen fastställer därför läroplaner i enlighet med principer som beslutats av riksdagen. Riksdagen har fattat beslut med anledning av regeringens förslag i propositionen *Tydligare mål och kunskapskrav – Nya läroplaner för skolan* (prop. 2008/09:87, bet. 2008/09:UbU9, rskr. 2008/09:18). Riksdagens beslut innebär bl.a. att det för var och en av skolformerna grundskolan, obligatoriska särskolan, specialskolan och same-skolan ska finnas en läroplan som ska innehålla övergripande mål och riktlinjer samt respektive skolforms kursplaner. Utskottet anser att den bestämmelse om läroplaner som regeringen föreslår i den nya skollagen är väl förenlig med riksdagsbeslutet.

Huvudmän och ansvarsfördelning

Skolhuvudmän och ansvaret för utbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser skolhuvudmän och ansvaret för utbildningen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utvärdering av det svenska skolväsendet.

Jämför reservation 10 (v).

Propositionen

Kommuner, landsting, staten och enskilda föreslås kunna vara huvudmän för utbildningen inom den del av skolväsendet som riktar sig till barn och ungdomar. För utbildning som riktar sig till vuxna ska kommuner och landsting få vara huvudmän. Staten ska vara huvudman för förskoleklasser och fritidshem vid en skolenhet med specialskola eller sameskola. I varje kommun ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter enligt den nya skollagen. Det motsvarande ska gälla i fråga om landstingets uppgifter när landstinget är huvudman.

Huvudmannen ska ansvara för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i den nya skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Regeringen gör vidare bedömningen att enskilda inte ska kunna vara huvudmän för en specialskola.

Kommunalt ägande i fristående skolor

Regeringen föreslår att kommuner och landsting ska få äga aktier eller andelar eller på annat sätt ha ett rättsligt inflytande över huvudmannen för en fristående skola. För detta ska det krävas att bestämmanderätten i den fristående skolan inte enbart tillkommer kommunen eller landstinget, att samverkan mellan kommunen eller landstinget och en enskild är en förutsättning för att verksamheten ska komma till stånd samt att det med hänsyn till utbildningens innehåll och utformning finns särskilda skäl för att tillåta kommunen eller landstinget att vara delaktig.

Förutsättningarna för en kommuns eller ett landstings delaktighet i en fristående skola ska prövas i samband med ansökan om godkännande. För befintliga fristående skolor med kommunalt ägarinslag ska vissa övergångsregler gälla. Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet ska få återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännandet i fråga om ägandet.

Regeringen anser att möjligheten till kommunalt ägande ska begränsas till att omfatta sådana utbildningar som annars inte skulle ha kommit till stånd och att det ska finnas särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och utformning. Enligt regeringens bedömning är det mest ändamålsenligt med en samlad reglering i skollagen av förutsättningarna för kommunalt inflytande över fristående skolor.

Regleringen av den kommunala skolplanen avskaffas

Regeringen bedömer att det inte längre bör finnas ett krav på att det i alla kommuner ska finnas en skolplan som antagits av kommunfullmäktige. Regeringen menar att när skolformsförordningarna revideras bör regleringen av den lokala arbetsplanen utgå.

Att en kommun ska planera sin verksamhet framgår av kommunallagen. I ett målstyrt system bör frågor om hur denna process går till och hur planeringsdokumentet ska se ut ankomma på den lokala nivån. Förskola, skola och vuxenutbildning skiljer sig dessutom från många andra kommunala verksamheter genom att det finns tydliga och detaljrika nationella styrdokument. Målen i dessa dokument behöver inte upprepas i en kommunal plan. Kravet på en kommunal skolplan bör därmed inte föras in i den nya skollagen.

Motionerna

Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 7 att det behövs en total utvärdering av det svenska skolväsendet och föreslår att det tillsätts en utredning med uppdrag att analysera och utvärdera skolans styrning och finansiering. Vid en analys av mål- och resultatstyrningen av skolan är det uppenbart att det finns många problem och oklarheter med den nuvarande styrningen av och ansvarsfördelningen inom skolan. Bland annat finns det oroväckande tendenser att bristande likvärdighet leder till att de sociala skillnaderna i skolan ökar, anser motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Utskottet anser att de principer som gäller i dag för vilka som kan vara huvudmän för utbildning inom skolväsendet för barn och ungdomar i huvudsak ska ligga fast, vilket också kommer till uttryck i den föreslagna regleringen i den nya skollagen.

Utskottet vill också understryka att i ett system där ansvaret för verksamheten är decentraliserat till kommuner och enskilda huvudmän och som bygger på principen om mål- och resultatstyrning krävs en tydlig och effektiv uppföljning, utvärdering, granskning och tillsyn. En likvärdig skola kräver att rättssäkerheten och kvaliteten i verksamheten kan säkerställas.

För elevernas skull är det av yttersta vikt att tidigt uppmärksamma och påpeka brister i en skola. De krav som ställs i skollagen och andra föreskrifter måste hävdas aktivt, och staten måste kräva att åtgärder vidtas när kraven inte är uppfyllda. Utskottet återkommer till denna fråga under avsnittet Tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering.

Reglering av utbildning med enskild huvudman

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser reglering av utbildning med enskild huvudman.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om godkännande av skolor med enskild huvudman m.m.

Jämför reservationerna 11 (s, v, mp), 12 (s) och 13 (v).

Propositionen

Skolor med enskild huvudman

Regeringen gör bedömningen att regleringen av all offentligt finansierad verksamhet inom skolväsendet för barn och ungdomar och vuxna i princip bör vara gemensam, oavsett huvudmannaskap. Lika villkor bör gälla.

Godkännande av huvudmän för fristående skolor

Statens skolinspektion ska, enligt förslag i propositionen, pröva ansökningar om godkännande av enskild som huvudman för grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola samt förskoleklass – både när det gäller sådana förskoleklasser som anordnas vid en skolenhet med grundskola eller grundsärskola och sådana som är anknutna till exempelvis en förskola.

Skolinspektionen ska även pröva ansökningar om godkännande av en enskild som huvudman för fritidshem som anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola. Ett godkännande ska också medföra rätt till offentliga bidrag.

Reglerna för godkännande och rätt till bidrag blir desamma för fristående gymnasieskolor och fristående gymnasiesärskolor som för fristående skolor på grundskolenivå. Regeringen anser att det är lämpligt att förenkla regelverket för myndighetens prövning. Därför föreslår regeringen att ett godkännande av en fristående skola med förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska medföra en rätt till bidrag från elevens hemkommun.

Borttagande av kravet på minst 20 elever

Kravet i den nuvarande skollagen på att en fristående grundskola ska ha minst 20 elever ska i den nya skollagen ersättas av ett krav på att en fristående skola ska ha ett tillräckligt elevunderlag för att långsiktigt kunna bedriva sin verksamhet.

I propositionen framförs vidare att det inte är givet att det finns en kritisk gräns vid just 20 elever för att bedriva skolverksamhet av hög kvalitet. Det viktiga är att eleverna ges möjlighet till flexibla studiegrupper och till social fostran i olika grupperingar. Alla ansökningar ska prövas likvärdigt utifrån kvalitetskraven, oberoende av den ansökande skolans storlek. Det exakta elevantalet bör således inte vara avgörande för om en huvudman ska ges tillstånd. I dag finns det inte någon nedre gräns för antalet elever för skolor med offentlig huvudman eller för fristående skolor på gymnasial nivå. Kravet på minst 20 elever för fristående skolor på grundskolenivå kan utifrån dessa utgångspunkter inte anses vara förenligt med den grundläggande uppfattningen att det bör råda lika villkor för offentliga och fristående skolor. Samtidigt måste hänsyn tas till att kraven för godkännande av fristående skolor syftar till att säkerställa att de utbildningar som godkänns har god kvalitet. Kravet på ett minsta antal elever i fristående skolor kan därför, enligt regeringens mening, tas bort. Elevantalet ska dock fortfarande vara en väsentlig faktor för att bedöma en fristående skolas förutsättningar att kunna bedriva en långsiktig skolverksamhet av hög kvalitet.

Verksamhetens omfattning

I propositionen föreslås att Statens skolinspektions godkännande av en fristående skola ska avse en viss angiven utbildning vid en viss skolenhet.

Förskolor och vissa fritidshem med enskild huvudman

Regeringen föreslår att godkännande av en enskild som huvudman för förskola ska lämnas om huvudmannen bedöms ha förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen. Ärenden om godkännande ska prövas av den kommun där verksamheten ska bedrivas. Beslutet ska avse en viss förskoleenhet.

Kommunen ska också godkänna en enskild som huvudman för fritidshem som inte anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola. Beslutet ska avse en viss enhet.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 22 att propositionens förslag om att ge kommunala och fristående skolor mer lika förutsättningar är välkommet. Socialdemokraterna vill dock lyfta fram tre aspekter där regleringen skiljer sig: Fristående skolor med annan pedago-

gisk inriktning ska enligt förslaget kunna få undantag för läroplan m.m. Om kommunala skolor och fristående skolor utan annan pedagogisk inriktning helt utesluts från möjligheten att ansöka om undantag i enskilda delar får dessa skolor en konkurrensnackdel både genom att det kan minska utvecklingspotentialen och genom att det enda naturliga steget för elever, föräldrar och lärare som vill kunna utnyttja den mångfald som skolsystemet ger är att söka sig till en fristående skola med annan pedagogisk inriktning. Socialdemokraterna anser också att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning om en mer omfattande handlings-offentlighet för enskilda huvudmän. Dessutom tar man upp frågan om momscompensation. Denna fråga anser man vara av stor vikt för att alla huvudmän ska ges lika ekonomiska villkor. Frågan om hur ersättning för moms ska ges bör därför utredas. Vänsterpartiet liksom Miljöpartiet framför samma uppfattning i motion 2009/10:Ub13 yrkande 11 och i motion 2009/10:Ub14 yrkande 15.

Socialdemokraterna anför vidare i motion 2009/10:Ub15 yrkande 25 att personalen på alla skolor och i all barnomsorg ska omfattas av samma rätt till meddelarskydd och meddelarfrihet oavsett huvudman och att detta ska vara en förutsättning för att bidrag ska lämnas.

Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 8 att Sverige har bland de mest generösa reglerna i världen för etablering av och verksamhet vid fristående skolor, där skolhuvudmannens intressen och rättigheter går före elevernas bästa. Vänsterpartiet anser att den som ansöker om att starta en fristående skola också bör bidra till finansieringen av statens merkostnader för provningen. I motionen anförts vidare att kommunen borde ha en reell möjlighet att ha direkt inflytande över etableringen av en fristående skola. Därför måste skollagen ändras så att Skolinspektionen endast kan godkänna en ny fristående skola som bidragsberättigad om kommunen i fråga har tillstyrkt ett sådant beslut.

Vänsterpartiet föreslår också att det tillsätts en utredning om privatisering av kommunala skolor som får i uppdrag att se över nuvarande regler, analysera möjliga konsekvenser av utvecklingen och att föreslå nya regler. Vänsterpartiet föreslår vidare att det tillsätts en utredning som ska lämna förslag till hur de offentliga bidragen till fristående skolor ska komma eleverna till godo och inte t.ex. utbetalas som vinst till skolans ägare. Bland annat bör det utredas vilka icke vinstdrivande driftsformer som är lämpliga för fristående skolor och om det behövs begränsningar av antalet skolor som en huvudman kan driva. I motionen anförts också att det även i fortsättningen bör finnas en undre gräns för antalet elever för att godkänna en fristående skola och att skolan ska ansöka om dispens för att beviljas undantag från denna regel.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Regeringen har tidigare markerat att de fristående skolorna är en del av det totala utbildningsutbudet och därmed även av den nationella skolpolitiken samt att offentliga och fristående skolor tillsammans utgör skolväsendet för barn och ungdomar (se prop. 2001/02:35 *Fristående skolor* s. 29). Samhället har ansvar för att alla barn och ungdomar får en likvärdig utbildning oavsett huvudman.

Eleverna har rätt till en likvärdig utbildning av god kvalitet i alla skolor. Fristående skolor har rätt till offentliga bidrag och får inte ta ut avgifter. Successivt har också regleringen av de fristående skolorna samordnats med de offentliga när det gäller t.ex. lärare, skolledning, kvalitetsarbete, åtgärdsprogram och avgiftsfrihet. Det är därför också rimligt att samma regelsystem i så stor utsträckning som möjligt ska gälla för alla skolor. Målet med en gemensam reglering för alla huvudmän ska också nås genom att de offentliga huvudmännen får möjlighet att använda sig av det friutrymme som de fristående skolorna har. Den nya skollagen innebär en renodling av målstyrningen. De skolor som i dag benämns fristående skolor görs till en del av motsvarande skolform i skolväsendet för barn och ungdomar, vilket medför att den separata regleringen av fristående skolor som funnits i 9 kap. i 1985 års skollag upphör. Riksdagen har genom riksdagsskrivelserna 2004/05:204 och 2005/06:240 för regeringens tillkännaggett sin mening om lika villkor för skolor oavsett driftsform. Utredningen om villkoren för fristående skolor (dir. 2007:33 och 2007:164), som tillsattes bl.a. med anledning av riksdagens tillkännagivanden, lämnade i sitt delbetänkande *Bidrag på lika villkor* (SOU 2008:8) och i slutbetänkandet *Mer om fristående skolor och enskild förskoleverksamhet* (SOU 2008:122) förslag till lagändringar i syfte att offentliga och fristående skolor ska kunna bedriva verksamhet på lika villkor. Förslagen i delbetänkandet har till följd av propositionen *Offentliga bidrag på lika villkor* (prop. 2008/09:171) antagits av riksdagen (bet. 2008/09:UbU13, rskr. 2008/09:280) och förslagen i slutbetänkandet har behandlats i propositionen *Bidragsvillkor för fristående verksamheter* (prop. 2009/10:157) och inarbetats i förslaget till ny skollag.

Fristående skolor är i dag en självklar del av det svenska skolväsendet, och lika villkor ska gälla för kommunala och fristående skolor. Genom de förslag i proposition 2008/09:171 som antagits av riksdagen och förslagen i proposition 2009/10:157 samt genom den nya skollagen kommer fristående skolor att få avsevärt stärkta förutsättningar att existera på lika villkor. Det är regeringens uppfattning att detta kommer att förbättra skolväsendet och stimulera till ökad konkurrens mellan olika huvudmän. Genom de nya reglerna om bidrag till fristående skolor som beslutas med anledning av förslagen i proposition 2008/09:171 säkerställs också att fristående skolor blir ekonomiskt kompenserade för de utökade krav på

verksamheten som principen om gemensam reglering oavsett huvudman innebär för fristående skolor. Utbildningen i fristående skolor ska i fortsättningen inte bara väsentligen svara mot utan även vara likvärdig med den som ges i det offentliga skolväsendet. Som huvudregel ska alla skolor arbeta i enlighet med mål och riktlinjer i läroplan och kursplaner, vilket de flesta fristående skolor redan gör. För att samtidigt bevara ett utrymme för frihet och nytänkande föreslår regeringen också att det blir möjligt att i förordning medge vissa undantag från vad som annars gäller enligt lagen.

Genom propositionens förslag värnas det friutrymme som finns för Waldorfskolor och andra skolor med särskild pedagogisk inriktning. I lagens inledande och avslutande delar finns allmänna föreskrifter som gäller alla skolformer och fritidshemmet och därmed även inkluderar fristående förskolor och skolor. Exempelvis gäller detta bestämmelser om övergripande mål, läroplan, rektor, förskolechef, lärare, förskollärare och kvalitetsarbete. I varje skolformskapitel finns allmänna bestämmelser som gäller utbildning med såväl offentlig som enskild huvudman. Exempel på sådana bestämmelser är undervisningens totala omfattning i timmar i grundskolan, garanterad undervisningstid i gymnasieskolan, kurs- och ämnesplaner samt avgiftsfri utbildning.

Även om regleringen i princip ska vara densamma oavsett huvudman, måste det finnas vissa bestämmelser som är specifika för skolor med offentlig huvudman, liksom vissa bestämmelser som är specifika för fristående skolor, t.ex. att fristående skolor ska vara öppna för alla och regler om kommunala bidrag. Godkännande av enskild som huvudman för grundskola, grundsärskola och förskoleklass ska lämnas om huvudmannen bedöms ha förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen. I det kravet måste anses ligga att t.ex. budget och andra planeringsdokument ger vid handen att verksamheten i praktiken har förutsättningar att följa föreskrifterna såväl vid inrättandet som på sikt. Detsamma ska gälla fritidshem som kompletterar utbildningen och anordnas vid en skolenhet med någon av de nämnda skolformerna.

Riksdagen har tillkännagett sin mening för regeringen när det gäller sista dag för besked om etableringstillstånd (rskr. 2004/05:204). Riksdagen anför att huvudmannen för en fristående skola bör få besked i god tid innan läsåret startar och innan ansökningstiden går ut för nästa ansökningsomgång.

Även besked om avslag ska ges i rimlig tid. Det är viktigt för de fristående skolornas möjligheter att överklaga beslutet. Regeringen anser att tidpunkten för när en ansökan ska vara inlämnad till Statens skolinspektion bör regleras i förordning i stället för i lag. Det ger bl.a. möjligheter att bestämma tidpunkten med hänsyn till mängden ansökningar. Tidpunkten för när en ansökan ska vara inlämnad till Skolinspektionen har också betydelse för myndighetens möjligheter att lämna besked om etableringstillstånd före en bestämd tidpunkt i enlighet med riksdagens tillkännagivande. Regeringen har i propositionen *Bidragsvillkor för fristående verksamheter*

(prop. 2009/10:157) bedömt att sista dag för ansökan till Skolinspektionen om godkännande och rätt till bidrag för en fristående skola, förskola och andra enskilda verksamheter bör tidigareläggas till den 1 februari kalenderåret innan verksamheten ska starta. Regleringen av ansökningstiden bör flyttas till förordning. Där bör det också, enligt regeringens bedömning, införas en bestämmelse om att Skolinspektionen om möjligt ska fatta beslut i tillståndsfrågan före den 1 oktober samma år.

Utskottet delar regeringens uppfattning att kravet på ett minsta antal elever i fristående skolor kan tas bort även om relevantalet fortfarande ska vara en väsentlig faktor för att bedöma en fristående skolas förutsättningar att kunna bedriva en långsiktig skolverksamhet av hög kvalitet. Det finns i dag inte någon nedre gräns för antalet elever för skolor med offentlig huvudman. Utskottet delar regeringens bedömning att det inte är givet att det finns en kritisk gräns vid just 20 elever för att bedriva skolverksamhet av hög kvalitet.

Ansvarsfördelning inom utbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser ansvarsfördelningen inom utbildningen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om benämningen förskolechef.

Jämför reservation 14 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att principerna för ansvarsfördelningen mellan stat och skolhuvudman liksom mellan huvudman och rektor bör ligga fast.

Rektorns och förskolechefens ledningsansvar för den pedagogiska verksamheten blir tydligare i den nya skollagen. Ansvarsfördelningen mellan den politiska och den professionella nivån i kommunen eller mellan styrelse och personal i en verksamhet som drivs av en enskild huvudman beskrivs i tydliga men generella termer, som kommer att ge ett stort lokalt handlingsutrymme.

I propositionen föreslås också behörighetsregler för rektorer och förskolechefer. Som rektor och förskolechef ska bara den få anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt.

Ledningen av skolan, förskolan och fritidshemmet

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska ledas och samordnas av en förskolechef. Dessa ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektorn och förskolechefen ska benämnas på detta sätt. Dessa benämningar ska förbehållas den som har en anställning som rektor eller förskolechef. En ställföreträdare ska få utses för en rektor eller en förskolechef.

Verksamheten i en förskola ska ledas av en förskolechef. Liksom i skolan ska det vara tydligt även för förskolans personal, barn och barnens föräldrar vem som har ansvaret för ledningen och samordningen av det pedagogiska arbetet liksom för den inre organisationen. Alternativet hade varit att låta förskolan som enda skolform sakna reglering av ledningsfunktionen.

Trots invändningar från en rad remissinstanser anser regeringen att den som har ledningsansvaret i förskolan ska benämnas förskolechef. Härmed framhålls den särart som verksamheten i förskolan även framöver kommer att ha jämfört med verksamheten i skolan. I de fall där förskolan är integrerad eller samorganiserad med en annan verksamhet finns det inget hinder mot att rektorn också är förskolechef. Förslaget innebär ingen reglering av hur ledningen närmare ska organiseras, utan detta är huvudmannens ansvar. Det är viktigt att det för skolan respektive förskolan finns ansvariga ledare som benämns rektor respektive förskolechef och som omfattas av skollagens bestämmelser om ansvar och befogenheter, även om dessa befattningar i vissa fall kan upprätthållas av samma person. Den föreslagna bestämmelsen är därför utformad så att verksamheten i en skola ska ledas av en rektor och verksamheten i en förskola av en förskolechef.

Regeringen anser att regleringen av ledningsansvaret i kommunala och fristående skolor, och i kommunala och fristående förskolor, ska vara densamma. Det får inte råda någon oklarhet om vem som har det övergripande ansvar som regleras i skollagen, läroplanerna och övriga författningar. Ledningsansvaret får därför inte delas av flera. Genom regeringens förslag om att rektorn får delegera enskilda ledningsuppgifter och beslutanderätt i vissa frågor får rektorer och förskolechefer i såväl kommunala som fristående skolor och förskolor dock vidgade möjligheter att delegera den dagliga pedagogiska ledningen och samordningen. Detta möjliggör en omfattande frihet vid utformningen av den inre organisationen i skolor och förskolor. Regeringens förslag innebär mot denna bakgrund att ledningsansvaret för verksamheten i en kommunal eller fristående skola, respektive i en kommunal eller fristående förskola, tydligt ska åvila en rektor respektive en förskolechef. Då ledningen är gemensam för förskola och skola åvilar ansvaret en rektor som också är förskolechef.

Rektorns och förskolechefens ledningsansvar för den pedagogiska verksamheten

Rektorn respektive förskolechefen ska, enligt förslaget, besluta om sin enhets inre organisation och i övrigt fatta de beslut och ha det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar.

Rektorn och förskolechefen ska få uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- respektive skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor i rektorns eller förskolechefens ställe om annat inte anges.

En generell bestämmelse införs i skollagen om att rektorn och förskolechefen genom sin ledning och samordning av det pedagogiska arbetet beslutar om enhetens inre organisation och fattar de beslut som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar. I detta innefattas ansvar för och beslut om övergripande organisation av det pedagogiska arbetet, arbetet med barn och elever i behov av särskilt stöd, formerna för samarbete mellan förskolan, skolan och hemmen, förskolans och skolans kontakter med föräldrar, arbetslivet och det omgivande samhället, kompetensutveckling av personalen etc. Rektorns ansvar för verksamhetens pedagogiska utveckling och inre organisation blir också tydligare och i vissa avseenden mindre detaljstyrt än i dag. Regeringens förslag innebär en större frihet att organisera och driva verksamheten enligt lokala förutsättningar och behov.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 6 att även förskolans chef ska benämnas rektor och inte förskolechef. I motionen framhålls att detta är en logisk följd av att förskolan blir en egen skolform. Att behålla benämningen förskolechef innebär därmed främst en form av statusgruppering gentemot rektorer i övriga skolformer, skriver Socialdemokraterna.

Samma uppfattning framförs av Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 23 liksom Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 28.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Utskottet välkomnar en tydligare reglering av ansvarsfördelningen inom utbildningen. Ett tydligt reglerat ledningsansvar innebär att det måste vara helt klart för alla berörda vem som har ansvaret för de beslut som enligt skollagen ska fattas av rektorn, förskolechefen eller av den som beslutanderätten med stöd av lagen har överlåtits till. Utskottet menar att det är av

yttersta vikt att det i skollagen tydligt slås fast vem som har ledningsansvaret för de verksamheter som regleras i skollagen, läroplanerna och övriga författningar. För skolans del ska ledningsansvaret åvila en rektor.

Verksamheten i en förskola ska ledas av en förskolechef. Liksom i skolan ska det vara tydligt även för förskolans personal, barn och barnens föräldrar vem som har ansvaret för ledningen och samordningen av det pedagogiska arbetet liksom för den inre organisationen. I likhet med regeringen anser utskottet att den som har ledningsansvaret i förskolan ska benämnas förskolechef. På så sätt framhålls den särart som verksamheten i förskolan även framöver kommer att ha jämfört med verksamheten i skolan. Utskottet konstaterar också att förslaget inte innebär någon reglering av hur ledningen närmare ska organiseras. Detta är huvudmannens ansvar. Det är viktigt att det för skolan respektive förskolan finns ansvariga ledare som benämns rektor respektive förskolechef och som omfattas av skollagens bestämmelser om ansvar och befogenheter, även om dessa befattningar i vissa fall kan upprätthållas av samma person. Den föreslagna bestämmelsen är därför utformad så att verksamheten i en skola ska ledas av en rektor och verksamheten i en förskola av en förskolechef.

Ansvar för undervisningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser ansvaret för undervisningen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om behöriga lärare.

Jämför reservationerna 15 (v) och 16 (mp).

Propositionen

Vilka huvudmännen får använda för undervisning i skolväsendet

I propositionen föreslås att huvudmännen för undervisning ska använda lärare eller förskollärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som läraren eller förskolläraren ska bedriva. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilken utbildning som krävs för att få bedriva viss undervisning i skolväsendet.

Utöver lärare eller förskollärare ska det i undervisningen i fritidshemmet och förskolan få finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas eller barnens utveckling och lärande främjas.

Regeringen gör samtidigt bedömningen att lärare och förskollärare bör få möjlighet att genom kompletterande kurser bredda sin kompetens för att få undervisa i ytterligare verksamheter, skolformer, årskurser eller ämnen.

Lärare och förskollärare med utländsk utbildning

I propositionen föreslås att den som har en utländsk lärar- eller förskollärarytbildning ska kunna få ett behörighetsbevis av Högskoleverket. Ett sådant bevis ska ge den behörighet att undervisa i skolväsendet som framgår av beviset.

Behörighetsbevis ska utfärdas om den utländska utbildningen ensam eller tillsammans med yrkeslivserfarenhet motsvarar en svensk utbildning avsedd för den undervisning som läraren eller förskolläraren ska bedriva.

Den som har ett annat modersmål än svenska, danska, färöiska, isländska eller norska ska kunna få ett behörighetsbevis endast om han eller hon har de kunskaper i svenska som behövs.

Lärare i vissa tvåspråkiga skolor

Huvudmän som anordnar annan undervisning än språkundervisning på ett främmande språk ska för denna undervisning få använda en lärare som inte har sådan utbildning som avses enligt huvudreglerna om vem som ska användas för undervisningen.

Detta ska bara gälla om han eller hon har en utländsk lärarutbildning som motsvarar svensk lärarexamen och läraren har kompetens att undervisa på det främmande språket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka språk som avses.

Undantagsregler

Regeringen föreslår att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som har den utbildning som krävs enligt huvudreglerna om vem som ska användas för undervisningen eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, ska huvudmannen få använda en annan person för att bedriva undervisningen.

En sådan person ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som krävs för undervisningen.

En person som inte har en utbildning som är avsedd för undervisningen ska få användas för att bedriva undervisningen under högst ett år i sänder. Detta ska dock inte gälla om undervisningen avser modersmål eller om undervisningen avser yrkesämne i gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå.

Om en person som inte har en utbildning avsedd för viss undervisning ska användas för undervisningen för längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta.

Anställning av lärare och förskollärare

I propositionen föreslås att endast den som har någon typ av lärarexamen, förskolläraryxamen eller motsvarande äldre utbildning och den som har fått ett behörighetsbevis ska få anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Den som inte uppfyller dessa krav ska dock få anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning om han eller hon ska undervisa i modersmål eller i ett yrkesämne i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå. Detta ska gälla bara om det saknas sökande som har en utbildning avsedd för undervisning i modersmålet respektive yrkesämnet, den sökande har tillräcklig kompetens i modersmålet eller yrkesämnet och det finns skäl att anta att den sökande är lämpad att bedriva undervisningen.

Vidare ska den som inte uppfyller kraven få anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning för att bedriva undervisning på ett främmande språk i vissa tvåspråkiga skolor.

I fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare eller förskollärare i skolväsendet ska utöver bestämmelserna i lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla att den som ska användas för att bedriva undervisning får anställas för högst ett år i sänder.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om undantag för anställning vid fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning.

Lektorer och lärare och förskollärare med forskarutbildning

Regeringen föreslår att lärare och förskollärare ska ges möjlighet till en karriär som leder till benämningen lektor. En lärare ska i skolväsendet benämnas lektor om han eller hon har avlagt minst licentiatexamen inom ett ämne som helt eller i huvudsak motsvarar ett undervisningsämne eller som avser ämnesdidaktik eller har avlagt motsvarande utländsk examen och om han eller hon under minst fyra års tjänstgöring som lärare har visat pedagogisk skicklighet. En förskollärare ska benämnas lektor om han eller hon har avlagt minst licentiatexamen inom ett område som omfattas av förskolans uppdrag eller har avlagt motsvarande utländsk examen och under minst fyra års tjänstgöring som förskollärare har visat pedagogisk skicklighet. Benämningen lektor ska förbehållas lärare och förskollärare som har dessa kvalifikationer.

Varje huvudman ska sträva efter att för undervisningen anställa lärare och förskollärare som har forskarutbildning.

Motionerna

Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 33 att även modersmållärare bör vara behöriga lärare. Vänsterpartiet anför att knappt hälften av de 2 700 tjänstgörande modersmållärarna i grundskolan har en pedago-

gisk högskoleexamen. Trots detta föreslår regeringen att modersmållärare ska undantas från de nya reglerna om behörighet. Vänsterpartiet anser att det är ett självklart krav att det ska vara behöriga lärare i skolan och detta även ska gälla för dem som undervisar i modersmål.

Miljöpartiet understryker i motion 2009/10:Ub14 yrkande 12 vikten av undantag för lärare som saknar formell behörighet. Även dessa lärare måste garanteras trygga anställningar och god arbetsmiljö. Samtidigt som Miljöpartiet vill understryka vikten av att lärare har en gedigen utbildning för yrket vill de uppmärksamma de kompetenta och omtyckta lärare som inte har formell behörighet. Lärare som saknar formell lärarutbildning måste ges möjlighet att läsa in behörighet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Utskottet anser att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat. Regeringen anser därför att det är problematiskt att en stor del av undervisningen i det svenska skolväsendet bedrivs av personer som saknar utbildning för den undervisning de bedriver, helt eller delvis.

Av såväl nationella som internationella mätningar av prov och betygsresultat framgår att elevernas resultat har sjunkit över tid. Som exempel kan nämnas att endast två av tre elever i gymnasieskolan våren 2008 lyckades slutföra studierna inom tre år med grundläggande behörighet för högskolestudier. I internationella studier som PISA och TIMSS har Sverige hamnat allt längre ned i resultatlistan. Detta är naturligtvis inte tillfredsställande. Utskottet anser att varenda elev i den svenska skolan har rätt att få undervisning av väl kvalificerade lärare så att eleven ges goda förutsättningar att nå de nationella målen i varje ämne. Utskottet menar att den utveckling som skett, både när det gäller lärares kompetens och elevernas resultat visar att det behövs åtgärder i form av skärpta regler om vem som får användas för undervisningen, för att säkerställa att lärare och förskollärare har utbildning för de skolformer, årskurser och ämnen de faktiskt undervisar i.

Det kan emellertid även vara så att personer som har en lärarexamen, men saknar utbildning för en del av den undervisning de bedriver eller helt saknar en lärarexamen, genom många års arbete och erfarenhet har tillskansat sig kunskaper som helt eller delvis kan jämföras med en lärarutbildning avsedd för den undervisning de ska bedriva. I den proposition som utskottet nyligen har behandlat, *Bäst i klassen – en ny lärarutbildning* (prop. 2009/10:89, bet. 2009/10:UbU16, rskr. 2009/10:248), gjorde regeringen bedömningen att den som har tillräckliga ämneskunskaper i minst

ett ämne bör kunna få en ämneslärarexamen efter en kompletterande pedagogisk utbildning. Regeringen bedömde att den kompletterande pedagogiska utbildningen borde omfatta 90 högskolepoäng.

I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att det finns alternativa vägar till läraryrket. Det är viktigt för skolans utveckling att personer med olika bakgrund och erfarenheter som vill utbilda sig till lärare bereds plats. Den kompetens som dessa individer bär med sig måste tas till vara, t.ex. genom kompletterande utbildningar, tillgodoräknande och validering. Utskottet erinrar också om att regeringen i budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 16, bet. 2009/10:UbU1, rskr. 2009/10:126) föreslog att medel skulle avsättas för ytterligare en utbildningsinsats för obehöriga lärare. Utgångspunkten för denna satsning är att universiteten och högskolorna ska validera tidigare erfarenheter som lärare och erbjuda individualiserade utbildningsprogram för de enskilda studenterna så att de uppfyller kraven för en lärarexamen eller någon av de föreslagna nya yrkesexamina. Utbildningen kan inkludera såväl ämnesstudier som utbildning inom det allmänna utbildningsområdet alternativt den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Elevhälsa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser elevhälsa.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en bestämmelse i skollagen om att elevhälsan ska vara kostnadsfri.

Jämför reservation 17 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att det ska finnas elevhälsa för eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot målen ska stödjas.

För elevhälsans medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Hittillsvarande bestämmelser om hälsokontroll ska få en motsvarighet i den nya skollagen, men begreppet hälsokontroll ska ersättas av begreppet hälsobesök.

En huvudman för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare ska få anordna elevhälsa för eleverna. Regeringen gör samtidigt bedömningen att möjligheten till tvångsvis hälsoundersökning inte bör finnas kvar.

Av propositionen framgår att det för elevhälsans medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Den personal som finns för elevhälsans insatser ska ha adekvat utbildning som svarar mot elevernas behov av insatser. Regeringen anser att det behövs ett förtydligande av vilka olika delar som ingår i begreppet elevhälsa. Att det framhålls att det ska finnas tillgång till yrkeskategorierna psykolog och kurator hindrar dock inte att kommuner och andra huvudmän liksom tidigare kan inrikta och organisera sin elevhälsa efter lokala behov och förutsättningar.

Regeringen föreslår därför att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Detta ligger väl i linje med det hälsofrämjande arbete som bedrivs i många skolor och de insatser som tidigare initierats, bl.a. i samband med satsningar på ökad fysisk aktivitet i skolan.

Elevhälsans mål är att skapa en så positiv lärandesituation som möjligt för eleven. Personal med specialpedagogisk kompetens kan utifrån de uppgifter som finns om elevens hälsa, sociala situation etc. bedöma och planera hur elevens problem bäst ska mötas i undervisningen. Regeringen anger att syftet med en samlad elevhälsa bl.a. är att den ska resultera i beslut om specialpedagogiska åtgärder för eleven. Tillgång till specialpedagogisk kompetens behöver dock inte enbart syfta på personer med specialpedagogutbildning. Det kan också innefatta t.ex. speciallärare eller en skolledare med särskilt ansvar för specialpedagogiska insatser på skolan.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 19 att det i propositionen saknas en formulering med innebörden att den skolhälsovård som eleverna har rätt till ska vara kostnadsfri, något som finns i nu gällande skollag. Socialdemokraterna anser att dagens ordning givetvis måste gälla även i framtiden och att detta ska vara tydligt utskrivet i skollagen. Huvudmannen för skolan ska anordna skolhälsovården, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Elevhälsa ska anordnas i en sådan omfattning och vara lokaliserad på ett sådant sätt att den praktiska tillgängligheten för eleverna är god. Vänsterpartiet och Miljöpartiet delar Socialdemokraternas uppfattning i motion 2009/10:Ub13 yrkande 12 respektive motion 2009/10:Ub14 yrkande 23.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I skollagen uppställs krav på skolhuvudmannen att organisera elevhälsa i skolans regi. Mot bakgrund av detta samt mot den grundläggande principen om avgiftsfri utbildning för elever som gäller i det svenska utbildningsväsendet anser utskottet att det ligger i sakens natur att elevhälsan är kostnadsfri för eleven.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser studie- och yrkesvägledning, registerkontroll, kompetensutveckling samt lokaler, utrustning och skolbibliotek.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om bibliotek i förskolan.
Jämför reservation 18 (v).

Propositionen

Studie- och yrkesvägledning

Regeringen föreslår att alla elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan samt kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att elevers behov av vägledning och information inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.

Regeringen gör samtidigt bedömningen att i de fall huvudmannen väljer att inrätta särskilda tjänster för studie- och yrkesvägledning bör nuvarande bestämmelser om krav på utbildning för att få anställas utan tidsbegränsning gälla.

Registerkontroll

Regeringen föreslår att bestämmelserna i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg ska föras in i skollagen.

Kompetensutveckling

Regeringen föreslår att det i skollagen ska skrivas in en skyldighet för huvudmannen att se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Lokaler, utrustning och skolbibliotek

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. I skollagen ska det finnas en bestämmelse om att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Regeringen framhåller i propositionen skolbibliotekens viktiga roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen. Regeringen anser därför att det är motiverat med en egen bestämmelse om skolbibliotek i skollagen. Regeringen anser dessutom att det är självklart att även elever i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan, i motsats till hur det är i dagens reglering, omfattas av bestämmelsen. Som en följd av regeringens förslag i övrigt omfattas även fristående huvudmän av förslaget.

Enligt regeringens uppfattning har de allra flesta skolor i samtliga skolformer redan i dag tillgång till skolbibliotek på ett eller annat sätt. Tillgången till skolbibliotek måste kunna ordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola. En liten skola på landsbygden kan ha behov av andra lösningar än en stor skola i en stor stad. Därför måste anordnandet av skolbibliotek kunna se olika ut utifrån varje skolas eller elevernas olika behov och förutsättningar. Regeringen föreslår således att eleverna ska ha tillgång till skolbibliotek men att organiseringen av skolbiblioteksverksamheten ska vara flexibel. Regeringens förslag bör beaktas vid den kommande översynen av bibliotekslagen.

Motionen

Vänsterpartiet anser i motion 2009/10:Ub13 yrkande 28 att även förskolans behov av bibliotek bör tillgodoses i lagen. Ansvar för förskolebarnens ständiga tillgång till böcker och bokbestånd som fortlöpande förnyas måste ligga på förskolans ledning, inte på den enskilda förskolläraren.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Utskottet anser att det är angeläget att stimulera även förskoleelevernas intresse för läsning och litteratur. Att uppställa ett sådant krav även för förskolor är dock av praktiska skäl inte möjligt. Utskottet framhåller att det inte finns någonting som hindrar huvudmannen att se till att även förskolebarnens behov av böcker tillgodoses.

Barns och elevers utveckling mot målen

Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser barnens och elevernas lärande och personliga utveckling, särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om elevernas rätt att nå kunskapsmålen.

Jämför reservation 19 (s, v, mp).

Propositionen

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att utifrån sina behov och förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Utgångspunkten för att alla elever ska få möjlighet att nå målen för utbildningen är att särskilt stöd ges till de elever som av olika anledningar har svårt att nå målen för utbildningen. För grundskolan innebär förslaget att eleven ska ges särskilt stöd på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås för grundskolan. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Detsamma gäller för sameskolan och specialskolan. I grundsärskolan ska eleven i likhet med elever i grundskolan ges möjlighet att nå de nationella målen för utbildningen. Elevens resultat ska relateras till de individuellt uppställda målen. Även barn i förskolan och elever i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som behövs för deras optimala utveckling utifrån de nationella målen för verksamheten.

Riksdagen har fattat beslut om riktlinjer för nya läroplaner och kursplaner och föreskrifter om kunskapskrav för de obligatoriska skolformerna med anledning av regeringens proposition 2008/09:87 *Tydligare mål och kunskapskrav – nya läroplaner för skolan* (bet. 2008/09:UbU9, rskr. 2008/09:189). Beslutet innebär en genomgripande förändring av kursplanernas struktur med bl.a. en målnivå och ett centralt kunskapsinnehåll samt kunskapskrav för godtagbara kunskaper för årskurs 3 och 6 och kunskapskrav för tre av de godkända betygsstegen i årskurs 9. Begreppen ”mål som minst ska uppnås” och ”betygskriterier” ersätts av begreppet ”kunskapskrav”. Regeringen har anpassat de förslag som avser de obligatoriska skolformerna till vad som följer av riksdagens beslut.

Särskilt stöd

Regeringen föreslår att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. För elever i grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Bestämmelserna om särskilt stöd ska inte gälla förskolan eller de olika skolformer som riktar sig till vuxna.

Utformningen av det särskilda stödet i vissa skolformer

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att utifrån sina behov och förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Elevens resultat ska dock relateras till individuellt uppställda mål. Av föreslagna bestämmelser framgår att bl.a. lärare är skyldiga att anmäla till rektor om det kan befaras att en elev inte kommer att nå kunskapskraven. Grund för en sådan bedömning kan vara uppnådda resultat inom ramen för undervisning, resultat på nationella prov i ämnen där nationella prov ges eller uppgifter från andra lärare, övrig skolpersonal, elev eller elevs vårdnadshavare. Att sådana bedömningar skyndsamt förs vidare till rektor är avgörande för att rektor ska kunna initiera en utredning om en elevs behov av särskilt stöd.

Bestämmelserna ska inte gälla för förskolan, eftersom målen där inte avser individuella barns prestationer utan verksamhetens kvalitetsutveckling. Vilken typ av utredning som behövs för ett barn i förskolan respektive en elev i skolan skiljer sig dessutom åt. Särskilda bestämmelser om barn i behov av särskilt stöd i förskolan finns i 8 kap. Förskolan. Förskoleklassen och fritidshemmet har inga egna mål men följer läroplanen för de obligatoriska skolformerna och arbetar därmed mot samma mål. Eleverna kan behöva stöd i förskoleklassen eller fritidshemmet för att förebygga att de får svårigheter att uppnå skolans mål. Därför föreslås att bestämmelserna om särskilt stöd i 3 kap. även ska gälla för förskoleklassen och fritidshemmet.

Enligt gymnasieförordningen (1992:394) ska en elev få stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapsmål som anges i kursplanerna eller om eleven av andra skäl behöver särskilt

stöd. För gymnasiesärskolan gäller enligt förordningen (1994:741) om gymnasiesärskolan att stödundervisning ska anordnas under en begränsad tid för elever som har behov av extra stöd i skolarbetet. Regeringen föreslår att bestämmelserna om särskilt stöd i denna lag också ska gälla för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Inom vuxenutbildningen är regleringen om stöd mer begränsad. För komvux, sfi och särvux finns det viss reglering om stöd i förordningarna om respektive skolform och i läroplanen. I skollagen anges att undervisningen för en elev inom komvux, sfi och särvux kan upphöra om han eller hon inte gör tillfredsställande framsteg. Sådana beslut om upphörande av undervisningen kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Det finns ingen definition av begreppet behov av särskilt stöd i lagen. Det är heller inte möjligt att i lagtext närmare definiera vilka förutsättningar som ska finnas för att stöd ska ges i skolarbetet. Bestämmelserna måste därför bli allmänt hållna och knytas till ett ansvar för skolan att utreda elevens stödbehov. Det är viktigt att skolan inte väntar för länge med att utreda en elevs eventuella behov av särskilt stöd. Utredningen ska göras i samråd med den berörda eleven och med beaktande av bestämmelsen om särskild hänsyn till barnets bästa. Om denna utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd för att kunna nå målen ska sådant stöd ges.

Kommuners ersättning till fristående skolor

Kommuners ersättning till fristående skolor ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna skolan. Därutöver ska kommunen lämna bidrag (tilläggsbelopp) för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. En fristående skola är inte skyldig att ta emot en elev om tilläggsbelopp inte beviljas. Genom ändringen av den nuvarande skollagen med anledning av propositionen *Offentliga bidrag på lika villkor* (prop. 2008/09:171, bet. 2008/09:UbU13, rskr. 2008/09:280) kan en fristående skola om denna inte anser att ett beviljat tilläggsbelopp är tillräckligt överklaga beslutet genom förvaltningsbesvär. Någon ändring av denna nyinförda reglering föreslås inte.

Uppföljningen av elevernas resultat i bl.a. grundskolan

För att höja kvaliteten och underlätta uppföljningen av elevernas resultat i grundskolan och motsvarande skolformer har regeringen infört mål att uppnå i årskurs 3 i svenska eller svenska som andraspråk och i matematik. Som stöd för bedömningen av om eleverna uppnått målen har Statens skolverk utarbetat nationella prov i dessa ämnen. De nationella ämnesproven i årskurs 5 har också blivit obligatoriska. Riksdagens beslut med anledning av propositionen *Tydligare mål och kunskapskrav – nya läroplaner för skolan* (prop. 2008/09:87) innebär bl.a. att utöver de obligatoriska nationella ämnesproven i årskurs 3 och 9 ska ämnesprov i svenska, svenska som and-

raspråk, matematik och engelska användas i slutet av årskurs 6 (bet. 2008/09: UbU9, rskr. 2008/09:189). Regeringens avsikt är att ämnesproven i årskurs 5 ska användas fram till dess att nationella ämnesprov i årskurs 6 i grundskolan och sameskolan samt för årskurs 7 i specialskolan finns utarbetade och kan användas. Mot bakgrund av riksdagens beslut utgår regeringen från att resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 3 och sedermera årskurs 6 blir viktiga hållpunkter för bedömningen av elevernas stödbehov i de ämnen där nationella prov anordnas. En utredning om stödbehov ska därför alltid inledas i de fall där resultaten på de nationella ämnesprov som ges före årskurs 9 ger anledning till oro. I övriga ämnen är det viktigt att den undervisande läraren inom ramen för undervisningen skaffar sig sådan kunskap om en elevs kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven för ämnet att läraren kan bedöma om dessa kommer att nås. En elev som bedöms ha långt kvar innan kunskapskraven uppnås behöver sannolikt insatser i form av särskilt stöd. Läraren är ansvarig för att sådan information förs vidare till rektor.

Åtgärdsprogram

Ett åtgärdsprogram föreslås vara det centrala dokumentet i processen. Ett åtgärdsprogram ska, enligt regeringens förslag, alltid utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet ska beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt eller i form av anpassad studiegång, ska rektorn inte få överlåta sin beslutanderätt till någon annan.

Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta om att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång

Regeringen föreslår att ett beslut om att särskilt stöd i de obligatoriska skolformerna ska ges enskilt, i en särskild undervisningsgrupp eller genom anpassad studiegång ska fattas av rektor. Rektor ska inte få överlåta sin beslutanderätt till någon annan.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 12 att elever inte bara ska ha rätt till skolgång, elever ska också ha rätt att nå kunskapsmålen. Skollagen anger att barn och elever ska ges stöd, stimuleras och utvecklas så långt som möjligt. I skollagen anges också den tidsmässiga omfattningen av den skolgång som alla har rätt till. I motionen anförts att

det inte bara är antalet år som ska anges, utan att skollagen även ska ha mer kvalitativa anvisningar. En sådan uttryckt målsättning fråntar inte individen ansvar men fångar i stora stycken bättre in den målsättning skolan ska ha för varje elev. Skolornas resultat ska utvärderas varje år, och för de skolor som inte når kvalitetsmåten ska huvudmannen, kommunen eller friskolan, ha en lagstiftad skyldighet att upprätta en handlingsplan som visar vilka åtgärder man avser att vidta för att förbättra kunskapsresultaten. Handlingsplanen ska godkännas av Skolinspektionen. Samma uppfattning förs fram av Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 19 och av Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 5.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Utskottet konstaterar att skolan ska utgå från varje elevs behov och förutsättningar. Varje elev ska ges möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Fler elever kan nå skolans mål om kraven görs tydliga, elevernas kunskaper kontinuerligt följs upp, resultaten kommuniceras med hemmen och rätt stöd sätts in tidigt. Som utskottet tidigare framhållit i detta betänkande har framgångsrika skolor höga förväntningar på sina elever – med utgångspunkt i att alla elever kan lära samt att skolans och undervisningens kvalitet, inte elevernas bakgrund, är avgörande för resultaten. Dessa skolor utvärderar kontinuerligt elevernas kunskaper och ger uppmuntran för ett bra arbete. Utskottet förutsätter att alla skolor strävar mot det.

Många elever lämnar grundskolan med bristfälliga baskunskaper. Enligt de internationella kunskapsmätningar som genomförs har t.ex. andelen 15-åringar i Sverige med svag läsförmåga ökat. De som har svårigheter i skolarbetet behöver extra stöd och mer hjälp. Dessa insatser bör komma så tidigt som möjligt. Regeringen införde 2007 ett stimulansbidrag för att stärka basfärdigheterna läsa, skriva och räkna. Statens skolverk (Skolverket) har i uppdrag att utvärdera satsningen och ska redovisa en första utvärdering under 2010. Riksdagen beslutade i mars 2009 om riktlinjer för nya läroplaner för skolan i enlighet med regeringens proposition *Tydligare mål och kunskapskrav – nya läroplaner för skolan* (prop. 2008/09:87, bet. 2008/09:UbU9, rskr. 2008/09:189). Detta innebär att varje skolform i det obligatoriska skolväsendet – grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan – ska ha en egen samlad läroplan. Läroplanen ska innehålla skolans värdegrund och uppdrag, övergripande mål och riktlinjer för utbildningen samt kursplaner för skolformen i fråga. Kursplanerna ska kompletteras med föreskrifter om kunskapskrav för varje ämne alternativt ämnesområde. Riksdagen biföll i februari 2009 förslagen i propositionen *En ny betygsskala* (prop. 2008/09:66, bet. 2008/09:UbU5, rskr. 2008/09:169). Det innebär att en betygsskala med sex steg ska användas i det offentliga skolväsendet. A till E betecknar godkända resultat, F beteck-

nar icke godkända resultat. Om det på grund av frånvaro inte går att bedöma elevens kunskapsutveckling, ska detta markeras med ett horisontellt streck. I särskolan och vuxenutbildningen för utvecklingsstörda ska betyg inte sättas på icke godkända resultat.

I januari 2009 fick Skolverket i uppdrag att bl.a. utarbeta nya kursplaner för grundskolan, särskolan, sameskolan och den obligatoriska särskolan (dnr U2009/312/S). För samtliga skolformer ska Skolverket också utarbeta kunskapskrav för godtagbara kunskaper i årskurs 3 och 6 samt kunskapskrav för betygsstegen A, C och E i årskurs 9 för de skolformer där betyg sätts. De nya kursplanerna och den nya betygsskalan ska införas successivt fr.o.m. läsåret 2011/12.

Under 2011 och framåt kommer en ny gymnasieskola att införas och de nya kurs- och ämnesplanerna, kunskapskraven och den nya betygsskalan att genomföras i grund- och gymnasieskolan. Dessa reformer behöver implementeras. Regeringen har därför avsatt medel för åren 2010–2012 för dessa insatser.

Regeringen beslutade i oktober 2008 att införa nationella ämnesprov i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 3 samt nationella ämnesprov i biologi, kemi och fysik i årskurs 9. Proven utprovades under våren 2009 och de nya bestämmelserna har tillämpats för första gången våren 2010. Från och med 2009 är även de nationella proven i årskurs 5 obligatoriska.

Alla föräldrar har rätt till god och tydlig information om sina barns kunskapsutveckling i skolan. En tydlig utvärdering av elevens kunskapsutveckling är dessutom en förutsättning för möjligheten att tidigt upptäcka kunskapsluckor och sätta in stöd. Från och med hösten 2008 ska den individuella utvecklingsplanen även innehålla skriftliga omdömen om elevernas kunskapsutveckling. Skolverket har på regeringens uppdrag reviderat de allmänna råden om den individuella utvecklingsplanen och ska även utvärdera införandet av skriftliga omdömen.

Som tidigare aviserats i budgetpropositionen för 2009 avser regeringen att återkomma till riksdagen med förslag om att betyg ska ges från årskurs 6.

I propositionen föreslår regeringen att det i skollagen skrivs in att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Många elever stöter någon gång under sin skoltid på svårigheter och behöver under en kortare tid särskilda stödåtgärder. Andra elever behöver stöd kontinuerligt under hela skoltiden på grund av sjukdom, sociala förhållanden, funktionsnedsättning eller svårigheter att tillgodogöra sig undervisningen av andra orsaker. I vissa fall kan en elev uppvisa svårigheter i

skolsituationen, som inte omedelbart behöver innebära risk för att målen inte kommer att uppnås, men som skolan befarar kan leda till större problem på sikt om inte situationen utreds.

I detta sammanhang kan nämnas att regeringen i budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 16 s. 49) har angett sin avsikt att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa en anmälningsplikt om missförhållanden i skolan, motsvarande den s.k. lex Sarah inom äldreomsorgen.

Information om elevens utveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser information om elevens utveckling.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en tydlig åtskillnad mellan skriftliga omdömen och betyg samt om förbud mot att utfärda skriftliga omdömen i ordning och uppförande.

Jämför reservationerna 20 (s, v, mp) och 21 (mp).

Propositionen

Utvecklingssamtal, individuella utvecklingsplaner och skriftlig information

Regeringen föreslår att allmänna bestämmelser om utvecklingssamtal samt om individuella utvecklingsplaner och skriftlig information ska finnas i de olika skolformskapitlen i den nya skollagen.

I propositionen konstateras att i grundskolan och motsvarande skolformer ska elever och deras vårdnadshavare ges skriftlig information om elevens skolgång genom att individuella utvecklingsplaner upprättas i anslutning till utvecklingssamtalet. Bestämmelserna finns i dag i grundskoleförordningen (1994:1194), särskoleförordningen (1995:206), specialskoleförordningen (1995:401) och sameskoleförordningen (1995:205). Regeringen föreslår nu att bestämmelserna flyttas från förordning till lag och tas in i respektive skolformskapitel. Regleringen kommer att omfatta både offentliga och enskilda huvudmän.

Den individuella utvecklingsplanen ska inte enbart vara framåtsyftande. Den ska även innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i de ämnen som eleven får undervisning i. Utformningen av sådana omdömen bestäms lokalt på den enskilda skolan. Något förbud mot att skriftlig information om elevens skolgång ges karaktären av betyg finns inte. Rektorn beslutar om den närmare utformningen. Planen får också innehålla annan information om elevens skolgång om rektorn beslutar detta.

Utvecklingssamtalet är ett trepartssamtal mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare som bör ge ömsesidig information och leda fram till ömsesidiga åtaganden om det ansvar som parterna har för att eleven ska nå målen. Sådana överenskommelser mellan parterna ska dokumenteras i utvecklingsplanen. Detta ska ses som en bekräftelse på och ett ansvarskontrakt om vad som överenskommits.

Allmänna bestämmelser om betyg

Regeringen föreslår att de allmänna bestämmelserna om betyg ska finnas i skollagen i stället för på förordningsnivå.

Undantag från betygsbestämmelserna för vissa fristående skolor

Fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning föreslås kunna undantas från betygsbestämmelserna.

Enligt dagens skollagstiftning är fristående grundskolor som har ansökt om och fått medgivande att sätta betyg enligt de bestämmelser som gäller för grundskola med offentlig huvudman skyldiga att följa 7 kap. grundskoleförordningen. I annat fall behöver fristående grundskolor inte sätta betyg i de ämnen där det finns nationella kursplaner och mål. För fristående gymnasieskolor gäller att de ska sätta betyg enligt bestämmelser i gymnasieförordningen.

Regeringen föreslår i propositionen att som huvudregel ska såväl enskilda som offentliga huvudmän inom skolväsendet tillämpa samma regler om bedömning och betygssättning. Regeringen anser dock att det även fortsättningsvis bör finnas möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att i förordning föreskriva att fristående skolor som tillämpar en alternativ pedagogik, t.ex. Waldorfskolor, också får tillämpa ett annat bedömningssystem. Sådana föreskrifter får bara innebära undantag för fristående skolor på grund av att undervisningen har en alternativ pedagogisk inriktning. Undantaget ska endast avse betygsregleringen som helhet. Det bör inte vara möjligt att medge mer begränsade avsteg, t.ex. att vissa fristående skolor tillämpar en annan betygsskala eller sätter betyg vid andra tillfällen än enligt de bestämmelser som gäller för skolväsendet i allmänhet.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 16 att skriftliga omdömen är bra, och det måste finnas principer som upprätthåller likvärdigheten för dem. Socialdemokraterna menar dock att det måste finnas en tydlig åtskillnad mellan skriftliga omdömen och betyg. Vid sidan av de nationella riktlinjerna för utvecklingssamtal och skriftliga omdömen måste skollagen därför klart uttala att skriftliga omdömen inte får vara betygsliknande. Socialdemokraterna menar att propositionen tillåter skriftliga omdömen att vara betygsliknande, vilket skapar förvirring och minskad

likvärdighet, och är ett sätt att kringgå de beslut som riksdagen fattat om när betyg ska utfärdas. Vänsterpartiet framför samma uppfattning i motion 2009/10:Ub13 yrkande 15. Vid sidan av nationella riktlinjer för utvecklings-samtal och skriftliga omdömen ska skollagen därför klart uttala att skriftliga omdömen inte får vara betygsliknande. Även Miljöpartiet framför i motion 2009/10:Ub14 yrkande 17 uppfattningen att skriftliga omdömen är bra, och det måste finnas principer som upprätthåller likvärdigheten för dem. Det måste dessutom finnas en tydlig åtskillnad mellan skriftliga omdömen och betyg.

Miljöpartiet framför i motion 2009/10:Ub14 yrkande 18 att det inte ska vara möjligt för skolorna att utfärda skriftliga omdömen i ordning och uppförande. Det är kunskapsutveckling och måluppfyllelse som ska stå i fokus i skolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att utformningen av omdömen om eleven är en fråga som bestäms lokalt på den enskilda skolan. Utskottet understryker att den individuella utvecklingsplanen inte enbart ska vara framtidsytande. Den ska även innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i de ämnen som eleven får undervisning i. Planen får också innehålla annan information om elevens skolgång om rektorn beslutar detta.

Något förbud mot att skriftlig information om elevens skolgång ges karaktären av betyg finns inte och bör heller inte finnas. Rektorn beslutar om den närmare utformningen. Utskottet hyser stor tilltro till lärarnas och rektorernas förmåga att utforma omdömena på ett klokt och lämpligt sätt så att föräldrarnas behov av information tillgodoses. Utskottet ser inget behov av att detaljstyra skolor.

Åtgärder för rättvisa och likvärdiga betyg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser allmänna bestämmelser om betyg, undantag från betygsbestämmelserna för vissa fristående skolor, förtydligande av rektors ansvar för betygssättningen, information om grunderna för betygssättning, ändring av uppenbart oriktiga betyg och rättelse av skrivfel och liknande förbiseende samt provning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att endast behöriga lärare ska få sätta betyg, nationella kriterier för alla betygssteg och omprövning av betyg.

Jämför reservationerna 22 (mp), 23 (s, v, mp) och 24 (s, v, mp).

Propositionen

Rektorns ansvar för betygssättningen förtydligas

Rektorns ansvar att se till att betygssättningen sker i enlighet med lag och andra författningar ska förtydligas genom en särskild bestämmelse om detta i skollagen.

Rektorn har det övergripande ansvaret för skolans pedagogiska verksamhet. Det innefattar också att bedömning och betygssättning sker i enlighet med de bestämmelser som finns. Regeringen föreslår att rektorns särskilda ansvar förtydligas i den nya skollagen. Detta ansvar innebär att se till att skolans eller verksamhetens lärare dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. I rektorns ansvar ingår också att särskilt beakta utbildade, mindre erfarna och nyanställda lärares behov av stöd i denna process. Rektorns ansvar blir särskilt tydligt i samband med att utbildningar bedrivs på entreprenad eftersom myndighetsutövning i form av bl.a. beslut om betyg då får överlämnas till enskilda.

Information om grunderna för betygssättningen

En bestämmelse införs i skollagen om att eleven ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen.

Elevens rätt till information om på vilka grunder betyget i en kurs, ett ämne eller ett ämnesblock sätts behöver stärkas. I dag finns en riktlinje om rätten till information i läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94). Mål- och resultatstyrningen innebär att elever och lärare ska ges stort utrymme att tillsammans planera och utforma undervisningen, dvs. innehåll och arbetssätt. Arbetet förutsätter att information om mål och kunskapskrav ges till alla elever när undervisning i ett ämne, ett ämnesblock eller en kurs påbörjas samt under utbildningens gång. Många missförstånd som

gäller enskilda betyg kan undanröjas genom att man förbättrar informationen om kunskapskraven i början av studierna. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att en bestämmelse om en sådan informationsskyldighet ska finnas i skollagen för att markera skolans och lärarens ansvar.

Ändring av uppenbart oriktiga betyg och rättelse av skrivfel och liknande förbiseende

Regeringen föreslår bestämmelser om att den eller de som har fattat ett beslut om betyg ska ändra beslutet om det på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning är uppenbart oriktigt och om det kan ske snabbt och enkelt. Ändringen ska inte få leda till att betyget sänks. I vissa fall ska rektorn göra ändringen i stället för den eller de som har fattat det ursprungliga beslutet om betyg.

I skollagen ska det finnas en bestämmelse som reglerar rättelse av skrivfel eller liknande, motsvarande förvaltningslagens (1986:223) bestämmelser på området.

Regeringens förslag till åtgärder syftar bl.a. till att förebygga att fel begås. Det är emellertid inte möjligt att helt utesluta att felaktigheter inträffar. Praxis i dag är att ett betyg rättas endast som en följd av skrivfel eller liknande förbiseende. En bestämmelse finns i förordningarna för de olika skolformerna om att 26 § förvaltningslagen (1986:223) om rättelse av skrivfel eller liknande ska tillämpas i skolan och att rektorn får besluta om rättelse. Regeringen föreslår att denna bestämmelse förs in i skollagen och där utgör en egen bestämmelse som omfattar all utbildning oavsett huvudman.

Det är en viktig rättssäkerhetsprincip att även uppenbara felaktigheter i bedömningen ska kunna rättas till. Regeringen föreslår därför att en skyldighet att ändra ett uppenbart oriktigt beslut om betyg införs i skollagen med 27 § förvaltningslagen som förebild. För att i möjligaste mån undvika problem i olika antagningsförfaranden är det viktigt att ett betyg står fast i så stor utsträckning som möjligt. Av de skälen är det rimligt att en bestämmelse om ändring av ett beslut om betyg också förutsätter att ändringen kan ske snabbt och enkelt.

Ytterligare en förutsättning för ändring av ett beslut om betyg är att det ska vara frågan om ett uppenbart felaktigt beslut. En uppenbar felaktighet kan t.ex. vara att bedömningsunderlag förbisetts eller att frånvaro vägt in på ett sätt som strider mot grunderna för bedömning av elevers kunskaper.

Bestämmelsen medger däremot inte att en elev som uppfattar sig felaktigt bedömd, får ytterligare möjlighet att visa upp sina kunskaper efter det att betyget satts. Detta kan endast ske genom att tillämpa bestämmelserna om provning.

Den föreslagna bestämmelsen stärker alla elevers rättssäkerhet genom att den också gäller elever i fristående skolor. En liknande bestämmelse om att kunna ändra ett uppenbart felaktigt betyg finns i högskoleförordningen (1993:100). Genom att bestämmelsen införs även i skollagen blir författningsregleringen enhetlig inom utbildningsområdet.

Prövning

Regeringen föreslår att bestämmelser om prövning för betyg ska finnas i respektive skolformskapitel i skollagen.

Regeringen föreslår att det liksom i dag ska finnas en möjlighet att få kunskaper bedömda och betyg satta genom en prövning i den obligatoriska skolan. I gymnasieskolan kan en elev få pröva i ämnen som ingår i elevens studieväg, där betyg inte satts eller där eleven fått betyget Icke godkänt. Inom kommunal vuxenutbildning och svenskundervisning för invandrare kan en vuxen i nuläget begära att få göra prövningar i syfte att erhålla betyg i en kurs. En vuxen kan även vända sig till en gymnasieskola för att begära en sådan prövning under vissa förutsättningar. Detta gäller även om personen redan har ett betyg på kursen.

Eleven eller den prövande ges här en reell chans att visa sina kunskaper och få en ny objektiv bedömning som kan resultera i ett annat betyg än det ursprungliga. Närmare bestämmelser om prövning finns i respektive skolformskapitel. En särskild utredare ska föreslå hur en rätt för eleverna att få sina betyg omprövade kan införas. I den utredningen ska också kostnaderna och reglerna för prövning belysas.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 14 att likvärdigheten vid betygssättning liksom elevernas rättssäkerhet vid densamma måste stärkas. Att sätta betyg är en myndighetsutövning som har stor betydelse för den enskilda eleven, och Socialdemokraterna anser därför att riksdagen ska ge regeringen till känna att regeringen snarast måste återkomma till riksdagen med förslag på hur kvaliteten i betygssättningen kan säkras, t.ex. genom att endast behöriga och utbildade lärare får möjlighet att sätta betyg.

Socialdemokraterna anför också i motion 2009/10:Ub15 yrkande 15 att precis som vid annan myndighetsutövning ska den enskilde inom skolan ha rätt att få ett beslut omprövat om hon eller han upplever att det har fattats på felaktiga grunder, och elever ska därför ha rätt att få betyg ompröva.

Socialdemokraterna anför vidare i motion 2009/10:Ub15 yrkande 13 att en bärande princip i ett målrelaterat betygssystem som är avsett att vara likvärdigt för hela landet är att det finns på förhand satta kriterier. Motionärerna anser därför att det ska finnas nationella kriterier för alla betygssteg.

Också Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 14 att likvärdigheten vid betygssättning och elevernas rättssäkerhet vid densamma måste stärkas och begär därför ett tillkännagivande att regeringen snarast måste återkomma till riksdagen med förslag till hur kvaliteten i betygssättningen kan säkras, t.ex. genom att endast behöriga och utbildade lärare får möjlighet att sätta betyg.

Vänsterpartiet framför också att precis som vid annan myndighetsutövning ska den enskilde inom skolan ha rätt att få ett beslut omprövat om hon eller han upplever att det har fattats på felaktiga grunder, och elever ska därför ha rätt att få betyg omprövade.

I samma motionsyrkande anförs vidare att en bärande princip i ett målrelaterat betygssystem som är avsett att vara likvärdigt för hela landet är att det finns på förhand satta kriterier. Motionärerna anser därför att det ska finnas nationella kriterier för alla betygssteg.

Liksom Socialdemokraterna och Vänsterpartiet anför Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 13 att likvärdigheten vid betygssättning och elevernas rättssäkerhet vid densamma måste stärkas. Att sätta betyg är en myndighetsutövning som har stor betydelse för den enskilda eleven, och därför måste regeringen snarast måste återkomma till riksdagen med förslag på hur kvaliteten i betygssättningen kan säkras, t.ex. genom att endast behöriga och utbildade lärare får möjlighet att sätta betyg.

Miljöpartiet anför i motion 2009/10:Ub14 yrkande 11 att skollagen bör ändras så att skolor med såväl offentlig som fristående huvudman ska kunna tillämpa ett annat bedömningssystem än betyg efter prövning av Skolinspektionen. Regeringen föreslår en förändring av lagstiftningen så att alla skolor ska vara skyldiga att betygssätta sina elever. Fristående skolor som tillämpar en alternativ pedagogik ska dock kunna få ansöka om undantag. Miljöpartiet tycker dock att det är viktigt att även kommunala skolor kan profilera sig och arbeta efter olika pedagogiska metoder. Det ska t.ex. vara fullt möjligt att anordna en Waldorfklass i en kommunal skola. Men så länge det inte finns någon möjlighet till undantag från betygssättning för de kommunala huvudmännen så är det inte möjligt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Betygssättning är beslut som har rättsverkan för eleven. Betygen kan ha en avgörande betydelse för elevens framtid, eftersom de har en direkt koppling till urvals- och behörighetsbestämmelser. Betygssättningen innebär därmed myndighetsutövning. Det är av stor vikt att elever ska känna att de har fått visa sina kunskaper och blivit rättvist bedömda.

Att betygen måste vara rättvisa och likvärdiga är därför en självklarhet.

Genom propositionens förslag blir rektors ansvar för betygssättningen tydligt. Rektorn har det övergripande ansvaret för skolans pedagogiska verksamhet. Det innefattar också att bedömning och betygssättning sker i enlighet med de bestämmelser som finns. Detta ansvar innebär att se till att skolans eller verksamhetens lärare dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. I rektorns ansvar ingår också att särskilt beakta utbildade, mindre erfarna och nyanställda lärares behov av stöd i denna process. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom ett tillkännagivande om att endast behöriga lärare ska få sätta betyg. Enligt utskottets mening blir en sådan regel omöjlig av praktiska och organisatoriska skäl. Rektors ansvar för betygssättningen blir emellertid tydligt i den nya skollagen.

Utbildningsdepartementet har i en remisspromemoria (U2010/2818/S) presenterat förslag till ett legitimationssystem för lärare och förskollärare. Förslagen har tagits fram inom Utbildningsdepartementet med utgångspunkt i betänkandet *Legitimation och skärpta behörighetsregler* (SOU 2008:52). Promemorian innehåller förslag om att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt då betyg ska sättas, under förutsättning att läraren eller lärarna är legitimerade. Promemorian innehåller också förslag om förfarandet vid en ny nämnd, Lärarnas ansvarsnämnd.

Utskottet anser att alla elever och barn ska undervisas av väl kvalificerade lärare och förskollärare som har prövats och visat sig vara lämpliga för yrket. Genom en lärarlegitimation skapas en dubbel kvalitetssäkring av den blivande lärarens eller förskollärarens lämplighet, dels i lärar- eller förskolläraryrket, dels under introduktionen i yrket. Genom att endast en legitimerad lärare är behörig att sätta betyg ökar, enligt utskottets uppfattning, rättssäkerheten för barn och elever. Utskottet välkomnar därför införandet av en lärarlegitimation, som, enligt utskottets mening, också bidrar till att statusen på lärar- och förskolläraryrkena höjs.

Riksdagen biföll i februari 2009 förslagen i propositionen *En ny betygsskala* (prop. 2008/09:66, bet. 2008/09:UbU5, rskr. 2008/09:169). Det innebär att en betygsskala med sex steg ska användas i det offentliga skolväsendet. A till E betecknar godkända resultat, F betecknar icke godkända resultat. Om det på grund av frånvaro inte går att bedöma elevens kunskapsutveckling, ska detta markeras med ett horisontellt streck. I särskolan och vuxenutbildningen för utvecklingsstörda ska betyg inte sättas på icke godkända resultat.

I januari 2009 fick Skolverket i uppdrag att bl.a. utarbeta nya kursplaner för grundskolan, särskolan, sameskolan och den obligatoriska särskolan (dnr U2009/312/S). För samtliga skolformer ska Skolverket också utarbeta kunskapskrav för godtagbara kunskaper i årskurs 3 och 6 samt

kunskapskrav för betygsstegen A, C och E i årskurs 9 för de skolformer där betyg sätts. De nya kursplanerna och den nya betygsskalan ska successivt träda i kraft fr.o.m. läsåret 2011/12.

Enligt utskottets mening ger detta system tillräckligt precisa betygssteg för att garantera en ökad likvärdighet i betygssättningen. Det är dessutom förenat med svårigheter att utarbeta tillräckligt definierade och nyanserade betygsriterier för de fem godkända betygsstegen. Ett system med nationellt angivna kriterier för samtliga godkända betygssteg skulle därför inte underlätta bedömningsarbetet. Med nationellt angivna kriterier för A, C och E som avgränsar de mellanliggande betygsstegen, är det rimligt att lärarna, utifrån sin professionella kompetens, kan bedöma elevernas kunskaper. Nationella kriterier för betygsstegen B och D bör därmed, enligt utskottets uppfattning, inte utarbetas.

Skollagskommittén föreslog ett system med en möjlighet för elever att kunna få ett betyg omprövat inom en vecka efter det att betyget utfärdats. Omprövningen skulle enligt förslaget göras av en lärare från en annan skolenhet utifrån samma underlag som det ursprungliga betyget satts. Förslaget skulle omfatta alla de skolformer där betyg sätts. Många remissinstanser yttrade sig över förslaget och remissbilden var splittrad. Flertalet remissinstanser var positiva till förslaget i sig, men det framhölls samtidigt att de praktiska, organisatoriska och ekonomiska konsekvenserna inte var tillräckligt utredda.

Utskottet anser att omprövning av betyg är en viktig rättssäkerhetsfråga för elever. Som regeringen tidigare påpekat och också konstaterar i propositionen är införandet av ett system med omprövning av betyg en omfattande reform som kan antas få stora organisatoriska konsekvenser för skolväsendet. Det är därför angeläget att frågan närmare analyseras. Regeringen beslutade den 12 november 2009 att en särskild utredare ska föreslå hur en rätt för eleverna att få sina betyg omprövade kan införas (dir. 2009:102). Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 november 2010. Den nya skollagen innehåller därför inga bestämmelser om detta. I avvaktan på utredarens förslag har regeringen i stället föreslagit andra förändringar i skollagen för att värna om rättvisa och likvärdiga betyg. Utskottet konstaterar att syftet med regeringens förslag är att stärka elevernas rättssäkerhet och innebär att det införs föreskrifter i skollagen som berör rektorns roll samt lärarens skyldighet att informera.

Kvalitet och inflytande

Systematiskt kvalitetsarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser systematiskt kvalitetsarbete, krav på dokumentation och klagomålshantering.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om obligatoriska kvalitetsredovisningar och skärpta kvalitetskrav.

Jämför reservationerna 25 (s, v, mp) och 26 (s).

Propositionen

Regeringen föreslår nya bestämmelser i skollagen om att varje huvudman inom skolväsendet systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen.

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella mål som finns för utbildningen uppfylls. Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Regeringen föreslår att systematiskt kvalitetsarbete och inflytande behandlas i ett gemensamt kapitel i skollagen, som gäller för samtliga skolformer och för fritidshem. Genom att behandla frågorna om kvalitet och inflytande i ett särskilt gemensamt kapitel vill regeringen betona vikten av dessa inslag i ett mål- och resultatstyrt system.

Krav på dokumentation – men kravet på kvalitetsredovisning avskaffas

Regeringen föreslår att det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Regeringen gör samtidigt bedömningen att det nuvarande kravet på obligatoriska kvalitetsredovisningar inte bör föras in i skollagen.

Kvalitetsredovisningens primära syfte har varit att främja huvudmännens och verksamheternas lokala kvalitets- och utvecklingsarbete. Förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning infördes redan 1997. I kvalitetsredovisningen ska det dels finnas en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats, dels en redogörelse för vilka åtgärder som kommer att vidtas för ökad måluppfyllelse.

Åtgärderna ska baseras på en analys av orsakerna till eventuella brister eller möjliga förbättringsområden. Avsikten har varit att stödja ett kontinuerligt förbättringsarbete som grund för förbättrad måluppfyllelse och ökad effektivitet, vilket i sin tur skulle bidra till en nationellt likvärdig skola. Kvalitetsredovisningarna har dock, enligt bl.a. Statens skolverk, haft skif-

tande kvalitet och ofta innehållit beskrivningar snarare än värderingar av verksamhetens resultat. Regeringen föreslår därför att kravet på kvalitetsredovisningar kan tas bort.

Elever, föräldrar och allmänhet ska kunna få del av viktig information om verksamheten. De kan på så sätt bli mer delaktiga och få ökade möjligheter att göra val och påverka verksamhetens utveckling. Många kommuner lägger ut information om kommunens och skolornas, förskolornas och fritidshemmens resultat, verksamhetens utveckling och andra intressanta uppgifter på en webbplats eller gör informationen tillgänglig för en bredare allmänhet på andra sätt. Genom att huvudmännen kan ta del av varandras information kan detta även bidra till utveckling av andra huvudmäns kvalitetssäkring. För huvudmannen utgör den samlade dokumentationen av kvalitetsarbetet ett underlag för bedömning av olika verksamheters skilda förutsättningar och resultat och kan därmed bilda underlag för prioriteringar och insatser för ökad måluppfyllelse. Regeringen menar att det därför är väsentligt att det även fortsättningsvis finns tillgång till en systematisk och lättillgänglig dokumentation av resultat och kvalitetsarbete hos huvudmannen.

Dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet på förskoleenhets- och skolenhetsnivå samt på huvudmannanivå är dessutom ett viktigt underlag för de statliga myndigheterna i deras arbete, framför allt för den nationella inspektionsverksamheten. Regeringen föreslår inte någon detaljerad reglering av innehåll i och struktur för dokumentationen, men rimligen bör information om resultat och måluppfyllelse, analys av förbättringsområden samt beslut om förbättringsåtgärder ingå i en sådan redovisning.

Regeringen anser sammanfattningsvis att det systematiska kvalitetsarbetet inte behöver ske på ett likformigt sätt utan i hög utsträckning bör anpassas efter lokala behov och förutsättningar. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Däremot anser regeringen att kravet på att det ska finnas ett speciellt dokument med beteckningen kvalitetsredovisning snarast kan skymma syftena med kvalitetsarbetet.

Kvalitetsarbete på huvudmannanivå

Regeringen föreslår att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen. Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Kvalitetsarbete på enhetsnivå

I propositionen föreslås att kvalitetsarbete, planering, uppföljning och utveckling ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Rektorn och förskolechefen ska ansvara för att kvalitetsarbetet genomförs enligt bestämmelserna.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan och deras vårdnadshavare samt skolelevernas vårdnadshavare ska också ges möjlighet att delta i arbetet.

Klagomålshantering

I propositionen finns förslag om att huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. Information om rutinerna ska lämnas på lämpligt sätt.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 21 att kommunerna inte bara ska ha rätt, utan även skyldighet, att utöva sin insyns rätt i fristående skolor. Detta skärper ytterligare kvalitetssäkringen och betonar kommunens ansvar för alla skolor i kommunen. De fristående skolorna ska vara skyldiga att lämna sina kvalitetsredovisningar till den kommun där de är belägna. Socialdemokraterna anser bl.a. att de föreslagna bestämmelserna för kvalitetsarbetet är alltför allmänt hållna. Riksdagen bör också ge regeringen till känna att det nuvarande kravet på obligatoriska kvalitetsredovisningar inte ska tas bort ur skollagen och därmed avvisa regeringens förslag på denna punkt. Denna uppfattning delas av Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 16 och av Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 14.

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 23 att höga kvalitetskrav på alla skolor oavsett huvudman är en central komponent för att säkerställa skolans likvärdighet över hela landet, för att skapa lika villkor mellan kommunala och fristående huvudmän och framför allt för att ge alla elever bästa möjliga förutsättningar att nå kunskapsmålen. I motionen anförts vidare att det i särskild ordning bör utredas hur dagens kvalitetskrav kan skärpas. Det bör även utredas om kraven är ändamålsenligt utformade. Målsättningen ska vara att skattemedlen används på ett så effektivt sätt som möjligt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Motionärerna anför att det lokala kvalitetsarbetet försämras om de obligatoriska kvalitetsredovisningarna avskaffas. Utskottet anser dock, i likhet med regeringen, att de åtgärder som vidtagits för att förstärka den nationella inspektionsverksamheten och för att utöka antalet nationella prov tillsammans med de regler om tillsyn m.m. som finns i lagens kapitel 26

kommer att betyda att ett skarpare system för nationell granskning av skolornas kvalitet införs. Utskottet delar således regeringens uppfattning att det nuvarande kravet på kvalitetsredovisningar kan tas bort.

Utskottet anser att det systematiska kvalitetsarbetet inte behöver ske på ett likformigt sätt utan i hög utsträckning kan och bör anpassas efter lokala behov och förutsättningar. Det är angeläget att kvalitetsarbetet dokumenteras, men utskottet menar, liksom regeringen, att kravet på att det ska finnas ett speciellt dokument med beteckningen kvalitetsredovisning snarast kan skymma syftena med kvalitetsarbetet.

Inflytande för barn, elever och vårdnadshavare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser inflytande för barn, elever och vårdnadshavare och forum för samråd.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stärkt elevinflytande, forum för samråd samt arbetsmiljölagens tillämpning i förskolan. Jämför reservationerna 27 (mp) och 28 (s, v, mp).

Propositionen

Barnens och elevernas inflytande

Regeringen föreslår i propositionen bestämmelser med innebörden att barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande hållas informerade i frågor som rör dem och stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Informationen och formerna för inflytandet ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen.

Elevernas och deras sammanslutningars arbete med inflytandefrågor ska även i övrigt stödjas och underlättas av skolan. Elevföreträdare och övriga elever ska ges tillfälle att under skoltid behandla frågor av gemensamt intresse. Den elev som har i uppdrag att företräda andra elever i frågor om utbildningen ska beviljas den ledighet från skolarbetet som uppdraget kräver och erbjudas kompensation för den undervisning som eleven går miste om på grund av uppdraget.

Vid varje förskole- och skolenhet ska det bedrivas ett systematiskt arbete med barnens och elevernas inflytande. Skolväsendet ska bidra till fostran av demokratiska medborgare och har därmed ett viktigt socialisationsuppdrag. Detta förutsätter att barn redan från förskoleåldern har en viss grad av inflytande genom att kunna påverka sin egen situation och verksamhetens innehåll. Möjligheterna till inflytande för barn och elever

kan i vissa avseenden behöva utvecklas och förbättras och hinder för deltagande och inflytande undanröjas. Barn och elever ska ges inflytande över undervisningen, förskole- och skolmiljön och verksamheten i övrigt.

De vuxna i förskolan och skolan ska arbeta för att undanröja hinder för delaktighet och inflytande samt stödja och skapa förutsättningar för barnen och eleverna att engagera sig i sin arbetsmiljö och i frågor som rör den. Personalen ska stärka och uppmuntra det engagemang som finns.

För barn och elever är inflytande en del av deras rätt att påverka den verksamhet där de dagligen vistas och verkar. Det är viktigt för att förankra beslut och åtgärder i verksamheten. Därför är det rimligt att formulera bestämmelsen om barns och elevers inflytande starkare än när det gäller vårdnadshavarna (se nedan). Formuleringen "ska ges inflytande" markerar detta. För vuxna som deltar i utbildning inom ramen för de olika formerna av vuxenutbildning är det självklart att inflytande och delaktighet ska genomsyra verksamheten i likhet med vad som kännetecknar arbetslivet i övrigt.

I barnkonventionen anges att barn med stigande ålder och mognad ska ges ökad självständighet, vilket ska innefatta möjligheter till inflytande och delaktighet. Vuxna har en skyldighet, inte bara att låta barn komma till tals, utan även att beakta deras åsikter. Sambandet mellan Barnkonventionen och de olika läroplanerna där formerna för inflytande och ansvar ska kopplas till stigande ålder och mognad är tydligt. Inflytandet ska anpassas till former som är lämpliga för ålder och mognad, så att alla barn oavsett utvecklingsnivå kan vara delaktiga.

Eleverna bör ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. Skolorna bör därför ha rutiner för hur frågor slussas från t.ex. klassnivå till ett forum för samråd.

Eleverna ska självklart kunna ta upp och diskutera frågor som är viktiga för dem även i andra sammanhang än i det eller de forum för samråd som finns, t.ex. i samtal direkt med lärare eller skolledning.

På individ- och gruppnivå bör barns och elevers inflytande över undervisningen ges en vid tolkning och innefatta alla frågor som rör dem. Den konkreta utformningen av vad inflytandet omfattar måste få variera, bl.a. beroende på barnens och elevernas ålder, och bör därför lämnas till den lokala nivån att bestämma. Det finns, enligt regeringens uppfattning, ingen motsättning mellan barns och elevers rätt till inflytande och att rektorn och förskolechefen har ansvaret för det pedagogiska arbetet eller att lärare och förskollärare har ansvaret för undervisningen. Det ligger i deras respektive uppdrag att bedriva verksamheten så att barnen och eleverna ges inflytande. Detta är inte minst viktigt när det gäller vuxenutbildningen. Det förhållningssätt som ska känneteckna utbildningen är att vuxna är just vuxna, även i en utbildningssituation.

Barns och elevers kollektiva inflytande på enhetsnivå rör t.ex. generella arbetsmiljöfrågor, den yttre och inre miljön, såsom frågor om förskole- och skolgården, matsalen och därmed också måltider, rastverksamhet och

andra frågor av gemensamt intresse. Även denna form av inflytande måste få variera beroende på barnens och elevernas ålder och mognad. I det kollektiva inflytandet ligger en viktig demokratisk skolning.

Barn och elever får genom olika former av kollektiva samrådsorgan, t.ex. elevråd, möjlighet att lära sig ta ansvar och leda ett arbete med inflytandefrågor. Det är därför önskvärt att det finns forum där barnen och eleverna själva får leda arbetet och att inflytandefrågor inte enbart hanteras i forum som leds av lärare, skolledare eller annan personal.

Elevernas inflytande regleras också i arbetsmiljölagen (1997:1160). Lagen gäller i vissa delar den som genomgår utbildning och ger eleverna medinflytande i arbetsmiljöfrågor genom elevskyddsombud. Även i Arbetsmiljöverkets (AFS 2001:01) och Statens skolverks föreskrifter (SKOLFS 2004:13) finns bestämmelser om elevskyddsombudens medverkan i skolans arbetsmiljöarbete.

Att elever åtar sig förtroendeuppdrag är positivt och ska stödjas. En viktig fråga för de elever som åtar sig uppdrag att företräda andra elever är att deras studieförutsättningar inte försämrats och att de inte riskerar att uppnå sämre resultat än de annars skulle ha kunnat göra. I dag finns möjlighet endast för elever i gymnasieskolan att få kompensation för den undervisning de går miste om på grund av sina uppdrag. Elevföreträdare, inklusive elevskyddsombud, i alla skolformer utom förskolan, ska enligt regeringens förslag ges ledighet och kompenseras för den undervisning de går miste om på grund av ett uppdrag. Den föreslagna bestämmelsen om barns och elevers inflytande är en allmän bestämmelse som syftar till att ge barnen och eleverna rätt till inflytande på alla de beskrivna nivåerna, samtidigt som det individuella inflytandet även finns med i regler om utvecklingssamtal, individuella utvecklingsplaner m.m. Frågorna om barnens och elevernas inflytande över sitt eget lärande utvecklas i läroplanerna för respektive skolform.

Vårdnadshavarnas inflytande

Vårdnadshavare för barn i förskolan och för elever i förskoleklassen, fritidshem och i grundskolan och motsvarande skolformer ska, enligt förslaget, erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen.

Barn och elever är de egentliga brukarna och ska med ökad ålder och mognad ha inflytande över både den dagliga verksamhetens uppläggning och sitt eget lärande. En väl fungerande samverkan mellan eleverna, skolan och föräldrarna, både på individ- och gruppnivå har stor betydelse för verksamheten.

När det gäller vårdnadshavare har man i förslaget till skollag valt formuleringen "ska ha möjlighet till inflytande över utbildningen". Detta är en mer allmän bestämmelse än för barnen och eleverna, som ska "ges inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt". I praktiken kan vårdnadshavarna rimligen inte erbjudas samma möjligheter till deltagande i förskolans och skolans dagliga verksamhet som barnen och

eleverna. Det är dessutom även i förhållande till vårdnadshavarna självklart att det är den pedagogiska personalen som utifrån sin profession har ansvaret för hur undervisningen planeras, genomförs och utvärderas tillsammans med barnen och eleverna.

Forum för samråd

Vid varje förskole- och skolenhet ska det finnas ett eller flera forum för samråd med barnen, eleverna och vårdnadshavare för barn i förskolan och elever i förskoleklassen, grundskolan och motsvarande skolformer samt fritidshem.

Rektorn och förskolechefen ska ansvara för att det finns forum för samråd och att information lämnas om förslag till beslut i frågor som ska behandlas i dessa forum samt för att ge barn, elever och vårdnadshavare tillfälle att lägga fram synpunkter före beslut. Den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med den planering för varje förskole- och skolenhet som föreskrivs i bestämmelserna om systematiskt kvalitetsarbete.

Rektorn eller förskolechefen ska ansvara för att barnen, eleverna och vårdnadshavarna informeras om vad som gäller i fråga om olika former för samråd inom förskole- och skolenheten.

Inom varje förskole- och skolenhet måste det finnas ett aktivt och systematiskt arbete med barns, elevers och vårdnadshavares inflytande. Det kan inte lämnas helt öppet för en förskola eller skola att välja om man vill arbeta med inflytandefrågor eller inte. Därför måste det finnas en lokalt beslutad planering för hur man vill arbeta med att utveckla informationen samt möjlighet för barn, elever, vårdnadshavare, personal och andra berörda att vara delaktiga och kunna påverka. I arbetet med inflytande ska det ingå ett eller flera forum, där de berörda kan delta och där olika åsikter kan brytas mot varandra. Rektor respektive förskolechef ska ansvara för att ett eller flera sådana forum för samråd inrättas.

Ett forum för samråd ska ha två huvuduppgifter. Den ena är att vara en arena, där barn, elever och vårdnadshavare kan föra fram förslag och synpunkter i olika frågor. I ett sådant forum ska man självklart inte behandla ärenden som rör enskilda barn, elever, föräldrar eller personal.

Ansvaret för undervisningen ska alltid ytterst vila på den pedagogiskt utbildade personalen, och synpunkter på undervisningen bör via elevråd eller liknande framföras direkt till den undervisande läraren eller vid behov till rektor.

Den andra huvuduppgiften är att ge information om kommande beslut i frågor som är av intresse för de grupper som är representerade i ett forum för samråd. På så vis ges dessa en möjlighet att påverka besluten i så god tid och i sådan ordning att det innebär en reell möjlighet till inflytande.

Den första huvuduppgiften regleras redan i dag i bestämmelser i skolförordningarna om elevinflytande, skolkonferens etc. Den andra huvuduppgiften innebär att skolan eller verksamheten har ansvar för att aktivt informera barnen, eleverna och vårdnadshavarna i god tid om förändringar som kommer att beröra dem och att lyssna på deras åsikter.

I gymnasieförordningen finns i dag bestämmelser om att det vid varje gymnasieskola ska finnas en skolkonferens. Enligt dessa bestämmelser kan skolkonferensen besluta i frågor som annars tillhör rektorns beslutsområde men där beslutanderätten inte i författning lagts på rektorn.

Några liknande beslutsbefogenheter föreslås inte för forumen för samråd. Däremot innebär införandet av ett forum för samråd att rektorn ska ta upp viktiga frågor till diskussion innan beslut fattas.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 17 (i denna del) att elevers inflytande måste stärkas. Socialdemokraterna anser att även delar som har anknytning till undervisningens organisering, såsom diskussioner om förbättrad samordning av provperioder och en jämn arbetsbelastning för eleverna under läsåret, innehåll i temaveckor och inte minst trygghetsarbete och ordningsregler, bör kunna vara föremål för ett viktigt elevinflytande. I motionen understryks också att såväl elevrepresentanter som elevskyddsombud ska ha rätt till utbildning och kompensatoriskt stöd för den undervisning de gått miste om under sin utbildning. Skolan bör också vara skyldig att tillhandahålla lokaler så att elever och elevrepresentanter kan hålla de möten och andra sammankomster som krävs för att de ska kunna utöva det inflytande de har rätt till. Även Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 17 (i denna del) att man bör sträva efter att stärka elevernas inflytande i frågor som rör undervisningens organisering, innehåll i temaveckor och trygghetsarbete och ordningsregler. I samma motionsyrkande anføres också att såväl elevrepresentanter som elevskyddsombud ska ha rätt till utbildning och kompensatoriskt stöd för den undervisning de gått miste om under sin utbildning samt uppfattningen att skolan ska vara skyldig att tillhandahålla lokaler vid möten som krävs för att elever ska kunna utöva det inflytande de har rätt till. Samma uppfattning framförs av Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 19 (i denna del).

Miljöpartiet framför i motion 2009/10:Ub14 yrkande 20 att det är bra att regeringen föreslår att det vid varje skola ska finnas ett forum för samråd. Miljöpartiet anser dock att regeringens förslag innebär en alltför långtgående detaljreglering av hur de ska se ut och organiseras. Regeringen föreskriver t.ex. att forumet ska ha en ordförande och vem det ska vara, nämligen rektorn. Miljöpartiet anser inte att staten genom lagstiftning på detta sätt ska detaljreglera hur elevers inflytande ska organiseras. I stället anser vi att eleverna ska ha stor makt att själva forma sin organisering.

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:15 yrkande 8 att arbetsmiljölagen, som en konsekvens av att förskolan blir en egen skolform, i tillämpliga delar ska utvidgas till att även omfatta barn i förskolan. Detta är även rimligt om man beaktar förskolans generella utveckling. Motionärerna föreslår därför att regeringen uppdras att återkomma med förslag på hur lagstiftningen kan utformas utifrån denna ståndpunkt. Denna uppfattning delas av Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 25 och av Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 31.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Den föreslagna bestämmelsen om barns och elevers inflytande är en allmän bestämmelse som syftar till att ge barnen och eleverna rätt till inflytande på alla de beskrivna nivåerna, samtidigt som det individuella inflytandet även finns med i regler om utvecklingssamtal, individuella utvecklingsplaner m.m. Frågorna om barnens och elevernas inflytande över sitt eget lärande utvecklas i läroplanerna för respektive skolform.

Utskottet anser att det är positivt att elever åtar sig förtroendeuppdrag och att detta ska stödjas. En viktig fråga för de elever som åtar sig uppdrag att företräda andra elever är att deras studieförutsättningar inte försämraras och att de inte riskerar att uppnå sämre resultat än de annars skulle ha kunnat göra. I dag finns möjlighet endast för elever i gymnasieskolan att få kompensation för den undervisning de går miste om på grund av sina uppdrag. Regeringen föreslår nu i propositionen att elevföreträdare, inklusive elevskyddsombud, i alla skolformer utom förskolan, ska ges ledighet och kompenseras för den undervisning de går miste om på grund av ett uppdrag. Utskottet välkomnar en sådan utvidgning av personkretsen.

Varje förskole- och skolenhet ska dokumentera sitt arbete med inflytande för samtliga inflytandenivåer utifrån de bestämmelser som finns om systematiskt kvalitetsarbete och med utgångspunkt från de nationella målen i läro- och kursplaner. Utskottet välkomnar en sådan förstärkning av reglerna om barns och elevers inflytande. Detta utgör, enligt utskottets uppfattning, inget hinder för att dagens former för inflytande, t.ex. klassråd och elevråd, bildar mönster för hur arbetet med inflytandet organiseras. Det är naturligt att gemensamma frågor tas upp i den grupp eller klass eller i det sammanhang där barnen och eleverna respektive frågan hör hemma. Enligt utskottets mening finns det goda möjligheter för eleverna och skolorna att själva forma sitt inflytande.

Utskottet vill understryka att rektorn respektive förskolechefen och personalen måste stå för kontinuiteten och initiativen i arbetet med inflytandefrågorna. För att det inte ska råda något tvivel om vem som har ansvaret för att det finns ett systematiskt arbete med inflytande och med tanke på rätten till information, har regeringen föreslagit att det av lagen ska

framgå att rektorn respektive förskolechefen har ansvaret. Rektorn eller förskolechefen kan inte delegera sitt övergripande ansvar. Dock kan konkreta uppgifter som att leda ett forum för samråd eller ge information delegeras till en medarbetare.

Elevernas inflytande regleras också i arbetsmiljölagen (1997:1160). Lagen gäller i vissa delar den som genomgår utbildning och ger eleverna medinflytande i arbetsmiljöfrågor genom elevskyddsombud. Även i Arbetsmiljöverkets (AFS 2001:01) och Statens skolverks föreskrifter (SKOLFS 2004:13) finns bestämmelser om elevskyddsombudens medverkan i skolans arbetsmiljöarbete. Elever i förskolan omfattas inte av arbetsmiljölagens regler.

Lokala styrelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser lokala styrelser.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lokala styrelser.

Jämför reservationerna 29 (s, mp) och 30 (s, v, mp).

Propositionen

I propositionen föreslås att en kommun eller ett landsting ska få inrätta lokala styrelser inom den del av skolväsendet som kommunen eller landstinget är huvudman för. I en lokal styrelse för en förskoleenhet, eller en skolenhet med grundskola eller grundsärskola, ska företrädare för barnens eller elevernas vårdnadshavare och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. I en lokal styrelse för en skolenhet med gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare ska företrädare för eleverna och företrädare för de anställda ingå som ledamöter.

Företrädarna för eleverna eller vårdnadshavarna ska inte få vara fler än övriga ledamöter.

Rektorn eller förskolechefen ska få uppdra åt den lokala styrelsen att besluta i frågor som rektorn eller förskolechefen får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare att besluta i, dock inte i frågor som rör enskilda barn eller elever.

Försöksverksamheter med lokala styrelser i grundskolan och den obligatoriska särskolan samt i gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen inrättades 1996 respektive 1997. Avsikten var att de lokala styrelserna skulle besluta i vissa frågor som annars vilade på rektorn eller styrelsen för skolan. Eleverna eller deras vårdnadshavare skulle vara i majoritet. Försöket med lokala styrelser med elevmajoritet i gymnasiet och den kommunala vuxenutbildningen avslutades den 30 juni 2007. I dag finns

regler om försöksverksamhet i förordningen (1996:605) om försöksverksamhet med lokala styrelser inom grundskolan och den obligatoriska särskolan. I förordningen föreskrivs bl.a. att elevernas vårdnadshavare ska delta och vara i majoritet. Förordningen har nyligen förlängts till att gälla t.o.m. den 30 juni 2011.

Regeringen anser att både barn, elever och vårdnadshavare ska ha inflytande över den verksamhet som de dagligen är delaktiga i. Inflytande och delaktighet, både från barn, elever och vårdnadshavare, är positivt för såväl individens som verksamhetens utveckling och behöver därför ytterligare stimuleras. Därutöver anser regeringen att det är önskvärt att kommunala skolor ges större självständighet gentemot sina kommunala huvudmän. En del i att öka den enskilda skolans självständighet är att möjliggöra lokala styrorgan. Sådana styrorgan kan exempelvis överta vissa av de uppgifter och befogenheter som annars ligger hos skolhuvudmännen.

Regeringen föreslår att det i den nya skollagen tas in bestämmelser om att en kommun eller ett landsting får inrätta lokala styrelser inom den del av skolväsendet som kommunen eller landstinget är huvudman för. Regeringen föreslår vidare att i en lokal styrelse för en förskoleenhet, eller en skolenhet med grundskola eller grundsärskola, ska som ledamöter ingå företrädare för barnens eller elevernas vårdnadshavare och företrädare för de anställda. I en lokal styrelse för en skolenhet med gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare ska som ledamöter ingå företrädare för eleverna och företrädare för de anställda. För att en lokal styrelse ska kunna fungera på ett för alla parter jämbördigt sätt föreslår regeringen att företrädarna för eleverna eller elevernas vårdnadshavare inte får vara fler än övriga ledamöter. Enligt regeringens förslag får rektorn eller förskolechefen uppdra åt den lokala styrelsen att besluta i frågor som rektorn eller förskolechefen får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare. En lokal styrelse får fatta beslut om bl.a. utformningen av skolans arbetsmiljö och utvecklingen av formerna för samarbetet mellan hemmen och skolan. En lokal styrelse får dock inte fatta beslut i frågor som rör enskilda barn eller elever.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 26 det skyndsamt ska utredas vilka ändringar i skollagen som krävs för att självstyrande skolor ska kunna bli en naturlig och permanent del av det svenska skolväsendet. En variant är att representanter för lärare, övrig personal, elever och föräldrar ingår. En annan variant är att skolledningen själv med rektorn i spetsen får ökade befogenheter, att man helt enkelt ger mer makt åt professionen genom s.k. intraprenad. Exakt vilka befogenheter den lokala styrelsen ska ha måste utredas vidare, anser motionärerna, men utgångspunkten är att självstyret ska vara omfattande.

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 17 (i denna del) att det för gymnasieskolor bör vara möjligt att inrätta lokala styrelser, där elevrepresentanterna är i majoritet. Socialdemokraterna anser att det saknas skäl för staten att i framtiden förbjuda detta mot huvudmannens uttryckliga vilja. Samma uppfattning framförs av Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 17 (i denna del) och Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 19 (i denna del).

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Utskottet anser att både barn, elever och vårdnadshavare ska ha inflytande över den verksamhet som de dagligen är delaktiga i. Inflytande och delaktighet, både från barn, elever och vårdnadshavare, är, såsom regeringen utvecklat i propositionen, positivt för såväl individens som verksamhetens utveckling och behöver därför stimuleras ytterligare.

Utskottet anser också, i likhet med regeringen, att det är önskvärt att kommunala skolor ges större självständighet gentemot sina kommunala huvudmän. En del i att öka den enskilda skolans självständighet är att möjliggöra lokala styrorgan. Sådana styrorgan kan exempelvis överta vissa av de uppgifter och befogenheter som annars ligger hos skolhuvudmannen.

Utskottet välkomnar därför förslagen i den nya skollagen med bestämmelser om att en kommun eller ett landsting får inrätta lokala styrelser inom den del av skolväsendet som kommunen eller landstinget är huvudman för. Utskottet ser också mycket positivt på kommunala självstyrande skolor.

Trygghet och studiero

Skolans arbetsmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser skolans arbetsmiljö.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förebyggande åtgärder (i denna del).

Jämför reservation 32 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Rektorerna ska ansvara för att det upprättas ordningsregler vid varje skolenhet.

Regleringen av åtgärder för att säkerställa trygghet och studiero ska så långt som möjligt vara likartad inom olika utbildningar. Bestämmelserna ska dock inte gälla förskolan. Merparten av bestämmelserna gäller inte heller fritidshem. Vissa bestämmelser ska inte heller gälla förskoleklassen och skolformerna för vuxna.

Utrymmet för disciplinära åtgärder mot en elev i grundskolan eller motsvarande skolformer ska utökas genom att skriftlig varning och möjlighet till kortare avstängning införs.

I propositionen utvecklas att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. En viktig grund för att åstadkomma trygghet och studiero i skolan är en aktiv dialog mellan elever, mellan elever och lärare eller annan personal och även elevens vårdnadshavare om de gemensamma värden som ska gälla.

Eleverna ska beredas möjlighet att delta i utformningen av lärandemiljön, t.ex. genom att medverka i utarbetandet av ordningsregler. Även om de flesta skolor redan i dag arbetar aktivt och också har lyckats skapa en god arbetsmiljö finns det många exempel på skolor där så inte är fallet. Olika former av kränkningar, skadegörelse och bristande studiero är vanligt förekommande och medför att elever och lärare inte får rätt förutsättningar för att skolans uppdrag ska kunna fullgöras.

I propositionen konstateras att tillämpningsområdet för arbetsmiljölagen (1977:1160) vidgades den 1 juli 1990 till att omfatta alla elever som genomgår utbildning fr.o.m. grundskolan och uppåt. Tidigare omfattade inte arbetsmiljölagen elever på nivåer under grundskolans årskurs 7. Enligt ett uttalande i förarbetena (prop. 1989/90:61) var syftet med ändringen att utsträcka giltigheten till grundskolans dåvarande låg- och mellanstadium. Bland annat hänvisades det till att det vidgade arbetsmiljöbegreppet medfört att skyddsarbetet inte längre var begränsat till mekaniska och kemiska risker och liknande samt till att elevmedverkan i lämpliga former kunde vara av värde även på lägre stadier. När förskoleklassen infördes som en egen skolform i skollagen gjordes i tillsynspraxis tolkningen att förskoleklassen kunde omfattas av begreppet utbildning enligt arbetsmiljölagen. Skälet var att det inte innebar någon avgörande skillnad i förhållande till vad som låg till grund för 1990 års ändring av arbetsmiljölagen. Enligt 9 kap. 5 § i förslaget till ny skollag får barn tas emot i förskoleklass före det år de fyller sex år, utan begränsning nedåt i ålder. Det kan, enligt regeringens uppfattning, innebära en utsträckning av arbetsmiljölagens tillämpningsområde som går utöver vad som var avsett med 1990 års utvidgning av arbetsmiljölagen.

Regeringen har utgått från det grundläggande synsättet att rektorers och lärares skyldighet att skapa en trygg skolmiljö för alla elever ska förtydligas i skollagen. Det förebyggande arbetet är centralt. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett

gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan samt att skolan även involverar elevernas vårdnadshavare i arbetet med att skapa gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö. Rutiner för att säkerställa samverkan och kommunikation mellan elever, lärare och annan personal är också centrala inslag i det förebyggande och långsiktiga arbetet.

Det finns dock situationer när de åtgärder som vidtas i förebyggande syfte inte är tillräckliga och där disciplinära åtgärder behövs för att säkerställa en god studiemiljö. Regeringen föreslår därför att huvudman, rektorer och lärare får utökade befogenheter i detta avseende. De utökade befogenheterna kan innebära beslut som är ingripande för den enskilda eleven. Det är därför viktigt att skolan alltid så snart det är möjligt och lämpligt informerar vårdnadshavare om de åtgärder som vidtagits.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 18 (i denna del) att förebyggande åtgärder generellt är av betydligt större vikt för att verkligen förhindra kränkningar än vad disciplinära åtgärder är. En välfungerande elevhälsa, liksom ett nära samarbete mellan skola, fritidshem och föreningsliv, är exempel på förebyggande arbete som behöver tillmätas större vikt. Sociala problem och kränkningar på en skola uppstår inte ur tomma intet – det omgivande samhället och vårdnadshavarna behöver involveras mer och på ett bättre strukturerat sätt i arbetet för att alla elever ska ha en trygg skolgång. Ordningsregler och värdegrund ska diskuteras aktivt på varje skola. Företrädare för elever ska inte bara vara delaktiga i framtagandet av ordningsregler utan även i besluten om desamma. Vårdnadshavarnas roll måste betonas tydligare. Skolan ska ansvara för att även vårdnadshavarna involveras i framtagande och uppföljning av ordningsregler. Såväl rektor som personal bör ha en handlingsplikt, inte bara anmälningsplikt, när dessa fått kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling. Socialdemokraterna anser att den starka lagstiftning mot mobbning och kränkande behandling som vuxit fram i Sverige måste bli ännu bättre och att lagstiftningen på detta område behöver utredas ytterligare. Samma uppfattning anförs av Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 18 (i denna del) liksom av Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 21 (i denna del).

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Alla elever behöver en stimulerande och trygg studiemiljö. En trygg skolmiljö som präglas av generositet och ansvarstagande har stor betydelse för såväl elevernas inläring och utveckling som för samhället i stort. Trygga elever som känner sig sedda och uppskattade har bättre förutsättningar för att uppnå kunskapsmålen och utvecklas till ansvarsfulla vuxna. En trygg och lugn studiemiljö är särskilt viktig för dem som har en stökig tillvaro utanför skolan. Dessutom är det de elever som har svårast för skolarbetet som förlorar mest när trivsel och studiero saknas i klassrummet.

Sommaren 2008 tog regeringen initiativ till den största satsningen någonsin på jämställdhet i skolan. En särskild delegation för jämställdhet i skolan (U 2008:8) fick i uppdrag att kartlägga området, ta fram och informera om metoder för att bryta traditionella könsmönster samt föreslå lämpliga insatser. Delegationen redovisade i juli 2009 ett delbetänkande, *Pojkar och flickor i skolan – hur jämställt är det?* (SOU 2009:64).

Skolverket har fått i uppdrag att genomföra flera utvecklingsinsatser inom jämställdhetsområdet, t.ex. att fortbilda lärare och annan skolpersonal om könsroller och hederstraditioner samt vad gäller sex- och samlevnadsundervisningen. Skolverket ska även stödja elevhälsan för att förebygga psykisk ohälsa. Uppdraget ska slutrapporteras senast den 31 december 2010.

I sitt arbete mot mobbning och kränkande behandling behöver skolans personal kunskaper, som bygger på vetenskap och väl beprövad erfarenhet, i hur mobbning förebyggs, upptäcks och bemöts. Skolverket har därför fått i uppdrag att utforma en utbildningssatsning om forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning.

Skolan ska inte vara värdenetral, utan tydligt ta ställning för de mänskliga rättigheterna och de demokratiska värden som ligger till grund för vårt samhälle. Ett aktivt värdegrundsarbete i skolan är en viktig förebyggande åtgärd mot alla former av kränkande behandling, mobbning och diskriminering. Samtidigt ligger inte ansvaret för att fostra eleverna till trygga vuxna enbart på skolan. Huvudansvaret för elevernas fostran är föräldrarnas och skolans uppgift är att stödja dem i deras uppdrag. Skolverket har fått i uppdrag att främja, stärka och sprida kunskap om skolans värdegrund. I uppdraget ingår en studie av skolornas värdegrundsarbete, där olika skolors sätt att organisera värdegrundsarbetet ska jämföras. Skolverket ska också utveckla stödmaterial för ett bättre värdegrundsarbete och mot diskriminering och kränkande behandling.

I uppdraget ingår också att tydliggöra rättighetsperspektivet, bl.a. utifrån konventionen om barnets rättigheter (FN:s barnkonvention). Sammanlagt beräknar regeringen att 4 miljoner kronor avsätts under perioden 2009–2011. Barn- och elevombudet, som fram t.o.m. den 30 september 2008 fanns inom Skolverket, har kunnat föra talan för ett barn eller en elev i en tvist om skadestånd enligt lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. När Statens skolinspektion inrättades som en ny myndighet den 1 oktober 2008 fördes barn- och elevombudet över till den nya myndigheten. Regler om kränkande

behandling av barn och elever fördes den 1 januari 2009 över till skollagen (1985:1100). Samtidigt fördes regler om diskriminering över till diskrimineringslagen (2008:567).

För att öka kunskapen om tillgänglighet i skolan har regeringen gett Specialpedagogiska skolmyndigheten i uppdrag (dnr U2009/4876/S) att informera personal och huvudmän om hur man kan arbeta för att förbättra den fysiska tillgängligheten till förskolan, skolan och skolbarnsomsorgen. Regeringen har tillsatt en särskild utredare för att ta fram en samlad bild över förskolans, skolans och skolbarnsomsorgens arbete med barn som far illa.

Utskottet menar att även om de flesta skolor redan i dag arbetar aktivt och också har lyckats skapa en god arbetsmiljö finns det många exempel på skolor där så inte är fallet. Olika former av kränkningar, skadegörelse och bristande studiero är vanligt förekommande och medför att elever och lärare inte får rätt förutsättningar för att skolans uppdrag ska kunna fullgöras. Utskottet vill understryka att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö.

Disciplinära och andra särskilda åtgärder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser disciplinära och andra särskilda åtgärder, allmänna befogenheter för rektor och lärare samt proportionalitetsprincip och dokumentation.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om disciplinära åtgärder. Jämför reservation 31 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att en lärare i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan under vissa förutsättningar ska få visa ut en elev ur undervisningslokalen för högst återstoden av ett undervisningspass. En elev ska kunna beordras att stanna kvar högst en timme efter skoldagens slut eller infinna sig högst en timme innan elevens undervisning börjar.

Rektorn ska få besluta att en elev ska följa undervisningen i en annan undervisningsgrupp än den eleven annars hör till eller undervisas på annan plats inom samma skolenhet, om andra vidtagna åtgärder inte varit tillräckliga eller om det annars är nödvändigt för att tillförsäkra de andra eleverna trygghet och studiero. Endast om det finns synnerliga skäl får en sådan åtgärd gälla under längre tid än två veckor. Åtgärden får dock aldrig gälla en längre tid än fyra veckor.

Om åtgärderna inte är tillräckligt ingripande eller på grund av andra omständigheter inte är möjliga att genomföra ska rektorn få besluta att en elev tillfälligt ska följa undervisningen vid en annan skolenhet.

Beslutet om en sådan tillfällig placering ska fattas i samråd med rektorn vid den mottagande skolenheten, och vårdnadshavaren ska informeras om beslutet innan omplaceringen genomförs.

Rektorn ska se till att orsaken till olämpligt uppträdande utreds och att åtgärder vidtas för att få eleven att ändra sitt beteende. En elev ska kunna tilldelas en skriftlig varning av rektorn.

Regeringen anser att dagens bestämmelser om disciplinära åtgärder bör förändras och förtydligas. För att alla elevers rätt till trygghet och studiero ska kunna säkerställas behövs ett tydligt regelverk som ger skolan förutsättningar att tillhandahålla en god studiemiljö. Disciplinära åtgärder som riktar sig mot enskilda elever bör också kompletteras med eller åtföljas av åtgärder med syfte att komma åt brister på system- och verksamhetsnivå. De kortsiktiga disciplinära åtgärderna bör också åtföljas av långsiktiga åtgärder med fokus på övriga behov av stöd som eleven kan ha. Självklart måste de bestämmelser som reglerar disciplinära åtgärder tillämpas med beaktande av bestämmelsen om särskild hänsyn till barnets bästa (1 kap. 10 §).

I dag skiljer sig regleringen av disciplinära åtgärder avsevärt mellan de obligatoriska och de frivilliga skolformerna. För de obligatoriska skolformerna finns regler om tillsägelse, kontakt med vårdnadshavare, utvisning från klassrummet samt kvarsittning högst en timme efter skoldagens slut. Är inte dessa insatser tillräckliga ska ärendet anmälas till elevvårdskonferensen och i nästa steg till styrelsen för utbildningen.

För gymnasieskolan och gymnasiesärskolan finns regler om tillsägelse, utredning av lärare och rektor, utvisning från undervisningspass och skriftlig varning. För kommunal vuxenutbildning finns ett utredningskrav på styrelsenivå. För ungdomsskolans frivilliga skolformer och kommunal vuxenutbildning finns dessutom avstängning och förvisning.

Gymnasieskolan och de olika skolformerna inom vuxenutbildningen är frivilliga utbildningar för ungdomar respektive för vuxna. Detta motiverar att det behövs andra disciplinära åtgärder, framför allt när det gäller elevernas närvaro, än i de obligatoriska skolformerna där det råder skolplikt. Det finns dock starka skäl att föreslå en mer enhetlig reglering än vad som gäller i dag på detta område. Som ovan nämnts har dagens reglering skapat en osäkerhet hos skolans personal om vad man får och inte får göra. Regleringen är samtidigt i vissa avseenden närmast övertydlig.

En mer enhetlig reglering för alla skolformer skapar en ökad tydlighet på området. En reglering som så långt som möjligt är gemensam oavsett skolform är en av de grundläggande utgångspunkterna i den nya skollagen.

Regeringen föreslår därför att bestämmelserna om disciplinära åtgärder i den nya skollagen ska vara gemensamma för skolformerna. Med hänsyn till barnens och elevernas låga ålder anser regeringen dock inte att försko-

lan och förskoleklassen ska omfattas av de föreslagna bestämmelserna, med undantag för bestämmelserna om omplacering som ska gälla även elever i förskoleklassen. Bestämmelserna bör inte heller vara tillämpliga för fritidshem.

I propositionen framförs att bestämmelserna om utvisning ur undervisningslokalen och "kvarsittning" bör finnas med även i den nya skollagen och i praktiken utgöra de första åtgärderna efter tillsägelse och kontakt med vårdnadshavarna för att upprätthålla ordning och studiero. Enligt regeringens uppfattning bör begreppet kvarsittning vidgas så att det förutom att eleven ska stanna kvar en timme efter skoldagens slut också ska kunna innebära att eleven infinner sig i skolan högst en timme innan den schemalagda undervisningen börjar för dagen. Åtgärden kvarsittning ska anses som att eleven tar igen förlorad tid, oavsett om det sker efter skoldagens slut eller innan skoldagen börjar.

Regeringen föreslår dessutom att rektorn får besluta att en elev tillfälligt ska följa undervisningen på annat sätt inom skolenheten än inom den egna undervisningsgruppen, eller vid en annan skolenhet, om åtgärderna som vidtagits inte varit tillräckliga eller om det av andra skäl är nödvändigt för att tillförsäkra de andra eleverna trygghet och studiero.

Denna åtgärd kan tillämpas först efter att en utredning vidtagits och åtgärderna som föreslagits där inte varit verkningsfulla. Med stöd av regeln om rektors och lärares allmänna befogenheter ska den emellertid också kunna användas i en akut situation, utan att någon utredning gjorts.

Vårdnadshavaren ska informeras innan en omplacering genomförs. I detta sammanhang bör också nämnas möjligheten för kommunen att permanent flytta en elev i grundskolan om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero. Regeringen föreslår att denna möjlighet ska finnas även i grundsärskolan.

De disciplinära åtgärder som föreslås i den nya skollagen ska inte användas i bestraffningssyfte. Avsikten är att de ska leda till ett ändrat beteende hos den elev som är föremål för åtgärderna och därmed skapa en bättre skolsituation såväl för den aktuella eleven som för övriga som verkar i skolan. Om en elev fortsätter med sitt olämpliga beteende eller gör sig skyldig till en allvarligare förseelse, ska rektorn därför se till att saken utreds. Om förutsättningarna för skyldigheten att utreda en elevs behov av särskilt stöd är uppfyllda, ska även en sådan utredning inledas.

Med utgångspunkt i vad som framkommit i utredningen av elevens olämpliga beteende ska rektorn se till att det vidtas åtgärder för att få eleven att ändra sitt beteende. En sådan åtgärd kan vara att tilldela eleven en skriftlig varning. Det kan också handla om att ge eleven stöd i undervisningen eller stöd från elevhälsan om det visar sig att eleven är i behov av detta. Bestämmelserna förutsätter att de disciplinära åtgärder som vidtas dokumenteras av skolans personal. Regeringen skriver att lagens bestämmelser om möjligheten att visa ut en elev från klassrummet för återstoden

av ett undervisningspass samt att ålägga eleven kvarsittning under högst en timme efter skoldagens slut naturligtvis inte bör gälla utbildningar för vuxna.

Avstängning

I grundskolan, specialskolan och sameskolan ska en elev kunna stängas av från utbildningen i högst en vecka om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

I gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare ska det finnas två typer av avstängning, dels tidsbegränsad avstängning på grund av vilseledande vid bedömning av elevens kunskaper, störande eller hindrande av utbildningens bedrivande, kränkande behandling m.m., dels avstängning utan tidsbegränsning om det är uppenbart att det är olämpligt att eleven deltar i den praktiska tjänstgöringen. I brådskande fall ska rektorn kunna fatta ett interimistiskt beslut om avstängning.

Enligt skollagen ska ett beslut om avstängning i de frivilliga skolformerna kunna avse viss tid eller gälla utan tidsbegränsning.

Begreppen förvisning och skiljande från utbildningen ska inte användas i den nya skollagen.

Avstängning i de obligatoriska skolformerna

Utbildningen i de obligatoriska skolformerna omfattas av skolplikten och eleverna i dessa skolformer har en lagstadgad rätt till utbildning. Detta innebär att de bestämmelser om avstängning m.m. som gäller för de frivilliga skolformerna inte kan tillämpas på de obligatoriska skolformerna. Det finns dock ett behov av att i vissa akuta situationer för en kortare tid kunna stänga av en elev även i de obligatoriska skolformerna. Regeringen anser, i likhet med vissa remissinstanser, att elevernas individuella förutsättningar och behov medför att avstängning lämpar sig mindre väl för elever i grundsärskolan. Elever i grundsärskolan ska därför inte omfattas av den föreslagna regleringen.

Regeringen anser att en elev i de obligatoriska skolformerna ska kunna stängas av från utbildningen i högst en vecka, om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero och tidigare åtgärder inte varit verkningsfulla, eller om det finns andra särskilda skäl med hänsyn till elevens beteende. Andra särskilda skäl kan t.ex. vara att eleven vid ett enstaka tillfälle betett sig så kvalificerat olämpligt att en avstängning är nödvändig. I sakens natur ligger att denna bestämmelse ska tillämpas med stor restriktivitet. Andra åtgärder för att komma till rätta med elevens uppträdande ska dessutom ha visat sig otillräckliga. Avstängning är således en yttersta åtgärd för sådana fall då andra åtgärder har prövats men inte fått avsedd effekt. Rektorn beslutar om sådan avstängning och eleven ska erbjudas kompensation för den undervisning hon eller han går miste om till följd av avstängningen. Kompensationen kan t.ex. bestå i att eleven

erbjuds hemundervisning under den tid avstängningen gäller eller erbjuds extra undervisning efter det att skolsituationen har lösts. En elev i de obligatoriska skolformerna ska inte kunna stängas av vid fler tillfällen än två gånger per kalenderhalvår. Eftersom det här handlar om åtgärder för att komma till rätta med akuta situationer bör beslutet gälla omedelbart om inte annat beslutas. Eleven och vårdnadshavarna ska ges tillfälle att yttra sig innan beslutet fattas. Under avstängningen återförs tillsynsansvaret enligt föräldrabalken till vårdnadshavarna. Hur tillsyn och sysselsättning ordnas får anpassas efter omständigheterna i det enskilda fallet.

Avstängning i de frivilliga skolformerna

Inom de frivilliga skolformerna ska det, liksom i dag, finnas möjlighet att stänga av elever även under längre tid. I brådskande fall ska rektor interimistiskt kunna stänga av en elev. Regeringen föreslår att det för samtliga frivilliga skolformer ska finnas två typer av avstängning. Det ska finnas möjlighet till tidsbegränsad avstängning i fall då eleven gjort sig skyldig till fusk, stört eller hindrat utbildningens bedrivande, utsatt någon annan elev eller av utbildningen berörd person för kränkande behandling eller att elevens uppförande på annat sätt inverkar negativt på övriga elevers trygghet och studiero. En sådan avstängning ska normalt inte avse längre tid än två veckor. Om syftet med en sådan avstängning inte har uppnåtts eller om det annars bedöms som nödvändigt med hänsyn till elevens uppträdande, får avstängningen också avse längre tid, dock högst under pågående kalenderhalvår samt tre ytterligare kalenderhalvår.

Allmänna befogenheter för rektor och lärare

Regeringen föreslår att rektorn eller en lärare ska få vidta sådana tillfälliga och omedelbara åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande.

En sådan åtgärd ska endast få vidtas om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Rektorn eller en lärare ska från en elev få omhändertaga föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna. Ett omhändertaget föremål ska i normalfallet återlämnas vid skoldagens slut.

Proportionalitetsprincip och dokumentation

Disciplinära åtgärder ska bara få vidtas om åtgärden står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. När ett beslut om en disciplinär åtgärd eller omhändertagande av föremål fattas ska det dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden.

Även om utgångspunkten alltid bör vara att trygghet och studiero ska säkerställas genom ett förebyggande arbete anser regeringen att det behövs utökade möjligheter att kunna säkerställa trygghet och studiero när problemen har uppstått. De åtgärder som föreslås kan många gånger vara ingripande för den enskilde eleven, och regeringen anser att rättssäkerhetsskäl motiverar att generella bestämmelser om proportionalitet och dokumentation införs i lagen.

Motionen

Miljöpartiet skriver i motion 2009/10:Ub14 yrkande 22 att propositionen innehåller förslag på åtgärder som Miljöpartiet inte anser är acceptabla. En sådan är möjligheten till kvarsittning, oavsett om den sker efter skoldagens slut eller innan den ordinarie undervisningen börjar. Det är inte en framåt-syftande åtgärd, och den löser inga problem. Kvarsittning är en bestraffning, och skolan ska inte syssla med bestraffningar. Miljöpartiet vill också understryka att det endast kan vara aktuellt att tillfälligt flytta en elev till en annan skolenhet då alla andra möjligheter att komma till rätta med den akuta situationen har uttömts. Miljöpartiet anser inte att bestämmelser om disciplinära åtgärder ska vara gemensamma för alla skolformer. I motionen understryks att det är stor skillnad på vad som är relevant, möjligt och lämpligt beroende på om det rör förskola, grundskola, gymnasium eller vuxenutbildning och att det finns grundläggande skillnader mellan myndiga och omyndiga och mellan det obligatoriska skolväsendet och det frivilliga. Miljöpartiet anser att lagstiftningen måste anpassas därefter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

I likhet med regeringen förordar utskottet en reglering som är mer enhetlig för de olika skolformerna. Detta skapar, enligt utskottets mening, en ökad tydlighet på området. En reglering som så långt som möjligt är gemensam oavsett skolform har också varit en av de grundläggande utgångspunkterna i arbetet med den nya skollagen.

Regeringen föreslår att bestämmelserna om disciplinära åtgärder i den nya skollagen ska vara gemensamma för skolformerna. Med hänsyn till barnens och elevernas låga ålder anser regeringen dock inte att förskolan och förskoleklassen ska omfattas av de föreslagna bestämmelserna, med undantag för bestämmelserna om omplacering som ska gälla även elever i förskoleklassen. Bestämmelserna bör inte heller vara tillämpliga för fritidshem. Detta menar utskottet är rimligt.

Enligt regeringens uppfattning bör begreppet kvarsittning vidgas så att det förutom att eleven ska stanna kvar en timme efter skoldagens slut också ska kunna innebära att eleven infinner sig i skolan högst en timme

innan den schemalagda undervisningen börjar för dagen. Åtgärden kvarsittning ska anses som att eleven tar igen förlorad tid, oavsett om det sker efter skoldagens slut eller innan skoldagen börjar.

Regeringen föreslår dessutom att rektorn får besluta att en elev tillfälligt ska följa undervisningen på annat sätt inom skolenheten än inom den egna undervisningsgruppen, eller vid en annan skolenhet, om åtgärderna som vidtagits inte varit tillräckliga eller om det av andra skäl är nödvändigt för att tillförsäkra de andra eleverna trygghet och studiero.

Utskottet anser att de disciplinära åtgärder som föreslås i den nya skollagen inte ska användas i bestraffningssyfte. Detta är heller inte avsikten i propositionen. Avsikten är i stället att de ska leda till ett ändrat beteende hos den elev som är föremål för åtgärderna och därmed skapa en bättre skolsituation såväl för den aktuella eleven som för övriga som verkar i skolan.

Åtgärder mot kränkande behandling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser åtgärder mot kränkande behandling.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om anmälningsplikt för personal (i denna del).

Jämför reservation 32 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att huvudprinciperna i dagens skollag om åtgärder mot kränkande behandling bör gälla även i den nya skollagen.

Lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever trädde i kraft den 1 januari 2006 (prop. 2005/06:38, bet. 2005/06:UbU4, rskr. 2005/06:149). Lagen upphävdes den 1 januari 2009 samtidigt som den nya diskrimineringslagen (2008:567) trädde i kraft (prop. 2007/08:95, bet. 2007/08:AU7, rskr. 2007/08:219). 2006 års lag förbjöd dels diskriminering, dels vad som i lagen benämndes annan kränkande behandling. De bestämmelser i 2006 års lag som handlade om diskriminering flyttades över till den nya diskrimineringslagen medan de bestämmelser som handlade om annan kränkande behandling flyttades över till ett eget kapitel, 14 a kap., i skollagen (1985:1100). 14 a kap. skollagen trädde i kraft den 1 april 2009 (prop. 2007/08:95, bet. 2007/08:AU7, rskr. 2007/08:219).

Syftet med bestämmelserna i 14 a kap. i 1985 års skollag är att motverka kränkande behandling av barn och elever. Bestämmelserna tillämpas på utbildning och annan verksamhet enligt lagen. Med kränkande behandling avses ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Kapitlet innehåller bestämmelser om aktiva åtgärder, förbud mot kränkande behandling, skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling och förbud mot repressalier.

Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Detta innebär bl.a. att det ska upprättas en årlig plan för att förhindra mobbning och annan kränkande behandling av barn och elever i verksamheten. Planen ska baseras på evidens och beprövad erfarenhet. Bestämmelser om målinriktat arbete och krav på årliga planer beträffande diskriminering finns i diskrimineringslagen. Av första kapitlet i den nya skollagen framgår att all utbildning ska baseras på forskning och beprövad erfarenhet, vilket även omfattar värdegrundsarbete och annan verksamhet som syftar till att förebygga diskriminering, mobbning och annan kränkande behandling.

Skyldigheten att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling enligt 14 a kap. 1985 års skollag innebär att om huvudmannen eller personalen får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten, är huvudmannen skyldig att utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter enligt 14 a kap. ska huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för den kränkning som detta innebär, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet. Statens skolinspektion ska se till att 14 a kap. följs. Inom Skolinspektionen finns ett barn- och elevombud som övervakar reglerna om kränkande behandling i 14 a kap. skollagen. Diskrimineringsombudsmannen utövar tillsyn över diskrimineringslagen.

Regeringen föreslår att bestämmelserna om kränkande behandling i 14 a kap. skollagen i huvudsak oförändrade flyttas över till ett nytt kapitel, 6 kap., i den nya skollagen. Reglerna om anmälningsplikt som behandlas i avsnitt 10.2 är dock nya.

Anmälningsplikt för personal

Regeringen föreslår att en lärare, en förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten ska vara skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor,

som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten ska vara skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

Huvudmannen ska skyndsamt utreda anmälan och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Det som sägs om anmälningsplikt ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på ett sådant sätt som avses i diskrimineringslagen. För annan pedagogisk verksamhet och för fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller en förskoleenhet ska motsvarande gälla för den personal som huvudmannen utser.

I propositionen anfördes att för att säkerställa att bestämmelserna om skyldighet att utreda uppgifter om kränkande behandling och att vidta åtgärder blir tillräckligt effektiva behövs även bestämmelser om anmälningsplikt för rektorer, förskolechefer, lärare, förskollärare och övrig personal. Huvudmannen måste få kännedom om uppgifterna för att en utredning ska kunna inledas och eventuella åtgärder vidtas. Lärare och annan personal ska ha anmälningsplikt till rektor eller förskolechef.

Rektor och förskolechef ska ha anmälningsplikt till huvudmannen. För att ytterligare betona vikten av effektivitet i dessa ärenden föreslår regeringen att det i lagen ska skrivas in att huvudmannen skyndsamt ska utreda en anmälan. Bestämmelserna om anmälningsplikt ska gälla även i de fall ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på ett sådant sätt som avses i diskrimineringslagen. En bestämmelse om utrednings- och åtgärdsskyldighet i fråga om trakasserier och sexuella trakasserier finns i 2 kap. 7 § diskrimineringslagen (2008:567). För annan pedagogisk verksamhet som regleras i 25 kap. samt för fritidshem som inte anordnas vid skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola får huvudmannen för verksamheten utse vilken person som ska ta emot anmälningar och föra dessa vidare till huvudmannen, eftersom det inte finns någon rektor eller förskolechef för sådan verksamhet.

I sammanhanget kan nämnas att regeringen har tillsatt en särskild utredare med uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa en anmälningsplikt om missförhållanden i skolan, motsvarande den s.k. lex Sarah inom äldreomsorgen (dir. 2010:44).

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 18 (i denna del) att såväl rektor som personal bör ha en handlingsplikt, inte bara anmälningsplikt, när dessa fått kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling. Det ska vara tydligt att plikten att anmäla och åtgärda problem inte bara gäller när en elev anser sig utsatt för kränkande behandling – skolan ska göra en egen bedömning av om det inträffade kan vara

ett exempel på kränkande behandling. Socialdemokraterna menar att den starka lagstiftning mot mobbning och kränkande behandling som vuxit fram i Sverige måste bli ännu bättre och att lagstiftningen på detta område behöver utredas ytterligare. Vänsterpartiet och Miljöpartiet framför samma uppfattning i motion 2009/10:Ub13 yrkande 18 (i denna del) respektive i motion 2009/10:Ub14 yrkande 21 (i denna del).

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Regeringen föreslår att en lärare, en förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten ska vara skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor, som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten, ska vara skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Utskottet anser att det tydligt regleras i lagen att all personal i skolan har en skyldighet att anmäla till rektor eller förskolechef om han eller hon får kännedom om att det förekommit kränkande behandling av en elev. Detta inkluderar naturligtvis exempelvis situationer där läraren blir vittne till mobbning. I en situation där det är uppenbart att eleven känner sig kränkt, föreligger, enligt utskottets mening, en anmälningsplikt för personalen.

Regeringen tillsatte den 20 april 2010 en särskild utredare som ska föreslå hur en skyldighet att anmäla missförhållanden inom skolväsendet, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen kan utformas (dir. 2010:44). Utredningen ska omfatta alla skolformer inom det offentliga skolväsendet och motsvarande fristående skolor. Utredningen ska också omfatta förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg i såväl offentlig som enskild regi. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2011.

Utskottet menar också att den subjektiva formuleringen att eleven själv ska anse sig kränkt är väl formulerad. Många olika situationer kan upplevas som kränkande. Utskottet anser att det är självklart att den som upplever sig kränkt ska ha möjlighet att själv definiera detta. Utskottet välkomnar en sådan reglering.

Skolplikt och motsvarande rätt till utbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser skolplikt och rätt till utbildning, skolpliktens upphörande, deltagande i utbildningen samt ansvar för att skolplikten fullgörs.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om flexibel skolstart.

Jämför reservation 33 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att reglerna om skolplikt och rätt till utbildning ska samlas i ett kapitel i den nya skollagen och göras mer överskådliga. Skolplikten ska liksom i dag kunna fullgöras i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Rutinerna inför ett mottagande i grundsärskolan och specialskolan ska formaliseras.

Rätten till utbildning ska även gälla för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i landet.

Regeringen gör samtidigt bedömningen att huvudprinciperna i dagens skollag om skolplikt och rätt till utbildning bör gälla även i den nya skollagen.

I propositionen konstateras att skolplikten är en av hörnstenarna i det svenska utbildningssystemet. Den motsvaras av en rätt till likvärdig utbildning för eleven. Skolplikten bör även framöver vara kopplad till att eleven är bosatt i Sverige. Sveriges medlemskap i EU och vårt även i övrigt alltmer internationaliserade samhälle innebär dock att lagstiftningen om rätt till utbildning för barn som inte är bosatta i landet behöver bli tydligare. Regeringen föreslår därför att det ska anges i den nya skollagen att vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i landet ska ha rätt till utbildning på samma villkor som de barn och ungdomar som är bosatta i landet.

Hittills har bestämmelserna om skolplikt och motsvarande rätt till utbildning funnits på olika håll i skollagen och i skolformsförordningarna. För att göra reglerna mer överblickbara och lättare att tillämpa bör de i stället så långt som möjligt samlas i ett kapitel i den nya skollagen. Som en konsekvens av den gemensamma regleringen av utbildning för offentlig och enskild huvudman kommer bestämmelserna om skolplikt och rätt till utbildning att i större utsträckning även gälla utbildning med enskild huvudman, t.ex. när det gäller möjligheten att på försök ta emot en elev i andra skolformer.

Regeringen föreslår att nuvarande regler om när skolplikten inträder, uppskjuten skolplikt och tidigare skolstart kvarstår oförändrade.

Skolplikten upphörande

Regeringen föreslår att som huvudregel ska skolplikten upphöra vid utgången av vårterminen det nionde året eller, om eleven går i specialskolan, det tionde året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten.

Om en elev tidigare uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås för den skolform där eleven fullgör sin skolplikt, ska skolplikten upphöra.

För den elev som inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört, ska skolplikten i stället upphöra ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år.

Regeringen föreslår också att en elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan ska ha rätt att slutföra den högsta årskursen, även om skolplikten upphör dessförinnan.

En elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan ska ha rätt att efter skolpliktens upphörande slutföra utbildningen under ytterligare två år, om eleven inte har nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås för respektive skolform. En elev i grundsärskolan har under denna tid rätt till minst 800 timmars undervisning utöver den garanterade undervisningstiden, om eleven inte dessförinnan uppnått kunskapskraven.

I regeringens proposition anförs att rätten till utbildning inte bör vara knuten till elevernas ålder. Regeringen föreslår därför att skolpliktens upphörande och rätten till fortsatt utbildning efter skolpliktens upphörande huvudsakligen bör knytas till elevernas uppnående av de kunskapskrav som finns för utbildningen. Även om detta betyder att en elev kan sluta grundskolan innan hon eller han har fyllt 16 år eller har slutfört högsta årskursen, innebär det enligt regeringens uppfattning i praktiken inte någon större förändring. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera bredden i kunskapskraven. Enligt regeringens uppfattning handlar det inte enbart om att tillägna sig faktakunskaper utan också om att utveckla värderingar och ett kritiskt tänkande, att kunna se sammanhang och att arbeta tillsammans med andra.

Frågan om skolpliktens fullgörande i förtid ska prövas av elevens hemkommun, som enligt lag har det yttersta ansvaret för att skolplikten fullgörs. Denna myndighetsutövning lämpar sig inte för enskilda, som i praktiken kan vara en enskild fysisk person, att utöva. För elever i specialskolan ska frågan prövas av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Skolpliktens upphörande ett år senare

Regeringen föreslår att för den elev som inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört, ska skolplikten i stället upphöra ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år.

Grundskolan och motsvarande skolformer har ett tydligt ansvar för att eleverna ska fullfölja skolgången där och uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås innan de går vidare till nästa nivå, gymnasial utbildning. Alla reformer av grundskolans styrsystem och måldokument som har avise-

rats eller beslutats syftar till att göra det tydligt att eleverna har rätt att få med sig de kunskaper som behövs från den obligatoriska skolan. Även reformeringen av gymnasieskolan har denna inriktning.

Av ovanstående skäl är det, enligt regeringens mening, viktigt att det tydligt syns i skollagen att en elev som inte nått kunskapskraven i grundskolan har rätt att slutföra utbildningen där innan steget tas till nästa nivå i utbildningssystemet.

Förutsättningarna för en elev som inte anses ha fullföljt hela sin grundskoleutbildning att klara antagningskraven och att sedan lyckas i gymnasieskolan kan inte bedömas som goda. Kommunen har även i dag ansvar för att dessa elever får fullfölja sin grundskoleutbildning, antingen i grundskolans regi eller inom ramen för ett individuellt program i gymnasieskolan. För regeringen är det viktigt att markera att grundskolan har ett ansvar för att eleverna får fullfölja sin utbildning. Man föreslår därför att skolplikten inte upphör vid utgången av vårterminen det nionde året (tionde i specialskolan) efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten för en elev som inte gått ut högsta årskursen, utan först ett år senare. Med detta avses att eleven under sitt nionde skolår (eller tionde i specialskolan) inte påbörjat den högsta årskursen.

Regeringen anser inte att detta kommer att innebära några större förändringar jämfört med i dag. Skälet till att införa en förlängd skolplikt är snarare att markera vikten av att grundskolan fullföljer sitt uppdrag, innan eleven går vidare till nästa nivå.

Regeringen poängterar att den elevgrupp som kan bli aktuell för tvångsvis förlängd skolplikt är liten. Det gäller elever som börjat skolan vid åtta års ålder, elever som gått samma årskurs två gånger någon gång under grundskoletiden samt elever som kommit till Sverige sent under sin skolgång och därför placerats i en årskurs som inte motsvarar deras ålder. Förutsättningen för att skolplikten ska förlängas är att eleven inte nått de kunskapskrav som minst ska uppnås när skolplikten normalt skulle ha upphört. Om en elev tillhör nyss nämnda grupper och ändå mot förmodan nått kunskapskraven, tillämpas bestämmelsen om att skolplikten upphör när en elev har nått kunskapskraven. Den förlängda skolplikten kan kombineras med beslut om olika former av särskilt stöd och i vissa fall med anpassad studiegång. Eleven får också göra en prövning när som helst under det tillkommande året. För en elev som flyttar utomlands upphör skolplikten.

Frågan om förlängd skolplikt ska prövas av hemkommunen eller för elever i specialskolan av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Beslutet ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Vid den slutliga bedömningen kan det i enstaka fall visa sig finnas individuella omständigheter som gör att en tvångsvis förlängning av skolplikten inte är lämplig. Kommunen kan då fatta beslutet att eleven inte behöver vara kvar i grundskolan ytterligare ett år. Rätten att få fullfölja utbildningen i grundskolan under ytterligare två år kvarstår dock om eleven ändrar sig. När eleven går

i en annan kommuns skola eller i en fristående skola är det naturligtvis extra viktigt att kommunikationen mellan elevens skola och hemkommunen fungerar på ett bra sätt inför beslutet.

Rätt att slutföra utbildningen i två år när skolplikten upphört

En elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan ska ha rätt att slutföra den högsta årskursen, även om skolplikten upphör dessförinnan. En elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan ska ha rätt att efter skolpliktens upphörande slutföra utbildningen under ytterligare två år, om eleven inte har nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås för respektive skolform. En elev i grundsärskolan har under denna tid rätt till minst 800 timmars undervisning utöver den garanterade undervisningstiden, om eleven inte dessförinnan uppnått kunskapskraven.

Elever som fått sin skolplikt uppskjuten eller som behövt fler år än normalt för att ta sig igenom utbildningen ska, enligt regeringens uppfattning, ges möjlighet att genomgå den sista årskursen, trots att skolplikten upphört.

Som ett led i att stärka alla elevers rätt att fullfölja sin utbildning ska elever i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan som inte nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås för respektive skolform ha rätt att slutföra utbildningen under ytterligare två läsår. Frågan om eleven uppnått kunskapskraven prövas av hemkommunen eller för elever i specialskolan av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Sedan den 1 juli 2009 kan vissa elever i specialskolan, som får sin utbildning vid Ekeskolan, få möjlighet till ytterligare skolgång t.o.m. vårterminen det år de fyller 21 år. Denna bestämmelse föreslås ingå även i den nya skollagen.

Deltagande i utbildningen

Regeringen föreslår att en skyldighet för elever i de obligatoriska skolformerna som inte är skolpliktiga att delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen ska förtydligas i den nya skollagen.

Bestämmelsen i förordningarna för de obligatoriska skolformerna om elevers närvaro ska föras över till den nya lagen. Om en elev utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten ska rektorn samma dag se till att elevens vårdnadshavare informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag. Rektorn ska besluta om ledighet för elever i de obligatoriska skolformerna. Befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen ska bara kunna medges om det finns synnerliga skäl. Ett sådant beslut ska endast få avse enstaka tillfällen under ett läsår.

Ansvar för att skolplikten fullgörs

Regeringen föreslår att reglerna om hemkommunens ansvar för att skolpliktiga elever fullgör sin skolgång ska förtydligas och förenklas. Hemkommunen ska få möjlighet att vid vite förelägga en elevs vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter, om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att vårdnadshavaren inte gjort vad denna är skyldig att göra för att så ska ske. Detta ska gälla oberoende av om eleven går i en skolenhet med offentlig huvudman eller i en fristående skola. Ett beslut om föreläggande ska gälla omedelbart om inte annat beslutas.

När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller utan giltig orsak är frånvarande i betydande utsträckning från obligatoriska inslag, ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen.

Motionen

Miljöpartiet konstaterar i motion 2009/10:Ub14 yrkande 8 att dagens skolsystem utgår från att barn mognar och utvecklas i samma takt. Men så är det inte; barn mognar i olika takt, och därför måste skolstarten vara mer individanpassad och flexibel. Miljöpartiet menar att det ska vara barnens utvecklingsnivå som är avgörande för när de ska börja skolan, inte den fysiska åldern. Därför bör det införas en möjlighet till skolstart vid olika åldrar. Redan i dag finns det möjlighet att börja vid sex eller sju års ålder. Miljöpartiet anser att denna valfrihet bör utsträckas till åtta års ålder för att öka möjligheten till individanpassning. Miljöpartiet anser också att barn bör ha möjlighet att börja skolan vid både vår- och höstterminernas början.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Regeringen föreslår att nuvarande regler om när skolplikten inträder, uppskjuten skolplikt och tidigare skolstart kvarstår oförändrade. Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år. Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen på begäran av ett barns vårdnadshavare besluta att barnet ska börja fullgöra sin skolplikt det år då barnet fyller åtta år. Redan höstterminen det år då barnet fyller sex år ska det, om vårdnadshavaren begär det, jämföras med skolpliktiga barn i fråga om rätten att börja skolan. Barnet får också tas emot i förskoleklass före höstterminen det år barnet fyller sex år. Kommunen har dock ingen skyldighet att ta emot barn i förskoleklass ett år för tidigt även om föräldrarna önskar detta.

År 2004 redovisade Skolverket ett uppdrag från regeringen att utreda konsekvenserna av flexibel skolstart. Skolverket avrådde regeringen från att starta en försöksverksamhet med flexibel skolstart, bl.a. med hänvisning till att konsekvenserna för elevernas övergång till gymnasieskolan inte var tillräckligt utredda. Ett annat skäl som angavs var lågt intresse

från föräldrar, elever och skolpersonal. Få elever börjar grundskolan det år de fyller sex år. Året innan förskoleklassen introducerades, 1996/97, var det över 8 % som började grundskolan vid sex års ålder, medan det läsåret 2006/07 bara var 2 %. Det är också ytterst få elever som går om eller hoppar över årskurser.

Att elever börjar skolan tidigare är mycket vanligare i fristående skolor än i kommunala. Andelen sexåringar i friskolornas årskurs 1 var läsåret 2006/07 nästan 5 %.

Regeringen tillsatte den 29 oktober 2009 en särskild utredare som ska analysera och föreslå hur en försöksverksamhet med flexibel skolstart i grundskolan ska kunna införas (dir. 2009:98). Utgångspunkten för utredningen ska vara att belysa och kartlägga förutsättningarna för att införa en sådan verksamhet. Försöksverksamheten ska tillmötesgå föräldrars önskemål och öka deras valfrihet. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 oktober 2010.

Utskottet har under flera år uttalat sig i positiva ordalag om flexibel skolstart, men också hänvisat till att konsekvenserna av ett sådant beslut ännu inte är utredda.

Förskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser förskolans uppdrag, verksamhetens innehåll, hemkommunens ansvar och mottagande i en fristående skola.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förskolan.

Jämför reservationerna 34 (s, v, mp), 35 (s, v, mp), 36 (v), 37 (v), 38 (s, v, mp) och 39 (v).

Propositionen

Förskolans uppdrag

Regeringen gör bedömningen att förskolans pedagogiska uppdrag bör stärkas. Regeringen föreslår i propositionen att syftet med förskolan ska vara att stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg.

Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov samt utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning.

Förskola ska erbjudas barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i förskoleklassen eller i någon utbildning för fullgörande av skolplikten. Förskola ska dock inte behöva erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Förskola ska erbjudas barn fr.o.m. ett års ålder i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

Barn ska skyndsamt erbjudas förskola om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola. För dessa barn ska avgift få tas ut endast för den del av verksamheten som överstiger 15 timmar i veckan.

Regeringen gör också bedömningen att regleringen av kommunernas skyldighet att bedriva uppsökande verksamhet inte bör införas i den nya skollagen.

Verksamhetens innehåll

Personalen ska föra fortlöpande samtal med barnets vårdnadshavare om barnets utveckling. Minst en gång varje år ska personal och barnets vårdnadshavare därutöver genomföra ett samtal om barnets utveckling och lärande (utvecklingssamtal). Förskolläraren ska ha det övergripande ansvaret för utvecklingssamtalets genomförande.

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barn eller ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska förskolechefen se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödsatserna.

Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

I propositionen föreslås bestämmelser om att huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö.

Hemkommunens ansvar

Hemkommunen ska ansvara för att utbildning i förskola kommer till stand för alla barn i kommunen som ska erbjudas förskola och vars vårdnadshavare önskar det.

Hemkommunen ska kunna fullgöra sina skyldigheter genom att erbjuda barnet motsvarande utbildning i en fristående förskola.

Om det finns särskilda skäl ska hemkommunen få komma överens med en annan kommun om att denna i sin förskola ska ta emot barn vars utbildning hemkommunen ansvarar för.

I propositionen föreslås vidare att ett barn ska ha rätt att bli mottaget i en förskola med offentlig huvudman i en annan kommun än hemkommunen, om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens förskola. Innan kommunen fattar beslut om att ta emot ett sådant barn ska den begära in ett yttrande från barnets hemkommun.

Efter önskemål av barnets vårdnadshavare ska en kommun även i annat fall i sin förskola få ta emot ett barn från en annan kommun.

En kommun som i sin förskola har ett barn från en annan kommun på grund av att barnet har särskilda skäl att gå där, ska av hemkommunen ersättas för sina kostnader för barnets utbildning.

Mottagande i en fristående skola

Varje fristående förskola ska vara öppen för alla barn som ska erbjudas förskola om inte den kommun där förskoleenheten är belägen medger undantag med hänsyn till verksamhetens särskilda karaktär.

Huvudmannen ska inte behöva ta emot eller ge fortsatt utbildning åt ett barn om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för barnets särskilda stöd på grund av att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter skulle uppstå för kommunen.

Om det inte finns plats för alla sökande till en förskoleenhet, ska urvalet göras på de grunder som den kommun där förskoleenheten är belägen godkänner.

Motionerna

Socialdemokraterna begär i motion 2009/10:Ub15 yrkande 5 att föräldrarnas och barnens ställning stärks genom en utbyggnad av barnomsorg på obekväm arbetstid. Socialdemokraterna anser att det föreslagna åläggandet för kommunerna att sträva efter att erbjuda omsorg på obekväm arbetstid inte är nog. Sådan verksamhet ska erbjudas. När en förälder så begär ska en utomstående granskning av förälderns och barnets reella behov av offentligt anordnad omsorg ske. Om granskningen ger vid handen att offentligt anordnad omsorg på obekväm arbetstid är befogad ska omsorg erbjudas. I motionen understryks att en fungerande arbetslinje förutsätter att både kvinnor och män kan arbeta oavsett om de är samboende eller ensamstående föräldrar. Vänsterpartiet framför samma uppfattning i motion 2009/10:Ub13 yrkande 22 liksom Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 29.

Socialdemokraterna begär i motion 2009/10:Ub15 yrkande 7 att förskolans uppdrag ska skärpas när det gäller modersmål. Socialdemokraterna välkomnar regeringens förslag att föra in bestämmelserna om modersmål i förskolan i skollagen. Däremot anser de att skrivningen bör skärpas så att barn i förskolan, precis som elever i grundskolan, har rätt till modersmåls-

undervisning. Även Vänsterpartiet liksom Miljöpartiet begär i motion 2009/10:Ub13 yrkande 24 respektive motion 2009/10:14 yrkande 26 en rätt till modersmålsundervisning för elever i förskolan.

Vänsterpartiet anser i motion 2009/10:Ub13 yrkande 29 att utemiljön påverkar förskolans verksamhet på ett avgörande sätt. Därför bör det vara en skyldighet för kommunerna att ta upp förskolans utemiljö i kvalitetsredovisningarna eller motsvarande.

Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 27 att plats i förskola bör erbjudas nära hemmet. Vänsterpartiet anser att det finns stora fördelar med att tydligare framhålla närhetsprincipen vid erbjudande om förskoleplats. Närhet mellan hem och förskola ger barnen möjlighet att tidigt lära känna sin närmiljö. Det bör vara en skyldighet för kommunen att anvisa plats på en förskola i nära anslutning till bostaden, såvida detta inte innebär avsevärda ekonomiska eller organisatoriska svårigheter. Givetvis ska skälig hänsyn även i fortsättningen tas till vårdnadshavarens önskemål. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag till hur denna närhetsprincip ska utformas.

Socialdemokraterna begär i motion 2009/10:Ub15 yrkande 4 att barnomsorgspengen ska avskaffas. I motionen framförs också att all barnomsorg oavsett omsorgsform ska vara kvalitetssäkrad. I motionen framförs uppfattningen att barnomsorgspengen innebär att alla kommuner tvingas införa ett system utan att hänsyn tas till lokala förhållanden. De krav som ställs på pedagogisk omsorg är, enligt motionärerna, både otydliga och låga; förskolans läroplan behöver inte följas, och det saknas utbildningskrav på dem som ansvarar för verksamheten och på de anställda. Även Vänsterpartiet framför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 21 uppfattningen att barnomsorgspengen bör avskaffas, liksom Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 30.

Vänsterpartiet vill i motion 2009/10:Ub13 yrkande 26 ha en sammanhållen förskola och skola för alla. De vänder sig därför emot privatisering och fri etableringsrätt av förskoleverksamhet. Förutom ökad segregering och att kommunerna nu inte kan säga nej till exempelvis religiösa förskolor, innebär det svårigheter att planera för kommunerna och är kostnadsdrivande. Så länge kommunerna har ekonomi- och planeringsansvaret för förskolan är det också de som ska ha beslutanderätt om etablering. Skollagen bör ändras så att kommunerna återfår rätten att besluta om enskilda förskolor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Svensk förskola är internationellt erkänd för sin höga kvalitet och tillgänglighet för så gott som alla barn. Den är unik med sitt samspel mellan omsorg, lärande och lek. Tillsammans med föräldrarnas fostran bidrar förskolan till att barnen utvecklas och lägger därmed grunden för den framtida skolgången.

Under det senaste årtiondet har det pedagogiska inslaget i förskolan fått en allt större betydelse. Tidig pedagogisk stimulans ökar barns förmåga och lust att lära. Inte minst kan barnens språkliga utveckling gynnas. Förskolan ska också medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Regeringen har presenterat ett antal åtgärder för att utveckla och stärka förskolans pedagogiska uppdrag.

Genom en särskild fortbildningssatsning – förskolelyftet – har förskollärare och barnskötare samt personal med pedagogiskt ledningsansvar i förskolan givits möjlighet att förstärka sin kompetens. Fortbildningen ska framför allt inriktas på de delar som ska förtydligas i läroplanen.

Riksdagen beslutade i april 2009 att införa allmän förskola även för treåringar fr.o.m. den 1 juli 2010 (prop. 2008/09:115, bet. 2008/09:UbU11, rskr. 2008/09:220). Det innebär att alla barn ska erbjudas minst 525 avgiftsfria timmar om året i förskola fr.o.m. höstterminen det år de fyller tre år. Grundtanken är att fler barn än tidigare ska få tillgång till pedagogisk verksamhet. Ingen familj ska behöva avstå från att låta sitt barn delta i förskolans verksamhet för att det saknas pengar.

Barn är olika och har olika behov. Även familjers behov varierar. För att utveckla mångfalden inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen har riksdagen beslutat att införa en barnomsorgspeng (prop. 2008/09:115, bet. 2008/09:UbU11, rskr. 2008/09:220). Genom att kommunerna görs skyldiga att ge bidrag även till pedagogisk omsorg i enskild regi, exempelvis familjedaghem, får varje familj möjlighet att i större utsträckning bestämma vilken typ av verksamhet deras barn ska delta i. Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 2009.

Förskolan följer sedan 1998 en egen läroplan (Lpfö 98). Fritidshem ska enligt propositionen Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, som antagits av riksdagen, (prop. 1997/98:94, bet. 1997/98:UbU18, rskr. 1997/98:272) tillämpa läroplanen Lpo 94. De kapitel i 1985 års skollag som reglerar förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg passar dock mindre väl för de förhållanden som nu råder. Kapitlen flyttades utan större bearbetning över till skollagen från den då gällande socialtjänstlagen (1980:620) i samband med att förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen överfördes till Utbildningsdepartementets ansvarsområde.

Integreringen av förskolan i den nya skollagen visar att förskolan intar platsen som det första steget i utbildningssystemet. Regeringens förslag till en samordnad och i många stycken gemensam skollag innebär dock inte att olika skolformers och pedagogiska verksamheters särart ska suddas ut.

Antalet förskolor med enskild huvudman ökar varje år, och kommunal och enskild verksamhet kompletterar varandra i kommunerna på ett väl fungerande sätt. Från och med den 1 juli 2006 gäller s.k. etableringsfrihet för förskolor med enskild huvudman. Kommunerna är skyldiga att godkänna enskilda förskolor och fritidshem som uppfyller vissa kvalitetskrav. Om verksamheten är godkänd och öppen för alla barn, ska kommunen också lämna bidrag till verksamheten. För varje barn ska bidrag lämnas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna förskolorna. På detta sätt skapas en säkrare ekonomisk grund för förskolor med enskild huvudman. I proposition 2008/09:115 *Barnomsorgs- peng och allmän förskola även för treåringar* som behandlades av utskottet under förra riksmötet föreslogs att en kommun ska ha möjlighet att lämna bidrag till enskilda verksamheter som erbjuder förskoleverksamhet under föräldrars s.k. obekväma arbetstid, såsom kvällar, nätter och helger. I propositionen understryks dock att verksamheten måste uppfylla de kvalitetskrav, bl.a. på pedagogisk verksamhet, som ställs i 2 a kap. 3 § skollagen (prop. 2008/09:115 s. 33). Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2008/09:UbU:11, rskr. 2008/09:220). Genom förslaget om barnomsorgspeng kommer kommuners möjligheter att tillmötesgå behov av omsorg under kvällar, nätter och helger att öka och familjers olika behov av förskoleverksamhet lättare att kunna tillgodoses. Utskottet anser att det är viktigt att barn och föräldrar erbjuds barnomsorg i den omfattning som de har behov av. Införandet av en barnomsorgspeng innebär att föräldrar ges möjlighet att välja ett barnomsorgsalternativ på de tider som behövs utifrån föräldrarnas arbetstider. Utskottet betonar dock att barnomsorg på obekväm arbetstid faller under kommunens ansvar.

Förskoleklassen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser förskoleklass.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att förskoleklassen bör bli en del av en tioårig obligatorisk grundskola.

Jämför reservation 40 (s).

Propositionen

Huvudprinciperna för förskoleklassen i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen. Förskoleklassen ska stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Förskoleklassen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

Huvudprinciperna i dagens skollag om vilka barn som ska erbjudas förskoleklass och omfattningen av förskoleklassen ska gälla även i den nya skollagen. Omfattningen ska dock vara minst 525 timmar per läsår och inte per år som i 1985 års lag.

Utbildningen i förskoleklass ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg. Avgifter i samband med ansökan om plats ska inte få tas ut. Trots reglerna om avgiftsfrihet ska det få förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. I samband med skolresor och liknande aktiviteter ska det i enstaka fall under ett läsår få förekomma kostnader som ersätts av elevens vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen ska inte få överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Förskoleklassen ska medverka till att elever med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Regeringen föreslår att läraren, eleven och elevens vårdnadshavare minst en gång per läsår ska ha ett utvecklingssamtal om elevens utveckling och lärande.

Hemkommunen ska ansvara för att utbildning i förskoleklass kommer till stånd för alla barn i kommunen som så önskar. Om det finns särskilda skäl ska hemkommunen få komma överens med en annan kommun om att ta emot ett barn i den andra kommunens förskoleklass.

Ett barn ska ha rätt att bli mottaget i en förskoleklass med offentlig huvudman i en annan kommun än den som ska svara för barnets utbildning, om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens förskoleklass. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot ett sådant barn ska den begära in ett yttrande från barnets hemkommun. Efter önskemål från barnets vårdnadshavare ska en kommun även i annat fall i sin förskoleklass få ta emot ett barn från en annan kommun.

En elev som har tagits emot i en kommuns förskoleklass ett visst läsår ska få gå kvar hela läsåret, även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under läsåret. Bestämmelser om interkommunal ersättning för förskoleklassen som motsvarar de som gäller för grundskolan ska finnas i den nya skollagen.

En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering i förskoleklass vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen frångå vårdnadshavarens önskemål och placera eleven vid en annan skolenhet. Kommunen ska annars få frångå elevens vårdnadshavares önskemål endast om den önskade placeringen skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Varje fristående förskoleklass ska vara öppen för alla elever som ska erbjudas utbildning i förskoleklass. Utbildningen ska dock få begränsas till att avse elever som är i behov av särskilt stöd för sin utveckling. Huvudmannen ska inte behöva ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om hemkommunen har beslutat att inte betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilda stöd, på grund av att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Om det inte finns plats för alla sökande till en skolenhet med förskoleklass, ska urvalet göras på de grunder som Statens skolinspektion godkänner.

Motionen

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 9 att förskoleklassen bör bli en del av en tioårig obligatorisk grundskola. Det bör även i framtiden finnas skillnader mellan grundskolans nuvarande första årskurs och förskoleklassen, där lärandet integreras med lek och social utveckling. För att stärka alla barns förutsättningar att nå grundskolans kunskapsmål, inte minst när det gäller att läsa, skriva och räkna, och för att ge alla barn så jämlika förutsättningar som möjligt, är det emellertid befogat att göra förskoleklassen obligatorisk. Vi bedömer att det finns en bred acceptans både bland medborgarna och i riksdagen för idén om den tioåriga grundskolan, givet att den införs på ett väl förberett sätt, med en realistisk tidsplan och med respekt för de åtaganden som detta förslag på olika sätt innebär för staten, kommunerna och rektorer och anställda i förskoleklass och grundskola. Socialdemokraterna anser därför att frågan om hur förskoleklassen ska bli en del av en tioåring grundskola ska utredas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Verksamheten i förskoleklasserna ska stimulera varje barns utveckling och lärande samt ligga till grund för fortsatt skolgång. Förskoleklass är en frivillig skolform inom det offentliga skolväsendet som i dag finns i samtliga av landets kommuner. Läsåret 2008/2009 gick 95 % av alla sexåringar i förskoleklass. Drygt 8 % av eleverna går i förskoleklass med fristående huvudman. Andelen elever i förskoleklass med fristående huvudman har ökat marginellt sedan föregående läsår. Andelen elever i fristående verksamhet skiljer sig mycket mellan kommunerna och är högst i storstäder och förortskommuner.

Förskoleklassen infördes den 1 januari 1998 som en egen skolform inom det offentliga skolväsendet (prop. 1997/98:6). Regeringen menar att huvudprinciperna för utbildning i förskoleklass bör gälla även i den nya skollagen. Förskoleklassen ska som i dag utgöra en egen skolform och

ingå i skolväsendet. Utbildningen ska fortfarande vara frivillig och betraktas som undervisning i samma mening som i övriga skolformer. Utskottet delar denna uppfattning.

Förskoleklassen ska stimulera varje elevs utveckling och lärande. Dessutom ska förskoleklassen ge eleverna en grund för fortsatt utbildning. Det är kombinationen av förskolans och grundskolans arbetssätt och metodik som ger förskoleklassen dess identitet.

Grundskolan

Utbildningens omfattning och innehåll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ny skollag i den del som avser utbildningens omfattning och innehåll.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utbildningens omfattning och innehåll.

Jämför reservationerna 41 (mp), 42 (v), 43 (mp) och 44 (v).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att huvudprinciperna för grundskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen.

Grundskolans syfte är att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Grundskolans ämnen ska räknas upp i den nya skollagen. Modersmål ska lyftas fram som ett särskilt ämne för de elever som ska erbjudas sådan undervisning. Grundläggande bestämmelser om skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning som nu finns i förordning ska i fortsättningen finnas i den nya skollagen.

Den totala undervisningstiden i grundskolan ska vara minst 6 665 timmar. Därav ska 600 timmar utgöra skolans val. Skolans val ska få omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk godkänt en plan för undervisningen.

Den nationella timplanen ska gälla både för skolor med offentlig och för skolor med enskild huvudman. Alla huvudmän ska arbeta i enlighet med de nationella kursplanerna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter bl.a. om avvikelser från bestämmelserna om ämnen och från timplanen för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning

och för särskilda utbildningar. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska även få meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen i andra fall.

Läroplanen inklusive kursplanerna och kunskapskraven uttrycker de kunskaper och värden som eleverna ska ha med sig från grundskolan. När det gäller utformningen av undervisningen, bl.a. valet av stoff och metoder, ger dagens styrdokument stor frihet för varje skola att organisera undervisningen efter egna förutsättningar och pedagogiska val. Den nationella timplanen anger det minsta antal timmar undervisningstid som varje elev ska vara garanterad under grundskoletiden, dels totalt, dels för varje ämne och ämnesgrupp. En nationell timplan ska således även i fortsättningen vara normen för att alla elever ska få sin lagstadgade rätt till en likvärdig utbildning. Regeringen anser dock att det i dagens mål- och resultatstyrda system bör finnas möjligheter för skolorna att organisera utbildningen på ett flexibelt sätt utifrån lokala behov även när det gäller fördelningen av undervisningstiden.

Därför föreslår regeringen att det i den nya skollagen införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter som möjliggör undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen för offentliga och enskilda huvudmän.

En huvudman som vill bedriva utbildning utan att vara bunden av den nationella timplanen bör kunna ansöka om undantag hos Statens skolinspektion. En förutsättning för att ett sådant undantag ska kunna medges bör vara att huvudmannen kan visa godtagbara pedagogiska eller organisatoriska skäl för detta och hur huvudmannen avser att säkerställa att utbildningen håller en så hög kvalitet att eleverna ges fullgoda förutsättningar att nå utbildningens mål. Skolinspektionen ska inom ramen för sin tillsyn bevaka att villkoren för undantag uppfylls.

Som en konsekvens av regeringens förslag bör försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan upphöra i samband med att denna lag träder i kraft. Försöksverksamheten har fungerat väl i de deltagande kommunerna. De kommuner som i dag deltar i försöksverksamheten, liksom de fristående skolor som inte önskar tillämpa timplanen, bör därför kunna fortsätta att bedriva undervisning obundna av timplanen, utan särskild prövning. Regeringen avser att reglera detta i en förordning.

De nationella kursplanerna i grundskolans ämnen fastställs av regeringen. Det är därför av likvärdighetsskäl mycket viktigt att alla skolor följer de nationella kursplanerna i syfte att nå de mål som uttrycks där. Undervisningstiden måste förläggas så att eleverna ges möjlighet att nå målen för utbildningen. Detta innebär t.ex. att undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa bör läggas ut jämnt under hela läsåret. Kunskapskraven och de nationella proven bygger på att alla elever arbetat mot samma mål. Detta hindrar dock inte att skolor även fortsättningsvis ska ha en betydande pedagogisk frihet att utforma undervisningen och välja stoff och läromedel på det sätt som passar de lokala förutsättningarna och skolans

pedagogiska profil. Som tidigare bör det vara möjligt att jämka i fördelningen mellan den tid som enligt timplanen ska läggas ut i olika ämnen med upp till 20 % av tiden.

Det kan dock finnas situationer då det kan vara rimligt att acceptera vissa avvikelser från de nationella kursplanerna. För vissa särskilda utbildningar och för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning kan det finnas behov av undantag från de generella bestämmelserna för att kunna genomföra utbildningen eller fortsätta med den pedagogiska inriktningen. Regeringen bör därför ges bemyndigande att utfärda föreskrifter som gör det möjligt med avvikelser från ämnesindelningen och timplanen. Regeringen har redan i dag möjligheter att utfärda föreskrifter om kursplaner.

Regeringen anser att beteckningen ämne ska förbehållas de ämnen som i dagens skollag finns uppräknade i timplanen för grundskolan och som också har en kursplan fastställd av regeringen och kunskapskrav fastställda av Statens skolverk.

Modersmål är redan i dag ett självständigt ämne med en egen kursplan och betygskriterier, och ämnet bör därför nämnas bland de andra ämnen som finns i grundskolan. Modersmål bör dock inte inkluderas i timplanen eftersom undervisningen oftast anordnas utanför timplanebunden tid. För att markera ämnets vikt flyttas även grundläggande regler om modersmålsundervisning från förordning till lag. Regeringen föreslår att en grundskola, oavsett huvudman, ska kunna ansöka om att erbjuda ett lokalt tillval som skolans val utöver innehållet i de nationella kursplanerna. Det kan handla om ett speciellt område som inte täcks av kursplanerna. En del av eller hela utrymmet för skolans val (600 timmar) ska kunna användas till ett sådant lokalt tillval. Innehållet i ett lokalt tillval får givetvis inte strida mot målen i skollagen och läroplanen. Skolverket ska godkänna en plan för innehållet i det lokala tillvalet. Regeringen anser att det inte ska vara tillåtet att sätta betyg på ett lokalt tillval. Tillsammans med de nationella proven utgör kunskapskraven en viktig likvärdighets- och kvalitetsgaranti vid betygssättningen. Inget hindrar att någon form av intyg utfärdas, men detta har inte någon rättsverkan som betyg i den meningen att det kan användas vid meritvärdering och urval till fortsatt utbildning. Däremot kan det för skolor med alternativ pedagogik, som föreslås ha fortsatt möjlighet att ansöka om att inte behöva sätta betyg, naturligtvis ingå omdömen om prestationer i ett lokalt tillval i det intyg som ska utfärdas vid utbildningens slut.

Motionerna

Miljöpartiet begär i motion 2009/10:Ub14 yrkande 6 (i denna del) att såväl fristående som kommunala skolor ska ha möjlighet att arbeta efter andra kursplaner än de nationellt fastställda. Skolorna ska kunna ansöka om att få arbeta efter egna kursplaner, vilket ska godkännas om de till art och nivå väsentligen motsvarar de nationella.

Miljöpartiet begär också i motion 2009/10:Ub14 yrkande 7 att timplanen avskaffas. Det totala antalet garanterade undervisningstimmar bör finnas kvar men inte den detaljerade föreskriften om exakt hur många timmar varje elev ska undervisas i varje ämne. Hur många timmar som ägnas åt varje ämne bör i en målstyrd skola variera från individ till individ. En elev kanske behöver ägna mer tid åt matematiken för att nå målen, medan en annan behöver arbeta mer med engelskan. I en individanpassad och målstyrd skola passar en centralt reglerad timplan mycket dåligt in. Miljöpartiet anser att ett avskaffande av timplanen kanske är den enskilt viktigaste åtgärden för verkligt ökad lokal frihet och minskad centralstyrning av skolan. I propositionen föreslås att det ska vara möjligt att få undantag från att följa timplanen eftersom den omfattande försöksverksamhet som pågått på området har visat på mycket positiva erfarenheter. Miljöpartiet anser inte att en möjlighet till undantag är tillräckligt utan menar att det är en onödig byråkratisk apparat.

Miljöpartiet anför i motion 2009/10:Ub14 yrkande 9 att alla grundskolor ska ha möjlighet att inom 10 % av tidsutrymmet (det som i timplanen kallas skolans val) ha egna ämnen med lokala kursplaner och betygskriterier i stället för de ämnen som uttrycks i skollagen. En sådan möjlighet har tidigare funnits för fristående skolor och har för dem gett ett viktigt utrymme för lokal profil och kreativitet. Skolorna ska utarbeta kursplaner och betygskriterier som Statens skolinspektion sedan ska godkänna. Dessa lokala ämnen ska vara likvärdiga med andra ämnen och ingå i elevens betygsunderlag då han eller hon söker sig vidare. Det är viktigt eftersom det kan vara i just dessa profilämnena som eleven kämpat allra mest och lyckats särskilt bra.

Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 32 att de elever som varit kort tid i Sverige också ska ha rätt till ämnesundervisning på sitt modersmål. På individuella programmet (IV) har 42 % av eleverna utländsk bakgrund. Många av dessa elever hade antagligen inte behövt gå IV om de fått den undervisning i modersmål de har rätt till, menar Vänsterpartiet.

Vänsterpartiet framhåller i motion 2009/10:Ub13 yrkande 34 att skolans skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning på minoritetsspråk borde förstärkas i förvaltningsområdena för minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska. Vänsterpartiet vill, i syfte att ytterligare förstärka de nationella minoriteternas rättigheter, införa en försöksverksamhet där skolor i de totalt 44 kommuner som ingår i förvaltningsområdena ska kunna bedriva obligatorisk undervisning i minoritetsspråk ungefär på samma sätt som sameskolor ger undervisning i samiska parallellt med svenska.

Miljöpartiet anför i motion 2009/10:Ub14 yrkande 27 att det är bra att bestämmelserna om modersmål överförs till skollagen. I grundskoleförordningen finns en begränsning som säger att elever har rätt till modersmålsundervisning i som mest sju år. Det är en begränsning som Miljöpartiet vill ta bort. Regeringen har inte fört över denna bestämmelse till lagen,

men det betyder inte att den tas bort ur förordningen. Miljöpartiet anser att fördjupade språkkunskaper självklart är en tillgång för samhället. Elever som så önskar ska kunna fördjupa sina kunskaper i modersmålet även efter att ha studerat det i sju år.

Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 13 att skollagen bör ändras så att det klart framgår att det ska finnas kultur- och musikskolor i alla kommuner, och ett tak bör sättas för hur höga avgifter som får tas ut. I dag saknas det helt kultur- och musikskola i ett litet antal kommuner i landet. I desto fler kommuner är avgifterna så höga att de utestänger barn från familjer med låga inkomster. Vänsterpartiet anser att kultur- och musikskolan bör skrivas in i skollagen så att alla barn får tillgång till dessa.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Utskottet konstaterar att en huvudman som vill bedriva utbildning utan att vara bunden av den nationella timplanen ska kunna ansöka om undantag hos Statens skolinspektion.

Utskottet delar uppfattningen att kultur och musik är viktiga för att utveckla elevernas personlighet och intressen. Musik- och kulturskolorna fyller en viktig uppgift, både med den breda verksamheten och genom att stimulera och ta till vara talanger.

Utskottet menar att skolans möjligheter att organisera undervisningen efter lokala behov och intressen är stora.

Avgifterna för musik- och kulturskolorna varierar kraftigt mellan kommunerna. Utskottet anser dock att detta är en angelägenhet för kommunerna.

Satsningen Skapande skola introducerades 2008 och syftar till att integrera kulturella och konstnärliga uttryck i skolans lärande samt att bidra till en ökad måloppfyllelse i skolan. Satsningen innebär en tydligare samordning mellan skolans kunskapsmål och kulturpolitikens mål vad gäller barns och ungdomars rätt till kulturell delaktighet och eget skapande. Genom satsningen ökar möjligheten för alla barn oavsett förutsättningar att få del av kulturella upplevelser och ägna sig åt eget skapande. Satsningen bidrar till att kulturen integreras i skolans verksamhet och inte enbart betraktas som ett tillfälligt avbrott i den ordinarie undervisningen. Bidraget fördelas av Statens kulturråd.

Skapande skola omfattar fr.o.m. den 1 januari 2010 utöver årskurserna 7–9 även årskurserna 4–6. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 16) att ytterligare medel skulle tillföras anslaget till Skapande skola. Regeringens ambition är att satsningen successivt ska utvidgas till att omfatta alla elever i grundskolan.

Intresset för bidraget är stort, och under de tre ansökningsomgångar som genomförts har 253 kommuner och 108 fristående skolor ansökt om bidrag minst en gång.

En viktig del av minoritetspolitiken är att stödja de nationella minoritetsspråken så att de hålls levande och så att minoriteterna kan överföra sitt språk och sin kultur till nästa generation. I detta syfte har regeringen utökat rätten till modersmålsundervisning i finska och jiddisch fr.o.m. läsåret 2008/09. Dessa språk jämföras nu med övriga minoritetsspråk. Regeringen tillsatte den 27 april 2010 en särskild utredare som, med utgångspunkt i de förslag som lämnades i betänkandena Två nya statliga specialskolor (SOU 2007:30) och Ökad likvärdighet för elever med funktionshinder (SOU 2007:87), ska föreslå hur en flexibel specialskola ska kunna införas (Flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp, dir. 2010:47). Utredaren ska bl.a. lämna förslag på hur elever i grundskolan och den obligatoriska särskolan (särskolan) i behov av undervisning i teckenspråk kan få sådan undervisning och se över behovet i övrigt av att anpassa undervisningen till dessa elever. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2011.

I Skolverkets uppdrag om förtydligande av läroplanen för förskolan (dnr U2008/6164/S) är en av utgångspunkterna barnens språkutveckling i såväl svenska som de nationella minoritetsspråken. För att kunna tillhandahålla undervisning i modersmål trots att lärare med utbildning för ämnet saknas bedömer regeringen att distansundervisning kan vara en väg att gå. Regeringen har därför gett Skolverket i uppdrag att föreslå hur distansundervisning för elever som är bosatta i Sverige ska få anordnas (dnr U2008/1675/G, U2007/2910/G). Skolverket avrapporterade uppdraget i juli 2008. Verket föreslog att distansundervisning får erbjudas när den egna skolan saknar tillräckligt elevunderlag eller när lärare med adekvat utbildning saknas inom kommunen. För de statliga skolformerna sameskolan och specialskolan medgav inte utredningstiden att ett tillräckligt underlag kunde tas fram. Regeringen har därför gett Skolverket i uppdrag att föreslå hur distansundervisning ska få anordnas i sameskolan och specialskolan (dnr U2009/3411/G).

Tester och prov vid antagning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser tester och prov vid antagning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om antagningsprov, närhetsprincip och närhetsgaranti.

Jämför reservationerna 45 (s, v, mp), 46 (s, v) och 47 (v).

Propositionen

Regeringen föreslår att dagens regler för placeringen av elever på skolor ska överföras till den nya skollagen. Vårdnadshavares och elevers valfrihet samt närhetsprincipen ska vara utgångspunkter för fördelningen.

Tester och prov ska inte få utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov ska inte heller få utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska dock få meddela föreskrifter som möjliggör användande av färdighetstester och antagningsprov fr.o.m. årskurs 7. Om det finns särskilda skäl ska sådana urvalsinstrument kunna användas fr.o.m. årskurs 4.

Sådana föreskrifter ska få innebära att elevers rätt till skolplacering nära hemmet åsidosätts.

Varken dagens skollag eller dagens grundskoleförordning innehåller några bestämmelser om tester och prov för antagning till utbildning. Sådana bestämmelser finns dock i förordningen (1996:1206) om fristående skolor och viss enskild verksamhet inom skolområdet, där det anges att hänsyn till färdighetsprov får tas vid antagning till utbildning om utbildningen kräver att den sökande har speciella färdigheter i musik eller dans.

Färdighetstester kan fylla en viktig funktion i samband med antagning och urval till utbildningar som kräver särskilda färdigheter. Ett syfte med sådana tester är att bedöma möjligheten för en elev att följa en utbildning som erbjuds inom ramen för en viss profil. Det kan inte anses ligga i en elevs intresse att påbörja en utbildning med viss profil för att sedan efter ett tag upptäcka att hon eller han saknar förutsättningar för att kunna slutföra den. Ett annat syfte är att göra ett urval av elever när antalet sökande överstiger antalet platser.

I dag är tester och prov tillåtna i musik och dans i fristående skolor. Tester och prov får också användas för antagning till gymnasieskolans estetiska program i offentliga gymnasieskolor. Enligt Skolinspektionens nuvarande praxis på området får färdighetsprov också användas inom grundskolan vid utbildningar som kräver särskilda färdigheter i musik och dans, så länge närhetsprincipen inte åsidosätts.

I dag används färdighetstester trots avsaknad av lagstöd som ett naturligt inslag i många kommunala och fristående skolor som har olika former av profilklasser. Även om det vanligaste är att de används när det gäller profilklasser inom de praktiska och estetiska ämnesområdena förekommer färdighetstester även i språk och naturorienterande ämnen.

Rätten till en likvärdig utbildning för alla elever får aldrig åsidosättas. Samtidigt kan det finnas tillfällen då färdighetstester kan vara motiverade, och det finns enligt regeringens uppfattning inte några bärande skäl för att begränsa användandet av färdighetstester till vissa ämnen eller ämnesgrup-

per som i dag. En huvudman ska under vissa förutsättningar kunna välja att använda färdighetstester i alla de ämnen som ingår i den nationella timplanen.

Grundskolan ska erbjuda en allsidig grundläggande utbildning, inte en specialisering som kan hämma elevernas möjlighet att tillgodogöra sig en bred utbildning i alla ämnen. Regeringen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges ett bemyndigande att utfärda föreskrifter om att färdighetsprov ska kunna användas efter godkännande av en ansvarig myndighet fr.o.m. årskurs 7. Om det finns särskilda skäl ska det dock vara möjligt att använda tester även i lägre årskurser, dock tidigast fr.o.m. årskurs 4. Sådana skäl kan t.ex. vara att det gäller en sedan länge pågående verksamhet och att färdighetstesterna används på ett sätt som är förenligt med den praxis som i dag accepteras av Statens skolinspektion. Föreskrifterna ska få innebära att den s.k. närhetsprincipen åsidosätts. Att som villkor för antagning ställa upp krav på medlemskap i en förening eller dylikt kan t.ex. inte anses förenligt med de föreslagna bestämmelserna eller med skollagen i övrigt. Användande av färdighetstester bör endast tillåtas i begränsad omfattning efter ansökan till och godkännande av en ansvarig myndighet.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 10 att skollagen tydligt bör ange att elever som huvudregel ska få placering i en grundskola nära bostaden. Närhetsprincipen ska gälla enligt samma regler för alla huvudmän, oavsett om de är offentliga eller enskilda. Etableringen av nya skolor får inte gå ut över elevernas rätt att gå i en skola nära hemmet. I motionen anförts att regeringen inte på ett tydligt sätt behandlar detta i propositionen och därför bör få i uppdrag att återkomma i frågan.

Vänsterpartiet begär i motion 2009/10:Ub13 yrkande 9 att närhetsprincipen ska gälla. I motionen anförts bl.a. att det fria skolvalet skapar segregering och stress. Skolan bör vara en plats där elever med olika bakgrund och erfarenheter kan mötas och där effekterna av segregeringen i samhället kan motverkas. Varje elev bör gå i en skola så nära hemmet som möjligt. Föräldrar och elever bör dock ges möjlighet att komma med alternativa önskemål, som bör tillgodoses så långt det är möjligt. Geografisk närhet ska ge företräde om fler elever önskar gå i skolan än det finns plats för. Kommunerna måste också ta hänsyn till boendesegregationen när de konstruerar skolornas upptagningsområden.

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 11 att den sammanhållna skolan eroderar om riksdagen tillåter teoretiska antagningsprov som ett generellt instrument för antagning i grundskolan, och att det inte finns någonting i regeringens förslag som säkerställer att teoretiska kunskapsprov inte blir normen i framtiden. Regeringen föreslår ett bemyndigande att utfärda föreskrifter för antagningsprov som ska kunna använ-

das för urval till utbildningar som kräver speciella färdigheter fr.o.m. årskurs 4 och att närhetsprincipen vid antagning inte ska gälla vid de skolor och klasser som tillämpar dessa prov. Socialdemokraterna menar att det är stor skillnad på att uppmuntra enskilda skolor att ha en viss profil och att tillåta huvudmännen att också sortera ut elever i grundskolan efter vissa kunskapskrav. Genom att göra de undantag som finns för några få utbildningar med estetisk inriktning till norm för alla skolor får vi ett helt annat antagningssystem för grundskolan. Regeringens förslag står också i strid med skolans kompensatoriska uppdrag och de positiva effekter som en blandad elevsammansättning ger. Socialdemokraterna anser därför att regeringens förslag ska avvisas.

Också Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 31 att propositionens förslag om antagningsprov bör avvisas. Vänsterpartiet har samma motivtext som Socialdemokraterna. Denna uppfattning delas också av Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 25.

Vänsterpartiet vill i motion 2009/10:Ub13 yrkande 10 även understryka behovet av en närhetsgaranti inom gymnasieskolan. För att motverka segregationen och skapa en skola med mångfald, som är en mötesplats för elever med olika bakgrund, förutsättningar och intressen, måste det finnas en närhetsgaranti som ger företräde åt de elever som bor närmast skolan. Alla elever som söker till ett nationellt program skulle härigenom, så långt platserna räcker, garanteras plats i närmaste gymnasieskola som har det program som eleven sökt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

En grundläggande utgångspunkt för den svenska skolan är och har länge varit att alla elever i grundskolan har rätt till en likvärdig utbildning, oavsett var i landet de bor eller i vilken skola de går. Barn och föräldrar ska också ha långtgående möjligheter att välja skola. Det fria skolvalet har blivit ett naturligt inslag i det svenska skolväsendet. Under senare år har det blivit allt vanligare att skolor inrättar s.k. profilklasser i olika ämnen. Det finns stora möjligheter att inom ramen för dagens reglering jämka timplanen och öka utrymmet för t.ex. idrott och hälsa, musik, bild, matematik eller språk. Profilklasser är enligt utskottets mening ett naturligt och positivt inslag i den svenska skolan, som bidrar till att skapa en mer dynamisk utbildning där alla elever får möjlighet att förverkliga sin fulla potential.

Som tidigare nämnts får användandet av färdighetstester dock inte innebära att principen om alla elevers rätt till en likvärdig utbildning åsidosätts. Elevernas hemkommun har enligt skollagen ett övergripande ansvar för att elevernas rätt till utbildning tillgodoses även i de fall som färdighetstester används. Även de elever som inte tas in efter färdighetsprov ska ha rätt till en utbildning som uppfyller kraven i skolans styrdokument.

Möjligheter att inrätta profilklasser inom de praktiska och estetiska områdena finns givetvis utan att tester och prov behöver användas. Sådana bör därför användas endast när de behövs för urval, dvs. när det finns fler sökande än antalet platser eller när man vill försäkra sig om att eleven har förutsättningar att följa en viss utbildning. Inte heller får generella krav som t.ex. att ha godkänt på vissa kunskapsprov, exempelvis de nationella proven, användas i sammanhanget. Utskottet anser att användande av färdighetstester bör tillåtas i begränsad omfattning efter ansökan till och godkännande av en ansvarig myndighet.

Avgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser avgifter i skolan.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avgifter i skolan.

Jämför reservation 48 (s, v, mp).

Propositionen

Principen i dagens skollag om en avgiftsfri utbildning i grundskolan ska enligt regeringens förslag gälla även i den nya skollagen. I lagen ska det förtydligas att avgiftsförbudet även ska omfatta avgifter i samband med ansökan om plats.

Elever ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärmaterial som behövs för en tidsenlig utbildning samt erbjudas näringsriktiga skolmåltider.

Trots reglerna om avgiftsfrihet ska det, liksom i dag, få förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

I samband med skolresor och liknande aktiviteter ska det i enstaka fall under ett läsår få förekomma kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Principen om en avgiftsfri utbildning i grundskolan och motsvarande skolformer inom det obligatoriska skolväsendet är en av hörnstenarna inom den svenska utbildningspolitiken. Rätten till en likvärdig utbildning av hög kvalitet får aldrig vara beroende av en enskild individs ekonomiska förutsättningar. I dag finns ett uttryckligt förbud för fristående skolor mot att ta ut avgifter i samband med ansökan om plats vid en skola. Det finns emellertid skäl att införa ett uttryckligt förbud även för skolenheter med offentlig huvudman, inte minst mot bakgrund av den ökade förekomsten av olika typer av profilklasser där det ofta förekommer ett ansökningsförfarande. Det är, enligt regeringens förslag, angeläget att påpeka att förbudet mot att ta ut en avgift i samband med ansökan till en utbildning även inne-

bär att det är förbjudet att kräva ersättning för alla kostnader som är förenade med ansökan till utbildningen, såsom att en sökande ska få stå i kö till plats på utbildningen. Förändringen syftar till att tydliggöra nu gällande ordning.

Ett utslag av principen om avgiftsfrihet är att eleverna utan kostnad ska ha tillgång till de läromedel och den utrustning som behövs för att få förutsättningar att nå utbildningens mål samt att de ska erbjudas gratis skolmåltider. I dagens skollag anges att eleverna ska ha tillgång till ”böcker, skrivmateriel, verktyg och andra hjälpmedel”. Denna formulering har kvarstått i princip oförändrad sedan lagens tillkomst. Det finns nu skäl att omformulera bestämmelsen så att den bättre passar in i en modern skollag. Den snabba utvecklingen av informationsteknologin under de senaste decennierna har inneburit stora förändringar i hur undervisningen bedrivs och vilken utrustning som eleverna använder.

Regeringen föreslår också att det ska förtydligas i lagen att de skolmåltider som serveras ska vara näringsriktiga. I förarbetena till dagens bestämmelse (prop. 1997/98:6 s. 78) framhålls att det kan anses som en del av läroplanens intentioner att eleverna får tillgång till varierad och näringsriktig mat och äta lunch tillsammans med andra elever och vuxna.

Regeringen anser det inte möjligt att i lagen närmare föreskriva vad skolmåltiderna ska innehålla. Vid bedömningen av vad som är en näringsriktig måltid bör dock de svenska näringsrekommendationerna vara en utgångspunkt.

I dagens skollag finns en möjlighet för skolan att ha enstaka inslag i verksamheten som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Härmed avses enligt förarbetena främst kostnader för en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel, en mindre entréavgift till ett museum eller liknande. En enstaka färdbiljett eller ett inträde kanske inte i sig är en betungande utgift. Om kostnaden är regelbundet återkommande kan den sammanlagt dock bli påfrestande för ett hushåll med svag ekonomi.

Det krävs således att skolan noga överväger när och hur ofta denna möjlighet ska utnyttjas. Regeringen föreslår att dagens bestämmelse ska kvarstå. Bidraget från vårdnadshavare måste både vara och framstå som helt frivilligt. Ersättningen från elevens vårdnadshavare får i enlighet med kommunallagens bestämmelser inte heller överstiga huvudmannens självkostnad för aktiviteten.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 20 att det är oklart vad regeringens förslag kommer att få för effekter. Socialdemokraterna befarar att trots att regeringen föreskriver att aktiviteter som bekostas genom frivilliga insamlingar ska vara öppna för alla oavsett om man bidragit eller inte, och att kostnadsfria alternativ för den som inte bidragit inte är godtagbart, kan konsekvensen av regeringens förslag ändå bli att före-

komsten av avgifter ökar. Att elever gemensamt och utifrån vars och ens förmåga samlar in medel till skolresor genom egna insatser, t.ex. försäljning av julkort, bör inte förbjudas så länge aktiviteten är öppen för alla oavsett insats. Att däremot institutionalisera att vårdnadshavare ska avsätta pengar till aktiviteter och resor i skolans regi innebär en stigmatisering av elever, även om aktiviteten är öppen för alla oavsett vårdnadshavarens vilja eller förmåga att bidra, och det riskerar att öka förekomsten av avgifter. Socialdemokraterna anser därför att s.k. frivilliga insamlingar för denna typ av aktiviteter inte ska tillåtas att bli praxis. Normerna för de enstaka inslag som innebär obetydliga kostnader för eleverna, vilket skollagen ger utrymme för, bör utvärderas. Regeringen eller den myndighet regeringen beslutar ska också ha rätt att utfärda bindande direktiv för vad den maximala kostnaden per läsår ska kunna innebära. Vänsterpartiet liksom Miljöpartiet framför samma krav med samma argumentation i motion 2009/10:Ub13 yrkande 20 respektive motion 2009/10:Ub14 yrkande 24.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Utskottet anser att skolresor och utflykter sedan länge är en naturlig del av utbildningen som många gånger ger värdefulla kunskaper, erfarenheter och upplevelser för eleverna. Utgångspunkten måste dock vara att finansieringen av skolresor ska ske genom kommunala medel eller genom att elever helt frivilligt samlar in pengar till kostnaden om resan innebär mer än en obetydlig kostnad, som t.ex. en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel. Utskottet vill förtydliga att det inte är förbjudet att låta kostnader för skolresor, utflykter eller liknande aktiviteter ersättas av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska emellertid vara öppna för alla elever, oavsett om en elevs vårdnadshavare väljer att bidra eller inte. Med hänsyn härtill och i enlighet med dagens praxis är det därför inte godtagbart att skolan erbjuder en kostnadsfri alternativ verksamhet för de elever vars vårdnadshavare inte vill eller kan betala dessa aktiviteter.

Är den kostnadsbelagda aktiviteten att betrakta som en del av utbildningen ska alla elever få delta. I linje med detta resonemang gäller också att om elever på en skola gemensamt genomför en aktivitet för att samla in pengar till en skolresa eller liknande, som är en del av utbildningen, får det inte förekomma någon koppling mellan hur mycket en enskild elev bidrar med och elevens möjligheter att få delta i aktiviteten.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser bestämmelser om betyg i grundskolan, mottagande och placering vid en skolenhet med offentlig huvudman, skolskjuts, mottagande i en fristående grundskola och insyn.

Propositionen

Bestämmelser om betyg i grundskolan

Regeringen föreslår att när betyg sätts i ett ämne som ännu inte avslutats ska betygssättningen bygga på en bedömning av elevens kunskaper i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven för årskurs 9. Regeringen gör också bedömningen att bestämmelsen om att mål ska bestämmas lokalt inte bör föras in i skollagen. Regeringen föreslår också att i fall där ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges. Av bedömningen ska också de stödåtgärder som har vidtagits få framgå. Bedömningen ska undertecknas av läraren. Om det inte får sättas betyg i ett avslutat ämne på grund av elevens frånvaro ska de stödåtgärder som har vidtagits få framgå av beslutet.

Mottagande och placering vid skolenhet med offentlig huvudman

Reglerna i dagens skollag om mottagande och placering av elever i en grundskola med offentlig huvudman ska i huvudsak gälla även i den nya skollagen. Det ska dock införas en bestämmelse om att kommunen ska begära in ett yttrande från elevens hemkommun när den fattar beslut om att ta emot en elev från en annan kommun som på grund av särskilda skäl med hänsyn till personliga förhållanden har rätt att gå där.

Det ska också införas bestämmelser om att den som har blivit placerad vid en viss skolenhet ska ha rätt att gå kvar där, med undantag för om placeringen skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen, eller om en omplacering är nödvändig med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero. Detsamma ska gälla den som har tagits emot i förskoleklassen och som ska fortsätta sin utbildning i grundskolan vid samma skolenhet.

Skolskjuts

Bestämmelserna om skolskjuts ska utformas som en rättighet för eleven. Elever i en grundskola med offentlig huvudman ska ha rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbild-

ningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt ska dock inte gälla elever som väljer att gå i en fristående skola, en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller en annan kommuns grundskola på grund av särskilda skäl, att särskild utbildning anordnas där eller annars efter önskemål av elevens vårdnadshavare. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall.

Mottagande i en fristående grundskola

Som huvudregel ska varje fristående grundskola vara öppen för alla elever. En fristående grundskola ska dock ha möjlighet att begränsa sin verksamhet till vissa årskurser, till utbildning för elever i behov av särskilt stöd och till utbildning som är speciellt anpassad för vissa elever. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om sådana speciellt anpassade utbildningar.

Huvudmannen för den fristående grundskolan ska inte behöva ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om elevens hemkommun har beslutat att inte lämna tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, på grund av att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Om det inte finns plats för alla sökande ska urvalet göras på de grunder som Statens skolinspektion godkänner, om inte annat följer av föreskrifter om tester och prov som urvalsgrund eller om det handlar om fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning eller särskilda utbildningar.

Insyn

Regeringen föreslår att den kommun där den fristående skolan är belägen ska ha rätt till insyn i verksamheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Grundsärskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser grundsärskolan.

Propositionen

Regeringen gör i propositionen bedömningen att huvudprinciperna för den obligatoriska särskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen.

I propositionen föreslås att grundsärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och som så långt det är möjligt motsvarar den som ges i grundskolan. Utbildningen ska ligga till grund för fortsatt utbildning och i övrigt så långt det är möjligt motsvara syftet med utbildningen i grundskolan.

Regeringen föreslår också att den obligatoriska särskolan ska byta namn till grundsärskolan. Träningsskolan ska finnas kvar som en särskild inriktning inom grundsärskolan.

Personer med autism eller autismliknande tillstånd ska tillhöra grundsärskolans målgrupp endast om de också har en utvecklingsstörning eller en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av en hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom. Vidare föreslås att det införs tydliga regler om utredning inför mottagande i grundsärskolan. Ett beslut om mottagande i grundsärskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs. En vårdnadshavare ska också, enligt förslaget, ha rätt att välja skolform. Regeringen föreslår därför att försöksverksamheten med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång ska göras permanent och skrivas in i den nya skollagen. Ett barn ska dock få tas emot i grundsärskolan utan sin vårdnadshavares medgivande, om det finns synnerliga skäl med hänsyn till barnets bästa.

Regeringen föreslår i propositionen att teknik och svenska som andraspråk ska utgöra ämnen i grundsärskolan. Huvudmannen för utbildningen ska avgöra om en elev i grundsärskolan huvudsakligen ska läsa ämnen eller ämnesområden. Rektorn ska få besluta att en elev ska läsa en kombination av ämnen och ämnesområden samt ämnen enligt grundskolans kursplaner, om eleven har förutsättningar för det. Samråd med elevens vårdnadshavare ska ske innan beslut fattas. Om en elev i grundsärskolan har läst ett ämne enligt grundskolans kursplaner och eleven eller elevens vårdnadshavare begär att betyg ska sättas i ämnet, ska de bestämmelser som gäller för betygssättning i grundskolan tillämpas. Regeringen gör vidare bedömningen att det för att säkerställa att eleven får sin rätt till utbildning tillgodosedd bör finnas en studieplan eller liknande där elevens studier dokumenteras.

I propositionen finns förslag om att grundsärskolans regler om skolgång i en annan kommun än hemkommunen ska harmoniseras med vad som gäller för grundskolan. En elev ska ha rätt att bli mottagen i en grundsärskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundsärskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev, ska den

begära in ett yttrande från elevens hemkommun. En kommun ska även i andra fall få ta emot en elev från en annan kommun i sin grundskola efter önskemål av elevens vårdnadshavare. En elev som tagits emot i en kommuns grundskola ett visst läsår ska ha rätt att gå kvar hela läsåret, även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under läsåret. Om det för eleven återstår endast en årskurs ska eleven också ha rätt att gå kvar sista årskursen. Bestämmelser om interkommunal ersättning för grundskolan som motsvarar de som gäller för grundskolan ska finnas i skollagen.

Regeringen föreslår att motsvarande regler som gäller för grundskolan om placering av en elev vid en skolenhet ska införas för grundskolan. En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där vårdnadshavaren önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att någon annan elevs berättigade krav på skolplacering nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet inom sin grundskola. Kommunen ska annars få frånga vårdnadshavares önskemål endast om den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen eller om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero. Den som har blivit placerad vid en viss skolenhet ska ha rätt att gå kvar där med undantag för ovan nämnda situationer. Detsamma ska gälla den som har tagits emot vid en skolenhet med förskoleklass och som ska fortsätta sin utbildning i grundskolan vid samma skolenhet.

Regeringen föreslår att grundskolan ska ha nio årskurser och samma totala undervisningstid som grundskolan, dvs. 6 665 timmar. En elev i grundskolan ska ha rätt att slutföra den högsta årskursen, även om skolplikten upphör dessförinnan. En elev ska ha rätt att efter skolpliktens upphörande slutföra utbildningen under ytterligare två år, om eleven inte har nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås. En elev ska under denna tid ha rätt till minst 800 timmars undervisning utöver den garanterade undervisningstiden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om grundskolan.

Sedan början av 1990-talet har andelen elever i den obligatoriska sarskolan ökat i relation till det totala antalet elever i den obligatoriska skolan. De senaste tre läsåren har andelen elever legat på en relativt stabil nivå. Läsåret 2008/09 utgjorde andelen elever i den obligatoriska sarskolan 1,44 % av samtliga elever i den obligatoriska skolan. Andelen varierar mellan kommunerna. Utskottet välkomnar att det införs tydliga regler om vilka elever som ska tas emot i grundskolan. Ett beslut om mottagande ska, enligt förslaget, föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare måste också ske, och vårdnadshavaren ska ha rätt att välja

skolform. Försöksverksamheten med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång kommer därmed att permanentas. Utskottet välkomnar att motsvarande regler som gäller för grundskolan om placering av en elev vid en skolenhet också ska gälla för grundsärskolan.

Specialskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser specialskolan.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att huvudprinciperna för den statliga specialskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen. I propositionen föreslås att specialskolans syfte ska anges i lagen. Utbildningen i specialskolan ska ge barn och ungdomar med synskada och ytterligare funktionsnedsättning, döva eller hörselskadade barn och ungdomar eller barn och ungdomar med grav språkstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan. Utbildningen ska ligga till grund för fortsatt utbildning.

Beslut om mottagande i specialskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs.

Regeringen föreslår vidare att specialskolan enbart ska kunna ha statlig huvudman. Regeringen anser att staten ska ta ett särskilt ansvar för de elever vars behov inte kan tillgodoses av den enskilda kommunen eller fristående skolor. I statens ansvar ingår att kunna erbjuda sådan spetskompetens och sådana hjälpmedel som det inte är rimligt att begära att kommunerna eller de fristående skolorna kan erbjuda. I konsekvens med detta föreslår regeringen också att staten ska vara huvudman för förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med specialskola. Hemkommunen ska betala ersättning till staten för vissa kostnader för den som går i förskoleklass eller fritidshem vid en skolenhet inom specialskolan på motsvarande sätt som för den som är elev i specialskolan. När det gäller förskola vid en specialskola ska kommunen även i fortsättningen vara huvudman.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om specialskolan.

Alla barn i Sverige har rätt till en utbildning som ger förutsättningar att nå målen för utbildningen. En viktig princip för regeringens politik är att skapa en skola där den enskilda elevens behov och önskemål så långt som

möjligt får styra och där organisationen och utformningen av undervisningen tillåts variera utifrån detta. Därför har regeringen bl.a. infört två nya specialskolor, med specialistkompetens för barn med flera funktionshinder.

I betänkandet *Två nya statliga specialskolor* (SOU 2007:30) föreslog utredaren att hela specialskolan skulle bli mer flexibel. Utredaren föreslog att elever skulle kunna få sin utbildning delvis i den statliga specialskolan, delvis i kommunens grund- eller särskola. Innan förslag kan lämnas behöver frågan emellertid beredas ytterligare. En ökad flexibilitet för elever i specialskolan är av stor betydelse för att kunna möta varje barns enskilda behov. För att säkerställa vilka barn som ska tas emot i specialskolan föreslår utskottet ett förtydligande. Barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller grundsärskolan ska, enligt utskottets förslag, tas emot i specialskolan bl.a. om de är dövblinda eller annars är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättningar.

Sameskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser sameskolan.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att huvudprinciperna för den statliga sameskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen. Regeringen föreslår att sameskolans syfte ska vara att ge en utbildning med samisk inriktning som i övrigt motsvarar utbildningen i årskurserna 1–6 i grundskolan.

Regeringen gör bedömningen att frågan om en enskild som huvudman för en sameskola bör utredas vidare. Regeringen föreslår dock att staten ska vara huvudman för förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med sameskola. Elevens hemkommun ska betala ersättning till staten för vissa kostnader för den som går i förskoleklass eller fritidshem vid en skolenhet inom sameskolan på motsvarande sätt som för den som är elev i sameskolan. När det gäller förskola vid en sameskola ska kommunen även i fortsättningen vara huvudman.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om sameskolan.

Fritidshemmet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser fritidshemmet.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om fritidshemmen som en del av utbildningssystemet.

Jämför reservation 49 (v).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att huvudprinciperna för fritidshemmet i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen. Regeringen gör vidare bedömningen att fritidshemmens ställning som en frivillig verksamhet bör vara densamma i den nya skollagen som i dag.

Regeringen föreslår att fritidshemmet ska regleras i ett eget kapitel i den nya skollagen. Regeringen föreslår att fritidshemmet, liksom i dag, ska komplettera utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt i de särskilda utbildningsformer i vilka skolplikt kan fullgöras. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap. Regeringen föreslår att huvudmannen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna även i övrigt erbjuds en god miljö.

Regeringen föreslår att elever i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola samt särskilda utbildningsformer i vilka skolplikt kan fullgöras, till och med vårterminen det år de fyller 13 år ska erbjudas fritidshem i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Fritidshem ska tillhandahållas under den del av dagen då eleverna inte går i skolan och under lov. Fritidshem ska inte behöva erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Utbildning i fritidshem ska erbjudas elever även i andra fall, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av utbildning i fritidshem.

Från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år ska öppen fritidsverksamhet få erbjudas i stället för fritidshem om eleven inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av sådant särskilt stöd i sin utveckling som endast kan erbjudas i fritidshem.

I propositionen föreslås en tydlig bestämmelse att varje kommun ska erbjuda fritidshem för elever i kommunens förskoleklass, grundskola och grundsärskola.

Staten ska erbjuda fritidshem för elever i specialskolan och sameskolan. Fristående skolor ska få erbjuda fritidshem för elever i sin skola. I de fall en fristående skola inte erbjuder fritidshem ska elevens hemkommun erbjuda fritidshem. För elever i särskilda utbildningsformer i vilka skolplikt får fullgöras ska hemkommunen ha motsvarande skyldigheter.

Motionen

Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 30 att fritidshemmen är en del av utbildningssystemet och viktiga för att ge barn en bra och meningsfull fritid samt stöd i deras utveckling. Vänsterpartiet anser att fritidshemmen bör ingå som en integrerad del i en samlad skoldag, och deras pedagogiska uppgift och betydelse bör också lyftas fram i och med att läroplanen även gäller för fritidshemmen. Fritidshemmen måste göras tillgängliga för alla barn. Många barn i socialt utsatta miljöer har ingen fritidshemsplats trots att de har störst behov av en trygg och inspirerande fritid.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Fritidshemmet har genom förslaget till en ny skollag fått ett eget kapitel i skollagen. Regeringen föreslår att bestämmelserna om fritidshemmens syfte görs tydligare. Det är grundläggande, och ska framgå av skollagen, att fritidshemmet, förutom att erbjuda eleverna en meningsfull fritid, också ska stimulera elevernas utveckling och lärande och inte bara vara ett stöd i elevernas utveckling. En meningsfull fritid och rekreation innebär att eleverna ska ha möjlighet till vila och lek i fritidshemmet. Utskottet vill gärna framhålla möjligheten att få hjälp med läxor inom ramen för fritidshemmets verksamhet.

Regeringen föreslår att fler elever ska kunna erbjudas plats på fritidshem. Dagens reglering ska därför behållas när det gäller elevers eget behov av fritidshem men med ett förtydligande som innebär att eleven ska ha ett behov i relation till sin omgivning, dvs. på grund av familjens situation i övrigt. Som exempel på vad som kan utgöra en elevs eget behov av fritidshem kan nämnas elever med ett annat modersmål än svenska eller elever i glesbygd. Ett annat exempel är elever vars föräldrar deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller har en funktionsnedsättning som begränsar elevens fysiska eller psykiska utveckling. Även elever vars föräldrar är långtidssjukskrivna, sjuk- eller förtidspensionerade, fullgör värnpliktstjänstgöring eller är intagna på behandlingshem eller kriminalvårdsanstalt kan räknas in i gruppen. Utskottet menar att många barn som skulle må bra av att gå på fritidshem därmed kan få möjlighet att göra det.

Allmänna bestämmelser om gymnasieskolan

Information om utbildning på nationella program och introduktionsprogram

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser information om utbildning på nationella program och introduktionsprogram.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om marknadsföring av gymnasieskolor.

Jämför reservation 50 (s).

Propositionen

Regeringen föreslår att varje kommun ska informera om de nationella programmen och om möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram.

En liknande bestämmelse har tidigare funnits i 1985 års skollag. Den föreslagna lydelsen har anpassats till att det inte längre finns specialutformade program i gymnasieskolan och till att studievägarna för elever som saknar behörighet till gymnasieskolans nationella program i den nya skollagen föreslås benämnas introduktionsprogram.

Motionen

Socialdemokraterna anför i motion 2009/10:Ub15 yrkande 29 att valet av gymnasieutbildning är ett av de viktigaste valen för en ung människa. Alternativen blir fler, och marknadsinsatserna för att rekrytera elever till en viss skola innehåller enligt motionärerna både sakliga argument och lockerbjudanden som inte är kopplade till utbildningskvaliteten. Det finns enligt motionärerna en risk att skolorna tävlar med varandra i kampen om skolpengen. Det krävs därför en mer kritisk hållning till gymnasieskolornas marknadsföring. Därför behövs det förutom öppna jämförelser med objektiva fakta om skolorna en tydligare lagstiftning om hur skolor får marknadsföras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i denna del och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Utskottet instämmer i att valet av gymnasieutbildning är ett av de viktigaste valen för en ung människa. Den nuvarande gymnasieskolan är dock enligt utskottets mening alltför likformig. Yrkesutbildningen är alltför teoretiserande, och många elever har svårt att fullfölja utbildningen. De studieförberedande utbildningarna förbereder inte tillräckligt väl för fram-

gångsrika högskolestudier. Även om gymnasieskolan är en frivillig skolförform är den nödvändig för att ungdomar ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden eller kvalificera sig till högre utbildning. Men ungdomar är olika – de har olika mål, ambitioner och förhoppningar. Några vill läsa vidare på högskolan, medan andra vill tillägna sig yrkeskunskaper på en arbetsplats eller lära sig yrkesämnena i skolan. Utgångspunkten för en modern gymnasieskola måste därför vara att elever ska kunna välja olika vägar till kunskap. Utskottet ser därför med tillfredsställelse på de nödvändiga förändringar som riksdagen har beslutat om med anledning av regeringens proposition *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Riksdagsbeslutet innebär i korthet ett nytt utbud av nationella program, nya behörighetsregler till högskoleförberedande program och införande av gymnasieexamen av två slag (yrkesexamen och högskoleförberedande examen) och gymnasial lärlingsutbildning. Förändringarna syftar till att öka kvaliteten i gymnasieskolan och till att göra eleverna bättre rustade för vidare studier och yrkesarbete.

Beträffande frågan om behovet av en tydligare lagstiftning om hur gymnasieskolor får marknadsföras vill utskottet anföra följande. Enligt 15 kap. 8 § förslaget till ny skollag är varje kommun skyldig att informera om de nationella programmen och om möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram. I propositionen anges att sådan information som enskilda huvudmän lämnar om sin utbildning bör vara saklig. Utskottet har tidigare uttalat att man inte har sett att det finns något behov av att se över gällande bestämmelser om marknadsföring av gymnasieutbildningar (se bet. 2009/10:UbU3 s. 60 f.). Utskottet inser liksom regeringen att utbildningsanordnarnas marknadsföring blir allt viktigare i en situation med vikande elevunderlag. Utskottet konstaterar att de allmänna bestämmelserna i marknadsföringslagen (2008:486) är tillämpliga när det gäller marknadsföring av utbildningar och skolor. I marknadsföringslagen framgår bl.a. att all marknadsföring ska utformas enligt god marknadsföringssed. För att ge såväl offentliga som enskilda huvudmän stöd för att utforma marknadsföringsinsatser av god kvalitet har Sveriges Kommuner och Landsting och Friskolornas riksförbund i samarbete med bl.a. Konsumentverket tagit fram ett underlag om marknadsföring av gymnasieutbildningar. I underlaget ges bl.a. exempel på vad marknadsföringen av gymnasieskolor kan innehålla. Med hänvisning till den redovisade bakgrunden kan utskottet inte se något behov av att se över gällande bestämmelser för marknadsföring av gymnasieutbildningar.

Avgifter i gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser en avgiftsfri utbildning i gymnasieskolan.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kostnadsfria luncher i gymnasieskolan.

Jämför reservation 51 (v).

Propositionen

Regeringen föreslår att principen i dagens skollag om en avgiftsfri utbildning i gymnasieskolan ska gälla även i den nya skollagen. I lagen ska det förtydligas att avgiftsförbudet även ska omfatta avgifter i samband med ansökan om plats. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Trots reglerna om avgiftsfrihet ska det, liksom i dag, få förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. I samband med skolresor och liknande aktiviteter ska det i enstaka fall under ett läsår få förekomma kostnader som ersätts av en elev eller dennes vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Regeringen konstaterar bl.a. i propositionen att principen om en avgiftsfri utbildning är en av hörnstenarna i den svenska utbildningspolitiken och bör gälla även i den nya skollagen. Rätten till en likvärdig utbildning av hög kvalitet får enligt regeringen aldrig vara beroende av en enskild persons ekonomiska förutsättningar. Utgångspunkten i den nya skollagen föreslås därför vara att utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri.

Motionen

Vänsterpartiet anför i motion 2009/10:Ub13 yrkande 35 att även gymnasieskolan ska omfattas av skollagen (förslaget till skollag) vad gäller kostnadsfria luncher. Motionärerna påpekar att avgifter på skolmat är en stor belastning i många familjers ekonomi och anser att alla, oavsett ekonomisk bakgrund, bör få en näringsriktig kost och på så sätt kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Den nuvarande regleringen i skollagen innebär att eleverna i grundskolan ska garanteras fria skolmåltider (prop. 1997/98:6, bet. 1997/98:UbU5). Även i förslaget till ny skollag finns ett uttryckligt krav på kostnadsfria

skolmåltider på grundskolenivå. Något motsvarande förslag om att även elever i gymnasieskolan ska garanteras avgiftsfria skolmåltider finns inte mot bakgrund av att gymnasieskolan är en frivillig skolform. Det är en fråga som är förbehållen varje enskild kommun.

Övriga förslag och bedömningar inom allmänna bestämmelser om gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i de delar som avser gymnasieskolans syfte, elevers närvaro och information om frånvaro, modersmålsundervisning, mottagande i en fristående gymnasieskola och insyn.

Propositionen

Huvudprinciperna för gymnasieskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen

Regeringen bedömer att det som riksdagen har beslutat om med anledning av regeringens proposition *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* ska föras över och anpassas till den nya skollagen. Vissa bestämmelser flyttas från förordning till lag med nödvändiga omarbetningar.

I enlighet med de föreslagna grundläggande principerna i förslaget till skollag riktar sig exempelvis de föreslagna bestämmelserna i detta avsnitt till huvudmannen för utbildningen, i stället för som i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* till styrelsen för utbildningen. Vidare innebär anpassningen till den föreslagna skollagsstrukturen, precis som för övriga skolformer, att vissa bestämmelser bör föras över från förordning till lag. Det gäller främst bestämmelser om modersmålsundervisning, frånvarorapportering, individuella studieplaner, betyg, provning och utvecklingssamtal. Även bestämmelser om disciplinära åtgärder för gymnasieskolan bör flyttas från förordning till lag. Andra bestämmelser omarbetas. Anpassningar görs till kapitelstrukturen som innebär att bestämmelser som gäller alla huvudmän kommer först, följt av bestämmelser som endast rör offentliga huvudmän och slutligen de som endast rör enskilda huvudmän.

Bestämmelser om fristående skolor i 1985 års skollag som motsvarar gymnasieskolan bör också arbetas in i förslaget till ny skollag, med hänsyn tagen till de förändringar som riksdagen beslutat om med anledning av regeringens proposition *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan*.

En utgångspunkt i förslaget till denna lag är att villkoren för offentliga och enskilda huvudmän bör vara lika i så hög grad som möjligt. I allmänhet blir därför bestämmelserna tillämpliga inte bara för offentliga skolor utan även för utbildning som anordnas av fristående huvudmän.

Gymnasieskolans syfte

Regeringen föreslår att följande syfte för gymnasieskolan ska införas i skollagen.

Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper. Utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper eleverna fått i grundskolan eller i motsvarande utbildning. Vidare ska utbildningen i gymnasieskolan utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.

Den bestämmelse om gymnasieskolans syfte som riksdagen beslutade om efter förslag i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* har anpassats för att i högre utsträckning bygga vidare på grundskolans syfte. Det föreslagna syftet för gymnasieskolan är tudelat och beskriver dels vad gymnasieskolan ska ge eleverna, dels vad gymnasieskolan syftar till att bidra med i förhållande till det omgivande samhället.

I dagens skollag saknas en bestämmelse om gymnasieskolans syfte. Där emot anges syftet med vart och ett av gymnasieskolans program. I dagens läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) anges att utbildningen för ungdomar i gymnasieskolan, med den obligatoriska skolan som grund, ska fördjupa och utveckla elevernas kunskaper som förberedelse för yrkesverksamhet och studier vid universitet och högskolor m.m. och som förberedelse för vuxenlivet som samhällsmedborgare och ansvariga för sina egna liv. Utformningen av gymnasieskolans syfte avses komplettera de övergripande mål som ska gälla för all utbildning för barn och unga enligt skollagen. Det förtjänar att understrykas att alla ungdomar i gymnasieskolan har rätt till en utbildning som syftar till en högre grad av självständighet, en god förberedelse inför vuxenlivet och kompetens för studier och yrkesliv, oavsett vilken nivå de befinner sig på i sina studier. Det syfte som nu föreslås för gymnasieskolan omfattar såväl utbildning på nationella program som utbildning på introduktionsprogram.

Elevers närvaro och information om frånvaro

Regeringen föreslår att en elev i gymnasieskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Om en elev i gymnasieskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn samma dag se till att elevens vårdnadshavare informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

I propositionen anges att det inte finns någon närvaroplikt som motsvarar skolplikten i den obligatoriska skolan i dag. Frånvaro från utbildning i den offentliga gymnasieskolan regleras i gymnasieförordningen (1992:394). Enligt dessa bestämmelser är eleverna skyldiga att anmäla hinder för deltagande i undervisning. Regeringen anser att eleverna i och med att de börjat gymnasieskolan har förbundit sig att delta i all den verksamhet som ingår i gymnasieutbildningen. Det bör därför förtydligas i skollagen att eleverna ska närvara i alla andra fall än vid sådan frånvaro som är giltig enligt lagen och andra bestämmelser. Regeringens förslag till reglering innebär att bestämmelsen i gymnasieförordningen om att rektorn ska ta kontakt med en elevs vårdnadshavare vid en elevs frånvaro utan giltig anledning ska flyttas till den nya skollagen och förtydligas. Skyldigheten att informera vårdnadshavare om elevers frånvaro följer, enligt regeringens mening, naturligt av skolans ansvar att informera om elevens studiesituation.

Modersmålsundervisning

Regeringen föreslår att grundläggande bestämmelser om en skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning, som nu finns i förordning, i fortsättningen ska finnas i den nya skollagen. Detta görs enligt regeringen för att markera ämnets vikt. Mer detaljerade bestämmelser om modersmålsundervisning avses meddelas i förordning.

Etappbetyg

Regeringen bedömer att betyg bör sättas efter varje avslutad kurs. Bestämmelsen i gymnasieförordningen om betyg efter varje etapp bör därför inte flyttas till den nya skollagen och avses också tas bort i förordningen.

Att regleringen av etappindelning försvinner betyder dock inte att möjligheten att dela upp en kurs i etapper tas bort. Även fortsättningsvis kommer beslut om hur undervisningen ska organiseras att fattas lokalt. Där emot bör inte betyg kunna sättas efter varje etapp. Enligt regeringens mening måste betyg sättas på likvärdiga grunder som är nationellt giltiga. Nationella mål och kunskapskrav utformas för gymnasieskolans kurser. Betyg ska sättas efter varje avslutad kurs.

Utbildning anpassad för elever med vissa funktionsnedsättningar

Regeringen bedömer att nu gällande principer för gymnasieskolans utbildning för ungdomar med ett svårt rörelsehinder (Rh-anpassad utbildning) även bör gälla enligt den nya skollagen.

Mottagande i en fristående gymnasieskola

Regeringen föreslår att varje fristående gymnasieskola som huvudregel ska ta emot alla ungdomar som har rätt till den sökta utbildningen i gymnasieskolan. Huvudmannen för en fristående gymnasieskola ska inte behöva ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om elevens hemkommun har

beslutat att inte lämna tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd på grund av att betydande organisatoriska och ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Regeringen anser att det, liksom för övriga relevanta skolformer, finns skäl att i lagen förtydliga förutsättningarna för undantag från öppenhetskravet i fråga om mottagande av elever med behov av särskilt stöd i fristående gymnasieskolor. Utgångspunkten ska vara att en fristående gymnasieskola ska ta emot elever i behov av särskilt stöd. En fristående gymnasieskola ska inom ramen för sina normala resurser kunna ge stöd åt flertalet elever. Den ska, på samma sätt som en kommunal gymnasieskola, kunna anpassa sin organisation och sin undervisning så att hänsyn tas till elevens behov och förutsättningar. När det gäller frågan om undantag från skyldigheten att ta emot elever framgår i propositionen att en fristående gymnasieskola inte kan neka en elev med omfattande stödbehov tillträde om hemkommunen är beredd att ersätta kostnaderna för elevens stödbehov (tilläggsbelopp). I den mån den fristående gymnasieskolan anser att tilläggsbeloppet inte är tillräckligt kan huvudmannen överklaga beslutet enligt reglerna för förvaltningsbesvär. Vidare sägs i propositionen att den situation där bestämmelsen kan komma att aktualiseras kan antas vara mycket svår för den berörda eleven och att det ligger i sakens natur att bestämmelsen bara kan tillämpas i undantagsfall.

Insyn

Regeringen föreslår att den kommun där den fristående skolan är belägen ska ha rätt till insyn i verksamheten.

Sedan bidragsbestämmelserna för fristående skolor ändrades i enlighet med förslagen i propositionen *Offentliga bidrag på lika villkor* (prop. 2008/09:171, bet. 2008/09:UbU13, rskr. 2008/09:280) saknas skäl för kommunen att ta del av en fristående skolas räkenskaper för att kunna göra en rättvis bedömning av skolans bidragsbehov. Regeringen bedömer dock att för att tillförsäkra allmänheten insyn i fristående skolor bör kommunen även framgent ha rätt till insyn i verksamheten vid fristående skolor belägna i kommunen. I och med förslagen i den nya skollagen blir de fristående skolorna en del av skolväsendet, vilket innebär att de omfattas av bestämmelserna om ett systematiskt kvalitetsarbete som ska dokumenteras.

Lagrådet har ifrågasatt om det över huvud taget finns behov av en bestämmelse om insyn i den nya skollagen. Regeringen instämmer med *Lagrådet* i att behovet av en bestämmelse om insyn betydligt minskat genom de förslag som redogjorts för ovan. Regeringen anser emellertid att det inte finns tillräckliga skäl att helt ta bort regleringen av kommunal insyn i fristående verksamheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Utskottet delar regeringens bedömningar om att huvudprinciperna för gymnasieskolan i dagens skollag även bör gälla i den nya skollagen, om etappbetyg och om utbildning anpassad för elever med vissa funktionsnedsättningar.

Utbildning på nationella program i gymnasieskolan

Huvudprinciperna för utbildning på nationella program i gymnasieskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gymnasieskolan och högskolebehörighet samt om de lokala varianterna på gymnasieskolans program.

Jämför reservationerna 52 (s, v, mp) och 53 (mp).

Propositionen

Regeringen bedömer att det som riksdagen har beslutat om med anledning av regeringens proposition *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199) bör överföras och anpassas till den nya skollagen.

I propositionen framgår att riksdagen har beslutat om en ny struktur för gymnasieskolans nationella program. De bestämmelser som föreslogs i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* bör inarbetas i den nya skollagens struktur.

Motionerna

Socialdemokraterna begär i motion 2009/10:Ub15 yrkande 28 ett tillkännagivande om gymnasieskolan och högskolebehörighet. Tillkännagivanden med samma lydelse finns hos Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 37 och hos Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 33. I motionerna anföras gemensamt bl.a. följande. Riksdagen har genom behandlingen av regeringens proposition 2008/09:199 beslutat att yrkesförberedande program inte längre ska ge grundläggande behörighet till högskolan. Motionärerna har dock uppfattningen att alla nationella gymnasieprogram ska ge en grundläggande behörighet till högskolan. Regeringens politik tidigarelägger val som måste göras för att individer ska få reella chanser att gå vidare till högre utbildning.

Miljöpartiet begär i motion 2009/10:Ub14 yrkande 10 ett tillkännagivande som avser de lokala varianterna av gymnasiets program. Miljöpartiet anför att regeringen och dess myndigheter vid tillståndsgivningen värnar den pedagogiska mångfalden och att möjligheterna till lokala varianter blir goda.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning om att huvudprinciperna för utbildning på nationella program i gymnasieskolan även bör gälla i den nya skollagen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Utskottet vill inledningsvis understryka vikten av en gymnasieutbildning som ger möjlighet att välja olika vägar till kunskap. Enligt regeringens förslag i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199) ska det finnas 18 nationella program i gymnasieskolan, som kan vara yrkesprogram eller högskoleförberedande program. De nationella programmen ska kunna ha nationella inriktningar eller utformas som särskilda varianter. Vidare föreslogs i propositionen nya behörighetsregler till de högskoleförberedande programmen i gymnasieskolan. Det medför att olika behörighetsregler ska gälla för yrkesprogrammen och de högskoleförberedande programmen.

Vad gäller frågan om att alla nationella gymnasieprogram ska ge grundläggande behörighet till högskoleutbildning vill utskottet anföra följande. I 16 kap. 3 och 4 §§ i förslaget till ny skollag anges bl.a. att yrkesprogrammen ska utgöra en grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning och att de högskoleförberedande programmen ska utgöra en grund för fortsatt utbildning på högskolenivå. Vidare sägs att alla elever på yrkesprogram inom ramen för sin gymnasieutbildning ska ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå. I 16 kap. 26 § första stycket i förslaget till ny skollag sägs att utbildningen på yrkesprogram syftar till en yrkesexamen och att utbildningen på högskoleförberedande program syftar till en högskoleförberedande examen. Paragraferna motsvaras av förslag som lades fram av regeringen i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199). Bestämmelserna innebär att de krav som gäller för grundläggande behörighet till högskoleutbildning är samma som de som ställs för en högskoleförberedande examen i gymnasieskolan (se prop. 2008/09:188 s. 144 och 154). När det gäller yrkesprogrammen ger utbildningen normalt inte eleven betyg i alla de kurser som krävs för grundläggande behörighet. Grundtanken är att yrkesprogrammen ska hålla hög kvalitet och leda till skicklighet i yrket. Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande i denna fråga (se bet. 2009/10:UbU3 s. 40 f.). Enligt utskottets mening faller det sig naturligt att en examen från ett högskoleförberedande program motsvarar kraven för grundläggande behörighet. Utskottet vill i sammanhanget betona att det genom möjligheten för elever på yrkes-

programmen att läsa in grundläggande behörighet inte skapas några återvändsgränder i gymnasieskolan. I stället får de elever som så önskar både ett fördjupat yrkeskunnande och samtidigt en möjlighet till högskolestudier.

När det gäller motionen om de lokala varianterna av gymnasiets program vill utskottet anföra att frågan regleras i 16 kap. 7–10 §§ i förslaget till ny skollag och motsvaras av bestämmelser som föreslogs i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:188). Inom de nationella programmen kommer det att få finnas inriktningar och särskilda varianter, som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Det är Statens skolverks uppgift att pröva frågan om en särskild variant ska godkännas. Regeringen har i gymnasieförordningen (1992:394)¹ meddelat föreskrifter om nationella inriktningar och avvikelser inom de nationella programmen m.m. I 2 kap. 2 § gymnasieförordningen sägs att en särskild variant är en utbildning inom ett nationellt program där hela eller delar av det sammanlagda utrymmet för en nationell inriktning och för programfördjupning på ett nationellt program avviker från vad som annars gäller. Enligt 2 kap. 3 § i förordningen ska en särskild variant godkännas av Statens skolverk om villkoren i 2 § är uppfyllda och om

1. utbildningen är av god kvalitet
2. det finns en lokal eller regional efterfrågan på de kunskaper och färdigheter som utbildningen ger
3. kostnaden för utbildningen är rimlig i förhållande till utbildningens syfte och kostnaden för annan gymnasial utbildning, och
4. uppställda behörighetskrav och urvalsgrunder uppfyller kraven i 8 § respektive 9 § i förordningen.

Utskottet kan i sammanhanget konstatera att det är reglerat vilka kriterier som ska gälla vid tillståndsgivningen och att detta således inte är en fråga för riksdagen.

Behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lika villkor för antagning på alla gymnasieprogram.

Jämför reservation 54 (s, v, mp).

¹ Senaste lydelse enligt SFS 2010:235.

Propositionen

Regeringen föreslår att det för behörighet till ett yrkesprogram ska krävas godkända betyg i svenska, engelska, matematik och minst fem andra ämnen. En sökande som saknar godkänt betyg i engelska men uppfyller övriga behörighetskrav ska ändå anses behörig om den sökande på grund av speciella personliga förhållanden inte har haft möjlighet att delta i undervisning i engelska under en betydande del av sin tid i grundskolan eller motsvarande utbildning och den sökande bedöms ha förutsättningar att klara studierna på det sökta programmet.

Förslaget syftar till att motverka att elever med mycket låga meritpoäng och därigenom bristande förkunskaper tas emot på yrkesprogram och där efter misslyckas med att tillgodogöra sig och fullfölja utbildningen. Genom att bredda behörighetskraven till fler ämnen betonas också att alla grundskoleämnen är viktiga.

Motionerna

Socialdemokraterna begär i motion 2009/10:Ub15 yrkande 27 ett tillkännagivande om att det ska gälla lika villkor för antagning på alla gymnasieprogram, såväl yrkesprogram som högskoleförberedande program. Det ska som huvudregel krävas godkänt i åtta ämnen för behörighet. En tydlig och generaliserad uppdelning av behörighetskraven skulle enligt socialdemokraterna ge en stark signal till både elever och föräldrar om vilken ambitionsnivå olika elever ska lägga sig på och därmed kraftigt minska deras framtida valmöjligheter. Ett annat skäl mot att dra en knivskarp gräns mellan yrkes- och studieförberedande programs behörighetskrav är att enskilda yrkesförberedande program mycket väl kan kräva lika stora förkunskaper som studieförberedande program eller större. Regeringens förslag bygger på en föreställning om att eleverna på yrkesförberedande program är mindre begåvade och studiemotiverade än andra elever.

Motsvarande tillkännagivanden finns i Vänsterpartiets motion 2009/10:Ub13 yrkande 36 och i Miljöpartiets motion 2009/10:Ub14 yrkande 32.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till skollag i denna del och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Utskottet konstaterar att det nu föreslås att det för behörighet till ett yrkesprogram ska krävas godkända betyg i svenska, engelska, matematik och minst fem andra ämnen. Riksdagen har i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199) beslutat om skärpta krav för behörighet till gymnasieskolans högskoleförberedande program som innebär godkända betyg i svenska eller svenska som andra språk, engelska, matematik och minst nio andra ämnen.

Regeringens skäl för att fler ämnen ska krävas för behörighet till de högskoleförberedande programmen är att de flesta av ämnena på dessa program bygger vidare på grundskolans ämnen. De flesta av yrkesprogrammens ämnen är däremot nya ämnen utan någon direkt koppling till grundskolans ämnen. Därför har grundskolebetygen ett bättre prognosvärde för framgång på de högskoleförberedande programmen än på yrkesprogrammen. Regeringen motiverar också skillnaden i behörighetskrav mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program med att kraven ska säkerställa att en elev har de förkunskaper som behövs inom det område som utbildningen avser. Utskottet instämmer till fullo i denna bedömning och anser att det är naturligt att behörighetskraven skiljer sig åt mot bakgrund av att det krävs olika förkunskaper för yrkesprogram respektive högskoleförberedande program. Utskottet anser således i likhet med regeringen att det inte finns skäl att ha samma behörighetsgivande ämnen för yrkesprogram som för högskoleförberedande program. Utskottet vill i sammanhanget understryka att detta inte innebär att yrkesprogrammen i allmänhet ska anses vara mindre krävande eller mindre värda än de högskoleförberedande programmen.

Övriga förslag inom utbildning på nationella program i gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i de delar som avser ämnesplaner och individuell studieplan.

Propositionen

Ämnesplaner

Regeringen föreslår att det för varje ämne ska finnas ämnesplaner.

I propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199) bedömde regeringen att kursplanerna lämpligen bör benämnas ämnesplaner, för att visa att kurserna ingår i en större helhet. I den nya skollagen föreslås en bestämmelse om att ämnesplaner ska finnas för varje ämne i gymnasieskolan. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ämnesplaner. En delvis motsvarande bestämmelse finns i dag i gymnasieförordningen.

Med hänsyn till examensmål, ämnesplaner och övriga nationella styrdokument kommer undervisningen, liksom i dag, att organiseras på skolorna utifrån lokala förutsättningar och behov.

Individuell studieplan

Regeringen föreslår att bestämmelser om individuella studieplaner som nu finns i förordning ska tas in i den nya skollagen. Vidare ska det för varje elev upprättas en individuell studieplan.

I dag framgår av gymnasieförordningen (1992:394) att det för varje elev ska upprättas en individuell studieplan. Den ska bl.a. innehålla uppgifter om elevens studieväg och om de val av kurser eleven gjort. Delar av bestämmelsen om en individuell studieplan lyfts från förordning till lag. De individuella studieplanerna är av så central betydelse för elevens utbildning att de enligt regeringens uppfattning ska regleras i lag i likhet med bestämmelser om exempelvis betyg.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Introduktionsprogram i gymnasieskolan

Dagens individuella program avskaffas

Propositionen

Individuella program ska enligt nuvarande bestämmelser först och främst syfta till att förbereda för studier på ett nationellt eller ett specialutformat program. Eleverna uppnår emellertid inte i tillräcklig utsträckning sådana resultat att de kan anses väl förberedda för ett nationellt eller ett specialutformat program.

I propositionen sägs att det huvudsakliga syftet med individuella program, dvs. att eleven ska uppnå behörighet till ett nationellt eller specialutformat program, bidrar till låg måluppfyllelse genom att det för vissa elever medför fel fokus. Enligt regeringens mening behöver inte alla elever inom de nuvarande individuella programmen en utbildning som i första hand inriktas mot att de ska bli behöriga till ett nationellt program. De behöver snarare utbildning som erbjuder en individuellt anpassad studieväg, som bidrar till att deras möjligheter till etablering på arbetsmarknaden ökar och ger en så god grund för fortsatt utbildning som möjligt. Till den bristande måluppfyllelsen bidrar även att elever i grundskolan som riskerar att inte bli behöriga inte får det stöd och den vägledning de behöver inför övergången till gymnasieskolan. Vid intagningen till gymnasieskolan är informationen från grundskolan till huvudmannen för den gymnasieskola som ska organisera utbildningen ibland bristfällig.

De individuella programmens ramar är, enligt regeringens bedömning, i dag alltför vida, vilket medför en otydlighet i förhållande till dem som arbetar i grundskolan, eleverna och deras vårdnadshavare, och även i förhållande till huvudmännen för gymnasieskolan och dem som arbetar där.

Därför bör tydligare studiealternativ finnas för de elever som inte är behöriga till ett nationellt program. Dessa bör ta hänsyn till elevernas olikartade behov och erbjuda individanpassade utbildningar som möter dessa behov på ett effektivt sätt. Det är härvidlag viktigt med en god samverkan mellan grund- och gymnasieskolan och en väl fungerande studie- och yrkesvägledning, som kan bidra till goda förutsättningar för en elev att få en utbildning anpassad till sina behov, önskemål och förutsättningar.

I propositionen anges vidare att skolhuvudmännen enligt nuvarande bestämmelser är skyldiga att erbjuda individuella program både till de elever som är obehöriga till gymnasieskolans nationella och specialutformade program och till behöriga elever som inte tagits in på något nationellt program eller som avbrutit ett sådant. Det sistnämnda har, enligt regeringens mening, inneburit att incitamenten för att inom de nationella programmens ram erbjuda stöd till elever med svårigheter, i syfte att eleven ska kunna fullfölja sin utbildning inom programmet, inte varit tillräckligt starka. I stället hänvisas eleven ofta till ett individuellt program. Av eleverna som går sitt första år på ett individuellt program har ca 40 % avbrutit studierna på ett nationellt eller specialutformat program. Dessa elever fullföljer sin gymnasieutbildning i väsentligt lägre grad än de elever som kommer till ett individuellt program direkt från grundskolan. Detta indikerar att ett individuellt program i allmänhet inte är ett bra alternativ för behöriga elever. Sammantaget talar det som anförts ovan för att de individuella programmen bör avskaffas i sin nuvarande form och ersättas av andra studievägar. Dessa studievägar, som regeringen föreslår ska benämnas introduktionsprogram, har behandlats i departementspromemorian *Särskilda program och behörighet till yrkesprogram* (dnr U2009/5552/G). De fem introduktionsprogrammen preparandutbildning, programinriktat individuellt val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion beskrivs närmare i följande avsnitt.

Introduktionsprogram

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i de delar som avser introduktionsprogram.

Propositionen

Regeringen föreslår att det i gymnasieskolan ska finnas utbildning i form av introduktionsprogram. Introduktionsprogram föreslås ersätta dagens individuella program. Regeringen påpekar att benämningen signalerar att det handlar om en utbildning som syftar till förberedelse eller introduktion till reguljär utbildning eller arbetsmarknaden.

Preparandutbildning

Preparandutbildning för tillträde till nationellt program

Regeringen föreslår att det ska införas en preparandutbildning om högst ett år i gymnasieskolan. Syftet med utbildningen ska vara att den elev som fullföljt årskurs 9 utan att ha uppnått behörighet till ett visst nationellt program i gymnasieskolan ska uppnå sådan behörighet. Hemkommunen ska erbjuda dessa elever preparandutbildning.

Regeringen uttalar i propositionen att preparandutbildning ska vara en rättighet så att ambitionen hos varje elev som önskar uppnå behörighet till ett visst nationellt program kan bejakas. Preparandutbildningen ska formellt tillhöra gymnasieskolan i syfte att underlätta en flexibel övergång till ett nationellt program när eleven blir behörig och öka möjligheterna att inkludera gymnasiekurser i preparandutbildningen. Eleverna kan också antas bli mer motiverade för studierna om de får flytta upp till gymnasieskolan än om de måste gå kvar i grundskolan.

I propositionen framgår vidare att syftet med tidsbegränsningen till ett år är att avgränsa en målgrupp som kan antas ha förutsättningar att nå utbildningens mål, dvs. uppnå behörighet till ett visst nationellt program, inom ett år. Eleverna ska, genom den studie- och yrkesvägledning de har rätt till i grundskolan, ha informerats om de krav den tänkta gymnasieutbildningen ställer, så att deras val att gå preparandutbildningen är väl underbyggt. Om det finns synnerliga skäl kan utbildningen förlängas till två år.

Preparandutbildningen kan påbörjas fram t.o.m. det första kalenderhalvåret det år eleven fyller 20 år.

Utbildningens innehåll

Regeringen bedömer att preparandutbildningen först och främst bör innehålla de grundskoleämnena som eleven inte har godkända betyg i och som eleven behöver för att uppnå behörighet till ett visst nationellt program.

Preparandutbildningen bör även kunna innehålla ytterligare grundskoleämnena, dock inte sådana ämnen som eleven har godkänt betyg i. Preparandutbildningen bör dessutom kunna innehålla kurser från nationella program och, i mindre omfattning, andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling.

Elever som gått preparandutbildning utan att uppnå behörighet till ett önskat program

Regeringen föreslår att en elev som gått preparandutbildningen under ett års tid utan att uppnå behörighet till ett högskoleförberedande program eller ett yrkesprogram i gymnasieskolan, av sin hemkommun ska erbjudas yrkesintroduktion och individuellt alternativ. Om huvudmannen för utbildningen finner att det finns synnerliga skäl ska preparandutbildningen få förlängas till två år.

Fristående skolor får anordna preparandutbildning

Regeringen föreslår att en fristående gymnasieskola som anordnar ett nationellt program ska få anordna preparandutbildning. Bidragen till den fristående skolan ska beräknas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den preparandutbildning som kommunen erbjuder.

*Programinriktat individuellt val***Sökbar utbildning med särskilda förkunskapskrav inriktad mot ett yrkesprogram**

Regeringen föreslår att programinriktat individuellt val ska införas i gymnasieskolan för elever som inte är behöriga till ett yrkesprogram och som har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska eller matematik och godkända betyg i minst fyra andra ämnen. För elever som har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik ska det i stället krävas godkända betyg i minst tre andra ämnen. En kommun eller ett landsting som anordnar ett yrkesprogram ska få anordna programinriktat individuellt val som är inriktat mot det yrkesprogrammet.

Syftet med utbildningen ska vara att elever ska få en utbildning som är inriktad mot ett yrkesprogram och att de så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet.

Statens skolverk ska för programinriktat individuellt val få besluta att utbildningen ska stå öppen för sökande från hela landet (riksrekrytering). Ett beslut om riksrekrytering ska ange under vilken tid beslutet ska gälla och hur många platser utbildningen får omfatta. Hemkommunen ska för en sådan utbildning betala det belopp som beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk.

Programinriktat individuellt val ska utformas för en grupp elever och får av hemkommunen erbjudas genom samverkansavtal med landsting och andra kommuner.

Urval

Regeringen bedömer att om det behöver göras ett urval till de platser som kommer att finnas på programinriktat individuellt val, bör motsvarande bestämmelser gälla som för de nationella programmen.

Utbildningens innehåll

Regeringen bedömer att utbildningen bör innehålla de grundskoleämnen eleven saknar godkänt betyg i och som krävs för att bli behörig till ett yrkesprogram. Vidare bör kurser från ett nationellt yrkesprogram och arbetsplatsförlagt lärande ingå i utbildningen.

Det bör regleras i förordning att eleven ska ha rätt till stödundervisning i de ämnen som behövs för att hon eller han ska bli behörig till ett yrkesprogram.

Fristående gymnasieskolor får anordna programinriktat individuellt val

Regeringen föreslår att en fristående gymnasieskola som anordnar ett yrkesprogram ska få anordna programinriktat individuellt val som inriktas mot det yrkesprogrammet.

Bidraget från elevens hemkommun till en fristående gymnasieskola som anordnar programinriktat individuellt val ska bestå av två delar. Den ena avser kostnaderna för den del av utbildningen som motsvarar det yrkesprogram som det programinriktade individuella valet är inriktat mot. Den delen av bidraget ska beräknas på samma sätt som bidraget beräknas för yrkesprogrammet. Den andra delen av bidraget avser kostnader för undervisning i de grundskoleämnena som eleven läser för att nå behörighet för yrkesprogrammet och ska få betalas ut under högst ett år. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om denna del av bidraget.

Yrkesintroduktion

Yrkesinriktad utbildning för etablering på arbetsmarknaden eller vidare studier

Regeringen föreslår att yrkesintroduktion ska införas i gymnasieskolan. Syftet med utbildningen ska vara att eleven ska få en yrkesinriktad utbildning som underlättar för eleven att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett nationellt yrkesprogram.

Hemkommunen ska ansvara för att de ungdomar som är obehöriga till ett nationellt program erbjuds yrkesintroduktion. Utbildningen får också anordnas av en annan kommun eller, efter en överenskommelse med en kommun, ett landsting. Elever från grundsärskolan ska erbjudas yrkesintroduktion om de önskar sådan utbildning och kommunen bedömer att de har förutsättningar att klara utbildningen. Utbildningen får utformas för en grupp elever. I sådana fall får utbildningen erbjudas genom samverkansavtal.

Urval till yrkesintroduktion

Regeringen bedömer att om urval behöver göras till de platser som kommer att finnas på en yrkesintroduktion som anordnas för en grupp elever, bör motsvarande bestämmelser gälla som för de nationella programmen.

Utbildningens innehåll

Regeringen bedömer att yrkesintroduktion huvudsakligen bör innehålla yrkesinriktad utbildning. Den bör få innehålla karaktärsämnen och kurser från gymnasieskolans nationella yrkesprogram eller annan yrkesinriktad utbildning. Utbildningen bör innehålla arbetsplatsförlagt lärande eller praktik.

Yrkesintroduktion får också innehålla grundskoleämnena som eleven saknar godkända betyg i och gymnasiegemensamma ämnen enligt bilaga 3 till den nya skollagen.

Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling, såsom olika motivationsinsatser, bör få ingå i utbildningen.

Fristående gymnasieskolor får anordna yrkesintroduktion

Regeringen föreslår att en fristående gymnasieskola som anordnar yrkesprogram ska få anordna yrkesintroduktion. Skyldighet att ta emot en elev ska endast finnas om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det bidrag som kommunen ska betala till huvudmannen för utbildningen.

Individuellt alternativ

En individualiserad utbildning för fortsatta studier eller arbete

Regeringen föreslår att ett individuellt alternativ ska införas i gymnasieskolan. Syftet med utbildningen ska vara att eleven ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller till arbetsmarknaden.

Hemkommunen ska ansvara för att de ungdomar som är obehöriga till ett nationellt program erbjuds individuellt alternativ. Utbildningen får också anordnas av en annan kommun eller, efter en överenskommelse med en kommun, ett landsting. Elever från grundsärskolan ska erbjudas individuellt alternativ om de önskar sådan utbildning och kommunen bedömer att de har förutsättningar att klara utbildningen.

Regeringen anger i propositionen att individuellt alternativ är avsett för ungdomar som är obehöriga till ett nationellt program inom gymnasieskolan och som behöver ytterligare kunskaper och vägledning för att kunna gå vidare i sin kunskapsutveckling. Programinriktat individuellt val och den yrkesintroduktion som tidigare föreslagits är avsedda för ungdomar som är obehöriga och som önskar en yrkesinriktad utbildning. Dessa program fångar inte in de ungdomar som önskar gå en utbildning inom gymnasieskolan som är mer generell.

Utbildningens innehåll

Regeringen bedömer att individuellt alternativ bör utformas utifrån elevens behov och förutsättningar. Utbildningen bör kunna innehålla grundskoleämnena som eleven saknar godkända betyg i, gymnasiegemensamma ämnen och gymnasieskolans karaktärsämnen.

Individuellt alternativ bör även kunna innehålla andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling, exempelvis olika motivationsinsatser och praktik.

Fristående skolor får anordna individuellt alternativ

Regeringen föreslår att en fristående gymnasieskola som anordnar ett nationellt program ska få anordna individuellt alternativ. Skyldighet att ta emot en elev ska endast finnas om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det bidrag som kommunen ska betala till huvudmannen för utbildningen.

Språkintröduktion

Språkintröduktion för en snabbare inkludering

Regeringen föreslår att språkintröduktion ska införas i gymnasieskolan. Syftet med utbildningen ska vara att ungdomar som nyligen har anlänt till Sverige och som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program, ska få en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket som möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till någon annan utbildning.

Hemkommunen ska ansvara för att dessa ungdomar, om det behövs, erbjuds språkintröduktion.

Utbildningens innehåll

Regeringen föreslår att språkintröduktion ska innehålla undervisning i svenska eller svenska som andraspråk. Utifrån den validering av elevens kunskaper som bör göras initialt, bör eleven även få möjlighet att studera andra grundskole- och gymnasieämnen som eleven bedöms behöva för sin fortsatta utbildning. Det bör dock inte få vara grundskoleämnen i vilka eleven redan har godkända betyg.

Språkintröduktion ska även kunna innehålla andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling, exempelvis olika motivationsinsatser och praktik.

Språkintröduktion bör kunna kombineras med utbildning i svenska för invandrare (sfi).

Fristående gymnasieskolor får anordna språkintröduktion

Regeringen föreslår att en fristående gymnasieskola ska få anordna språkintröduktion. Skyldighet att ta emot en elev ska endast finnas om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det bidrag som kommunen ska betala till huvudmannen för utbildningen.

Krav på synnerliga skäl för behöriga elevers deltagande i yrkesintroduktion och individuellt alternativ

Regeringen föreslår att om huvudmannen för utbildningen finner att det finns synnerliga skäl, ska elever som är behöriga till ett yrkesprogram få erbjudas yrkesintroduktion eller individuellt alternativ.

I propositionen framgår att yrkesintroduktion och individuellt alternativ enligt regeringens uppfattning ska vara program som i första hand är förbehållna elever som är obehöriga för studier på ett nationellt program. För att dessa program ska komma i fråga för elever som är behöriga till ett nationellt program ska det enligt regeringens mening finnas synnerliga skäl. Med synnerliga skäl avses t.ex. att en elev trots anpassningar och kraftfulla insatser från skolans sida står i begrepp att helt avbryta sina studier i gymnasieskolan och där yrkesintroduktion eller individuellt alternativ framstår som de enda alternativen till detta. Elever från såväl yrkesprogram som högskoleförberedande program ska kunna komma i fråga för studier inom dessa program om det finns synnerliga skäl.

Vissa gemensamma bestämmelser för introduktionsprogrammen

Erbjudande om utbildning

Regeringen föreslår att ett erbjudande om ett introduktionsprogram ska få avse en utbildning som anordnas av hemkommunen eller av en annan kommun. Programinriktat individuellt val, yrkesintroduktion och individuellt alternativ får dessutom avse en utbildning som anordnas av ett landsting.

Programinriktat individuellt val och yrkesintroduktion som avser en grupp elever och som anordnas av en annan kommun eller ett landsting ska få erbjudas inom ramen för ett samverkansavtal.

Två eller flera kommuner som ingått ett samverkansavtal för en grupp elever bildar ett samverkansområde för den utbildningen. Kommuner som har slutit samverkansavtal med ett landsting om en viss utbildning för en grupp elever bildar också ett sådant samverkansområde.

Mottagande och ersättningsfrågor

Regeringen föreslår att en kommun eller ett landsting som anordnar programinriktat individuellt val eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Kommunen eller landstinget ska få ta emot andra behöriga sökande till utbildningen, om det finns platser över sedan alla de som ska ha rätt att tas emot har antagits.

För övriga utbildningar inom introduktionsprogrammen, dvs. sådana som inte anordnas för en grupp elever, ska kommuner och landsting få ta emot elever oberoende av vilken kommun de kommer från.

För programinriktat individuellt val ska den interkommunala ersättningen bestå av två delar. Den första avser den del av utbildningen som motsvarar det yrkesprogram som utbildningen inriktas mot. Denna del av ersättningen ska beräknas på samma sätt som interkommunal ersättning för yrkesprogrammet. Den andra delen av ersättningen avser kostnader för undervisning i de grundskoleämnena som eleven läser för att nå behörighet för yrkesprogrammet, och denna ska få betalas ut under högst ett år. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om denna del av ersättningen och ytterligare föreskrifter om interkommunal ersättning. För preparandutbildning ska ersättningen, om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för preparandutbildning.

Utbildningens omfattning, plan för utbildningen och individuell studieplan

Regeringen föreslår att utbildningen inom introduktionsprogrammen ska omfatta heltidsstudier. Utbildningens omfattning får dock minskas, om eleven begär det och huvudmannen för utbildningen finner det förenligt med utbildningens syfte.

Utbildningen ska följa en plan som ska fastställas av huvudmannen för utbildningen.

Den som har påbörjat en utbildning inom ett introduktionsprogram ska ha rätt att fullfölja utbildningen enligt den plan som fanns när utbildningen inleddes. Rätten att fullfölja utbildningen gäller även efter ett studieuppehåll på högst ett år för studier utomlands.

För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om den individuella studieplanen.

Dokumentation

Regeringen bedömer att de grundskoleämnena som eleven inom ett introduktionsprogram fått betyg i bör föras in i ett nytt slutbetyg från grundskolan som utfärdas av rektorn för gymnasieskolan. För de elever som inom ett introduktionsprogram läst grundskoleämnena utan att få godkänt betyg bör även en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i respektive ämne ges. Av bedömningen bör också de stödåtgärder som har vidtagits få framgå.

En elev bör som ett komplement till slutbetyget eller det skriftliga omdömet få ett intyg om genomgången utbildning, där det framgår vilket innehåll utbildningen haft. Elever som avslutat en gymnasiekurs bör få betyg på en sådan kurs. Samtliga betyg som eleven fått bör framgå av intyget.

Fullföljer eleven inte utbildningen enligt sin studieplan, bör eleven få en sammanställning där det framgår vilka delar av utbildningen eleven har fullföljt i förhållande till sin individuella studieplan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och delar regeringens bedömningar om introduktionsprogram.

Allmänna bestämmelser om gymnasiesärskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i de delar som avser gymnasiesärskolans syfte, målgruppen, ansökan, mottagande i gymnasiesärskolan, antagning, information till hemkommunen, modersmålsundervisning och om individuella studieplaner och utvecklingssamtal i gymnasiesärskolan.

Propositionen

Huvudprinciperna för gymnasiesärskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen

Regeringen bedömer att huvudprinciperna för gymnasiesärskolan i dagens skollag även bör gälla i den nya skollagen.

Regeringens förslag handlar till stora delar om att öka valmöjligheterna i gymnasiesärskolan och att stärka möjligheterna till samverkan mellan gymnasiesärskolan och gymnasieskolan. Flera av förslagen innebär också en anpassning av gymnasiesärskolans regler till vad som redan i dag gäller för gymnasieskolan och där regeringen inte anser att dagens skillnader är motiverade. Utöver de förslag till reglering som det redogörs för i det följande föreslår regeringen också bl.a. att bestämmelser om elevers närvaro och information om frånvaro förtydligas i gymnasiesärskolan på samma sätt som i gymnasieskolan.

I likhet med vad som gäller för övriga skolformer, innebär förändringarna för gymnasiesärskolan enligt förslaget att vissa bestämmelser förs över från förordning till lag. Det gäller t.ex. bestämmelser om betyg. Andra bestämmelser bör omarbetas, delas upp eller slås ihop. I dagens skollag finns bestämmelserna för såväl den obligatoriska särskolan som gymnasiesärskolan i 6 kap. En följd av att särskolan föreslås bli uppdelad i två skolformer – grundsärskolan och gymnasiesärskolan – blir att bestämmelserna i det kapitlet behöver delas upp. Regeringen lämnar också sådana

förslag för gymnasiesärskolans del som föranleds av den nya skollagens struktur. En utgångspunkt i förslaget till ny skollag är att villkoren för offentliga och enskilda huvudmän ska vara lika i så hög grad som möjligt. I allmänhet blir därför bestämmelserna tillämpliga inte bara för offentliga skolor utan även för utbildning som anordnas av fristående skolor. Bestämmelser i 9 kap. 1985 års skollag om fristående skolor som motsvarar gymnasiesärskolan har därför också inarbetats i förslaget till ny skollag.

Regeringen beslutade i september 2009 om direktiv till en utredning om gymnasiesärskolan (dir. 2009:84, dir. 2010:27). Frågor som utreds är bl.a. vilka program, ämnen och kurser som ska finnas i gymnasiesärskolan samt möjligheterna till ökad samverkan med gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Enligt direktiven ska utredarens förslag vara anpassat till den struktur som riksdagen har beslutat om med anledning av regeringens förslag i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Utredningen beräknas avsluta sitt arbete den 15 januari 2011.

Gymnasiesärskolans syfte

Regeringen föreslår att gymnasiesärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och som så långt det är möjligt motsvarar den som ges i gymnasieskolan.

Utbildningen i gymnasiesärskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper eleverna fått i grundskolan eller motsvarande skolform.

Målgruppen

Regeringen föreslår att bestämmelsen om gymnasiesärskolans målgrupp ska vara definierad på motsvarande sätt som för grundskolan och särskild utbildning för vuxna.

Personer med autism eller autismsliknande tillstånd ska tillhöra gymnasiesärskolans målgrupp endast om de också har en utvecklingsstörning eller en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

Ansökan

Regeringen föreslår att en bestämmelse om ansökan till gymnasiesärskolan ska finnas med i skollagen. Ansökan ska alltid ges in till den sökandes hemkommun. Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska ansökan omedelbart sändas vidare till denne.

Mottagande i gymnasiesärskolan

Regeringen föreslår att en elev som har gått ut grundskolan alltid ska ha rätt att tas emot i gymnasiesärskolan. I annat fall ska frågan om en elev tillhör målgruppen för gymnasiesärskolan prövas av elevens hemkommun.

Ett sådant beslut ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med eleven och elevens vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs.

De ungdomar som tillhör målgruppen för gymnasiesärskolan ska ha rätt att bli mottagna i gymnasiesärskola med offentlig huvudman om utbildningen påbörjas under tiden t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

Antagning

Regeringen föreslår att begreppet *antagning* genomgående ska användas i stället för *intagning*. Huvudmannen ska pröva frågor om antagning av en elev som ska tas emot i gymnasiesärskolan. Huvudmannen ska vid denna prövning, efter samråd med eleven och dennes vårdnadshavare, avgöra om eleven i gymnasiesärskolan ska gå på ett nationellt, specialutformat eller ett individuellt program.

Information till hemkommunen

Regeringen föreslår att när en elev börjar eller slutar vid en gymnasiesärskola med en annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen.

Modersmålsundervisning

Regeringen föreslår att grundläggande bestämmelser om skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning, som nu finns i förordning, i fortsättningen ska finnas i den nya skollagen. Modersmål ska lyftas fram som ett särskilt ämne för de elever som ska erbjudas sådan undervisning.

Individuella studieplaner och utvecklingssamtal i gymnasiesärskolan

Regeringen föreslår att skyldigheten att upprätta individuella studieplaner för elever i gymnasiesärskolan ska regleras i lag. För varje elev i gymnasiesärskolan ska det finnas en individuell studieplan som dokumenterar elevens studieväg.

Bestämmelser om utvecklingssamtal i gymnasiesärskolan ska införas i skollagen. Minst en gång varje termin ska rektor se till att eleven ges samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal). Utvecklingssamtalet ska genomföras med elevens individuella studieplan som grund.

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som utvecklingssamtalet avses medföra.

Bestämmelser om betyg i gymnasiesärskolan

I propositionen framgår att det i enlighet med de övergripande principerna i den nya skollagen föreslås att bestämmelser om betyg förs över från förordning till lag. Bestämmelserna blir då direkt tillämpliga även för fristående gymnasieskolor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och delar regeringens bedömningar om gymnasiesärskolan.

Utbildning på program i gymnasiesärskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i de delar som avser utbildning på program i gymnasiesärskolan.

Propositionen

Huvudprinciperna för utbildning på gymnasiesärskolans program ska gälla även i den nya skollagen

Regeringen bedömer att huvudprinciperna för utbildning på gymnasiesärskolans program även bör gälla i den nya skollagen.

De förslag till förändringar som regeringen lämnar innebär en ökad flexibilitet för elever i gymnasiesärskolan. Flertalet förslag syftar också till att bestämmelserna för gymnasiesärskolan så långt som möjligt ska motsvara vad som gäller för dagens gymnasieskola. I gymnasiesärskolan finns i dag åtta nationella program. Samtliga program är yrkesförberedande. Dessutom finns specialutformade och individuella program. Regeringen föreslår att utbildningen i gymnasiesärskolan även i fortsättningen ska vara uppdelad på nationella, specialutformade och individuella program. Bestämmelserna justeras också för att överensstämja med principen om likabehandling av huvudmän inom skolväsendet för barn och ungdom.

I propositionen anges att de beslut om ny struktur för gymnasieskolan och dess program som riksdagen fattat med anledning av propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8) inte omfattar gymnasiesärskolan.

I propositionen framgår att regeringen i övrigt avvaktar Gymnasiesärskoleutredningens (U 2009:04) förslag om den framtida utformningen av gymnasiesärskolan. Enligt utredningens direktiv och tilläggsdirektiv (dir. 2009:84, dir. 2010:27) ska utredaren föreslå vilka program och eventuella inriktningar som bör finnas inom gymnasiesärskolan. Förslaget ska vara

anpassat till gymnasieskolans nya struktur. Tilläggsdirektiven innebär bl.a. ett uppdrag att se över bestämmelserna om mottagande och urval. Utredningens förslag ska redovisas senast den 15 januari 2011.

Gymnasiesärskolans nationella program

Regeringen föreslår att de nationella programmen i gymnasiesärskolan ska vara estetiska programmet, fordonsprogrammet, handels- och administrationsprogrammet, hantverksprogrammet, hotell- och restaurangprogrammet, industriprogrammet, medieprogrammet och naturbruksprogrammet.

Urval av nationella program

Regeringen föreslår att det för att öka valmöjligheterna för elever i gymnasiesärskolan ska införas en bestämmelse som anger att kommunerna ska sträva efter att erbjuda ett allsidigt urval av nationella program i gymnasiesärskolan.

Specialutformat program

Regeringen föreslår att ett specialutformat program i fråga om utbildningens nivå ska motsvara ett nationellt program. Det ska kunna utformas individuellt för en elev eller gemensamt för en grupp elever. En bestämmelse ska införas för gymnasiesärskolan om att huvudmannen ska fastställa en plan för varje specialutformat program. Om programmet är avsett för en grupp elever, ska huvudmannen även fastställa programmål.

Beslut om vilket program en elev ska gå

Regeringen föreslår att rektor, efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare, ska besluta om vilket nationellt eller specialutformat program en elev ska gå.

Ämnen, ämnesblock och verksamhetsområden

Regeringen föreslår att de ämnen och ämnesblock som ska förekomma på gymnasiesärskolans nationella och specialutformade program samt ämnen och verksamhetsområden på de individuella programmen ska framgå av skollagen.

Det ska även finnas individuella val och lokalt tillägg.

Möjlighet att läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner

Regeringen föreslår att en elev på gymnasiesärskolans nationella och specialutformade program ska ha möjlighet att läsa kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner om rektor bedömer att eleven klarar av det. Eleven ska då kunna få betyg i ämnet i enlighet med bestämmelserna för gymnasieskolan.

Individuella program

Alla huvudmän ges möjlighet att anordna individuella program

Regeringen föreslår att alla huvudmän ska ges möjlighet att anordna utbildning på individuella program i gymnasiesärskolan i den mån huvudmannen i övrigt får anordna utbildning i gymnasiesärskolan.

Syftet med individuella program

Regeringen föreslår att syftesparagrafen för gymnasiesärskolans individuella program ska flyttas från förordning till lag.

Syftet med ett individuellt program på gymnasiesärskolan ska vara att ge eleven yrkesträning eller verksamhetsträning eller på annat sätt möta elevens speciella utbildningsbehov. Programmet ska även kunna syfta till att stimulera eleven att senare gå över på ett nationellt program eller ett specialutformat program.

Yrkes- och verksamhetsträning på det individuella programmet

Regeringen föreslår att rektor får besluta att en elev på gymnasiesärskolans individuella program ska ges möjlighet att läsa en kombination av ämnen och verksamhetsområden om eleven har förutsättningar för det.

Erbjudande om utbildning på specialutformade eller individuella program

Regeringen föreslår att kommunerna ska ha skyldighet att erbjuda utbildning även till dem som inte tagits emot på ett nationellt program eller har avbrutit utbildningen där. Skyldigheten att för dessa elever erbjuda utbildning på specialutformade eller individuella program ska införas i lag.

Mottagande i en annan kommuns gymnasiesärskola

Regeringen föreslår att en elev har rätt att bli mottagen i en gymnasiesärskola som anordnas av en annan kommun än hemkommunen om eleven med hänsyn till elevens personliga förhållanden har särskilda skäl för detta.

En kommun får även i andra fall än de ovan givna ta emot en elev från en annan kommun i sin gymnasiesärskola efter önskemål av elevens vårdnadshavare. I sådana fall har kommunen rätt till ersättning för elevens utbildning från elevens hemkommun.

Fullföljande av utbildning

Regeringen föreslår att elever som har påbörjat utbildningen i gymnasiesärskolan senast under det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år ska få fullfölja utbildningen hos huvudmannen under fyra läsår. Det gäller även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under studietiden, men inte om eleven går i en fristående gymnasiesärskola och ett stödbehov uppkommer hos eleven som leder till betydande organisato-

riska eller ekonomiska svårigheter för hemkommunen och hemkommunen därför beslutat att inte lämna fortsatt bidrag för det särskilda stödet till den fristående gymnasiesärskolan.

Skolskjuts

Regeringen föreslår att bestämmelser om rätt till skolskjuts för elever i gymnasiesärskolan ska införas.

Elever i gymnasiesärskola med offentlig huvudman ska ha rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt ska dock inte gälla elever som väljer att gå i en fristående skola, en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller en annan kommuns gymnasiesärskola på grund av särskilda skäl eller annars efter önskemål av elevens vårdnadshavare. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall.

Mottagande i en fristående gymnasiesärskola

Regeringen föreslår att varje fristående gymnasiesärskola som huvudregel ska vara öppen för alla elever som har rätt till utbildning i en gymnasiesärskola med offentlig huvudman.

Huvudmannen för den fristående gymnasiesärskolan ska inte behöva ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om elevens hemkommun har beslutat att inte lämna tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd på grund av att betydande organisatoriska och ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Den kommun där den fristående gymnasiesärskolan är belägen ska ha rätt till insyn i verksamheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och delar regeringens bedömningar om utbildning på program i gymnasiesärskolan.

Kommunal vuxenutbildning

Huvudprinciperna för kommunal vuxenutbildning i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en stärkt rätt till vuxenutbildning (i denna del).

Jämför reservation 55 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen bedömer att huvudprinciperna för kommunal vuxenutbildning (komvux) i dagens skollag även bör gälla i den nya skollagen.

I propositionen framgår att huvudprinciperna med utgångspunkt i de av riksdagen i maj 2001 beslutade målen och strategierna för den samlade vuxenutbildningen ska ligga fast. Riksdagen har beslutat om en ny lag (2009:128) om yrkeshögskolan. Detta innebär att eftergymnasiala utbildningar som inte utgör högskoleutbildningar samlas under ett gemensamt regelverk (prop. 2008/09:68, bet. 2008/09:UbU6, rskr. 2008/09:178). Samtidigt beslutades en ändring i 1985 års skollag som innebär att påbyggnadsutbildningar inte längre ska anordnas inom kommunal vuxenutbildning.

Motionerna

Socialdemokraterna begär i motion 2009/10:Ub15 yrkande 30 (i denna del) ett tillkännagivande om stärkt rätt till vuxenutbildning. Tillkännagivanden med samma lydelse finns hos Vänsterpartiet i motion 2009/10:Ub13 yrkande 38 (i denna del) och hos Miljöpartiet i motion 2009/10:Ub14 yrkande 35 (i denna del).

I motionerna anförts bl.a. att man vill stärka rätten till vuxenutbildning. Regeringens politik går enligt motionärerna ut på att minska utbudet på vuxenutbildning, vilket bl.a. inneburit drygt 40 000 färre heltidsstuderande 2009 än 2006. Samtidigt har behovet av vuxenutbildning ökat genom att man på de flesta gymnasieprogram fört över ansvaret för att ge eleverna högskolebehörighet till komvux.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena (i denna del). Utskottet delar regeringens bedömning att huvudprinciperna för kommunal vuxenutbildning (komvux) i dagens skollag även bör gälla i den nya skollagen.

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av vuxenutbildningen för samhället och för de enskilda individernas livslånga lärande. Genom vuxenutbildningen får den enskilde möjligheten att, av egen kraft, stärka sin ställning i samhället och i arbetslivet. Utskottet har vid ett flertal tillfällen under mandatperioden framhållit att utgångspunkten för vuxenutbildningen ska vara de vuxnas individuella behov av utbildning och personlig utveckling samt arbetsmarknadens behov (se bet. 2009/10:UbU11, bet. 2008/09:UbU10 och bet. 2007/08:UbU10). Därför bör enligt utskottets mening vuxenutbildningens dimensionering kunna variera över tiden med hänsyn till konjunkturer, arbetsmarknadsläge och utbildningsbehov (se bet. 2009/10:UbU11 s. 6).

Utskottet vill påminna om att rätten att läsa på komvux stärks och kan i sammanhanget konstatera att regeringen har gjort omfattande satsningar på vuxenutbildningen för att möta lågkonjunkturen. Satsningarna syftar till att möjliggöra för fler att återvända till arbetsmarknaden med ny kompetens. I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1), propositionen *Åtgärder för jobb och omställning* (prop. 2008/09:97) och i 2009 års proposition om vårtilläggsbudget (prop. 2008/09:99) har regeringen föreslagit kraftfulla satsningar på yrkesutbildningen. Detta innebär att det har tillförts totalt nära 3 miljarder kronor inklusive studiestöd till yrkesinriktade utbildningar (yrkesvux och yrkeshögskoleutbildningar) under perioden 2009–2011, vilket motsvarar ca 30 000 årsplatser. Därutöver har regeringen i årets budgetproposition (prop. 2009/10:1 utg.omr. 16) aviserat ytterligare satsningar på yrkesvux som beräknas uppgå till 1 080 miljoner kronor 2010 och 860 miljoner kronor 2011, vilket motsvarar ca 10 000 årsplatser.

Den 15 april 2009 inrättades yrkeshögskolan för att föra samman den eftergymnasiala yrkesutbildningen under ett och samma regelverk. Utbildningar inom yrkeshögskolan innefattar bl.a. kvalificerade yrkesutbildningar, påbyggnadsutbildningar, lärlingsutbildningar för vuxna till vissa hantverksyrken och vissa kompletterande utbildningar. När det gäller regeringens satsningar inom yrkeshögskolan omfattar dessa ytterligare 146 miljoner kronor 2010 och beräknas uppgå till 294 miljoner kronor 2011 (inklusive kostnaden för studiestöd). Det motsvarar ca 1 500 årsplatser 2010 och ca 3 000 årsplatser 2011.

I *Vårtilläggsbudgeten för 2010* (prop. 2009/10:99) föreslår regeringen att det ska genomföras tillfälliga insatser till stöd för jobb, tillväxt och omställning riktade mot Västra Götalandsregionen, till följd av utmaningar som regionen kan komma att stå inför. Denna satsning innebär en tillfällig ökning med 500 utbildningsplatser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning. Vidare tillförs från hösten 2010 ytterligare 500 platser på ettåriga utbildningar inom yrkeshögskolan samt 500 högskoleplatser.

Övergripande mål för den kommunala vuxenutbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser övergripande mål för den kommunala vuxenutbildningen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om målen för vuxenutbildningen.

Jämför reservation 56 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att målen för den kommunala vuxenutbildningen ska vara att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

De som fått minst utbildning ska prioriteras.

Målformuleringarna – som föreslås bli införda i förslaget till ny skollag – innehåller ett individmål, ett demokratimål, ett tillväxtpolitiskt mål och ett fördelningspolitiskt mål. Denna sammansatta målbild har alltjämt relevans för vuxenutbildningen. Ur ett tillväxtpolitiskt perspektiv är det även viktigt att beakta arbetsmarknadens behov även om utgångspunkten ska vara den enskildes behov. Målen innebär att vuxenutbildningens uppdrag är brett, inte enbart kompensatoriskt. Den vuxne ska stödjas och stimuleras i sitt lärande och ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. I 1985 års skollag anges att vuxenutbildningen ska ge vuxna tillfälle att i enlighet med individuella önskemål komplettera sin utbildning. I förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning anges även att kommunen genom kommunal vuxenutbildning ger stöd för vuxnas lärande. Det anges vidare att detta stöd ska utformas utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Utgångspunkten för den kommunala vuxenutbildningen ska även fortsättningsvis vara den enskildes behov och förutsättningar. Detta innebär att dessa kriterier ska vara vägledande för hur utbildningen genomförs. Detta kan gälla utbildningens förläggning i tid och rum, val av metoder och hjälpmedel, men även innehåll. Det är också viktigt att den kommunala vuxenutbildningen erbjuds i flexibla former och på tider som passar de studerandes behov. Vid prioriteringar av de resurser som avsätts för utbildningsformen kommunal vuxenutbildning bör det även i fortsättningen vara så att när resurserna till vuxenutbildning är begränsade ska den som erhållit minst utbildning prioriteras.

I sammanhanget bör även erinras om att enligt artikel 13 i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har var och en rätt till utbildning och att utbildningen ska syfta till att utveckla människans personlighet och insikten om hennes värde samt stärka respekten för de mänskliga rättigheterna.

Motionen

Miljöpartiet begär i motion 2009/10:Ub14 yrkande 34 ett tillkännagivande om målen för vuxenutbildningen. Motionärerna anför att Miljöpartiet menar allvar i fråga om det livslånga lärandet. Regeringens utbildningspolitik bygger enligt motionärerna återvändsgränder som gör det svårare för människor att ta sig till vidare utbildning. Miljöpartiet för en politik för nya livschanser och anser att vikten av det livslånga lärandet ska framhållas när vuxenutbildningens övergripande mål beskrivs i skollagen. Det bör också vara ett mål för vuxenutbildningen att förbereda för vidare studier.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till skollag i denna del och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Miljöpartiet anför att det livslånga lärandet bör ingå i målen för vuxenutbildningen och att det i målen även bör ingå att vuxenutbildningen ska förbereda för vidare studier.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen understrukit betydelsen av vuxenutbildningen och det livslånga lärandet. Utgångspunkten ska vara de vuxnas individuella behov av utbildning och personlig utveckling samt arbetsmarknadens behov (se bet. 2009/10:UbU11, 2008/09:UbU10 och bet. 2007/08:UbU:10). Utskottet konstaterar att målformuleringarna enligt regeringens förslag innehåller ett individmål, ett demokratimål, ett tillväxtpolitiskt mål och ett fördelningspolitiskt mål. Enligt regeringen är utgångspunkten för den kommunala vuxenutbildningen även fortsättningsvis den enskildes behov och förutsättningar. Utskottet vill i sammanhanget också påminna om att rätten till kommunal vuxenutbildning stärks. I propositionen framkommer att de föreslagna målen har formulerats i överensstämmelse med de mål för vuxenutbildningen som riksdagen ställt sig bakom upprepade gånger sedan slutet av 1960-talet och som helt eller delvis återfinns i flera styrdokument. Våren 2001 beslutade riksdagen om propositionen *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) med mål och strategier för utveckling av vuxnas lärande. Regeringen konstaterar att den ovan nämnda riksdagsskrivelsen är slutbehandlad eftersom målen nu föreslås bli införda i skollagen som en följd av propositionen. Utskottet instämmer i vad regeringen har anfört.

Behörighet till utbildning på gymnasial nivå

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser behörighet till utbildning på gymnasial nivå.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en stärkt rätt till vuxenutbildning (i denna del).

Jämför reservation 57 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att en vuxen ska vara behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå fr.o.m. andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

- är bosatt i landet
- saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge
- har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen
- i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som angetts ovan, men har slutfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om att behörighet att delta i utbildning på gymnasial nivå ska inträda tidigare än fr.o.m. andra kalenderhalvåret det år den vuxne fyller 20 år.

I propositionen framgår att de behörighetsregler som i dag finns i förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning, med vissa förändringar, förs in i lag.

Motionerna

Socialdemokraterna anser i motion 2009/10:Ub15 yrkande 30 (i denna del) att vuxna som saknar grundläggande eller särskild behörighet för högskolestudier ska ha rätt att komplettera sin utbildning med den kompetensen. Motionärerna anför bl.a. att även om gymnasieelever nått grundläggande behörighet till högskolan krävs dock särskild behörighet på många utbildningar. Vidare vänder sig motionärerna mot regeringens förslag om att förbjuda elever att läsa upp godkända gymnasiebetyg på komvux. Motionärerna anför i sammanhanget att ett modernt samhälle bör utgå från individen och stödja den enskildes ambitioner och strävan att nå kunskap.

Även i motioner av Vänsterpartiet (mot. 2009/10:Ub13 yrkande 38 i denna del) och Miljöpartiet (mot. 2009/10:Ub14 yrkande 35 i denna del) framkommer samma inställning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag och anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena (i denna del).

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att uppnå målet att alla har lika tillgång till utbildning. Det är enligt utskottets mening av särskilt stor vikt att i enlighet med de övergripande målen för den kommunala vuxenutbildningen prioritera den som har fått minst utbildning. Utskottet instämmer därför i regeringens förslag om att villkoren för behörighet bör begränsas för att tydliggöra vilka som ska anses vara behöriga till utbildning på gymnasial nivå. Enligt regeringens förslag ska huvudmannen i samband med en ansökan till gymnasial vuxenutbildning göra en bedömning av om den enskilde kan anses sakna sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge. Det är när en sökande saknar ett godkänt betyg i en specifik kurs som den sökande är behörig att ansöka för en s.k. behörighetskomplettering. Det kan t.ex. vara fråga om en sökande som har ett slutbetyg, gymnasieexamen eller motsvarande och behöver läsa och delta i en kurs som inte ingår i slutbetyget, gymnasieexamen eller motsvarande men som behövs för att möta behörighetskraven till en viss högskoleutbildning.

I den nu gällande förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning framgår att behörig att delta i utbildning är den som saknar eller har brister i sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge. Utskottet kan konstatera att begreppet ”brister” i förordningen har getts en varierande innebörd av kommunerna, alltifrån att den sökande saknar betyg i kursen till att den sökande inte har fått högsta betyg. Det har inneburit att ungdomar i vissa kommuner direkt efter avslutade gymnasiestudier har kunnat läsa om kurser där de redan har fått godkända betyg för att skaffa sig ett nytt högre betyg som kan användas i samband med en ansökan till högskola (konkurrenskomplettering). Utskottet har samma uppfattning som regeringen, nämligen att om en sökande har ett godkänt betyg i en kurs ska denne normalt sett inte anses vara behörig att antas till och delta i den kursen. Detta hindrar dock inte att en person som har låga godkända betyg och vill förbättra dem, liksom i dag, använder sig av möjligheten att studera på egen hand och därefter genomgå en prövning inom utbildningsformen kommunal vuxenutbildning.

Övriga förslag och bedömningar inom den kommunala vuxenutbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i de delar som avser kommuners skyldighet och syfte med utbildningen, kurser och gymnasiepoäng, individuella studieplaner, rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå, ansökan och mottagande till utbildning på grundläggande nivå, rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå, utbildning på gymnasial nivå i annan kommun än hemkommunen, antagning, betyg och intyg, prövning och om validering.

Propositionen

Benämningen av skolformen

Regeringen bedömer att förkortningen komvux inte bör föras in i skollagen. Det finns dock inte enligt regeringen något hinder för att de väl inarbetade förkortningarna används i andra sammanhang än i lagstiftningen.

Samverkan mellan skolformer

Regeringen bedömer att nuvarande regel om att bestämmelserna om kommunal vuxenutbildning inte gäller de vuxna som har behov av utbildning motsvarande den som ges i den obligatoriska särskolan eller gymnasiesärskolan inte bör föras in i den nya skollagen.

I 1985 års skollag anges att bestämmelserna om kommunal vuxenutbildning inte gäller vuxna som behöver undervisning motsvarande den obligatoriska eller frivilliga särskolans. I propositionen anges att bestämmelsen ibland har uppfattats som att personer med utvecklingsstörning som deltar i vissa kurser i vuxenutbildning för utvecklingsstörda inte samtidigt ska kunna tas emot i andra kurser i kommunal vuxenutbildning. Detta borde dock inte vara avsikten med bestämmelsen. Vidare sägs i propositionen att lagen inte får omöjliggöra att en enskilds studier i särskild utbildning för vuxna kan kombineras med studier i annan vuxenutbildning. Regeringen gör därför bedömningen att bestämmelsen i 1985 års skollag inte bör få någon motsvarighet i den nya skollagen.

Kommuners skyldighet och syfte med utbildningen

Regeringen föreslår att kommunerna ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning. Den ska tillhandahållas på grundläggande nivå och gymnasial nivå.

Utbildning på grundläggande nivå ska syfta till att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetslivet. Den ska också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

Utbildningen på gymnasial nivå ska syfta till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan ska ge.

I propositionen anges att de två nivåer som föreslås, grundläggande och gymnasial nivå, motsvarar det som i dag benämns grundläggande vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning. Grundläggande nivå och gymnasial nivå har sin motsvarighet i delar av det offentliga skolväsendet som gäller barn och ungdomar, dvs. grundskolan respektive gymnasieskolan.

Kurser och gymnasiepoäng

Regeringen föreslår att utbildningen på grundläggande och gymnasial nivå även fortsättningsvis ska bedrivas i form av kurser. På gymnasial nivå ska det även finnas ett gymnasiearbete. På gymnasial nivå ska kursernas och gymnasiearbetets omfattning betecknas med gymnasiepoäng.

För kurser på grundläggande nivå ska det finnas kursplaner och för kurser på gymnasial nivå ska det finnas ämnesplaner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om kursplaner, ämnesplaner och gymnasiepoäng. Sådana föreskrifter ska få innebära att kursplaner eller ämnesplaner inte ska finnas eller att gymnasiepoäng inte ska beräknas för vissa kurser.

I propositionen framgår bl.a. att kursernas innehåll på grundläggande respektive gymnasial nivå så långt det är möjligt med hänsyn till vuxenutbildningens särart bör utformas utifrån de riktlinjer och den uppsättning begrepp som gäller för grundskola och gymnasieskola.

Av förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning framgår att en deltagare kan genomgå bl.a. individuella kurser och orienteringskurser. Dessa kurser ska inte heller i fortsättningen betecknas med gymnasiepoäng. Avseende de individuella kurserna bör målen för kursen anges i den individuella studieplanen.

Individuella studieplaner

Regeringen föreslår att det i den nya skollagen ska finnas vissa bestämmelser om individuella studieplaner för varje elev i kommunal vuxenutbildning. Studieplanen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

I propositionen framgår bl.a. att det i dag ofta är i vägledningssammanhang som individuella studieplaner upprättas enligt bestämmelserna i förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. Vägledningen inom vuxenutbildningen har en tudelad funktion. Det är fråga om dels att vägleda personer som redan befinner sig i studier, dels att vägleda presumtiva deltagare.

Rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå

Regeringen föreslår att en vuxen ska ha rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå fr.o.m. andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

- är bosatt i landet
- saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan
- har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om att rätten att delta i utbildning på grundläggande nivå ska inträda tidigare än fr.o.m. andra kalenderhalvåret det år den vuxne fyller 20 år.

I propositionen framgår att en vuxen liksom i dag ska ha rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå fr.o.m. andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år, om hon eller han är bosatt i landet samt saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan. Regeringen föreslår vidare ett tillägg till nuvarande bestämmelser. Tillägget innebär att den vuxne ska ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Denna formulering finns redan i dag på förordningsnivå för gymnasial vuxenutbildning samt i skollagens (1985:1100) bestämmelser för vuxenutbildning för utvecklingsstörda. För att få en ökad tydlighet både mellan och inom de olika skolformerna föreslås att det även på grundläggande nivå ska finnas en behörighetsbestämmelse om att den som önskar delta ska ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Ansökan och mottagande till utbildning på grundläggande nivå

Regeringen föreslår att en ansökan om utbildning på grundläggande nivå ska ges in till den sökandes hemkommun. Om en ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den huvudmannen.

Till ansökan ska ett yttrande fogas där hemkommunen redovisar sin bedömning av om den sökande uppfyller villkoren för rätt att delta i utbildningen.

Den andra huvudmannen ska få ta emot den sökande även om hemkommunen har bedömt att den sökande inte har rätt att delta i utbildningen.

Den huvudmannen ska ha rätt till ersättning för den elevens utbildning från elevens hemkommun endast om hemkommunen har bedömt eller, efter överklagande av ett beslut, beslut har meddelats att eleven har rätt att delta i utbildningen.

Rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå

Regeringen föreslår att en vuxen som är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå och som har en examen från ett yrkesprogram i gymnasieskolan, men inte har uppnått grundläggande behörighet till högskolestu-

dier, ska ha rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå i syfte att uppnå en sådan behörighet. Hemkommunen ska ansvara för att de som har rätt att delta i en utbildning och önskar delta i den, också får det.

Den som har rätt att delta i utbildning enligt ovan har rätt att delta i sådan utbildning i en annan kommun än sin hemkommun eller ett lands-ting om utbildningen finns där och inte erbjuds av hemkommunen. I ett sådant fall är hemkommunen skyldig att ersätta den mottagande kommunens kostnader. Bestämmelserna om stöd till inackordering för gymnasie-elever ska tillämpas när det gäller ungdomar t.o.m. första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

I propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan*, som riksdagen har fattat beslut om (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8), bedömde regeringen att personer med yrkesexamen från gymnasieskolan som inte har uppnått grundläggande behörighet för högskolestudier bör erbjudas att göra detta inom den gymnasiala vuxenutbildningen. Frågan var dock vid det tillfället under beredning inom Regeringskansliet och något förslag om lagreglering kunde inte lämnas. Rätten att läsa in grundläggande behörighet till högskolestudier för den som har en yrkesexamen från gymnasieskolan, men som saknar grundläggande behörighet, är en viktig del av de förändringar av gymnasieskolans yrkesprogram som kommer att införas i enlighet med förslagen i proposition 2008/09:199. Regeringen föreslår därför att det i den nya skollagen införs bestämmelser om rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå.

Utbildning på gymnasial nivå i annan kommun än hemkommunen

Regeringen föreslår att en hemkommuns beslut att inte åta sig att svara för kostnaderna för utbildning på gymnasial nivå i en annan kommun ska kunna överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

I propositionen framgår att det i dag inte är möjligt att överklaga ett beslut där hemkommunen bedömt att det inte finns särskilda skäl att få utbildning i en annan kommun. Detta har inneburit att det inte varit möjligt för den enskilde att påverka sin situation. Förslaget innebär att det hos Skolväsendets överklagandenämnd kan komma att finnas två överklagade beslut i samma ärende, dels hemkommunens beslut att inte åta sig att svara för kostnaderna, dels den anordnande kommunens beslut att inte ta emot den sökande. De två ärendena torde kunna samordnas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Antagning

Regeringen föreslår att begreppet *antagning* genomgående ska användas i stället för *intagning*.

Begreppet intagning bör utmönstras ur skollagens bestämmelser och ersättas med begreppet antagning eftersom det senare begreppet bättre beskriver vad det är fråga om. Förändringen är av språklig karaktär.

Betyg och intyg

Regeringen föreslår att vissa bestämmelser om betyg utan materiella förändringar ska flyttas från förordning till den nya skollagen. Även bestämmelserna om intyg ska flyttas från förordning till den nya skollagen.

Intyg ska kunna utfärdas om den person som genomgått en kurs vill ha sina kunskaper dokumenterade på annat sätt än genom betyg. Huvudmannen ska ansvara för att eleverna informeras om möjligheten att få ett intyg. Intyg ska utfärdas av rektor. Bestämmelserna om rättelse och ändring av betyg ska gälla även för intyg. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om betygsättning, gymnasiearbete och intyg. Sådana föreskrifter får innebära att betyg inte ska sättas på vissa kurser och att intyg alltid ska utfärdas efter vissa kurser.

I propositionen framgår att bestämmelser om betyg förs upp till lag bl.a. för att de anses vara av generellt intresse för riksdagen med hänsyn till elevernas rättssäkerhet. Av samma anledning bör även bestämmelserna om intyg föras upp till den nya skollagen.

Betyg används företrädesvis vid antagning till högre utbildning. För en vuxen kan det vara mer relevant att kunna visa vilka kunskaper hon eller han har. Därför är det möjligt att begära ett intyg med en beskrivande information om vilka kunskaper den enskilde har. Läraren ska emellertid inte kunna avstå från att sätta betyg på de genomförda kurser där betyg ska sättas, även om den enskilde bara vill ha ett intyg. Den enskilde behöver dock inte ta emot betyget.

Prövning

Regeringen föreslår att begreppet prövning ska definieras i skollagen. Med prövning i en kurs ska avses en bedömning av kunskaper i förhållande till såväl uppställda kunskapsmål i kursplaner eller ämnesplaner som betygsriterier respektive kunskapskrav.

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från kommunal vuxenutbildning ska ha möjlighet att genomgå prövning.

Regeringen ska trots bestämmelserna i skollagen om avgiftsfrihet få meddela föreskrifter om skyldighet för den som vill genomgå prövning för betyg att betala en avgift som tillfaller huvudmannen.

I propositionen framgår att syftet med prövning är att den enskilde, utan att vara antagen till en kurs, ska kunna få ett betyg på en kurs. Detta innebär en samlad bedömning av i vilken omfattning den enskilde uppnått kunskapsmålen för kursen. Även fortsättningsvis ska vuxna ha möjlighet att få ett betyg eller ett nytt betyg genom prövning. Ett betyg som en person har fått genom prövning enligt förslaget kan t.ex. användas i samband med en ansökan till högskolan. På vilket sätt ett betyg från en prövning kan göras gällande i samband med en ansökan till högskola beror på tillträdes- och urvalsreglerna till högskolan. Ett betyg på en kurs kan även t.ex. användas som ett kompetensbevis inom ett visst yrkesområde.

Är den vuxne antagen till en kurs bör en bedömning gentemot mål och betygsriterier kunna göras utan att det betecknas som en prövning, eventuellt som ett led i en validering. En kontinuerlig bedömning av graden av måluppfyllelse i förhållande till mål i kursplaner eller ämnesplaner och betygsriterier respektive kunskapskrav är en del av den pedagogiska processen.

Regeringens förslag innebär en ambition att särskilja vuxenutbildningens två insatser validering och prövning från varandra i syfte att säkerställa likvärdighet och rättssäkerhet för den enskilde.

Validering

Regeringen föreslår att begreppet validering ska definieras i skollagen. Med validering ska avses en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de har förvärvats.

En elev i kommunal vuxenutbildning ska ha möjlighet att få sina kunskaper och sin kompetens validerade.

Rektor ska verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar.

Den som får sina kunskaper och sin kompetens bedömda vid en validering ska ha möjlighet att få dessa dokumenterade skriftligt. Bestämmelserna om rättelse och ändring av betyg ska även gälla en slutförd validering.

I propositionen framgår att validering och prövning är centrala begrepp inom vuxenutbildningen men att de inte återfinns i dagens reglering. Regeringen anser att det är väsentligt att definiera begreppen i lag, huvudsakligen för att en gemensam tolkning av begreppen ökar möjligheterna till samförstånd mellan olika intressenter.

Varken validering eller prövning är några nya företeelser inom vuxenutbildningen, men trots att båda blivit en alltmer naturlig och viktig del av verksamheten råder viss osäkerhet om vad de olika begreppen står för och hur validering respektive prövning kan användas.

Prövning är kontrollerande och syftar till betygssättning medan validering är utforskande till sin funktion. Validering syftar till att kartlägga och undersöka vilka kunskaper och färdigheter den enskilde faktiskt har, utan krav på att ett antal på förhand givna kunskapsmål ska uppnås.

Ansökningsavgifter

Regeringen bedömer att någon möjlighet att som i dag ta ut en ansökningsavgift för utbildning på gymnasial nivå inte bör föras in i den nya skollagen.

Interkommunal ersättning på gymnasial nivå

Regeringen föreslår att nuvarande bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att betala ersättning för gymnasial vuxenutbildning till den kommun eller det landsting som anordnar utbildningen inte bör få någon motsvarighet i den nya skollagen.

I propositionen framgår att bemyndigandet tidigare har tillämpats på vissa påbyggnadsutbildningar av nationellt intresse som varit riksrekryterande. Erfarenheterna av tillämpningen visade på en del negativa konsekvenser. När en kommun låtit anordna kostnadskrävande utbildningar och skickat faktura till elevens hemkommun har det hänt att hela hemkommunens budgetunderlag har omkullkastats. Dessa negativa konsekvenser ledde till att bestämmelserna om riksrekrytering och interkommunal ersättning i förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning togs bort 2005. I stället infördes ett riktat statsbidrag för dessa utbildningar. Bemyndigandet tillämpas således inte längre på påbyggnadsutbildningar och har inte heller tillämpats på gymnasial vuxenutbildning. Interkommunala skyldigheter bör i första hand regleras direkt i lagen. Regeringen gör därför bedömningen att bemyndigandet inte bör få någon motsvarighet i den nya skollagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Utskottet delar regeringens bedömning i fråga om benämningen av skolformen, samverkan mellan skolformer, ansökningsavgifter och interkommunal ersättning på gymnasial nivå.

Särskild utbildning för vuxna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i de delar som avser särskild utbildning för vuxna.

Propositionen

Huvudprinciperna för vuxenutbildning för utvecklingsstörda i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen

Regeringen bedömer att huvudprinciperna för vuxenutbildning för utvecklingsstörda (sär vux) i dagens skollag även bör gälla i den nya skollagen. I propositionen framgår att huvudprinciperna med utgångspunkt i de av riksdagen i maj 2001 beslutade målen och strategierna för den samlade vuxenutbildningen ska ligga fast. Regeringen beslutade i september 2009 om

direktiv till en utredning om gymnasiesärskolan. I direktiven anges att utredaren ska beakta vilka konsekvenser utredarens förslag får för särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå (dir. 2009:84 och dir. 2010:84).

Namnändring

Regeringen föreslår att benämningen vuxenutbildning för utvecklingsstörda ska ersättas med särskild utbildning för vuxna. Regeringen bedömer att förkortningen särvux inte bör föras in i den nya skollagen.

I propositionen framgår att benämningen vuxenutbildning för utvecklingsstörda är vilseledande eftersom skolformen även vänder sig till personer som inte är utvecklingsstörda, t.ex. personer med förvärvade hjärnskador.

Målgruppen

Regeringen föreslår att personer med autism eller autismsliknande tillstånd ska tillhöra målgruppen för särskild utbildning för vuxna endast om de också har en utvecklingsstörning eller en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

Regeringen anser att särskild utbildning för vuxna, liksom utbildning i grundsärskolan och gymnasiesärskolan, endast ska vara förbehållen personer med utvecklingsstörning samt dem med betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

Övergripande mål

Regeringen föreslår att målet för den särskilda utbildningen för vuxna ska vara att vuxna med utvecklingsstörning ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

De som fått minst utbildning ska prioriteras.

I propositionen framgår bl.a. att de föreslagna målen har formulerats i överensstämmelse med de mål för vuxenutbildningen som riksdagen ställt sig bakom upprepade gånger sedan slutet av 1960-talet och som återfinns i flera styrdokument.

Kommuners skyldighet

Regeringen föreslår att kommunerna ska tillhandahålla särskild utbildning för vuxna. Utbildningen ska tillhandahållas på grundläggande nivå och gymnasial nivå.

I propositionen framgår bl.a. att kommunerna redan i dag har en skyldighet att tillhandahålla vuxenutbildning för utvecklingsstörda. Denna skyldighet förtydligas nu genom att det i en av de inledande paragraferna i kapitlet om särskild utbildning för vuxna ska anges att kommunerna ska tillhandahålla särskild utbildning för vuxna.

Behörighet till utbildning på gymnasial nivå

Regeringen föreslår att en vuxen med utvecklingsstörning ska vara behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå fr.o.m. andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

- är bosatt i landet
- saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge
- har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen
- i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig ska också den vara som är yngre än vad som anges ovan men har slutfört utbildning i gymnasiesärskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

I propositionen framgår bl.a. att uttrycket ”slutfört” innebär att den sökande ska ha avslutat sin utbildning, i regel med slutbetyg från gymnasiesärskolan. Vad som anses vara likvärdig utbildning får bedömas från fall till fall. Det kan t.ex. vara fråga utländsk utbildning som motsvarar utbildning i den svenska gymnasiesärskolan.

När det gäller behörighetsvillkoret att den sökande ska sakna sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge, gäller delvis motsvarande skäl för formuleringen som de som har angetts för kommunal vuxenutbildning.

Ett av behörighetsvillkoren för gymnasial nivå som föreslås är att den sökande ska ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I den nu gällande förordningen om vuxenutbildning för utvecklingsstörda anges att den sökande ska ha förutsättningar att följa utbildningen med hänsyn till tidigare studier och annan verksamhet. Den ändrade formuleringen syftar till att få en samstämmighet mellan nivåerna och mellan skolformerna kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna. Ett annat skäl till den ändrade formuleringen är att tydliggöra att en sökande som nyligen förvärvat kunskaper i den aktuella kursen i t.ex. gymnasiesärskolan, dvs. har fått betyget E eller Godkänt, inte ska kunna gå om en kurs flera gånger med hänvisning till att han eller hon saknar kunskaperna. Verksamheten inom särskild utbildning för vuxna ska syfta till att ge människor möjlighet att tillgodogöra sig ny kunskap. Det är däremot inte utbildningens uppgift att ta ansvar för daglig omsorg och stimulans. I detta sammanhang bör nämnas att det är viktigt att vuxna med utvecklingsstörning ges stöd t.ex. inom daglig verksamhet eller studiecirklar för att vidmakthålla de kunskaper de en gång förvärvat genom utbildning.

Övrigt

I propositionen framgår även att bl.a. följande ska gälla även för särskild utbildning för vuxna:

- begreppet intagning ska ersättas med antagning
- grundläggande bestämmelser om den individuella studieplanen ska framgå av den nya skollagen
- vissa bestämmelser om betyg och intyg, som i dag finns i förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda, utan materiella förändringar ska föras över till den nya skollagen
- det ska vara möjligt att, utöver vad som gäller i dag, få kunskaper dokumenterade i ett intyg om den person som slutfört en kurs vill ha sina kunskaper dokumenterade på annat sätt än genom betyg
- det ska vara möjligt att få sina kunskaper och sin kompetens validerad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i de delar som avser namnändring, målgrupp, övergripande mål, kommuners skyldighet samt behörighet till utbildning på gymnasial nivå.

Utskottet delar regeringens bedömningar dels om att huvudprinciperna för vuxenutbildningen för utvecklingsstörda i dagens skollag även bör gälla i den nya skollagen, dels om namnändring.

Utbildning i svenska för invandrare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i de delar som avser utbildning i svenska för invandrare.

Propositionen

Huvudprinciperna för svenskundervisning för invandrare i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen

Regeringen bedömer att huvudprinciperna för svenskundervisning för invandrare (sfi) i dagens skollag även bör gälla i den nya skollagen.

I propositionen framgår att huvudprinciperna med utgångspunkt i de av riksdagen i maj 2001 beslutade målen och strategierna för den samlade vuxenutbildningen ska ligga fast.

Namnändring

Regeringen föreslår att skolformen svenskundervisning för invandrare ska byta namn till utbildning i svenska för invandrare. Regeringen bedömer att förkortningen sfi inte bör föras in i den nya skollagen.

I propositionen framgår att det finns flera skäl till att ersätta benämningen svenskundervisning för invandrare med utbildning i svenska för invandrare. Utbildningen innefattar mer än svenskundervisning. Den syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket, men även läs- och skrivinlärning för dem som behöver det. Läs- och skrivinlärningen kan ske på elevens modersmål. Namnet bör också ändras för att skapa en enhetlig namnstruktur inom vuxenutbildningen och för att förtydliga att utbildningen är en språkutbildning för invandrare.

Som en konsekvens av namnändringen bör även förkortningen sfi utmönstras ur lagen. Även om benämningen sfi inte kommer att användas i lagtexten finns det dock inget formellt hinder för en fortsatt användning av förkortningen i andra sammanhang.

Övergripande mål

Regeringen föreslår att målet för utbildning i svenska för invandrare ska vara att vuxna invandrare ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

I propositionen framgår att dessa övergripande mål innefattar ett individmål, ett demokratimål och ett tillväxtpolitiskt mål. Den sammansatta målbilden är av stor betydelse för utbildning i svenska för invandrare, inte minst ur ett integrationspolitiskt perspektiv. Ur ett tillväxtpolitiskt perspektiv är det även viktigt att beakta arbetsmarknadens behov även om utgångspunkten enligt de övergripande målen ska vara den enskildes behov. Detta gäller t.ex. utbildningens förläggning i tid och rum, val av metoder och hjälpmedel samt innehåll. I övrigt kvarstår de syften som gäller i dag för svenskundervisning för invandrare.

Kommuners skyldighet

Regeringen föreslår att utbildning i svenska för invandrare ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till sådan utbildning har inträtt och ska kunna påbörjas inom tre månader om det inte finns särskilda skäl.

Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen.

I propositionen sägs att det är viktigt att kommunerna uppfyller dels sin skyldighet att tillhandahålla utbildning i svenska för invandrare så snart som möjligt, dels sin skyldighet att söka upp och motivera invandrare att delta i utbildningen. Ur ett integrationsperspektiv är det angeläget att inte skjuta upp en av de viktigaste integrationsåtgärderna. Eventuella problem med för små undervisningsgrupper bör som huvudregel kunna lösas genom t.ex. samarbete med andra kommuner. Endast i undantagsfall ska det vara möjligt för kommunen att vänta med att tillhandahålla utbildning i svenska för invandrare för enstaka individer.

Disciplinära åtgärder

Regeringen föreslår att samma regler om disciplinära åtgärder som gäller för övrig vuxenutbildning inom skolväsendet i den nya skollagen även ska gälla för utbildning i svenska för invandrare.

I förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning och förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda finns bestämmelser om avstängning m.m. från utbildningarna. Motsvarande regler saknas i skolformen svenskundervisning för invandrare. Regeringen bedömer att det saknas sakliga skäl till att undanta elever i denna skolform från bestämmelserna om disciplinära åtgärder. I dag kan en studerande delta parallellt i t.ex. grundläggande vuxenutbildning och svenskundervisning för invandrare. Huvudmannen kan i sådana fall stänga av eleven från den ena skolformen men inte från den andra. För att få en överensstämmelse mellan skolformerna och för att öka tydligheten i systemet både för eleven och för huvudmannen föreslår regeringen att samma regler ska gälla för alla de tre vuxenutbildningsformer som ingår i skolväsendet.

Övrigt

I propositionen framgår även att bl.a. följande ska gälla även inom utbildning i svenska för invandrare.

- Enligt regeringen saknas det sakliga skäl för att inte individuella studieplaner inte är obligatoriska inom svenskundervisning för invandrare.
- Vissa bestämmelser om betyg och intyg, som i dag finns i förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare, ska utan materiella förändringar föras över till den nya skollagen.
- Även inom utbildning i svenska för invandrare ska det vara möjligt att, utöver vad som gäller i dag, få sina kunskaper dokumenterade på annat sätt än genom betyg.
- Vissa regler om provning ska flyttas från förordning till lag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i de delar som avser namnändring, övergripande mål, kommuners skyldighet och disciplinära åtgärder.

Utskottet delar regeringens bedömningar dels om att huvudprinciperna för svenskundervisning för invandrare i dagens skollag även bör gälla i den nya skollagen, dels om namnändring.

Utskottet konstaterar att målet för utbildning i svenska för invandrare liksom tidigare är att vuxna invandrare ska stödjas och stimuleras i sitt lärande och ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att det behövs ett fungerande språk för att kunna etablera sig i Sverige. Språkundervisningen är en viktig del av introduktionen av nyanlända. Utbildningen har dock i många fall uppvisat bristande kvalitet och dålig genomströmning. För att komma till rätta med detta tog regeringen i februari 2008 initiativ till ett reformprogram med ett antal kraftfulla åtgärder för att förbättra undervisningen, det s.k. Sfi-lyftet. Bland annat har detta resulterat i följande åtgärder.

För att komma tillrätta med att många lärare saknar kompetens för att undervisa i ämnet svenska som andraspråk har regeringen avsatt sammanlagt 61 miljoner kronor i särskilda medel för perioden 2008–2010 för att lyfta deras kompetens.

Obligatoriska nationella slutprov i svenskundervisning för invandrare har införts på alla studievägar fr.o.m. sommaren 2009.

Tydligare kursmål för svenskundervisning för invandrare har införts. En ny kursplan trädde i kraft den 1 januari 2009 och tillämpas på utbildningar som påbörjas efter den 1 januari 2009 (förordning om kursplan för svenskundervisning för invandrare, SKOLFS 2009:2).

Regeringen beslutade den 3 december 2009 att en särskild utredare ska undersöka hur fler nyanlända ska kunna lära sig svenska snabbare genom att ändra reglerna för under hur lång tid det är möjligt att delta i svenskundervisning för invandrare. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2010.

En ytterligare åtgärd inom Sfi-lyftet är den lag om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi-bonus) som infördes den 1 oktober 2009 (SFS 2009:657). Försöksverksamheten omfattar i dag 13 kommuner, och i regeringens proposition 2009/10:188 *Nationell sfi-bonus* föreslås att verksamheten utvidgas till att omfatta samtliga landets kommuner. Förslaget syftar till att få fler nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska och därmed förbättra sina möjligheter att få ett arbete.

Tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag i den del som avser tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om centralstyrning av skolor.

Jämför reservation 58 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår följande i fråga om tillsyn.

Med tillsyn ska i skollagen avses en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta fel som upptäckts vid granskningen.

Statens skolinspektion ska utöva tillsyn över skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet enligt denna lag. Skolinspektionen ska också utöva tillsyn över utbildning som leder fram till International Baccalaureate. Skolinspektionen ska dessutom utöva tillsyn över hur kommunen fullgör sitt ansvar för att se till att skolpliktiga barn får föreskriven utbildning samt kommunens handläggning av frågor som rör fullgörande av skolplikten på annat sätt. Myndigheten ska vidare ha tillsyn över hur hemkommunen informerar sig om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Skolinspektionens tillsyn över de ovan nämnda områdena gäller inte i den mån tillsynen är en särskild uppgift för en annan tillsynsmyndighet. Varje kommun ska inom sitt område utöva tillsyn över fristående förskolor, fristående fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt och pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat berättigad till bidrag. Kommunens tillsyn omfattar dock inte tillsyn över att bestämmelserna om åtgärder mot kränkande behandling följs. Skolinspektionen ska utöva tillsyn över hur kommunen fullgör detta tillsynsansvar. Socialstyrelsen ska ha tillsyn över elevhemsboende för elever med funktionsnedsättning som bedrivs enligt avtal med staten.

En tillsynsmyndighet ska för sin tillsyn ha rätt att på plats granska sådan verksamhet som står under dess tillsyn. Tillsynsmyndigheten ska i den omfattning det behövs för tillsynen, ha rätt till tillträde till de byggnader, lokaler och andra utrymmen som används i verksamheten. Den vars verksamhet granskas ska på begäran av tillsynsmyndigheten lämna upplys-

ningar samt tillhandahålla handlingar och annat material som behövs för tillsynen. Regeringen ska få meddela föreskrifter om att även annan som kan lämna upplysningar eller innehåller handlingar och annat material som avser den granskade verksamheten och behövs för tillsynen ska vara skyldig att på tillsynsmyndighetens begäran lämna upplysningar, handlingar och annat material. Tillsynsmyndigheten ska få förelägga de uppgiftsskyldiga att fullgöra denna skyldighet. Föreläggandet får förenas med vite. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka upplysningar, handlingar och annat material som ska lämnas.

Tillsynsmyndigheten ska inom ramen för sin tillsyn lämna råd och vägledning.

En tillsynsmyndighet ska få förelägga en huvudman att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten eller, i fråga om en enskild huvudman, de villkor som gäller för godkännandet eller beslutet om rätt till bidrag. Ett beslut om föreläggande ska gälla omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

En tillsynsmyndighet ska i stället för att meddela ett föreläggande få tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten. Tillsynsmyndigheten ska få avstå från att ingripa om en överträdelse är ringa, den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse eller om det annars med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande.

Ett föreläggande som meddelas av en tillsynsmyndighet ska få förenas med vite. Ett föreläggande om att lämna upplysningar, handlingar och övrigt material som behövs för tillsynen ska få förenas med vite. Detta ska kunna tillämpas såväl gentemot verksamhetens huvudman som mot en annan person som innehåller sådan information.

Statens skolinspektion ska när det gäller en verksamhet som bedrivs av en kommun eller ett landsting få besluta om åtgärder för rättelse på kommunens eller landstingets bekostnad för kommuner och landsting som inte har följt ett föreläggande och grovt eller under längre tid åsidosatt sina skyldigheter enligt den nya skollagen eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Om en enskild som godkänts som huvudman för viss verksamhet eller förklarats ha rätt till bidrag inte följer ett föreläggande att fullgöra sina skyldigheter och missförhållandet är allvarligt, ska tillsynsmyndigheten få återkalla godkännandet eller rätten till bidrag. Ett godkännande ska vidare få återkallas om den enskilda huvudmannen inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt bestämmelserna i 2 kap. 6 § om kommuners och landstings rättsliga inflytande i bolag och föreningar. Godkännandet eller bidragsrätten ska få återkallas även om rättelse har skett vid

prövningstillfället, om det kan befaras att det på nytt kommer att uppstå sådana missförhållanden som utgör grund för återkallelse. Tillsynsmyndigheten ska få besluta att ett beslut om återkallelse ska gälla trots att det inte vunnit laga kraft.

Om det är sannolikt att tillsynsmyndigheten kommer att fatta ett beslut om återkallelse av en enskild huvudmans godkännande eller rätt till bidrag eller ett beslut om statliga åtgärder för rättelse för en kommun eller ett landsting, och beslutet inte kan avvaktas med hänsyn till allvarlig risk för barnens eller elevernas hälsa eller säkerhet eller av annan särskild anledning, ska tillsynsmyndigheten få förbjuda huvudmannen att tills vidare, helt eller delvis, driva verksamheten vidare. Ett sådant beslut ska gälla omedelbart om inte annat beslutas och får gälla i högst sex månader.

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i skolväsendet och annan verksamhet som enligt denna lag står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun. Granskningen ska avse kvaliteten i den granskade utbildningen eller verksamheten i förhållande till mål och andra riktlinjer. Skolinspektionen ska ha rätt att på plats granska sådan verksamhet som ska granskas och, i den omfattning det behövs för kvalitetsgranskningen, ha rätt till tillträde till de byggnader, lokaler och andra utrymmen som används i verksamheten.

Statens skolverk ska på nationell nivå följa upp och utvärdera skolväsendet samt övriga utbildningar och verksamheter som står under Statens skolinspektions tillsyn. Skolverket ska även följa upp och utvärdera pedagogisk omsorg, öppen förskola och öppen fritidsverksamhet som anordnas av en enskild.

Den vars verksamhet är föremål för kvalitetsgranskning enligt bestämmelserna i den nya skollagen ska på begäran av Statens skolinspektion lämna de upplysningar och tillhandahålla de handlingar och övrigt material som behövs för granskningen. Huvudmannen för utbildning eller annan verksamhet som är föremål för nationell uppföljning och utvärdering ska till Statens skolverk lämna sådana uppgifter om verksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljningen och utvärderingen. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas. Regeringen ska också få meddela föreskrifter om vilka andra personer än de som granskas som ska lämna de upplysningar som behövs för kvalitetsgranskningen, uppföljningen eller utvärderingen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska vidare få meddela föreskrifter om skyldighet för enskilda huvudmän att lämna ekonomisk redovisning över verksamheten. Om den som är uppgiftsskyldig enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag inte fullgör sina skyldigheter, ska den uppgiftsskyldige vid vite kunna föreläggas att fullgöra sina skyldigheter.

Motionen

Miljöpartiet konstaterar i motion 2009/10:Ub14 yrkande 16 att man inte tror att en stark centralstyrning av skolan garanterar en bra skola. Tvärtom är motionärerna övertygade om att en större frihet för skolorna att utforma den egna verksamheten ger bättre skolor. Den ökade friheten för också med sig ett ökat ansvar för skolorna. Alla har rätt till en likvärdig utbildning, och det är statens ansvar att se till att den rättigheten är verklighet för landets elever. Därför måste vi ha en stark och bra tillsyn av våra skolor. Miljöpartiet ser därför positivt på att Skolinspektionens tillsyn över verksamheter med en offentlig huvudman regleras i lag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet.

Utskottet anser att i ett system där ansvaret för verksamheten är decentraliserat till kommuner och enskilda huvudmän och som bygger på principen om mål- och resultatstyrning krävs en tydlig och effektiv uppföljning, utvärdering, granskning och tillsyn. En likvärdig skola kräver att rättssäkerheten och kvaliteten i verksamheten kan säkerställas. För elevernas skull är det av yttersta vikt att tidigt uppmärksamma och påpeka brister i en skola. De krav som ställs i skollagen och andra föreskrifter måste hävdas aktivt och staten måste kräva att åtgärder vidtas, när kraven inte är uppfyllda.

I dag finns inte någon lagreglering av Statens skolinspektions tillsyn över verksamheter med offentlig huvudman. I skollagen regleras enbart tillsynen över fristående skolor samt offentlig förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, medan den statliga tillsynen i övrigt regleras i förordning, främst förordningen (2008:613) med instruktion för Statens skolinspektion. Utskottet välkomnar en tydlig reglering som gäller lika för skolor inom det offentliga skolväsendet och för skolor med enskild huvudman. Utskottet anser också att förslaget till ny skollag i första hand är en anpassning av lagen till det decentraliserade och mål- och resultatorienterade styrsystem, som började införas under 1990-talets första hälft.

Övriga bestämmelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag vad gäller bestämmelser om bl.a. entreprenad och samverkan, särskilda utbildningsformer, utbildning vid särskilda ungdomshem, utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt, särskild undervisning m.m., annat sätt att fullgöra skolplikten, gemensamma bestämmelser om bemyndiganden, annan pedagogisk verksamhet, Skolväsendets överklagandenämnd samt överklagande hos allmän förvaltningsdomstol.

Propositionen

Entreprenad och samverkan

Regeringen föreslår att dagens bestämmelser om entreprenad ska förtydligas och sammanföras till ett kapitel i den nya skollagen. Dessutom införs en rätt för en enskild huvudman för gymnasieskola att lägga ut viss utbildning på entreprenad.

Med entreprenad ska avses att kommuner, landsting och enskilda huvudmän med bibehållet huvudmannaskap sluter avtal med en enskild fysisk eller juridisk person om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen. De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt skollagen ska, med de undantag som anges i kapitlet om entreprenad och samverkan, gälla även vid entreprenad.

Det bemyndigande som i dag finns i lagen (1993:802) om entreprenadförhållanden inom skolan (entreprenadlagen) ska överföras till den nya skollagen.

En ny bestämmelse föreslås som innebär att huvudmän inom grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola får överlämna uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen på entreprenad. Regeringen föreslår också att den nuvarande möjligheten att inom gymnasieskolan överlämna uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil på entreprenad till en enskild som finns i entreprenadlagen ska behållas och föras över till den nya skollagen. Detta ska även gälla för fristående gymnasieskolor. Vidare föreslår regeringen att den nuvarande möjligheten att inom kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare uppdra åt andra att anordna utbildning ska behållas.

Regeringen föreslår också bestämmelser som möjliggör för fristående grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor att överlämna modersmålsundervisning till en annan enskild ska införas i den

nya skollagen. Samtidigt gör regeringen bedömningen att möjligheten för en fristående skola att överlämna modersmålsundervisning till en kommun bör vara oförändrad.

Vidare föreslås att den nuvarande möjligheten för regeringen att medge dispens som finns i entreprenadlagen ska behållas och föras över till den nya skollagen. En bestämmelse föreslås med innebörden att om en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad, ska kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen få överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift. Kommunen eller landstinget ska när det gäller kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna få överlämna även den myndighetsutövning som hör till rektors uppgifter. Kommunen ska också få överlämna sådan myndighetsutövning när det gäller utbildning i svenska för invandrare. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

Regeringen gör bedömningen att dagens undantag från bestämmelserna i entreprenadlagen om vilka lärare som får användas för undervisningen inte bör föras in i skollagen.

Vad gäller ansvar för medicinska insatser föreslår regeringen att en kommun som huvudman ska få överlåta ansvaret för medicinska insatser inom elevhälsan till ett landsting, om de är överens om detta. På samma sätt ska ett landsting få överlåta ansvaret till en kommun. Staten eller en enskild ska som huvudman få överlåta ansvaret för medicinska insatser inom elevhälsan till en kommun eller ett landsting, om huvudmannen och kommunen eller landstinget är överens om detta.

Regeringen föreslår att den nuvarande möjligheten för staten att som huvudman för sameskolan sluta avtal med en kommun om att ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan ska behållas.

Särskilda utbildningsformer

Internationella skolor

Regeringen föreslår att den som har skolplikt får fullgöra den i en internationell skola på grundskolenivå vars huvudman har godkänts av Statens skolinspektion, om han eller hon endast för en kortare tid är bosatt i Sverige eller har andra särskilda skäl att få utbildning i en sådan skola. Huvudmannen ska vid mottagande av en elev pröva elevens skäl att få sin utbildning vid skolan.

Utbildning vid särskilda ungdomshem

Regeringen föreslår att skolpliktiga barn som vistas på ett särskilt ungdomshem ska, om skolplikten inte lämpligen kan fullgöras på annat sätt, fullgöra den genom att delta i utbildning vid hemmet. Utbildningen ska med nödvändiga avvikelser motsvara den i grundskolan eller i förekommande fall grundsärskolan eller specialsskolan.

Ungdomar som inte längre är skolpliktiga och vistas på ett särskilt ungdomshem och som inte lämpligen kan fullgöra skolgång på annat sätt ska, utan behovsprövning, ges möjlighet att delta i kompletterande utbildning på grundskolenivå eller motsvarande eller i utbildning som motsvarar sådan utbildning som erbjuds i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

Utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt

Enligt förslaget ska en bestämmelse om utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt införas i skollagen. För sådan utbildning ska Kriminalvården ansvara.

Särskild undervisning m.m.

Regeringen föreslår att om ett barn vårdas på sjukhus eller någon annan institution, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, förskoleklass eller fritidshem.

För sådana elever i grundskolan, grundsärskolan, specialsskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl under en längre tid inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus eller motsvarande institution ska särskild undervisning anordnas på sjukhuset eller institutionen.

Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i. Sådan särskild undervisning ska inte ges en elev om den läkare som ansvarar för elevens vård avråder från det.

Särskild undervisning ska anordnas av den kommun där institutionen är belägen. Sådan undervisning ska stå öppen även för dem som fullgör skolplikt utanför skolväsendet. Dagens ersättningssystem ska behållas.

För sådana elever som inte vårdas på sjukhus eller motsvarande institution ska särskild undervisning anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i. Sådan särskild undervisning ska inte ges en elev om den läkare som ansvarar för elevens vård avråder från det. Särskild undervisning ska få ges i hemmet endast om eleven eller elevens vårdnadshavare samtycker.

Annat sätt för att fullgöra skolplikten

Villkoren för att få fullgöra skolplikten på annat sätt ska skärpas genom att det ska finnas synnerliga skäl för att medgivande ska lämnas. Ett beslut att återkalla ett medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt ska gälla omedelbart om inte annat beslutas.

Gemensamma bestämmelser om bemyndiganden

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om utbildning som avses i den nya skollagens kapitel om särskilda utbildningsformer.

Annan pedagogisk verksamhet

Regeringen föreslår att pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem, öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds ska regleras som annan pedagogisk verksamhet och inte ingå i skolväsendet.

Regeringen gör samtidigt bedömningen att huvudprinciperna för dessa verksamheter i dagens lagstiftning bör gälla även i den nya skollagen.

Skolväsendets överklagandenämnd

Grundläggande bestämmelser om Skolväsendets överklagandenämnd ska finnas i skollagen.

Nämndens sammansättning

Skolväsendets överklagandenämnd ska bestå av en ordförande och fem andra ledamöter, av vilka en ska vara ersättare för ordföranden. Ordföranden och ersättaren för ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter ska ha särskild sakkunskap både vad gäller barns och elevers förhållanden och behov och vad gäller skolverksamheten i övrigt. Det ska finnas högst två ersättare för de övriga ledamöterna. Ledamöterna och deras ersättare ska utses av regeringen för en period om minst tre år.

Bestämmelser om muntlig förhandling

Skolväsendets överklagandenämnd ska hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det, förhandlingen inte är obehövlig och det inte finns särskilda skäl som talar mot att hålla muntlig förhandling.

Muntliga förhandlingar ska vara offentliga men ska få hållas inom stängda dörrar, om det kan antas att det vid förhandlingen kommer att lämnas någon uppgift för vilken sekretess gäller enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Till en muntlig förhandling ska den som är part kallas. Att en part uteblir från en muntlig förhandling hindrar inte att nämnden handlägger och avgör ärendet. En kallelse till muntlig förhandling ska innehålla en upplysning om betydelsen av att en part uteblir från förhandlingen.

En enskild part som inställt sig till muntlig förhandling ska få tillerkännas ersättning av allmänna medel för kostnad för resa och uppehälle, om nämnden finner att parten skäligen bör ersättas för sin inställelse. Nämnden ska få bevilja förskott på ersättningen.

Överklagande

Bestämmelserna om överklagande ska samlas i ett särskilt kapitel i den nya skollagen. I kapitlet ska alla beslut anges som enligt skollagen kan överklagas i vanlig ordning hos allmän förvaltningsdomstol eller hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Utökade möjligheter till överklagande ska införas genom att vissa beslutstyper som i dag endast kan bli föremål för laglighetsprövning i stället ska få överklagas i vanlig ordning.

Möjlighet att begära inhibition, dvs. ett avbrytande av verkställigheten, vid överklagande av beslut som gäller med omedelbar verkan ska gälla även fortsättningsvis och även för de utökade möjligheterna att överklaga.

I propositionen anges de beslut av Statens skolinspektion eller Statens skolverk samt de beslut av en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman som ska kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Övriga bestämmelser

I ett särskilt kapitel i den nya skollagen ska vissa bestämmelser samlas som avser flera skolformer och verksamheter.

Det gäller bestämmelser om bosättning, vissa ytterligare definitioner, kommunens skyldighet att löpande hålla sig informerad om icke skolpliktiga ungdomar, bestämmelser om handläggning med tillämpning av förvaltningslagen (1986:223), talerätt för den som fyllt 16 år, anmälan till socialnämnden och samverkan med andra myndigheter samt tystnadsplikt för den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen. Även vissa bestämmelser om riksinternatskolor, utbildning som leder fram till International Baccalaureate, överlämnande av betygshandlingar från fristående skolor till lägeskommunen, kommunens skyldighet att lämna information om den förskola och annan pedagogisk verksamhet som finns i kommunen och om möjligheten för enskilda att bedriva sådan verksamhet, och vissa övriga bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter finns i detta kapitel.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag vad gäller bestämmelser om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Propositionen

Den föreslagna skollagen ska tillämpas på utbildning och annan verksamhet enligt lagen fr.o.m. den 1 juli 2011. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ska tas in i en särskild lag om införande av skollagen. Lagarna ska träda i kraft den 1 augusti 2010. I fråga om vuxenutbildning ska dock den föreslagna skollagen tillämpas på utbildning först fr.o.m. den 1 juli 2012.

Ett godkännande av en fristående skola enligt gällande regler ska fortsätta att gälla som ett godkännande av huvudmannen enligt den nya skollagen, om skolan har förklarats berättigad till bidrag. I annat fall ska godkännandet upphöra att gälla. Motsvarande ska gälla för godkännanden och beslut om bidragsrätt för andra verksamheter med enskild huvudman.

Elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, som har påbörjat sin utbildning enligt nu gällande bestämmelser, ska under en övergångstid få slutföra sin utbildning enligt de förutsättningar som gällde när utbildningen påbörjades. Motsvarande ska gälla för elever i vuxenutbildningen.

För de fristående skolor med kommunalt ägande som har godkänts eller förklarats ha rätt till bidrag enligt 1985 års skollag ska 2 kap. 7 § skollagen inte tillämpas före den 1 juli 2012.

I fråga om lärare eller förskollärare som saknar utbildning för att bedriva undervisning i skolväsendet enligt 2 kap. 13 eller 15 § i den nya skollagen och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 ska under tiden för anställningen bestämmelserna i 2 kap. 3 § första och andra styckena samt 2 a kap. 3 § andra stycket i 1985 års skollag tillämpas i stället för bestämmelserna i 2 kap. 12, 17 och 18 §§ i den nya skollagen.

Första stycket gäller inte lärare som uppfyller kraven i 2 kap. 17 § i den nya skollagen och som före den 1 juli 2011 har ingått avtal om anställning som lärare för att bedriva sådan undervisning som avses i samma paragraf. Vissa övergångsbestämmelser till ändringar i den gällande skollagen ska fortsätta att gälla.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Lagförslaget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny skollag bl.a. med den ändringen att i 7 kap. 6 § första stycket orden ”dövblinda eller annars är” läggs till före ordet ”synskadade”. Utskottet föreslår också andra mindre korrigeringar i lagtexten.

Riksdagen antar också regeringens förslag till ändringar i förslaget till ny skollag och i annan lagstiftning med bl.a. vissa justeringar i 11 kap. 34 § lagen om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) och i lagen om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Riksdagen antar också regeringens förslag i propositionen Nationell sfi-bonus (2009/10:188) i de delar som överlämnats till utskottet.

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår i propositionen Den nya skollagen (2009/10:165) om hävande av riksdagsbindningar.

Propositionen

Regeringen har för riksdagen lagt fram en proposition med förslag till ny skollag. Propositionen innehåller också ett förslag till en lag om införande av skollagen, där ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till skollagen samlas.

Den nya skollagen ska träda i kraft den 1 augusti 2010. Lagen ska tillämpas på utbildning och annan verksamhet fr.o.m. den 1 juli 2011. När det gäller vuxenutbildning ska lagen dock tillämpas på utbildning fr.o.m. den 1 juli 2012. Härutöver finns förslag till ändringar i annan lagstiftning.

Riksdagen föreslås godkänna att riksdagens tidigare ställningstaganden i frågor som vid ikraftträdandet av denna lag avses bli reglerade i föreskrifter som meddelas av regeringen eller en myndighet under regeringen, inte längre ska gälla.

Förslaget innehåller förslag till följdändringar i annan lagstiftning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med några mindre korrigeringar av redaktionell art.

De ställningstaganden som utskottet gjort under tidigare avsnitt innebär sammanfattningsvis att utskottet föreslår att riksdagen antar den av regeringen föreslagna skollagen. Utskottet förordar dock några mindre korrigeringar av teknisk natur.

Utskottet har föreslagit ett förtydligande i lagtexten i 7 kap. 6 § första stycket 1 och 2. Utskottet föreslår att orden ”dövblinda eller annars är” läggs till före ordet ”synskadade”, vilket innebär att paragrafen får den lydelse som framgår av bilaga 4. Utskottet föreslår också mindre korrigeringar i lagtexten. 15 kap. 31 § andra stycket bör avslutas med en punkt, i 29 kap. 4 § införs ett ”i” efter ordet ”avses”, och i 29 kap. 8 § andra stycket ändras ordet ”ett” till ”en”.

Utskottet föreslår att riksdagen antar de av regeringen föreslagna ändringarna i förslaget till ny skollag och i annan lagstiftning. Även här föreslår utskottet mindre korrigering av teknisk natur. Utskottet föreslår dels att 11 kap. 34 § lagen om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 4, dels att lagen om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister ändras såvitt gäller att den punkt som närmast följer efter 9 § andra stycket 1 ska betecknas 2. Därtill föreslås att ett tankestreck läggs till före ordet ”studier” i 3 kap. 25 § första stycket 5 förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).

Utskottet föreslår dessutom att lagen om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 4.

Utskottet föreslår också att riksdagen godkänner att riksdagens tidigare ställningstaganden i frågor som vid ikraftträdandet av denna lag avses bli reglerade i föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet under regeringen, inte längre ska gälla.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår propositionen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 1, 2009/10:Ub14 yrkande 1 och 2009/10:Ub15 yrkande 1.

Ställningstagande

Arbetet med en ny skollag har pågått under en rad år, under både denna och föregående mandatperiod. En ny skollag är välbehövlig. Även om ändringar i skollagen från 1985 gjorts fortlöpande utifrån samhällets krav och skolans utveckling är det nödvändigt både att ta ett helhetsgrepp på lagstiftningen som rör de olika skolformerna och att ge skollagen bästa möjliga struktur och den tydlighet som krävs. Vi delar till övervägande del regeringens bedömningar i förslaget till en ny skollag, som i stora delar utgår från utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag (U2005/5584/S) samt det arbete Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet genomförde under förra mandatperioden. Beredningstiden för regeringens proposition har dock, trots det mycket omfattande materialet, varit mycket kort. Lagrådet har också lämnat omfattande synpunkter på både struktur och innehåll, vilket gör det svårt att få en klar bild av hur regeringen behandlat kritiken och tillgodosett synpunkterna, och om det skett på ett tillfredsställande sätt. Vi föreslår därför att riksdagen avvisar propositionen.

2. Centrala begrepp, punkt 2 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 4.

Ställningstagande

Skolor som drivs av enskilda har kommit att benämnas fristående skolor, vilket har vulgariserats till att bli friskolor. Det är fortfarande oklart vad dessa skolor står fria ifrån, särskilt i denna skollag som i högre grad än tidigare ska gälla även för dessa skolor. I stället för att överföra den nuvarande terminologin till förskola och fritidshem anser vi att man bör definiera dessa verksamheter på samma sätt som inom andra områden, där man gör åtskillnad mellan offentlig och enskild verksamhet. Det bör med andra ord heta enskilda skolor, förskolor och fritidshem i enlighet med vad som föreslogs i Skollagskommitténs slutbetänkande.

3. Övergripande mål, punkt 3 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 3, 2009/10:Ub14 yrkande 4 och 2009/10:Ub15 yrkande 3.

Ställningstagande

För 60 år sedan skapades den svenska enhetsskolan. Grundtanken var inte bara att höja själva undervisningens kvalitet utan också att skapa en kvalitativt bättre skola genom att barn och ungdomar med olika bakgrund skulle gå i samma skola. En skola där man möts över sociala, kulturella och etniska gränser är en av de viktigaste faktorerna för att skapa ett samhälle som präglas av förståelse och sammanhållning. Fördomar, rasism och motstånd mot att vara solidarisk med den som har en annan bakgrund än den egna stärks av segregationen i skolan. Segregationen i skolan är därmed i förlängningen ett hot mot en livskraftig demokrati. I flera rapporter konstateras att en blandad sammansättning av elever stärker resultaten, vilket Skolverket konstaterade i sin forskningssammanställning över orsaker till att kunskapsresultaten i den svenska skolan sjunker. De s.k. kamrateffekterna spelar en tydlig och positiv roll. Vi anser att det ska föras in ett nytt övergripande mål för skolan. Varje skola oavsett huvudman ska arbeta för en socialt och kulturellt blandad sammansättning av elever.

4. Fördelning av resurser, punkt 4 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 2, 2009/10:Ub14 yrkande 3 och 2009/10:Ub15 yrkande 2.

Ställningstagande

Alla barn har rätt att utvecklas och nå kunskapsmålen, oavsett vilka förutsättningar de har, vilken utbildning eller inkomst föräldrarna har, eller var barnen bor. Skolans sätt att fungera har avgörande betydelse för om eleverna når målen eller inte. Om inte skolan lyckas i sitt uppdrag slår den sociala bakgrunden igenom. Därför måste alla skolor vara bra skolor. Vi kan i dag konstatera att klyftorna i skolan ökar. De elever som är i störst behov av stöd får det allt svårare. Samtidigt har de elever som når mycket goda resultat varken blivit fler eller bättre än tidigare. Ojämligheten i skolan drabbar och angår alla elever.

Alla barn är olika, och olika elever kräver olika resurser. Därför bör regeringen återkomma med lagförslag som tydligare anger att kommunerna både kan och bör fördela resurser mellan skolor efter elevernas behov. Skolverket presenterade 2009 en gedigen rapport som visade att "differentieringen av resurserna mellan enheter med mycket olika struktur ofta är alldeles för försiktig. Förskolor och skolor har mycket olika villkor för sin verksamhet men resursfördelningen tar på många håll inte särskilt stor hänsyn till olikheterna." Skolverket ansåg det också vara en stor brist att många kommuner "saknar en egentlig modell för resursfördelning". Frågan om att alla skolor och elever ska ges bästa möjliga förutsättningar att nå målen måste vara central i en skollag. Regeringen tar upp flera faktorer som spelar roll men utelämnar diskussionen om resurser. Även i ett skolsystem där kommunerna bär huvudansvaret för skolans finansiering kan staten sätta upp principer för hur resurserna ska fördelas.

5. Jämställdhets- och hbt-perspektiv, punkt 5 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen föreslår en ny formulering för syftet med skolväsendet. Det formuleras i första kapitlets fjärde paragraf. Miljöpartiet anser att syftet i stort är väl formulerat. Alla barns och elevers utveckling och lärande ska främjas liksom en livslång lust att lära. Respekten för mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar lyfts också fram, vilket är bra. Miljöpartiet anser dock att jämställdhets- och hbt-perspektiven saknas i formuleringarna samt att det bör framgå att skolan även bör främja hälsa och hållbar utveckling.

6. Förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning, punkt 6 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s) och Caroline Helmersson-Olsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub15 yrkande 24 och avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 5.

Ställningstagande

Alla elever måste ha rätt till en objektiv och allsidig undervisning. Regeringen behandlar främst kraven på redan verksamma fristående skolor. Vi menar att Skolinspektionen vid beslut om nyetablering måste ges ansvaret att göra en helhetsbedömning av huvudmannens förutsättningar att leva upp till lagens krav på att följa de allmänna mål och den värdegrund som gäller för skolväsendet liksom bestämmelsen att undervisningen ska vara icke-konfessionell. Vi tillmäter frågorna om att alla elever ska få en objektiv och allsidig undervisning, att eleven själv har rätt att bilda sig en religiös och filosofisk uppfattning och att konfessionella inslag ska vara frivilliga för eleven en mycket stor vikt. Därför är det rimligt att prövningen av etableringen av nya skolor sker på ett grundligt och allsidigt sätt.

7. Förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning, punkt 6 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 5 och avslår motion 2009/10:Ub15 yrkande 24.

Ställningstagande

Om lika villkor ska gälla för offentliga och fristående skolor bör reglerna om att utbildningen ska vara icke-konfessionell gälla för de fristående skolorna. Om utbildningen dessutom ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet finns det inte heller några möjligheter att låta några skolor vara undantagna från kravet på att de ska vara icke-konfessionella.

8. Lika tillgång till utbildning och likvärdig utbildning, punkt 7 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 6.

Ställningstagande

I sin handlingsplan för arbetet med de handikappolitiska målen 2002 formulerade Skolverket följande mål för skolan:

- En skola för alla.
- Full delaktighet för barn och vuxna i skolsektorn.
- Jämlikhet i villkor för barn, unga och vuxna i skolsektorn.

Det handlar med andra ord om att skolan ska vara likvärdig och att alla barn omfattas av skolplikten och den därmed tillhörande rätten till utbildning. Elever med funktionsnedsättning ska kunna kräva en lika bra utbildning som alla andra elever.

Tyvärr är den svenska skolan långt ifrån likvärdig och skillnaderna har ökat sedan 1990-talets början. De handikappolitiska målen kommer inte att uppnås även om det vidtas ytterligare åtgärder. Man har inte ens kunnat

lösa de problem som finns med skolornas fysiska tillgänglighet, vilket Skolverket visar i rapporten Tillgänglighet till skolors lokaler och valfrihet för elever med funktionsnedsättning (2008).

9. Läroplan, punkt 8 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 6 i denna del.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att det ska vara möjligt för skolor med en alternativ pedagogisk profil att få arbeta efter en alternativ läroplan. Alla skolor ska följa den nationella läroplanens värdegrund, men det är viktigt att utrymme ges för stor pedagogisk mångfald i övrigt. Därför anser vi att skolor efter prövning av Statens skolinspektion ska kunna få arbeta efter en egen läroplan. Skolinspektionens kvalitetsgranskning ska pröva att den alternativa läroplanen i allt väsentligt motsvarar den nationella. På det sättet uppmuntras mångfald inom svenskt skolväsen, och nya metoder och alternativ pedagogik kan utvecklas. Regeringen föreslår i propositionen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter ”om mål och riktlinjer för utbildningen på annat sätt än genom en läroplan”. Det öppnar för en möjlighet liknande den som vi beskriver, men det är inte tillräckligt tydligt. Miljöpartiet anser därför att möjligheten till alternativ läroplan ska fastställas i lagen.

10. Skolhuvudmän och ansvaret för utbildningen, punkt 9 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 7.

Ställningstagande

Vid en analys av mål- och resultatstyrningen av skolan är det uppenbart att det finns många problem och oklarheter med den nuvarande styrningen av och ansvarsfördelningen inom skolan. Bland annat finns det oroväckande tendenser att bristande likvärdighet leder till att de sociala skillnaderna i skolan ökar. Denna utveckling kan inte enbart hänföras till hur styrdokumentet är formulerade eller tolkas, men det utgör en del av problemet. Därför anser vi i Vänsterpartiet att det behövs en total utvärdering av det svenska skolväsendet och föreslår att det tillsätts en utredning med uppdrag att analysera och utvärdera skolans styrning och finansiering.

11. Lika förutsättningar för kommunala och fristående skolor, punkt 10 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 11, 2009/10:Ub14 yrkande 15 och 2009/10:Ub15 yrkande 22.

Ställningstagande

Vi välkomnar att regeringen genom sin proposition tar flera steg för att ge kommunala och fristående skolor mer lika förutsättningar. På några områden där det är av vikt att villkoren harmoniseras avstår dock regeringen från att lämna skarpa förslag eller går inte tillräckligt långt. Vi vill särskilt lyfta fram följande aspekter:

Fristående skolor med annan pedagogisk inriktning ska enligt förslaget kunna få undantag för läroplan m.m. Om kommunala skolor och fristående skolor utan annan pedagogisk inriktning helt utesluts från möjligheten att ansöka om undantag i enskilda delar får dessa skolor en konkurrensnackdel både genom att det kan minska utvecklingspotentialen och genom att det enda naturliga steget för elever, föräldrar och lärare som vill kunna utnyttja den mångfald skolsystemet ger är att söka sig till en fristående skola med annan pedagogisk inriktning. En ansökan om undantag ska göras i varje enskilt fall och prövas i särskild ordning av Skolinspektionen.

Offentlighet för handlingar. Regeringen avfärdar ett mer långtgående förslag, och avfärdar därmed viktiga remissinstanser som Skolverket, trots att regeringen medger att ett mer omfattande förslag på mer lika villkor i fråga om offentlighet vore fullt möjligt. Regeringen invänder att den admi-

nistrativa bördan skulle öka för fristående skolor, men det är ett problem som inte står i proportion till den principiella och praktiska betydelse som mer lika villkor på detta område skulle få. Vi anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning om en mer omfattande handlingsoffentlighet för enskilda huvudmän.

Frågan om momskompensation behandlas särskilt i proposition 2009/10:157. Frågan är dock av så stor vikt för att alla huvudmän ska ges lika ekonomiska villkor att vi i detta sammanhang vill anföra att frågan om hur ersättning för moms ska ges ska utredas.

12. Meddelarskydd, punkt 11 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s) och Caroline Helmersson-Olsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub15 yrkande 25.

Ställningstagande

Alla skattefinansierade välfärdsverksamheter ska leva upp till medborgarnas högt ställda krav på insyn och öppenhet i både verksamhet och ekonomi. En viktig del i kvalitetsarbetet är personalens rätt och möjligheter att yttra sig om verksamheten. Vi anser att personalen på alla skolor och i all barnomsorg ska omfattas av samma rätt till meddelarskydd och meddelarfrihet oavsett huvudman och att detta ska vara en förutsättning för att bidrag ska lämnas. Barnens skolgång kan inte vara en företagshemlighet.

13. Godkännande av fristående skola, punkt 12 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 8.

Ställningstagande

De fristående skolorna utgör en väsentlig del av det marknadsanpassade utbildningssystem, som infördes av en borgerlig regering. De fristående skolorna förstärker på ett mycket påtagligt sätt de negativa effekterna av den marknadsmässiga styrningen av skolan. Anledningen till att de fristående skolorna kan utöva en så stor påverkan på hela skolväsendet är att Sverige har bland de mest generösa reglerna i världen för etablering av och verksamhet vid fristående skolor. Skolhuvudmännens intressen och rättigheter går före elevernas bästa.

När Skolinspektionen bedömt att en skola uppfyller de uppställda kraven blir kommunen där skolan är belägen tvingad att betala bidrag till skolan för varje elev som väljer den fristående skolan. Utvecklingen innebär betydande svårigheter för kommunerna att planera sin skolverksamhet. De negativa konsekvenserna i storstadsregionerna är kända sedan länge, men även kommuner i glesbygd drabbas.

För Vänsterpartiet är det därför självklart att kommunen borde ha en reell möjlighet att ha direkt inflytande över etableringen av en fristående skola. Därför måste skollagen ändras så att Skolinspektionen endast kan godkänna en ny fristående skola som bidragsberättigad om kommunen i fråga har tillstyrkt ett sådant beslut. Dessutom, om kommunen säger nej till etableringen av en fristående skola, måste Skolinspektionen fatta beslut att skolan inte har rätt till bidrag.

I samband med Skolinspektionens beslut om rätt till bidrag ska kommunens yttrande innehålla en konsekvensbeskrivning. Av den bör det framgå vilka följder etableringen av en fristående skola får för kommunens samlade skolväsen. Skolinspektionens prövning ska ske utifrån en helhetsbedömning där kommunens yttrande ska ha avgörande betydelse.

Det finns kommuner som helt avstår från att yttra sig, särskilt när det gäller ärenden om gymnasieskolor. För att Skolinspektionen ska ha ett fullständigt underlag för att fatta beslut om godkännande och rätt till bidrag bör det framgå av skollagen att kommunen inte endast har rätt att yttra sig utan är skyldig att yttra sig vid etablering av en fristående skola. Kommunen ska också vara skyldig att bifoga en konsekvensbeskrivning till sitt yttrande.

Vi anser att det även i fortsättningen ska finnas en undre gräns för antalet elever för att godkänna en fristående skola och att skolan ska ansöka om dispens för att beviljas undantag från denna regel. En enskild huvudman har sällan, till skillnad från en kommunal huvudman, flera skolor och flera anställda lärare och annan personal som kan arbeta deltid på olika skolor eller tillfälligt förstärka undervisningen på skolor med väldigt få elever.

Den senaste trenden är att enskilda personer vill överta och privatisera verksamheten i kommunala skolor. Ofta är det anställda vid skolan som menar att de inte kan utveckla verksamheten i önskad riktning om skolan styrs av demokratiskt valda politiker. Företeelsen brukar omnämnas som

”avknoppning”, men ett förskönat språkbruk kan inte dölja det faktum att det är fråga om utförsäljning av gemensamt styrda verksamheter och gemensam egendom. Konsekvenserna av denna utveckling är svåra att förutse, men redan nu kan stora problem anas.

Mot bakgrund av detta föreslår vi att det tillsätts en utredning om privatisering av kommunala skolor som får i uppdrag att se över nuvarande regler, analysera möjliga konsekvenser av utvecklingen och föreslå nya regler, bl.a. i fråga om det som nämns ovan i reservationen.

Fristående skolor utan annat märkbart syfte än det ekonomiska vinstintresset hör, enligt vår mening, inte hemma inom det svenska utbildningsväsendet. För Vänsterpartiet kommer rätten till kunskap alltid att vara överordnad rätten till vinst. Vinst är ett olämpligt styrmedel i en verksamhet som ska vara behovsstyrd. I de fall en skola får ett överskott bör detta återinvesteras i verksamheten och på det sättet komma eleverna till godo.

Därför är det också direkt olämpligt att tillåta driftsformer som är anpassade till affärsverksamhet på en kommersiell marknad och vars främsta syfte är att generera vinster till ägarna. Mot bakgrund av detta föreslår vi att det tillsätts en utredning som ska lämna förslag till hur de offentliga bidragen till fristående skolor ska komma eleverna till godo och inte t.ex. utbetalas som vinst till skolans ägare. Bland annat bör det utredas vilka icke vinstdrivande driftsformer som är lämpliga för fristående skolor och om det behövs begränsningar av antalet skolor som en huvudman kan driva.

14. Ansvarsfördelning inom utbildningen, punkt 13 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 23, 2009/10:Ub14 yrkande 28 och 2009/10:Ub15 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser, i likhet med bl.a. Lärarförbundet och Sveriges skolledarförbund, att förskolans chef ska benämnas rektor och inte förskolechef. Det är en logisk följd av att förskolan blir en egen skolform, och att behålla benämningen förskolechef innebär därmed främst en form av statusgruppering gentemot rektorer i övriga skolformer. Regeringens argument för att behålla benämningen är också just att ”framhåll[a] den särart som verksamheten i förskolan även framöver kommer att ha jämfört med verksamheten i skolan”.

15. Ansvar för undervisningen, punkt 14 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 33 och avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 12.

Ställningstagande

Knappt hälften av de 2 700 tjänstgörande modersmållärarna i grundskolan har en pedagogisk högskoleexamen. Trots detta föreslår regeringen att modersmållärare ska undantas från de nya reglerna om behörighet. För oss är det ett självklart krav att det ska vara behöriga lärare i skolan och det ska givetvis även gälla för dem som undervisar i modersmål.

16. Ansvar för undervisningen, punkt 14 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 12 och avslår motion 2009/10:Ub13 yrkande 33.

Ställningstagande

Lärarnas kompetens är av avgörande betydelse för att utbildningen i skolan ska hålla hög kvalitet. Det är viktigt att lärarutbildningen håller hög kvalitet och att lärarna under sin yrkesbana fortbildar och vidareutvecklar sig. För Miljöpartiet är det självklart att föredra att lärare som är verksamma i skolan har genomgått en ordinarie eller kompletterande lärarutbildning. Lärare som saknar formell lärarutbildning ska ges möjlighet att läsa in behörighet på ett sätt som är anpassat till deras förkunskaper. Miljöpartiet var starkt kritiskt till regeringens tidigare begränsning av fortbildnings-satsningen Lärarlyftet till att endast omfatta lärare som redan var behöriga.

Samtidigt som vi vill understryka vikten av att lärare har en gedigen utbildning för yrket vill vi uppmärksamma de mycket kompetenta och omtyckta lärare som arbetar i landets skolor utan att ha formell behörighet. Dessa personer kan vara oerhört viktiga för verksamheten i en skola

och för elever och kolleger som studerar och arbetar där. Vi kan inte ha en lagstiftning som ger dessa personer en sämre arbetsrättslig situation än andra på den svenska arbetsmarknaden.

Regeringen föreslår i propositionen en rad ganska långtgående undantag från principen om att endast behöriga lärare ska få anställas. Regeringen skriver: "Om det inte finns någon tillgänglig inom huvudmannens organisation som har rätt utbildning för att bedriva viss undervisning får huvudmannen använda en annan person för att bedriva denna undervisning." Regeringen gör också undantag för lärare och förskollärare med utländsk utbildning samt lärare i vissa tvåspråkiga skolor. Dessutom kan lärare som saknar formell behörighet anställas ett år i taget. Miljöpartiet vill understryka vikten av dessa undantag och av att även de lärare som saknar formell behörighet garanteras trygga anställningar och en god arbetsmiljö.

17. Elevhälsa, punkt 15 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 12, 2009/10:Ub14 yrkande 23 och 2009/10:Ub15 yrkande 19.

Ställningstagande

Skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling. Arbete med elevhälsa bör i stor utsträckning vara förebyggande och ha en hälsofrämjande inriktning. Hälsa innebär, som WHO definierar det, ett tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och inte bara frånvaro av sjukdom eller funktionshinder. Skolan kan t.ex. genom en aktiv skolledning, tydlighet och höga förväntningar från lärarna och en positiv psykosocial skolmiljö minska riskerna för problem bland eleverna. Vi välkomnar regeringens förslag att definiera vilka personalkategorier som måste finnas inom elevhälsans utbud. I regeringens förslag saknas dock en formulering med innebörden att den skolhälsovård som eleverna har rätt till ska vara kostnadsfri, något som finns i nu gällande skollag. Vi anser att dagens ordning givetvis måste gälla även i framtiden och att detta ska vara tydligt utskrivet i skollagen. Elevhälsa ska anordnas i en sådan omfattning och vara lokaliserad på ett sådant sätt att den praktiska tillgängligheten för eleverna är mycket god.

18. Bibliotek i förskolan, punkt 16 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 28.

Ställningstagande

Kravet på skolbibliotek gäller inte förskolan. Det kan möjligen ha varit förståeligt så länge som skolbiblioteken definierades enbart som instrument för rent pedagogiska ambitioner och så länge som förskolan inte omfattades av principen om det livslånga lärandet. I dag är läget ett annat. Förskolans uppgift är mycket vidare än att bara omfatta det rena lärandet. Vi vet i dag vilken betydelse det har även för de mycket små barnen, deras kreativitet och fantasi och i förlängningen för deras framtida möjligheter i samhället, att de kommer i kontakt med böcker och litteratur på ett tidigt stadium, långt innan de själva kan läsa.

Ansvaret för förskolebarnens ständiga tillgång till böcker och löpande förnyade bokbestånd måste ligga på förskolans ledning, inte på den enskilda förskolläraren. Vänsterpartiet anser att även förskolans behov av bibliotek bör tillgodoses i lagen.

19. Rätt att nå kunskapsmålen, punkt 17 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 19, 2009/10:Ub14 yrkande 5 och 2009/10:Ub15 yrkande 12.

Ställningstagande

Skollagen anger att barn och elever ska ges stöd, stimuleras och utvecklas så långt som möjligt. I skollagen anges också den tidsmässiga omfattningen av den skolgång som alla har rätt till. Vi menar att det inte bara är antalet år som ska anges, utan att skollagen även ska ha mer kvalitativa anvisningar. Elever ska inte bara ha rätt till skolgång, elever ska också ha rätt att nå kunskapsmålen. En sådan uttryckt målsättning frångår inte indivi-

den ansvar men fångar i stora stycken bättre in den målsättning skolan ska ha för varje elev. Detta hör samman med kvalitetssäkringen av skolan. Skolornas resultat ska utvärderas varje år, och för de skolor som inte når kvalitetsmåttén ska huvudmannen, kommunen eller friskolan ha en lagstiftad skyldighet att upprätta en handlingsplan som visar vilka åtgärder man avser att vidta för att förbättra kunskapsresultaten. Handlingsplanen ska godkännas av Skolinspektionen.

20. Skriftliga omdömen, punkt 18 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 15, 2009/10:Ub14 yrkande 17 och 2009/10:Ub15 yrkande 16.

Ställningstagande

Skriftliga omdömen är bra, och det måste finnas principer som upprätthåller likvärdigheten för dem. Det måste också finnas en tydlig åtskillnad mellan skriftliga omdömen och betyg. Vid sidan av nationella riktlinjer för utvecklingssamtal och skriftliga omdömen ska skollagen därför klart uttala att skriftliga omdömen inte får vara betygsliknande. Regeringens linje att tydligt tillåta skriftliga omdömen att vara betygsliknande skapar förvirring och minskad likvärdighet, och är ett sätt att kringgå de beslut som riksdagen fattat om när betyg ska utfärdas.

21. Skriftliga omdömen i ordning och uppförande, punkt 19 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 18.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser inte att skolor ska få ge skriftliga omdömen i ordning och uppförande. Det är kunskapsutveckling och måluppfyllelse som ska stå i fokus i skolan. Att elever och lärare visar varandra respekt är enormt viktigt, och alla i skolan ska verka för att det blir verklighet. Barn och unga ska få hjälp att utvecklas till trygga och ansvarstagande individer. Att lärare ska betygssätta elevernas beteende är dumt och integritetskränkande. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna att det inte ska vara möjligt för skolorna att utfärda skriftliga omdömen i ordning och uppförande.

22. Undantag från betygsbestämmelserna, punkt 20 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 11.

Ställningstagande

Enligt tidigare regler har det varit så att fristående skolor fått sätta betyg om de ansökt om det i samband med ansökan om att få starta sin verksamhet. De flesta skolor har valt att göra det, men vissa har aktivt valt att inte sätta betyg av olika anledningar. Det kan t.ex. vara så att det strider mot den pedagogiska inriktning som man arbetar efter.

Regeringen föreslår en förändring av lagstiftningen så att alla skolor ska vara skyldiga att betygssätta sina elever. Fristående skolor som tillämpar en alternativ pedagogik ska dock kunna få ansöka om undantag.

Miljöpartiet tycker att det är viktigt att även kommunala skolor kan profilera sig och arbeta efter olika pedagogiska metoder. Det ska t.ex. vara fullt möjligt att anordna en Waldorfklass i en kommunal skola. Men så länge det inte finns någon möjlighet till undantag från betygssättning för de kommunala huvudmännen så är det inte möjligt. Därför anser vi att skollagen bör ändras så att skolor med såväl offentlig som fristående huvudman ska kunna tillämpa ett annat bedömningssystem än betyg efter provning av Skolinspektionen.

23. Betygssättning, punkt 21 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 14 i denna del, 2009/10:Ub14 yrkande 13 och 2009/10:Ub15 yrkande 14.

Ställningstagande

Två centrala delar av betygssättningen inom skolan är likvärdighet och rättssäkerhet. Vi anser gemensamt att likvärdigheten vid betygssättning och elevernas rättssäkerhet vid densamma måste stärkas. Därför vill vi strama upp regelverket. Att sätta betyg är en myndighetsutövning som har stor betydelse för den enskilda eleven, och vi anser därför att regeringen snarast måste återkomma till riksdagen med förslag på hur kvaliteten i betygssättningen kan säkras, t.ex. genom att endast behöriga och utbildade lärare får möjlighet att sätta betyg.

24. Betyg, punkt 22 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 14 i denna del och 2009/10:Ub15 yrkandena 13 och 15.

Ställningstagande

Precis som vid annan myndighetsutövning ska den enskilde inom skolan ha rätt att få ett beslut omprövat om hon eller han upplever att det har fattats på felaktiga grunder, och elever ska därför ha rätt att få betyg omprövade. En bärande princip i ett målrelaterat betygssystem som är avsett att vara likvärdigt för hela landet är att det finns på förhand satta kriterier. Vi anser därför att det ska finnas nationella kriterier för alla betygssteg. Skriftliga omdömen är bra, och det måste finnas principer som upprätthåller

likvärdigheten för dem. Det måste också finnas en tydlig åtskillnad mellan skriftliga omdömen och betyg. Vid sidan av nationella riktlinjer för utvecklingssamtal och skriftliga omdömen ska skollagen därför klart uttala att skriftliga omdömen inte får vara betygsliknande. Regeringens linje att tydligt tillåta att skriftliga omdömen kan vara betygsliknande skapar förvirring och minskad likvärdighet, och är ett sätt att kringgå de beslut som riksdagen fattat om när betyg ska utfärdas.

25. Obligatoriska kvalitetsredovisningar, punkt 23 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 16, 2009/10:Ub14 yrkande 14 och 2009/10:Ub15 yrkande 21.

Ställningstagande

Vi menar att kommunerna inte bara ska ha rätt, utan även skyldighet, att utöva sin insyns rätt i fristående skolor. Detta skärper ytterligare kvalitets-säkringen och betonar kommunens ansvar för alla skolor i kommunen. De fristående skolorna ska vara skyldiga att lämna sina kvalitetsredovisningar till den kommun där de är belägna. Kommunen ska å sin sida vara skyldig att redovisa den verksamhet som bedrivs vid fristående skolor i kommunen. Alla skolor ska vara skyldiga att delta i lägeskommunens uppföljning och utvärdering, och dessa redovisningar ska göras tillgängliga för elever och föräldrar på ett enkelt sätt. Därmed nås en öppen jämförelse och redovisning av kvaliteten.

Vi menar att de föreslagna bestämmelserna för kvalitetsarbetet är alltför allmänt hållna. Vi anser att det för att öka likvärdigheten i kvalitetsarbetet ska finnas nationella riktlinjer för en genomförandeprocess, för vilka faktorer som måste bedömas och hur dokumentationen ska ske och tillgängliggöras. Sådana nationella riktlinjer ska givetvis utgöra miniminivån – det finns ingenting som hindrar skolor och kommuner att bedöma även andra faktorer än de som finns i de nationella riktlinjerna. Riksdagen bör även ge regeringen till känna att det nuvarande kravet på obligatoriska kvalitetsredovisningar inte ska utgå ur skollagen; riksdagen bör därmed avvisa regeringens förslag på denna punkt.

26. Kvalitetskrav, punkt 24 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s) och Caroline Helmersson-Olsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub15 yrkande 23.

Ställningstagande

Höga kvalitetskrav på alla skolor oavsett huvudman är en central komponent för att säkerställa skolans likvärdighet över hela landet, för att skapa lika villkor mellan kommunala och fristående huvudmän och framför allt för att ge alla elever bästa möjliga förutsättningar att nå kunskapsmålen. Dessa frågor behandlar vi även i vår motion med anledning av propositionen Bidragsvillkor för fristående verksamheter (prop. 2009/10:157), där vi tar upp flera aspekter på kvalitetskrav och villkor för etablering av nya skolor.

Många kommunala och enskilda huvudmän bedriver ett kontinuerligt utvecklingsarbete för att effektivisera verksamheten både organisatoriskt och ekonomiskt. Sådana initiativ kan ge positiva konsekvenser för eleverna och innebära att de gemensamt avsatta resurserna till skolan används på ett mer ändamålsenligt sätt. Samtidigt vet vi att det förekommer att huvudmän gör effektiviseringar på ett sådant sätt att verksamheten inte i alla avseenden bedrivs på ett sätt som är till fromma för utbildningens kvalitet eller elevernas arbetsmiljö eller är i enlighet med lagstiftarens avsikt. Vi menar därför att det i särskild ordning bör utredas hur dagens kvalitetskrav kan skärpas men även om kraven är ändamålsenligt utformade. Målsättningen ska vara att skattemedlen används på ett så effektivt sätt som möjligt.

27. Forum för samråd, punkt 25 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 20.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att det vid varje skola ska finnas ett forum för samråd, vilket Miljöpartiet tycker är bra. Men regeringens förslag innebär en alltför långtgående detaljreglering av hur de ska se ut och organiseras. Regeringen föreskriver t.ex. att forumet ska ha en ordförande och vem det ska vara, nämligen rektor. Miljöpartiet anser inte att staten genom lagstiftning på detta sätt ska detaljreglera hur elevers inflytande ska organiseras. I stället anser vi att eleverna ska ha stor makt att själva forma sin organisering.

28. Arbetsmiljölagens omfattning, punkt 26 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 25, 2009/10:Ub14 yrkande 31 och 2009/10:Ub15 yrkande 8.

Ställningstagande

Frågan om huruvida arbetsmiljölagen ska omfatta förskolan har utretts i flera omgångar. Vår inställning är att arbetsmiljölagen, som en konsekvens av att förskolan blir en egen skolform, i tillämpliga delar ska utvidgas till att även omfatta barn i förskolan. Detta är även rimligt om man beaktar förskolans generella utveckling. Vi föreslår därför att regeringen återkommer med förslag på hur lagstiftningen kan utformas utifrån denna ståndpunkt.

29. Självstyrande skolor, punkt 27 (s, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp) och Caroline Helmersson-Olsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub15 yrkande 26.

Ställningstagande

Att stärka inflytandet för dem som verkar i och närmast berörs av skolan kan främja nya idéer om hur skolan kan utvecklas. Därför är vi positiva till en ökad möjlighet för kommunala grund- och gymnasieskolor att bli självstyrande. Det innebär att skolornas organisatoriska frihet blir större, den politiska styrningen mindre omfattande och att det lokala inflytandet från skolans elever och föräldrar och för ledning och personal ökar. Redan i dag är det möjligt att göra kommunala skolor mer självstyrande genom att styrelsen för en kommunal skola får status som egen nämnd i kommunen. De skolor och kommuner som tagit detta steg har i allmänhet positiva erfarenheter. Förutom att leda till en utveckling av själva skolverksamheten kan självstyrande skolor leda till en ökad tydlighet i den politiska styrningen och en mer aktiv lokal demokrati genom att partipolitiskt valda organ som kommunfullmäktige och kommundelsnämnder kompletteras med direktvalda styrelser för den enskilda skolan.

Vi anser att det skyndsamt ska utredas vilka ändringar i skollagen som krävs för att självstyrande skolor ska kunna bli en naturlig och permanent del av det svenska skolväsendet. Ingen skola ska tvingas bli självstyrande, men vi hoppas att fler tar chansen. I samband med detta anser vi att principerna för ersättning från kommunerna till självstyrande kommunala skolor ska utvecklas och tydliggöras.

Ett grundläggande inslag i idén med självstyrande skolor är att den representativa demokratin med kommunala politiker kompletteras med en lokal styrelse för varje skola. De som verkar i skolan ska få bestämma mer. En variant är att representanter för lärare, övrig personal, elever och föräldrar ingår. En annan variant är att skolledningen själv med rektor i spetsen får ökade befogenheter, att man helt enkelt ger mer makt åt professionen genom s.k. intraprenad. Kommunen och skolan bör i dialog komma fram till vilken modell som passar bäst lokalt. Exakt vilka befogenheter den lokala styrelsen ska ha måste utredas vidare, men utgångspunkten är att självstyret ska vara omfattande. Oavsett modell ska rektor fortfarande anställas och utses av kommunen, och rektor ska ha ansvaret för den pedagogiska ledningen av verksamheten och den dagliga driften av skolan. För de kommuner och skolor som så önskar ska förutsättningarna bli tydligare och tryggare än i dag.

30. Lokala styrelser med elevmajoritet, punkt 28 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 17, 2009/10:Ub14 yrkande 19 och 2009/10:Ub15 yrkande 17.

Ställningstagande

Propositionen saknar en riktning och en vilja i sina skrivningar om elevers inflytande. Vi menar att man ska sträva efter att stärka elevernas inflytande. Även om regeringen inte vill detaljreglera vilka områden elever kan få inflytande över är de exempel regeringen tar upp – måltider, frågor som rör skolgården, rastverksamhet m.m. – en tydlig indikation på hur statsmakten ser på elevinflytande: att det handlar om strikt sociala frågor. Men även andra delar som har anknytning till undervisningens organisering, såsom diskussioner om förbättrad samordning av provperioder och en jämn arbetsbelastning för eleverna under läsåret, innehåll i temaveckor och inte minst trygghetsarbete och ordningsregler, bör kunna vara föremål för ett vitalt elevinflytande.

Vi menar även att det ska vara möjligt med lokala styrelser på gymnasieskolor, där elevrepresentanterna är i majoritet. Där detta har tillämpats på försök har det fallit väl ut, och det saknas skäl för staten att förbjuda detta i framtiden mot huvudmannens uttryckliga vilja.

Vi anser även att såväl elevrepresentanter som elevskyddsombud ska ha rätt till utbildning och kompensatoriskt stöd för den undervisning de gått miste om under sin utbildning. Skolan ska också vara skyldig att tillhandahålla lokaler för att elever och elevrepresentanter ska kunna hålla möten och andra sammankomster som krävs för att de ska kunna utöva det inflytande de har rätt till.

31. Disciplinära åtgärder, punkt 29 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 22.

Ställningstagande

Propositionen innehåller förslag på åtgärder som Miljöpartiet inte anser är acceptabla. En sådan är möjligheten till kvarsittning, oavsett om den sker efter skoldagens slut eller innan den ordinarie undervisningen börjar. Det är inte en framåtsyftande åtgärd, och den löser inga problem. Kvarsittning är en bestraffning, och skolan ska inte syssla med bestraffningar.

Regeringen skriver i 5 kap. 6 § i förslaget till skollag om åtgärder som behövs ”för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande”. Ingen av de åtgärder som listas handlar om att komma till rätta med *orsakerna* till att en elev stör ordningen. Regeringen verkar tro att elever beter sig illa av ren illvilja. I verkligheten är det naturligtvis inte så, utan det finns orsaker till varför en elev beter sig som den gör. Enligt Miljöpartiet ska rektor och lärare i stället för att syssla med kortsiktiga bestraffningsåtgärder undersöka orsakerna bakom elevens beteende och vidta åtgärder för att komma till rätta med de eventuella missförhållanden som upptäcks. Miljöpartiet vill också understryka att det endast kan vara aktuellt att tillfälligt flytta en elev till en annan skolenhet då alla andra möjligheter att komma till rätta med den akuta situationen har uttömts.

Regeringen ser det som ett självändamål att bestämmelser om disciplinära åtgärder är gemensamma för alla skolformer. Det anser inte vi att det är. Det är stor skillnad på vad som är relevant, möjligt och lämpligt beroende på om det rör förskola, grundskola, gymnasium eller vuxenutbildning. Det är grundläggande skillnader mellan myndiga och omyndiga och mellan det obligatoriska skolväsendet och det frivilliga. Lagstiftningen måste självklart anpassas därefter.

32. Anmälningsskyldighet för personal, punkt 30 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 18, 2009/10:Ub14 yrkande 21 och 2009/10:Ub15 yrkande 18.

Ställningstagande

Såväl rektor som personal bör ha en handlingsplikt, inte bara anmälningsskyldighet, när de fått kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling, något som framhållits av Diskrimineringsombudsmannen. Det ska vara tydligt att plikten att anmäla och åtgärda problem inte bara gäller när en elev *anser sig* utsatt för kränkande behandling – skolan ska göra en egen bedömning av om det inträffade kan vara ett exempel på kränkande behandling. Vi menar att den starka lagstiftning mot mobbning och kränkande behandling som vuxit fram i Sverige måste bli ännu bättre. Vi anser därför att lagstiftningen på detta område behöver utredas ytterligare.

33. Flexibel skolstart, punkt 31 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 8.

Ställningstagande

Dagens skolsystem utgår från att barn mognar och utvecklas i samma takt. Men så är det inte; barn mognar i olika takt, och därför måste skolstarten vara mer individanpassad och flexibel. Vissa barn är mogna att börja med skolarbetet vid sex års ålder. Andra är kanske inte mogna förrän vid åtta års ålder och behöver mer tid att få leka av sig innan allvaret börjar och de kan koncentrera sig en längre stund. Det ska vara barnens utvecklingsnivå som är avgörande för när de ska börja skolan, inte den fysiska åldern. Därför bör det införas en möjlighet till skolstart vid olika åldrar, en mer individuellt anpassad skolstart. Redan i dag finns det möjlighet att börja vid sex eller sju års ålder. Miljöpartiet anser att denna valfrihet bör utsträckas till åtta års ålder för att öka möjligheten till individanpassning. Vi tycker också att barn bör ha möjlighet att börja skolan vid både vår- och höstterminernas början.

34. Barnomsorg på obekvämt arbetstid, punkt 32 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 22, 2009/10:Ub14 yrkande 29 och 2009/10:Ub15 yrkande 5.

Ställningstagande

En fungerande arbetslinje förutsätter att både kvinnor och män kan arbeta oavsett om man är samboende eller ensamstående förälder. Vi vet att många har det väldigt slitigt med att få ihop livet och omsorgen om sina barn om man inte har regelbundna arbetstider och arbetar under normal

arbetstid. Detta kan givetvis gå ut över barnens trygghet och rätt till omsorg. Vi anser att föräldrarnas och barnens ställning behöver stärkas, och barnomsorgen på obekväm arbetstid behöver byggas ut.

Regeringen bedömer att det förslag man lägger fram endast förtydligar det gällande rättsläget. Vi menar att det föreslagna åläggandet på kommunerna att *sträva* efter att erbjuda omsorg på obekväm arbetstid inte är nog; en ny lagtext måste gå längre. När en förälder så begär ska en utomstående granskning av föräldrarnas och barnets reella behov av offentligt anordnad omsorg ske. Om granskningen ger vid handen att offentligt anordnad omsorg på obekväm arbetstid är befogad ska omsorg erbjudas.

35. Modersmål i förskolan, punkt 33 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 24, 2009/10:Ub14 yrkande 26 och 2009/10:Ub15 yrkande 7.

Ställningstagande

Språk och lärande hör samman. Det är väl belagt att den som har goda kunskaper i sitt modersmål har bättre möjligheter att lära sig svenska och att utveckla kunskaper inom andra områden, såsom matematik. Stöd för barn med annat modersmål än svenska är därför mycket viktigt i förskolan, särskilt för yngre barn som är i färd med att utveckla sitt språk och sin identitet. Förskolan ska bidra till att modersmålet utvecklas så att barnen kan kommunicera såväl på sitt modersmål som på svenska. Vi välkomnar regeringens förslag att föra in bestämmelserna om modersmål i förskolan i skollagen. Däremot anser vi, i likhet med Lärarförbundet och Södertörns högskola, att skrivningen bör skärpas så att barn i förskolan, precis som elever i grundskolan, har rätt till modersmålsundervisning. Regeringen poängterar att dess förslag inte innebär någon reell skärpning av förskolebarnens möjlighet att få stöd i att utveckla sitt modersmål utan endast ett förtydligande av dagens regler. Vi menar att förskolans uppdrag ska skärpas i detta avseende.

36. Förskolans utemiljö, punkt 34 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 29.

Ställningstagande

I Skolverkets allmänna råd och kommentarer för kvalitet i förskolan 2005 förtydligas vad som står om förskolans utemiljö i skollagen och läroplanen. Förutom att utemiljön ska tillåta personalen att ha god uppsikt över barnen ska den även vara utformad så att den möjliggör en varierad pedagogisk verksamhet och även fungerar för barn med funktionsnedsättning. Därför anser Skolverket att det är viktigt att kommunernas utvärderings- och uppföljningsarbete tar upp lokalernas och miljöns ändamålsenlighet.

Vänsterpartiet anser att utemiljön påverkar förskolans verksamhet på ett avgörande sätt. Därför bör det vara en skyldighet för kommunerna att ta upp förskolans utemiljö i kvalitetsredovisningarna eller motsvarande.

37. Närhetsprincipen i förskolan, punkt 35 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 27.

Ställningstagande

Plats i förskola ska erbjudas nära hemmet, men kommunerna har möjlighet att frångå denna princip med hänvisning till att lokaler och andra resurser ska utnyttjas effektivt. Vänsterpartiet anser att lagen på denna punkt inte tar tillräcklig hänsyn till barnens bästa, som bör värderas betydligt högre än den kommunala ekonomin. Det finns stora fördelar med att tydligare framhålla närhetsprincipen vid erbjudande om förskoleplats. Närhet mellan hemmet och förskolan ger barnen möjlighet att tidigt lära känna sin närmiljö. När barnen börjar utveckla sitt sociala umgänge är det en stor fördel om de har möjlighet att leka med sina kamrater från förskolan även på fritiden. Kortare transporter mellan hemmet och förskolan minskar risken för trafikolyckor och kan innebära mindre miljöpåverkan.

Utifrån ett föräldraperspektiv finns det också anledning att skärpa bestämmelserna. Näst efter att det ska finnas bra personal är närhet till hemmet det vanligaste krav föräldrar ställer på förskolan. Undersökningar visar också att de som har stort avstånd mellan hemmet och förskolan ofta är mest missnöjda med sina barns förskoleplacering. Det bör därför vara en skyldighet för kommunen att anvisa plats på en förskola i nära anslutning till bostaden, såvida detta inte innebär avsevärda ekonomiska eller organisatoriska svårigheter. Givetvis ska skälig hänsyn även i fortsättningen tas till vårdnadshavarens önskemål. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till hur denna närhetsprincip ska utformas.

38. Avskaffande av barnomsorgspeng, punkt 36 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 21, 2009/10:Ub14 yrkande 30 och 2009/10:Ub15 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vill ha en pedagogisk verksamhet med så hög kvalitet som möjligt. Därför har vi motsatt oss regeringens förslag till barnomsorgspeng. Barnomsorgspengen innebär att alla kommuner tvingas införa ett system utan att några som helst hänsyn tas till lokala förhållanden. De krav som de borgerliga partierna beslutat att ställa på pedagogisk omsorg är också både otydliga och låga; förskolans läroplan behöver inte följas, och det saknas utbildningskrav på dem som ansvarar för verksamheten och på de anställda – det räcker med erfarenhet av att ha arbetat med barn. Därför anser vi att barnomsorgspengen ska avskaffas. All barnomsorg oavsett omsorgsform ska vara kvalitetssäkrad.

39. Enskilda förskolor, punkt 37 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 26.

Ställningstagande

Vänsterpartiet vill ha en sammanhållen förskola och skola för alla. Vi vänder oss därför emot privatisering och fri etableringsrätt av förskoleverksamhet. Förutom ökad segregering och att kommunerna nu inte kan säga nej till exempelvis religiösa förskolor, innebär det svårigheter att planera för kommunerna och är kostnadsdrivande.

Trots att en kommun har full behovstäckning kan nya förskolor startas och beviljas kommunala bidrag, som tar ekonomiskt utrymme från övriga förskolor, och det kan i värsta fall leda till att kommunala förskolor hotas av nedläggning mot föräldrars och barns vilja. Så länge kommunerna har ekonomi- och planeringsansvar för förskolan är det också de som ska ha beslutanderätt om etablering. Skollagen bör ändras så att kommunerna återfår rätten att besluta om enskilda förskolor.

40. Förskoleklass, punkt 38 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s) och Caroline Helmersson-Olsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub15 yrkande 9.

Ställningstagande

Förskoleklassen har successivt utvecklats både till innehåll och täckningsgrad – 19 av 20 sexåringar går i dag i förskoleklass. Förskoleklassen ska stimulera varje elevs utveckling och lärande. Dessutom ger förskoleklassen eleverna en grund för fortsatt utbildning i skolan. Förskolans, förskoleklassens och skolans kultur och arbetssätt ska kunna mötas och bilda en pedagogisk helhet. Undervisningsbegreppet är också vidgat så att det omfattar ett främjande av läroprocesser. Varje elev i förskoleklassen ska få möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar. I förskoleklassen ingår lek och skapande som väsentliga delar i det aktiva lärandet. Utgångspunkten är att utveckling och lärande sker ständigt, inte bara eller ens huvudsakligen i arrangerade inlärningssituationer. Elever med annat modersmål än svenska ska också få stöd att utveckla sin förmåga att kommunicera såväl på det svenska språket som på sitt modersmål.

Vi anser att förskoleklassen ska bli en del av en tioårig obligatorisk grundskola. Det bör även i framtiden finnas skillnader mellan grundskolans nuvarande första årskurs och förskoleklassen, där lärandet integreras med lek och social utveckling. För att stärka alla barns förutsättningar att nå grundskolans kunskapsmål, inte minst när det gäller att läsa, skriva och räkna, och för att ge alla barn så jämlika förutsättningar som möjligt, är

det emellertid befogat att göra förskoleklassen obligatorisk. Vi bedömer att det finns en bred acceptans både bland medborgarna och i riksdagen för idén om den tioåriga grundskolan, givet att den införs på ett väl förberett sätt, med en realistisk tidsplan och med respekt för de åtaganden som detta förslag på olika sätt innebär för staten, kommunerna och rektorer och anställda i förskoleklass och grundskola. Reformens strategiska vikt för skolväsendet och för Sverige som kunskapsnation är alltför stor för att reformen ska hastas igenom. Vi anser därför att riksdagen ska ge regeringen till känna att frågan om hur förskoleklassen ska bli en del av en tioåring grundskola ska utredas och att ett väl berett förslag ska föreläggas riksdagen för beslut.

41. Utbildningens omfattning och innehåll, punkt 39 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkandena 6 i denna del, 7 och 9.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att det ska vara möjligt för skolor med en alternativ pedagogisk profil att få arbeta efter en alternativ läroplan. Alla skolor ska följa den nationella läroplanens värdegrund, men det är viktigt att utrymme ges för stor pedagogisk mångfald i övrigt. Därför anser vi att skolor efter prövning av Statens skolinspektion ska kunna få arbeta efter en egen läroplan. Skolinspektionens kvalitetsgranskning ska pröva att den alternativa läroplanen i allt väsentligt motsvarar den nationella. På det sättet uppmuntras mångfald inom svenskt skolväsen, och nya metoder och alternativ pedagogik kan utvecklas. Regeringen föreslår i propositionen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter "om mål och riktlinjer för utbildningen på annat sätt än genom en läroplan". Det öppnar för en möjlighet liknande den som vi beskriver, men det är inte tillräckligt tydligt. Miljöpartiet anser därför att möjligheten till alternativ läroplan ska fastställas i lagen.

Miljöpartiet anser att såväl fristående som kommunala skolor ska ha möjlighet att arbeta efter andra kursplaner än de nationellt fastställda. Skolorna ska kunna ansöka om att få arbeta efter egna kursplaner, vilket ska godkännas om de till art och nivå väsentligen motsvarar de nationella.

Miljöpartiet anser att den nationella timplanen ska avskaffas. Det totala antalet garanterade undervisningstimmar ska finnas kvar, men inte den detaljerade föreskriften om exakt hur många timmar varje elev ska under-

visas i varje ämne. Hur många timmar som ägnas åt varje ämne bör i en målstyrd skola variera från individ till individ. En elev kanske behöver ägna mer tid åt matematiken för att nå målen, medan en annan behöver arbeta mer med engelskan. I en individanpassad och målstyrd skola passar en centralt reglerad timplan mycket dåligt in. Att timplanen avskaffas är kanske den enskilt viktigaste åtgärden för verkligt ökad lokal frihet och minskad centralstyrning av skolan.

Regeringen föreslår att det ska vara möjligt att få undantag från att följa timplanen eftersom den omfattande försöksverksamhet som pågått på området har visat på mycket positiva erfarenheter. Miljöpartiet anser inte att en möjlighet till undantag är tillräckligt utan menar att det är en onödig byråkratisk apparat.

42. Modersmål, punkt 40 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkandena 32 och 34 samt avslår motion 2009/10:Ub14 yrkande 27.

Ställningstagande

Andelen barn som får modersmålsstöd i förskolan har sjunkit drastiskt sedan 1980-talet då ca 60 % av barnen med fler språk än svenska fick modersmålsstöd. År 2008 var siffran nere i 18 %. Bara en fjärdedel av kommunerna erbjuder modersmålsstöd, vilket innebär att knappt vart femte barn med fler språk än svenska får stödet. Också i grundskolan har vi sett en nedgång av elever som får modersmålsundervisning, bara dryga 53 % deltog läsåret 2008/09 i undervisning. Detta bör sättas i relation till att nästan 40 % av eleverna med utländsk bakgrund inte nådde målen i årskurs 9 läsåret 2007/08. Den främsta anledningen till detta är att eleven varit kort tid i Sverige. På individuella programmet (IV) har 42 % av eleverna utländsk bakgrund. Många av dessa elever hade antagligen inte behövt gå IV om de fått den undervisning i modersmål de har rätt till. Vi anser att de elever som varit kort tid i Sverige också ska ha rätt till ämnesundervisning på sitt modersmål.

Skolan är skyldig att erbjuda modersmålsundervisning på minoritetsspråk. Vänsterpartiet menar att denna skyldighet borde förstärkas i förvaltningsområdena för minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska. Vi vill införa en försöksverksamhet där skolor i de totalt 44 kommuner som ingår i förvaltningsområdena ska kunna bedriva obligatorisk undervisning i minoritetsspråk ungefär på samma sätt som sameskolor ger undervisning i

samiska parallellt med svenska. Efter utvärdering av försöksverksamheten hoppas vi att detta kan bli en del av skollagen och innebära en ytterligare förstärkning av de nationella minoriteternas rättigheter.

43. Modersmål, punkt 40 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 27 och avslår motion 2009/10:Ub13 yrkandena 32 och 34.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att även grundläggande bestämmelser om modersmål i förordningen om grundskolan ska flyttas till lag. Det anser Miljöpartiet är bra. I grundskoleförordningen finns en begränsning som säger att elever har rätt till modersmålsundervisning i som mest sju år. Det är en begränsning som Miljöpartiet vill ta bort. Regeringen har inte fört över denna bestämmelse till lagen, men det betyder inte att den tas bort ur förordningen. Fördjupade språkkunskaper anses i andra fall vara en tillgång för samhället, vilket till och med föranlett reformer av antagningssystemet till högskolan. Självklart ska elever som så önskar kunna fördjupa sina kunskaper i modersmålet även efter att ha studerat det i sju år.

44. Kultur- och musikskolor, punkt 41 (v)

av Aminéh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 13.

Ställningstagande

Barn i olika åldrar och med olika förutsättningar behöver olika former för delaktighet, och därför är det viktigt att de får tillgång till olika verktyg för att göra sina röster hörda. Olika kulturformer kan ge barn och unga möjligheter att påverka sådant som är viktigt för dem.

I dag saknas det helt kultur- och musikskola i ett litet antal kommuner i landet. I desto fler kommuner är avgifterna så höga att de utestänger barn från familjer med låga inkomster. För att alla barn ska få tillgång till kultur- och musikskolor måste också skollagen ändras så att det klart framgår att det ska finnas kultur- och musikskolor i alla kommuner och ett tak sätts för hur höga avgifter som får tas ut.

45. Teoretiska antagningsprov, punkt 42 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 31, 2009/10:Ub14 yrkande 25 och 2009/10:Ub15 yrkande 11.

Ställningstagande

Regeringen föreslår ett bemyndigande att utfärda föreskrifter för antagningsprov som ska kunna användas för urval till utbildningar som kräver speciella färdigheter fr.o.m. årskurs 4 och att närhetsprincipen vid antagning inte ska gälla vid de skolor och klasser som tillämpar dessa prov. Det är stor skillnad på att uppmuntra enskilda skolor att ha en viss profil och att tillåta huvudmännen att också sortera ut elever i grundskolan efter vissa kunskapskrav. Genom att göra de undantag som finns för några få utbildningar med estetisk inriktning till norm för alla skolor får vi ett helt annat antagningssystem för grundskolan. Den sammanhållna skolan eroderar om riksdagen tillåter teoretiska antagningsprov som ett generellt instrument för antagning i grundskolan, och det finns ingenting i regeringens förslag som säkerställer att teoretiska kunskapsprov inte blir normen i framtiden. Regeringens förslag står också i strid med skolans kompensatoriska uppdrag och de positiva effekter som en blandad elevsammansättning ger. Vi anser därför att regeringens förslag ska avvisas.

46. Närhetsprincipen i grundskolan, punkt 43 (s, v)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 9 och 2009/10:Ub15 yrkande 10.

Ställningstagande

Det "fria" skolvalet har slagit igenom stort, ackompanjerat av två argument: ökat inflytande över den egna situationen för föräldrar och elever genom valfrihet samt kvalitetsförbättring i skolan genom konkurrens. Vi anser att argumenten är svaga och att det "fria" skolvalet i stället skapar segregering och stress. Principen om att skolan ska vara en plats där elever med olika bakgrund och erfarenheter kan mötas blir alltmer avlägsen. Skolan kan visserligen inte lösa problemet med segregeringen, men genom att införa närhetsprincipen kan några av effekterna motverkas.

I första hand ska varje elev gå i en skola så nära hemmet som möjligt. Föräldrar och elever bör dock ges möjlighet att komma med alternativa önskemål, som bör tillgodoses så långt det är möjligt. Geografisk närhet ska ge företräde om fler elever önskar gå i skolan än det finns plats för. Kommunerna måste också ta hänsyn till boendesegregationen när de konstruerar skolornas upptagningsområden.

Vi anser att skollagen tydligt ska ange att elever som huvudregel ska få placering i en grundskola nära bostaden. Närhetsprincipen ska gälla enligt samma regler för alla huvudmän, oavsett om de är offentliga eller enskilda. Etableringen av nya skolor får inte gå ut över elevernas rätt att gå i en skola nära hemmet. Regeringen behandlar inte detta på ett tydligt sätt i propositionen och bör få i uppdrag att återkomma i frågan.

47. Närhetsgaranti i gymnasieskolan, punkt 44 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 10.

Ställningstagande

Flera storstadskommuner har infört system med betygsintagning till gymnasiet, vilket innebär att eleverna med högst betyg har förtur till de mest populära skolorna. Förutom att detta förstärker betygens negativa roll i grundskoleundervisningen skapar det starka segregationseffekter mellan elever med höga respektive låga betyg.

Vänsterpartiet avvisar argumentet att detta skulle minska den etniska segregationen genom att elever från storstädernas förorter skulle ges möjlighet att studera på populära gymnasieskolor i innerstaden mot bakgrund av att elever med utländsk bakgrund, av sociala och klassmässiga skäl, generellt har lägre betyg än infödda svenska elever.

Vänsterpartiet vill i stället understryka behovet av en närhetsgaranti inom gymnasieskolan. För att motverka segregeringen och skapa en skola med mångfald, som är en mötesplats för elever med olika bakgrund, förutsättningar och intressen, måste det finnas en närhetsgaranti som ger företräde åt de elever som bor närmast skolan. Alla elever som söker till ett nationellt program skulle härigenom, så långt platserna räcker, garanteras plats i närmaste gymnasieskola som har det program som eleven sökt.

48. Avgifter i skolan, punkt 45 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 20, 2009/10:Ub14 yrkande 24 och 2009/10:Ub15 yrkande 20.

Ställningstagande

Det är oklart vad regeringens förslag kommer att få för effekter. Det finns remissinstanser som har välkomnat förtydliganden om att tillåta möjligheten att ersätta kostnader för skolresor på frivillig väg eftersom de bedömer att skrivningen i den nuvarande skollagen resulterat i att ett stort antal kommuner avskaffat möjligheten till detta. Trots att regeringen föreskriver att aktiviteter som bekostas genom frivilliga insamlingar ska vara öppna för alla oavsett egna bidrag och att kostnadsfria alternativ för den som inte bidragit inte är godtagbart, kan konsekvensen av regeringens förslag bli att förekomsten av avgifter ökar. Detta kommer sig av att signalen från regeringen till skolsektorn och det omgivande samhället blir att man inte ska dra sig för att finansiera denna skolverksamhet genom avgifter.

En sådan utveckling kan vi inte acceptera. Att elever gemensamt och utifrån vars och ens förmåga samlar in medel till skolresor genom egna insatser, t.ex. försäljning av julkort, bör inte förbjudas så länge aktiviteten är öppen för alla oavsett insats. Att däremot institutionalisera att vårdnadshavare ska avsätta pengar till aktiviteter och resor i skolans regi innebär oavsett om aktiviteten är öppen för alla oavsett vårdnadshavarens vilja eller förmåga att bidra en stigmatisering av elever, och det riskerar att öka förekomsten av avgifter. Vi anser därför att s.k. frivilliga insamlingar för denna typ av aktiviteter inte ska tillåtas att bli praxis. Vi anser även att normerna för de enstaka inslag som innebär obetydliga kostnader för eleverna, vilket skollagen ger utrymme för, ska utvärderas. Regeringen eller den myndighet regeringen så beslutar ska ha rätt att utfärda bindande direktiv för vad den maximala kostnaden per läsår ska kunna innebära.

49. Fritidshemmet, punkt 46 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 30.

Ställningstagande

Fritidshemmen är en del av utbildningssystemet och viktiga för att ge barn en bra och meningsfull fritid samt stöd i deras utveckling. Fritidshemmen ska ingå som en integrerad del i en samlad skoldag, och deras pedagogiska uppgift och betydelse bör också lyftas fram i och med att läroplanen även gäller för fritidshemmen. Därför anser vi att fritidshemmen måste göras tillgängliga för alla barn. Många barn i socialt utsatta miljöer har ingen fritidshemsplats trots att de har störst behov av en trygg och inspirerande fritid.

Jämfört med övriga barnomsorgsformer är skolbarnsomsorgen för 10–12-åringar dåligt utbyggd. Endast 13 % (2008) av barnen är inskrivna i fritidshem, och Skolverkets föräldraenkäter visar att andelen som har tillgång till öppen fritidshemsverksamhet är ännu lägre. Över hälften av barnen får klara sig själva efter skolan. Det är tydligt att skolbarnsomsorgen för 10–12-åringar är lågt prioriterad i kommunerna vad gäller både utbyggnad och innehåll.

Det är ur flera perspektiv olyckligt att barn i åldern 10–12 år inte omfattas av rätten till fritidshem och därför menar Vänsterpartiet att det bör framgå av skollagen att även eleverna i åldersgruppen 10–12 år har rätt till fritidshemsplats.

I krisens spår med ökad arbetslöshet har många barn berövats sin plats på fritidshem. Det finns en förhållandevis stor efterfrågan på skolbarnsomsorg för barn till arbetslösa eller föräldralediga. Av detta skäl, kombinerat med den roll som skolbarnsomsorgen spelar för barnets hela utveckling, bör alla barn i åldern 6–12 år på samma sätt som inom förskoleverksamheten ges möjlighet till plats även om föräldern är arbetslös eller föräldraledig.

Ett annat stort problem i fritidshemmen är bristen på resurser, vilken har inneburit att personaltätheten är mycket låg och grupperna följaktligen stora. År 1990 var det i genomsnitt 8,3 barn per årsarbetare i fritidshemmen. År 2009 var antalet barn per årsarbetare mer än dubbelt så stort (20,9). Statsbidraget till personalförstärkningar i skola och fritidshem som infördes 2001 kom aldrig fritidshemmen till del och kommunerna har heller inte satsat några egna medel i verksamheten. Därför behövs det mer resurser till fritidshemmen. Skrivningarna i skollagen bör skärpas vad gäller gruppernas sammansättning, och för att kunna bedriva en meningsfull och pedagogisk verksamhet bör grupperna inte vara större än 20 barn och ha minst två personal.

Personalen på fritidshemmen ska vara utbildad. I dag har 57 % av årsarbetarna en pedagogisk högskoleexamen, i storstäderna är siffran 43 %. Eftersom skollagen nu förtydligas så att endast behöriga lärare kan få en tillsvidareanställning och eftersom det oftast är samma lärare som även arbetar i fritidshemmen, innebär det behöriga lärare även där. Vänsterpartiet anser att även fritidspedagogerna ska vara utbildade och ingå i lärarlagen.

På många ställen har fritidshemmen integrerats i skolans lokaler. Skolans lokaler är dock inte alltid anpassade för fritidshemsverksamhet, och Skolverket har lyft fram hög ljudnivå som ett problem. Det behövs utrymme för aktiviteter av olika slag, alltifrån skapande och livlig aktivitet i stora grupper till vila och lugna aktiviteter i mindre grupper. Med de stora grupperna är det också svårt att nyttja andra lokaler, exempelvis slöjd-salar. I skollagen bör det också regleras att lokalerna inte bara ska vara ändamålsenliga utan också anpassade för fritidshemsverksamhet. Vad som ovan anförs om fritidshem bör riksdagen ge regeringen till känna.

50. Information om utbildning på nationella program och introduktionsprogram, punkt 47 (s)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s) och Caroline Helmersson-Olsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub15 yrkande 29.

Ställningstagande

Tiotusentals ungdomar brottas varje år med valet till gymnasieskolan. Skolorna och alternativen blir allt fler, och marknadsföringsinsatserna för att rekrytera elever till en viss skola innehåller både sakliga argument och lockerbjudanden som inte är kopplade till själva utbildningskvaliteten. Kampen om skolpengen skolorna emellan riskerar att bli en tävling, och det krävs därför en mer kritisk hållning till gymnasieskolornas marknadsföring. Att skolornas huvudmän upprättar riktlinjer är bra men inte tillräckligt. Valet av gymnasieutbildning är ett av de viktigaste valen en ung människa gör. Förutom öppna jämförelser med objektiva fakta om skolorna behövs en tydligare lagstiftning om hur skolor får marknadsföras.

51. Avgifter i gymnasieskolan, punkt 48 (v)

av Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub13 yrkande 35.

Ställningstagande

En näringsrik lunch i skolan är en förutsättning för att alla elever ska orka med hela skoldagen. Bra matvanor leder till lugnare klassrum, ökad koncentration och pedagogiskt tillgängliga elever som lär sig mer. Vid gemensamma måltider skapas också möjlighet till bättre kontakt mellan elever och personal. Bra matvanor har stor betydelse för alla elever oavsett ålder. Därför är det viktigt att alla elever har rätt till kostnadsfria skolluncher.

Avgifter på skolmat är en stor belastning i många familjers ekonomi. Sverige har under de senaste åren med den borgerliga regeringen fått fler fattiga. Alla elever, oavsett ekonomisk bakgrund, har rätt att tillgodogöra sig utbildningen, och därför är en näringsriktig kost en nödvändighet och kostnadsfria luncher viktiga.

Gymnasieskolorna är inte skyldiga enligt lag att servera en avgiftsfri måltid till sina elever. Många skolor har ändå valt att erbjuda detta, vilket är bra, men Vänsterpartiet anser att alla gymnasieelever ska ha rätt till kostnadsfria luncher. Därför anser vi att även gymnasieskolan ska omfattas av skollagen vad gäller kostnadsfria luncher.

52. Huvudprinciperna för utbildning på nationella program i gymnasieskolan i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen, punkt 49 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 37, 2009/10:Ub14 yrkande 33 och 2009/10:Ub15 yrkande 28.

Ställningstagande

Riksdagen har genom behandlingen av regeringens proposition 2008/09:199 beslutat att yrkesförberedande program inte längre ska ge grundläggande behörighet till högskolan. Vi menar att detta är fel. Regeringens politik tidigarelägger val som måste göras för att ungdomar ska ha reella chanser att gå vidare till högre utbildning. Detta får tydliga och negativa konsekvenser för individen och för den sociala snedrekryteringen till högskolan. De kurser som krävs för grundläggande behörighet är också nödvändiga för att klara kraven på en modern arbetsmarknad. Gymnasieskolan ska göra eleverna väl rustade för ett långt arbetsliv, och allt talar för att kraven inom arbetslivet kommer att öka, inte minska. Alla nationella gymnasieprogram ska leda till en gymnasieexamen, vilket ska innefatta en grundläggande behörighet till högskolan.

53. Särskilda varianter inom nationella program, punkt 50 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 10.

Ställningstagande

Regeringen har föreslagit att de specialutformade programmen i gymnasieskolan ska ersättas med lokala varianter. Miljöpartiet förutsätter att regeringen och dess myndigheter vid tillståndsgivningen värnar den pedagogiska mångfalden och att möjligheterna till lokala varianter blir goda.

54. Behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram, punkt 51 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 36, 2009/10:Ub14 yrkande 32 och 2009/10:Ub15 yrkande 27.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att det som huvudregel ska krävas godkänt i åtta ämnen för behörighet till gymnasieskolans yrkesförberedande program och godkänt i tolv ämnen för behörighet till de studieförberedande programmen. Vi anser att det ska råda lika villkor mellan programmen. Vi föreslår därför att det som huvudregel ska krävas godkänt i åtta ämnen – däribland svenska, engelska och matematik – för antagning till alla gymnasieprogram. En tydlig och generaliserad uppdelning av behörighetskraven skulle ge en stark signal till både elever och föräldrar om vilken ambitionsnivå olika elever ska lägga sig på och därmed kraftigt minska deras framtida valmöjligheter. Ett annat skäl mot att dra en knivskarp gräns mellan yrkes- och studieförberedande programs behörighetskrav är att enskilda yrkesförberedande program mycket väl kan kräva lika stora eller större förkunskaper än de studieförberedande programmen. Regeringens förslag bygger på en föreställning om att eleverna på yrkesförberedande program är mindre begåvade och studiemotiverade än andra elever. En sådan föreställning är enligt vår mening osaklig.

55. Huvudprinciperna för kommunal vuxenutbildning i dagens skollag bör gälla även i den nya skollagen, punkt 52 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 38 i denna del, 2009/10:Ub14 yrkande 35 i denna del och 2009/10:Ub15 yrkande 30 i denna del.

Ställningstagande

Vi vill stärka rätten till vuxenutbildning. Regeringens politik går tvärtom ut på att minska utbudet av vuxenutbildning, vilket bl.a. resulterat i drygt 40 000 färre heltidsstuderande 2009 än 2006. Samtidigt har regeringen med strukturella förändringar ökat behovet av vuxenutbildning genom att på de flesta gymnasieprogram överföra ansvaret för att ge eleverna högskolebehörighet från gymnasiet till komvux. Precis som grundskolan inte ska kunna lämna över sitt ansvar till gymnasiet ska inte politiken utformas så att gymnasiet kan lämpa över sitt ansvar på vuxenutbildningen. Även om gymnasieelever nått grundläggande behörighet till högskolan krävs särskild behörighet inom många utbildningar. För att stärka rätten till kunskap ska vuxna som saknar viss kompetens ha rätt att komplettera sin utbildning både för att få grundläggande behörighet och för att få särskild behörighet för högskolestudier.

56. Övergripande mål för den kommunala vuxenutbildningen, punkt 53 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 34.

Ställningstagande

Vi i Miljöpartiet menar allvar när vi talar om det livslånga lärandet. Regeringens utbildningspolitik bygger återvändsgränder som gör det svårare för människor att ta sig till vidare utbildning. Miljöpartiet för i stället en politik för nya livschanser. Miljöpartiet anser att vikten av det livslånga lärandet ska framhållas när vuxenutbildningens övergripande mål beskrivs i skollagen. Det bör också vara ett mål för vuxenutbildningen att förbereda för vidare studier, på samma sätt som regeringen föreslår för gymnasieskolan.

57. Behörighet till utbildning på gymnasial nivå, punkt 54 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ub13 yrkande 38 i denna del, 2009/10:Ub14 yrkande 35 i denna del och 2009/10:Ub15 yrkande 30 i denna del.

Ställningstagande

Skolan i ett modernt samhälle bör utgå från individen och stödja den enskildes ambitioner och strävan att nå kunskap. Det är i det syftet skollagen skapar rättigheter och samhället reglerar skolans institutioner, allt för att undvika att elever hindras från att nå längre i sitt kunskapssökande. I det perspektivet ter sig regeringens förslag att förbjuda elever att läsa upp godkända gymnasiebetyg på komvux märkligt. Att det är tillåtet att efter självstudier och i vissa fall efter erlagd avgift tentera upp betyg på komvux kompenserar inte på något sätt för detta.

58. Tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering, punkt 55 (mp)

av Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub14 yrkande 16.

Ställningstagande

Miljöpartiet konstaterar i motion 2009/10:Ub14 yrkande 16 att de inte tror att en stark centralstyrning av skolan garanterar en bra skola. Tvärtom är vi övertygade om att en större frihet för skolorna att utforma den egna verksamheten ger bättre skolor. Den ökade friheten för också med sig ett ökat ansvar för skolorna. Alla har rätt till en likvärdig utbildning, och det är statens ansvar att se till att den rättigheten är verklighet för landets ele-

ver. Därför måste vi ha en stark och bra tillsyn av våra skolor. Miljöpartiet ser därför positivt på att Skolinspektionens tillsyn över verksamheter med en offentlig huvudman regleras i lag.

Det är viktigt att sanktionsinstrumenten är så lika som möjligt för alla skolor. Det ska inte vara stora skillnader i villkor beroende på vilken huvudman en skola har, utan kommunala och fristående skolor ska behandlas så lika som möjligt. Miljöpartiet ser därför mycket positivt på att sanktionsmöjligheterna görs mer lika mellan fristående och offentliga huvudmän. Miljöpartiet har länge drivit att en möjlighet till vitesföreläggande ska införas för Statens skolinspektion och välkomnar att regeringen nu presenterar ett sådant förslag. Ett vitesföreläggande innebär att det blir kännbart att inte vidta de åtgärder som Skolinspektionen krävt. Samtidigt innebär det att skolan får ytterligare en chans att åtgärda problemen innan skolan stängs, vilket är den åtgärd som finns i dag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2009/10:165

Proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet:

1. Riksdagen antar förslaget till skollag.
2. Riksdagen antar förslaget till lag om införande av skollagen (2010:000).
3. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i föräldrabalken.
5. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480).
6. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160).
7. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare.
8. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262).
9. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1109) om uppdragsutbildning i vissa fall.
10. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor.
11. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433).
12. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1993:1651) om läkarvårdersättning.
13. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200).
14. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i bibliotekslagen (1996:1596).
15. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.
16. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).
17. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).
18. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2004:543) om samttjänst vid medborgarkontor.
19. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning.
20. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens.

21. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2008:307) om kommunalt vårdnadsbidrag.
22. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567).
23. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
24. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
25. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
26. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2010:000) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.
27. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:000).
28. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om hävande av riksdagsbindningar (avsnitt 34).

Följdmotioner med anledning av proposition 2009/10: 165

2009/10:Ub13 av Rossana Dinamarca m.fl. (v):

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla skolor ska vara bra skolor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tydligare uppdrag för skolan att vara en mötesplats.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om definitionen av skolor med enskild huvudman.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en sekulär skola.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgänglighet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av skolans styrning och finansiering.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fristående skolor.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en närhetsprincip.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en närhetsgaranti.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lika regler för kommunala och enskilda huvudmän.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevhälsa.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kultur- och musikskolor.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betyg.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skriftliga omdömen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitetssäkring och uppföljning.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett elevinflytande.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om trygghet och studiero.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevens rätt till kunskap.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avgifter.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnomsorgspeng.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnomsorg på obekvämt arbetstid.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förskolans ledning.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förskolan och modersmål.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmiljölagen i förskolan.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunens rätt att besluta om etablering av förskolor.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en närhetsprincip i förskolan.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bibliotek i förskolan.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förskolans utemiljö.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fritidshem.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om teoretiska antagningsprov i grundskolan.

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ämnesundervisning på modersmål.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behöriga modersmålslärare.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undervisning i minoritetsspråk.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skollunch i gymnasieskolan.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behörighet till gymnasieskolan.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gymnasieskolan och högskolebehörighet.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt rätt till vuxenutbildning.

2009/10:Ub14 av Mats Pertoft m.fl. (mp):

1. Riksdagen avslår proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om syftet med utbildningen inom skolväsendet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommuners möjlighet att fördela resurser mellan skolor efter elevernas behov.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett tydligare uppdrag för skolan att vara en mötesplats.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevers rätt till kunskap.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om alternativa läroplaner och kursplaner.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att timplanen bör avskaffas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flexibel skolstart.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om egna ämnen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lokala varianter på gymnasiets program.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undantag från skyldigheten att sätta betyg.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lärares behörighet.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast måste återkomma till riksdagen med förslag om hur kvaliteten i betygssättningen ska säkras, t.ex. genom att endast behöriga och utbildade lärare får möjligheten att sätta betyg.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kravet på obligatoriska kvalitetsredovisningar.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lika regler för kommunala och enskilda huvudmän.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsyn.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skriftliga omdömen inte ska vara betygsliknande.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det inte ska vara möjligt för skolor att utfärda skriftliga omdömen i ordning och uppförande.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevers inflytande.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att formerna för elevernas inflytande inte ska detaljregleras.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om trygghet och studiero.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om disciplinära åtgärder.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevhälsa.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avgifter i skolan.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om teoretiska antagningsprov i grundskolan.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om modersmålsundervisning i förskolan.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvidgad rätt till modersmålsundervisning i grundskolan.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förskolans ledning.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnomsorg på obekvämt arbetstid.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnomsorgspeng.

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmiljölagen och förskolan.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det som behörighet för antagning till alla gymnasieprogram ska krävas godkänt i åtta ämnen, däribland svenska, engelska och matematik.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gymnasieskolan och högskolebehörighet.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om målet för vuxenutbildningen.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt rätt till vuxenutbildning.

2009/10:Ub15 av Marie Granlund m.fl. (s):

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla skolor ska vara bra skolor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett tydligare uppdrag för skolan att vara en mötesplats.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en barnomsorgspeng.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnomsorg på obekvämt arbetstid.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förskolans ledning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förskolan och modersmål.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmiljölagen i förskolan.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en tioårig grundskola.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om närhetsprincipen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om teoretiska antagningsprov i grundskolan.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevens rätt till kunskap.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationella kriterier för samtliga betygssteg.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vilka lärare som ska ha rätt att sätta betyg.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheter för elever att få betyg omprövade.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skriftliga omdömen inte ska tillåtas vara betygsliknande.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevinflytande.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om trygghet och studiero.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevhälsa.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avgifter.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitetssäkring och uppföljning.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lika regler för kommunala och enskilda huvudmän.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpta kvalitetskrav.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en tydligare prövning av värdegrunden vid etablering av nya skolor.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om meddelarskydd i fristående skolor.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om självstyrande skolor.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behörighet till gymnasieskolan.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gymnasieskolan och högskolebehörighet.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagstiftning om marknadsföring.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt rätt till vuxenutbildning.

Proposition 2009/10:188

Proposition 2009/10:188 Nationell sfi-bonus:

3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1. Förslag till skollag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Skolväsendet

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skolväsendet. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna och av enskilda enligt 2 kap. 2–6 §§.

Skolväsendet omfattar skolformerna

- förskola,
- förskoleklass,
- grundskola,
- grundsärskola,
- specialskola,
- sameskola,
- gymnasieskola,
- gymnasiesärskola,
- kommunal vuxenutbildning,
- särskild utbildning för vuxna, och
- utbildning i svenska för invandrare.

I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer.

Vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet

2 § I denna lag finns även bestämmelser om vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet. För sådan verksamhet gäller gemensamma bestämmelser i denna lag endast om det anges särskilt.

Definitioner

3 § I denna lag avses med

- *elev*: den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan,
- *fristående fritidshem*: sådant fritidshem som bedrivs av en enskild och som avses i 2 kap. 7 § andra stycket,
- *fristående förskola*: förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola,
- *fristående skola*: skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av förskoleklass, grundskola, grundsärskola,

gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådant fritidshem som avses i 2 kap. 7 § första stycket,

– *förskoleenhet*: av huvudman för förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon förskolebyggnad,

– *skolenhet*: av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad,

– *undervisning*: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, och

– *utbildning*: den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

Syftet med utbildningen inom skolväsendet

4 § Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

Utformningen av utbildningen

5 § Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

6 § Utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell.

7 § Undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell.

Utbildningen i övrigt vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem får ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt.

Lika tillgång till utbildning

8 § Alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag.

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Likvärdig utbildning

9 § Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

Särskild hänsyn till barnets bästa

10 § I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klargöras. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Läroplan

11 § För varje skolform och för fritidshemmet ska gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om läroplaner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för en viss skolform eller för fritidshemmet meddela föreskrifter om utbildningens värdegrund och uppdrag samt om mål och riktlinjer för utbildningen på annat sätt än genom en läroplan.

Lagens innehåll

12 § Lagen innehåller 29 kapitel. Dessa är

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- huvudmän och ansvarsfördelning (2 kap.),
- barns och elevers utveckling mot målen (3 kap.),
- kvalitet och inflytande (4 kap.),
- trygghet och studiero (5 kap.),
- åtgärder mot kränkande behandling (6 kap.),
- skolplikt och rätt till utbildning (7 kap.),
- förskolan (8 kap.),

- förskoleklassen (9 kap.),
- grundskolan (10 kap.),
- grundsärskolan (11 kap.),
- specialskolan (12 kap.),
- sameskolan (13 kap.),
- fritidshemmet (14 kap.),
- gymnasieskolan (15–17 kap.),
- gymnasiesärskolan (18 och 19 kap.),
- kommunal vuxenutbildning (20 kap.),
- särskild utbildning för vuxna (21 kap.),
- utbildning i svenska för invandrare (22 kap.),
- entreprenad och samverkan (23 kap.),
- särskilda utbildningsformer (24 kap.),
- annan pedagogisk verksamhet (25 kap.),
- tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering (26 kap.),
- Skolväsendets överklagandenämnd (27 kap.),
- överklagande (28 kap.), och
- övriga bestämmelser (29 kap.).

2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning

Kapitlets innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- huvudmän inom skolväsendet (2–8 §§),
 - ledningen av utbildningen (9–12 §§),
 - lärare och förskollärare (13–24 §§),
 - elevhälsa (25–28 §§),
 - studie- och yrkesvägledning (29 och 30 §§),
 - registerkontroll av personal (31–33 §§),
 - kompetensutveckling (34 §), och
 - lokaler och utrustning och tillgång till skolbibliotek (35 och 36 §§).

Huvudmän inom skolväsendet

Kommuner

2 § Kommuner är huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare och fritidshem, om inte annat följer av 4 §.

I varje kommun ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter enligt denna lag. Om kommunens uppgifter fullgörs av flera nämnder ska varje sådan nämnd, i den utsträckning det begärs, lämna de uppgifter som behövs för att administrera fördelningen av platser i förskola och i sådan verksamhet som avses i 25 kap. till de övriga nämnderna.

För en sådan nämnd som avses i andra stycket gäller det som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900).

Landsting

3 § Ett landsting får vara huvudman för gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna i den utsträckning som anges i denna lag.

I ett landsting som är huvudman för sådana skolformer som anges i första stycket ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra landstingets uppgifter enligt denna lag.

För en sådan nämnd som avses i andra stycket gäller det som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900).

Staten

4 § Staten är huvudman för specialskolan och sameskolan samt förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med specialskola eller sameskola.

Enskilda

5 § Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet.

6 § För att ett bolag eller en förening, där en kommun eller ett landsting äger aktier eller andelar eller på annat sätt har ett rättsligt inflytande över verksamheten, ska godkännas som huvudman enligt 5 § gäller utöver vad som föreskrivs där att

1. bestämmanderätten inte tillkommer enbart en eller flera kommuner eller landsting eller juridiska personer där en kommun eller ett landsting genom ägande eller på annat sätt har ett rättsligt bestämmande inflytande,

2. samverkan mellan en kommun eller ett landsting och en enskild är nödvändig för att verksamheten ska komma till stånd, och

3. det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll eller utformning.

7 § Statens skolinspektion handlägger ärenden om godkännande av enskild som huvudman för

– förskoleklass,

- grundskola,
- grundsärskola,
- gymnasieskola,
- gymnasiesärskola, eller
- fritidshem som anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola.

Övriga ärenden om godkännande av enskild som huvudman enligt 5 § handläggs av den kommun där utbildningen ska bedrivas.

Huvudmannens ansvar för utbildningen

8 § Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Ledningen av utbildningen

Rektor och förskolechef

9 § Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska ledas och samordnas av en förskolechef. Dessa ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

Rektorn och förskolechefen ska benämnas på detta sätt. Dessa benämningar ska förbehållas den som har en anställning som rektor eller förskolechef.

En ställföreträdare får utses för en rektor eller en förskolechef.

10 § Rektor och förskolechefen beslutar om sin enhets inre organisation och fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektor och förskolechefen får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

Behörighetskrav för rektor och förskolechef

11 § Som rektor eller förskolechef får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt.

Befattningsutbildning för rektorer

12 § Varje huvudman ska se till att rektorerna går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med denna. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektor har tillträtt sin anställning och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen.

Skyldigheten för en huvudman enligt första stycket gäller inte i fråga om rektorer som

– tidigare gått befattningsutbildningen eller en äldre statlig rektorsutbildning,

– genom annan utbildning eller yrkeserfarenhet har förvärvat kunskaper som av en högskola som anordnar befattningsutbildning har jämförts med sådan utbildning, eller

– den 15 mars 2010 är verksamma som rektorer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utbildning enligt första stycket.

Lärare och förskollärare

Vilka som huvudmännen får använda för undervisning i skolväsendet

13 § Huvudmännen ska för undervisning använda lärare eller förskollärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som läraren eller förskolläraren ska bedriva.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken utbildning som krävs för att få bedriva viss undervisning i skolväsendet.

14 § Utöver lärare eller förskollärare som avses i 13 § får det i undervisningen i fritidshemmet och förskolan finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas eller barnens utveckling och lärande främjas.

15 § Den som har en utländsk lärar- eller förskollärarytbildning kan få ett behörighetsbevis av Högskoleverket. Ett sådant bevis ger den behörighet att undervisa i skolväsendet som framgår av beviset.

Behörighetsbevis ska utfärdas om den utländska utbildningen ensam eller tillsammans med yrkeslivserfarenhet motsvarar sådan utbildning som avses i 13 §.

Den som har ett annat modersmål än svenska, danska, färöiska, isländska eller norska kan få ett behörighetsbevis endast om han eller hon har de kunskaper i svenska som behövs.

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om villkoren för ett sådant behörighetsbevis som avses i 15 §.

17 § Huvudmän som anordnar annan undervisning än språkundervisning på ett främmande språk får trots 13 § första stycket för denna undervisning använda en lärare som inte har utbildning som avses i 13 § eller behörighetsbevis enligt 15 §. Detta gäller bara om han eller hon

1. har en utländsk lärarutbildning som motsvarar svensk lärarexamen, och

2. har kompetens att undervisa på det främmande språket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka språk som avses.

18 § Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som har den utbildning som krävs enligt 13 § eller ett behörighets-

bevis enligt 15 § eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får huvudmannen använda en annan person för att bedriva undervisningen. En sådan person ska

1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och
2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som krävs för undervisningen.

En person som avses i första stycket får användas för att bedriva undervisning under högst ett år i sänder. Detta gäller dock inte om undervisningen avser

1. modersmål, eller
2. yrkesämne i gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå.

19 § Om en person som avses i 18 § ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta.

Anställning av lärare och förskollärare

20 § Endast den som uppfyller följande kriterier får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning:

1. har någon typ av lärarexamen eller förskollärexamen enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av högskolelagen (1992:1434) eller motsvarande äldre utbildning, eller
2. har fått ett behörighetsbevis enligt 15 §.

Den som inte uppfyller kraven i första stycket får dock anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning, om han eller hon ska undervisa i modersmål eller i ett yrkesämne i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå. Detta gäller bara, om

1. det saknas sökande som har utbildning som är avsedd för undervisning i modersmålet eller yrkesämnet,
2. den sökande har tillräcklig kompetens i modersmålet eller yrkesämnet, och
3. det finns skäl att anta att den sökande är lämpad att bedriva undervisningen.

Även den som ska bedriva undervisning enligt 17 § och som inte uppfyller kraven i första stycket får anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

21 § I fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare eller förskollärare i skolväsendet gäller utöver bestämmelserna i lagen (1982:80) om anställningsskydd att den som ska användas för att bedriva undervisning enligt 18 § får anställas för högst ett år i sänder.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från 20 § första stycket för anställning vid fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning.

23 § Varje huvudman ska sträva efter att för undervisningen anställa lärare och förskollärare som har forskarutbildning.

Lektor

24 § En lärare ska i skolväsendet benämnas lektor om han eller hon har

1. avlagt minst licentiatexamen inom ett ämne som helt eller i huvudsak motsvarar ett undervisningsämne eller som avser ämnesdidaktik eller har avlagt motsvarande utländsk examen, och

2. under minst fyra års tjänstgöring som lärare har visat pedagogisk skicklighet.

En förskollärare ska i skolväsendet benämnas lektor om han eller hon har

1. avlagt minst licentiatexamen inom ett område som omfattas av förskolans uppdrag eller har avlagt motsvarande utländsk examen, och

2. under minst fyra års tjänstgöring som förskollärare har visat pedagogisk skicklighet.

Benämningen lektor ska förbehållas lärare som avses i första stycket och förskollärare som avses i andra stycket.

Elevhälsa

Elevhälsans omfattning

25 § För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

26 § En huvudman för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare får för sina elever anordna sådan elevhälsa som avses i 25 §.

Hälsobesök

27 § Varje elev i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska erbjudas minst tre hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Varje elev i sameskolan ska erbjudas minst två hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Hälsobesöken ska vara jämnt fördelade under skoltiden. Eleven ska dessutom mellan hälsobesöken erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller.

Det första hälsobesöket får göras under utbildningen i förskoleklassen i stället för under utbildningen i en sådan skolform som avses i första stycket.

Varje elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll.

Enkla sjukvårdsinsatser

28 § Elever som avses i 27 § får vid behov anlita elevhälsan för enkla sjukvårdsinsatser.

Studie- och yrkesvägledning

Tillgång

29 § Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Behörighet

30 § För att få anställas utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning ska den sökande ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet.

Den som inte uppfyller kravet enligt första stycket får anställas för studie- och yrkesvägledning för högst ett år i sänder.

Registerkontroll av personal

Skyldighet att lämna registerutdrag

31 § Den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i registerutdraget.

Registerutdrag som avses i första stycket ska lämnas även av den som

1. erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet som avses i första stycket under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet,

2. under utbildning till en lärar- eller förskollärarexamen enligt högskolelagen (1992:1434) eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen inom sådan verksamhet som avses i första stycket, eller

3. genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet som avses i första stycket.

Registerutdraget ska i de fall som avses i andra stycket lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där. Den som inte har lämnat ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten.

Undantag från skyldigheten att lämna registerutdrag

32 § Den som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare eller en förnyad möjlighet att på ett sådant sätt som avses i 31 § andra stycket delta i verksamheten får anställas, anlitas eller tas emot utan att han eller hon lämnat ett registerutdrag.

Återlämnande av registerutdrag

33 § På begäran av den som har lämnat ett registerutdrag ska det återlämnas i original.

Kompetensutveckling

34 § Huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Lokaler och utrustning och tillgång till skolbibliotek

35 § För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

36 § Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

Kapitlets innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- tillämpningsområde (2 §),
 - barnens och elevernas lärande och personliga utveckling (3 §),
 - information om barnets och elevens utveckling (4–5 §§),
 - särskilt stöd (6–12 §§), och
 - allmänna bestämmelser om betyg (13–21 §§).

Tillämpningsområde

2 § Om inte något annat anges gäller bestämmelserna i detta kapitel samtliga skolformer och fritidshemmet.

Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Information om barnets och elevens utveckling

4 § Eleven och elevens vårdnadshavare och vårdnadshavare för ett barn i förskolan ska fortlöpande informeras om elevens eller barnets utveckling.

5 § Bestämmelsen i 4 § om information gäller inte i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

Särskilt stöd

6 § Bestämmelserna om särskilt stöd i 7–12 §§ gäller inte i förskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

7 § Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning.

Utredning

8 § Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt.

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Åtgärdsprogram

9 § Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan.

Om en utredning enligt 8 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Utformningen av det särskilda stödet i vissa skolformer

10 § För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning

11 § Om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

Anpassad studiegång

12 § Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång).

Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Allmänna bestämmelser om betyg

Skolformer där betyg ges

13 § I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare ska betyg sättas i den utsträckning och form som följer av denna lag eller annan författning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första stycket för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning.

Rektorns ansvar

14 § Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar.

Information om grunderna för betygssättningen

15 § Eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen.

Beslut om betyg

16 § Betyg ska beslutas av den eller de lärare som ansvarar för undervisningen vid den tidpunkt då betyg ska sättas. Om ett betyg är beroende av två eller flera lärares bedömning och dessa inte kan enas, ska betyget beslutas av rektorn.

Information om skälen för betyget

17 § Den som har beslutat betyget ska på begäran upplysa eleven och elevens vårdnadshavare om skälen för betyget.

Utfärdande av betyg

18 § Betyg ska utfärdas skriftligt.

Rättelse av skrivfel och liknande förbiseende

19 § Ett betyg som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av ett skrivfel eller liknande förbiseende får rättas av rektorn. Innan rättelse görs ska rektorn ge eleven och elevens vårdnadshavare tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövligt. Vid rättelse ska ett nytt skriftligt betyg utfärdas och den oriktiga betygshandlingen om möjligt förstöras.

Ändring av uppenbart oriktiga betyg

20 § Finner den eller de som har fattat ett beslut om betyg att beslutet är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska denne eller dessa ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt. En sådan ändring får inte innebära att betyget sänks.

Ändring enligt första stycket ska göras av rektorn om

1. den som har fattat det ursprungliga beslutet inte längre är anställd av huvudmannen eller är förhindrad på grund av något annat liknande skäl,
2. det ursprungliga beslutet har fattats av flera personer och någon eller några av dem inte längre är anställda av huvudmannen eller är förhindrade på grund av något annat liknande skäl, eller
3. det ursprungliga beslutet har fattats av flera personer och dessa inte kan enas.

Prövning för betyg

21 § För den som vill genomgå prövning för betyg finns särskilda bestämmelser i denna lag.

Regeringen får trots bestämmelser i denna lag om avgiftsfrihet meddela föreskrifter om skyldighet för den som vill genomgå prövning för betyg att betala en avgift som tillfaller huvudmannen.

4 kap. Kvalitet och inflytande

Kapitlets innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- systematiskt kvalitetsarbete (2–8 §§), och
 - inflytande och samråd (9–17 §§).

Systematiskt kvalitetsarbete

Nationell nivå

- 2 §** I 26 kap. finns bestämmelser om tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning av skolväsendet och andra utbildningar.

Huvudmannanivå

- 3 §** Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

Enhetsnivå

- 4 §** Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet

- 5 §** Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Dokumentation

- 6 §** Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

Åtgärder

7 § Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Rutiner för klagomål

8 § Huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. Information om rutinerna ska lämnas på lämpligt sätt.

Inflytande och samråd

Allmänt om barnens och elevernas inflytande

9 § Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fort-löpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.

Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. Elevernas och deras sammanslutningars arbete med inflytandefrågor ska även i övrigt stödjas och underlättas.

I 6 kap. 17 och 18 §§ arbetsmiljölagen (1977:1160) finns bestämmelser om elevskyddsombud.

Elevernas arbete med frågor av gemensamt intresse

10 § Elevföreträdare och övriga elever ska ges tillfälle att under skoltid behandla frågor av gemensamt intresse.

Ledighet och kompensation för elevföreträdare

11 § Av 6 kap. 18 § arbetsmiljölagen (1977:1160) följer att en elev som har utsetts till elevskyddsombud ska få den ledighet från skolarbetet som behövs för uppdraget. Detsamma ska gälla en elev som har utsetts till elevrådsrepresentant eller som har annat uppdrag att företräda andra elever i frågor om utbildningen.

Elevskyddsombud, elevrådsrepresentant och andra elevföreträdare ska erbjudas kompensation för den undervisning som de går miste om på grund av uppdraget.

Allmänt om vårdnadshavares inflytande över utbildningen i vissa skolformer och i fritidshemmet

12 § Vårdnadshavare för barn i förskolan och för elever i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och fritidshemmet ska erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen.

Forum för samråd

13 § Vid varje förskole- och skolenhet ska det finnas ett eller flera forum för samråd med barnen, eleverna och de vårdnadshavare som avses i 12 §. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för barnen, eleverna och vårdnadshavarna.

Inom ramen för ett eller flera sådana forum som avses i första stycket ska barnen, eleverna och vårdnadshavarna informeras om förslag till beslut i sådana frågor som ska behandlas där och ges tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att det finns forum för samråd enligt första stycket och för att informations- och samrådsskyldigheten enligt andra stycket fullgörs.

Planering och information

14 § Den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med den planering av verksamheten som föreskrivs i 4 §.

Barnen, eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och samråd. De ska också informeras om huvuddragen i de bestämmelser som gäller för utbildningen. Rektorn eller förskolechefen ansvarar för att sådan information lämnas.

Lokala styrelser

15 § En kommun eller ett landsting får inrätta lokala styrelser inom den del av skolväsendet som kommunen eller landstinget är huvudman för enligt bestämmelserna om självförvaltningsorgan i 7 kap. 18–22 §§ kommunallagen (1991:900) om inte annat följer av denna lag.

16 § I en lokal styrelse för en förskoleenhet eller en skolenhet med grundskola eller grundsärskola ska företrädare för barnens eller elevernas vårdnadshavare och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. I en lokal styrelse för en skolenhet med gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare ska företrädare för eleverna och företrädare för de anställda ingå som ledamöter. Företrädarna för eleverna eller vårdnadshavarna får inte vara fler än övriga ledamöter.

17 § Rektorn eller förskolechefen får uppdra åt den lokala styrelsen att besluta i frågor som rektorn eller förskolechefen enligt 2 kap. 10 § får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare att besluta i. Rektorn eller förskolechefen får dock inte uppdra åt den lokala styrelsen att besluta i frågor som rör enskilda barn eller elever.

5 kap. Trygghet och studiero

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- tillämpningsområde (2 §),
- arbetsmiljö (3 och 4 §§),
- ordningsregler (5 §),
- disciplinära och andra särskilda åtgärder (6–23 §§),
och
- dokumentation (24 §).

Tillämpningsområde

2 § Om inte annat anges i respektive paragraf gäller bestämmelserna i detta kapitel alla skolformer utom förskolan. Bestämmelserna i 1–6 och 22–24 §§ gäller också för fritidshemmet.

Arbetsmiljö

3 § Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

4 § I arbetsmiljölagen (1977:1160) finns bestämmelser om kraven på en god arbetsmiljö.

I vissa frågor som rör arbetsmiljön finns bestämmelser även i denna lag.

Ordningsregler

5 § Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet.

Rektorn beslutar om ordningsregler.

Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

Disciplinära och andra särskilda åtgärder

Allmänna befogenheter för rektor och lärare

6 § Rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande.

Enligt de förutsättningar som följer av 7–23 §§ får det beslutas om utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid en annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål.

En åtgärd enligt första eller andra stycket får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Utvisning ur undervisningslokalen

7 § I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får en lärare visa ut en elev från undervisningslokalen för högst återstoden av ett undervisningspass, om

1. eleven stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt, och
2. eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren.

Kvarsittning

8 § Under samma förutsättningar som i 7 § får en lärare eller rektor i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan besluta att en elev ska stanna kvar i skolan under uppsikt högst en timme efter att skoldagens undervisning har avslutats eller infinna sig i skolan högst en timme innan undervisningen börjar.

Utredning

9 § Om en elev i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare.

Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 8 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

10 § Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 9 § första stycket ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende.

Skriftlig varning

11 § Efter en utredning enligt 9 § första stycket får rektorn besluta att tilldela eleven en skriftlig varning. En sådan varning ska innehålla information om vilka åtgärder som kan komma att vidtas om eleven inte ändrar sitt beteende.

Eleven vårdnadshavare ska informeras om rektorns beslut.

Tillfällig omplacering

12 § I förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får rektorn besluta att en elev ska följa undervisningen i en annan undervisningsgrupp än den eleven annars hör till eller undervisas på annan plats inom samma skolenhet om åtgärder som gjorts efter en sådan utredning som avses i 9 § första stycket inte varit tillräckliga eller om det annars är nödvändigt för att tillförsäkra de andra eleverna trygghet och studiero.

Eleven vårdnadshavare ska informeras om rektorns beslut.

Endast om det finns synnerliga skäl får en åtgärd som rektorn vidtagit med stöd av första stycket gälla under längre tid än två veckor. Åtgärden får dock inte gälla för en längre tid än fyra veckor.

Tillfällig placering vid en annan skolenhet

13 § Om åtgärder enligt 12 § inte är tillräckligt ingripande eller på grund av andra omständigheter inte är möjliga att genomföra, får rektorn besluta att en elev tillfälligt ska följa undervisningen vid en annan skolenhet.

Beslutet om en sådan tillfällig placering fattas gemensamt med rektorn vid den mottagande skolenheten. Elevens vårdnadshavare ska informeras om beslutet innan placeringen genomförs.

Endast om det finns synnerliga skäl får en åtgärd som rektorn vidtagit med stöd av första stycket gälla under längre tid än två veckor. Åtgärden får dock inte gälla för en längre tid än fyra veckor.

Avstängning i vissa obligatoriska skolformer

14 § I grundskolan, specialskolan och sameskolan får rektorn besluta att stänga av en elev helt eller delvis om

1. det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero,

2. syftet med åtgärder enligt 7, 8 och 11 §§ inte uppnåtts eller det finns andra särskilda skäl med hänsyn till elevens beteende, och

3. eleven erbjuds kompensation för den undervisning som han eller hon går miste om på grund av avstängningen.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt första stycket.

Ett beslut om avstängning gäller omedelbart om inte annat beslutas.

Avstängningstid i vissa obligatoriska skolformer

15 § Ett beslut enligt 14 § får innebära avstängning endast under den tid som behövs för en skyndsam utredning av vilka andra åtgärder som kan behövas.

En elev får inte stängas av för en längre tidsperiod än en vecka och inte heller vid fler tillfällen än två gånger per kalenderhalvår.

Inhämtande av yttrande och information till berörda

16 § Innan rektorn beslutar om avstängning enligt 14 § ska eleven och elevens vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig.

Rektorn ska informera huvudmannen när han eller hon har fattat ett beslut om avstängning. Om eleven är under 18 år ska även socialnämnden informeras om beslutet.

Avstängning i de frivilliga skolformerna

17 § I gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare får huvudmannen besluta att helt eller delvis stänga av en elev om

1. eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måloppfyllelse och kunskaper,
2. eleven stör eller hindrar utbildningens bedrivande,
3. eleven utsätter någon annan elev eller av utbildningen berörd person för kränkande behandling, eller
4. elevens uppförande på annat sätt inverkar negativt på övriga elevers trygghet och studiero.

Huvudmannen får besluta att ett beslut om avstängning ska gälla omedelbart.

Om det kan antas att någon av förutsättningarna för avstängning enligt första stycket 2–4 är uppfyllda och beslutet är nödvändigt med hänsyn till elevernas trygghet och studiero, får rektorn besluta om omedelbar avstängning.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt tredje stycket.

Avstängningstid i de frivilliga skolformerna

18 § Beslut enligt 17 § får inte avse avstängning under längre tid än två veckor under ett kalenderhalvår, om inte annat följer av andra stycket.

Avstängningen får förlängas om syftet med en kortare avstängningstid inte har uppnåtts eller om det av någon annan anledning bedöms som nödvändigt med hänsyn till elevens uppträdande. Ett beslut om avstängning enligt 17 § får dock inte avse längre tid än återstoden av pågående kalenderhalvår och tre ytterligare kalenderhalvår.

Rektorns beslut om omedelbar avstängning enligt 17 § tredje stycket gäller till dess huvudmannen har prövat saken och får inte avse längre tid än en vecka. Om huvudmannens beslut inte kan avvaktas med hänsyn till andra personers säkerhet, får beslutet förlängas med ytterligare en vecka.

Avstängning från viss utbildning med praktiska inslag

19 § Huvudmannen får besluta att helt eller delvis stänga av en elev från en viss utbildning i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare, om

1. det i utbildningen ingår praktik eller delar av utbildningen är arbetsplatsförlagd, och
2. det är uppenbart olämpligt att eleven deltar i den praktiska tjänstgöringen.

Huvudmannen får besluta att ett beslut om avstängning ska gälla omedelbart.

Om det kan antas att förutsättningarna för avstängning enligt första stycket är uppfyllda och det är nödvändigt på grund av brådskande omständigheter, får rektorn besluta om omedelbar avstängning.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt tredje stycket.

Avstängningstid från viss utbildning med praktiska inslag

20 § Ett beslut om avstängning enligt 19 § ska avse viss tid eller gälla utan tidsbegränsning.

Rektorns beslut om omedelbar avstängning enligt 19 § tredje stycket gäller till dess att huvudmannen har prövat saken och får inte avse längre tid än en vecka. Om huvudmannens beslut inte kan avvaktas med hänsyn till andra personers säkerhet, får beslutet om omedelbar avstängning förlängas med ytterligare en vecka.

Inhämtande av yttrande

21 § Innan huvudmannen eller rektorn beslutar om avstängning enligt 17 eller 19 § ska eleven och elevens vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig.

Innan huvudmannen fattar beslut ska, om eleven är under 18 år, samråd även ske med socialnämnden.

Rektorn ska informera huvudmannen när han eller hon har fattat ett sådant beslut som avses i 17 § tredje stycket och 19 § tredje stycket. Om eleven är under 18 år ska även socialnämnden informeras om beslutet.

Omhändertagande av föremål

22 § Rektorn eller en lärare får från en elev omhändertaga föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt första stycket.

Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

23 § Ett föremål som har omhändertagits enligt 22 § ska återlämnas till eleven senast vid den tidpunkt skoldagen är slut för eleven. Om eleven vid upprepade tillfällen tagit med sig föremål som omfattas av 22 § eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna det, behöver dock inte föremålet lämnas tillbaka förrän elevens vårdnadshavare har informerats om omhändertagandet. Ett omhändertagande får inte bestå längre än till och med fjärde dagen efter verkställandet av omhändertagandet.

Om ett föremål som har omhändertagits enligt 22 § kan antas bli förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64), 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 5 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, 9 kap. 5 § vapenlagen (1996:67) eller 5 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, ska rektorn eller den som rektorn har bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till polismyndigheten. Omhänder-

tagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats.

Dokumentation

24 § Om en åtgärd vidtagits enligt 7, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 eller 23 §, ska den dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden. Om åtgärden rör omhändertagande av föremål enligt 22 §, gäller denna skyldighet endast om föremålet inte återlämnats efter lektionens slut.

6 kap. Åtgärder mot kränkande behandling

Ändamål och tillämpningsområde

1 § Detta kapitel har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Bestämmelserna tillämpas på utbildning och annan verksamhet enligt denna lag.

Diskriminering

2 § Bestämmelser om förbud m.m. mot diskriminering i samband med verksamhet enligt denna lag finns i diskrimineringslagen (2008:567).

Definitioner

3 § I detta kapitel avses med

- *elev*: utöver vad som anges i 1 kap. 3 § den som söker annan utbildning än förskola enligt denna lag,
- *barn*: den som deltar i eller söker plats i förskolan eller annan pedagogisk verksamhet enligt 25 kap.,
- *personal*: anställda och uppdragstagare i verksamhet enligt denna lag, och
- *kränkande behandling*: ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Tvingande bestämmelser

4 § Avtalsvillkor som inskränker rättigheter eller skyldigheter enligt detta kapitel är utan verkan.

Ansvar för personalen

5 § Huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i detta kapitel, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Aktiva åtgärder

Målinriktat arbete

6 § Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Närmare föreskrifter om detta finns i 7 och 8 §§.

Skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling

7 § Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Plan mot kränkande behandling

8 § Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Förbud mot kränkande behandling

9 § Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för kränkande behandling.

Skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling

10 § En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).

För verksamhet som avses i 25 kap. och för fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller första och andra styckena för den personal som huvudmannen utser.

Förbud mot repressalier

11 § Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för repressalier på grund av att barnet eller eleven medverkat i en utredning enligt detta kapitel eller anmält eller påtalat att någon handlat i strid med bestämmelserna i kapitlet.

Skadestånd

12 § Om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter enligt 7, 8, 9, 10 eller 11 § ska huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för den kränkning som detta innebär, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet. Skadestånd för kränkning i andra fall än vid repressalier lämnas dock inte, om kränkningen är ringa.

Om det finns särskilda skäl, kan skadeståndet för kränkning sättas ned eller helt falla bort.

Rättegången

13 § Mål om skadestånd enligt detta kapitel ska handläggas enligt bestämmelserna i rättegångsbalken om rättegången i tvistemål när förlikning om saken är tillåten.

I sådana mål kan det dock förordnas att vardera parten ska bära sin rättegångskostnad, om den part som har förlorat målet hade skälig anledning att få tvisten prövad.

Bevisbörda

14 § Om ett barn eller en elev som anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling enligt 9 § eller repressalier enligt 11 §, visar omständigheter som ger anledning att anta att han eller hon har blivit utsatt för sådan behandling, är det huvudmannen för verksamheten som ska visa att kränkande behandling eller repressalier inte har förekommit.

Rätt att föra talan

15 § I en tvist om skadestånd enligt detta kapitel får Statens skolinspektion som part föra talan för ett barn eller en elev som medger det. När Skolinspektionen för sådan talan får myndigheten i samma rättegång också föra annan talan för barnet eller eleven om han eller hon medger det. För barn under 16 år krävs vårdnadshavares medgivande.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om part ska gälla även den för vilken Skolinspektionen för talan enligt detta kapitel när det gäller jävsförhållande, pågående rättegång, personlig inställelse samt förhör under sanningsförsäkran och andra frågor som rör bevisningen.

När ett barn eller en elev för talan enligt detta kapitel får Skolinspektionen inte väcka talan för barnet eller eleven om samma sak.

16 § Rättens avgörande i ett mål där Statens skolinspektion för talan för ett barn eller en elev får överklagas av barnet eller eleven, om det får överklagas av myndigheten.

När rättens avgörande i ett mål som avses i första stycket har vunnit laga kraft, får saken inte prövas på nytt på talan av vare sig barnet eller eleven eller Skolinspektionen.

7 kap. Skolplikt och rätt till utbildning

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- vilka som omfattas av skolplikt (2 §),
- rätten till utbildning (3 §),
- hur skolplikten fullgörs (4–9 §§),
- när skolplikten inträder (10 §),
- tidigare skolstart (11 §),
- när skolplikten upphör och rätten att därefter slutföra skolgången (12–16 §§),
- deltagande i utbildning (17–19 §§), och
- ansvar för att skolplikten fullgörs (20–23 §§).

Vilka som omfattas av skolplikt

2 § Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt enligt föreskrifterna i detta kapitel.

Skolplikt gäller dock inte barn som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola.

Skolplikt gäller inte heller barn som avses i 29 kap. 2 § andra stycket. Dessa barn har dock samma rätt till utbildning som skolpliktiga barn.

Rätten till utbildning

3 § I 2 kap. 21 § regeringsformen föreskrivs att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt att kostnadsfritt erhålla grundläggande utbildning i allmän skola.

Av 2 § tredje stycket samt 11 och 15 §§ följer även en viss rätt till utbildning utöver skolplikten.

Hur skolplikten fullgörs

Grundskolan

4 § Skolplikt ska fullgöras i grundskolan om inte förhållandena är sådana som avses i 5 eller 6 § eller skolplikten fullgörs i sameskolan enligt 7 § eller på annat sätt enligt bestämmelserna i 24 kap.

Grundsärskolan

5 § Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning, ska tas emot i grundsärskolan.

Frågan om mottagande i grundsärskolan prövas av barnets hemkommun. Ett beslut om mottagande i grundsärskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs.

Om barnets vårdnadshavare inte lämnar sitt medgivande till att barnet tas emot i grundsärskolan, ska barnet fullgöra sin skolplikt enligt vad som gäller i övrigt enligt denna lag. Ett barn får dock tas emot i grundsärskolan utan sin vårdnadshavares medgivande, om det finns synnerliga skäl med hänsyn till barnets bästa.

Specialskolan

6 § Barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller grundsärskolan ska tas emot i specialskolan om de

1. är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning,
2. är döva eller hörselskadade, eller
3. har en grav språkstörning.

Frågan om mottagande i specialskolan prövas av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Ett beslut om mottagande i specialskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs.

Sameskolan

7 § Barn till samer får fullgöra sin skolplikt i sameskolan i stället för i årskurs 1–6 i grundskolan. Även andra barn får fullgöra den delen av sin skolplikt i sameskolan, om det finns särskilda skäl.

Frågan om ett barn ska få fullgöra sin skolplikt i sameskolan prövas av Sameskolstyrelsen.

Mottagande på försök

8 § Den som är elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan kan på försök under högst sex månader tas emot som elev i en annan av dessa skolformer, om de huvudmän som berörs är överens om detta och elevens vårdnadshavare medger det.

Integrerade elever

9 § En elev i grundskolan kan få sin utbildning inom grundsärskolan (integrerad elev), om de huvudmän som berörs är överens om detta och elevens vårdnadshavare medger det. En elev i grundsärskolan kan under

samma förutsättningar få sin utbildning inom grundskolan eller same-skolan.

För en elev som på detta sätt får sin utbildning inom en annan skolform gäller de bestämmelser som avser den ursprungliga skolformen. Rektorn för den skolenhet där eleven får sin undervisning får dock besluta om de undantag från dessa bestämmelser som krävs med hänsyn till undervisningens uppläggning.

När skolplikten inträder

10 § Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.

Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller åtta år.

Frågan om uppskjuten skolplikt prövas av hemkommunen efter begäran av barnets vårdnadshavare.

Tidigare skolstart

11 § Om ett barns vårdnadshavare begär det hos hemkommunen, ska barnet redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år jämföras med skolpliktiga barn i fråga om rätten att börja skolan.

När skolplikten upphör och rätten att därefter slutföra skolgången

Skolpliktens upphörande

12 § Om inte annat följer av 13 eller 14 § upphör skolplikten vid utgången av vårterminen det nionde året eller, om eleven går i specialskolan, det tionde året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten.

Senare upphörande

13 § För den elev som inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört enligt 12 §, upphör skolplikten i stället ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år.

Frågan om skolpliktens förlängning enligt första stycket prövas av hemkommunen. För en elev som går i specialskolan prövas dock frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Tidigare upphörande

14 § Om eleven före den tidpunkt som framgår av 12 eller 13 § uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås för den skolform där eleven fullgör sin skolplikt, upphör skolplikten.

Frågan om skolpliktens upphörande enligt första stycket prövas av hemkommunen. För en elev som går i specialskolan prövas frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Rätt att slutföra skolgången

15 § En elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan har rätt att slutföra den högsta årskursen, även om skolplikten upphör dessförinnan.

En elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan har också rätt att efter skolpliktens upphörande slutföra utbildningen under ytterligare två år, om eleven inte har nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås för respektive skolform. En elev i grundsärskolan har under denna tid rätt till minst 800 timmars undervisning utöver den i 11 kap. 7 § första stycket garanterade undervisningstiden, om eleven inte dessförinnan uppnått kunskapskraven.

En elev som har tagits emot i specialskolan enligt 6 § första stycket 1 och som på grund av sina funktionsnedsättningar inte kan få tillfredsställande förhållanden i gymnasiesärskolan eller gymnasieskolan, får efter det att skolplikten har upphört och i mån av plats genomgå ytterligare utbildning i specialskolan till och med vårterminen det kalenderår eleven fyller 21 år, om eleven inte bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen enligt andra stycket.

16 § Frågan om rätt att slutföra skolgången enligt 15 § prövas av hemkommunen. För en elev som går i specialskolan prövas dock frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Deltagande i utbildning*Närvaro*

17 § En elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och same-skolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag. Sådan verksamhet får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket för elever i grundsärskolan och specialskolan.

Om en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller same-skolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Ledighet

18 § En elev i en skolform som avses i 17 § får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas.

Rektorn beslutar om ledighet. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut om ledighet som avser längre tid än tio dagar.

Befrielse

19 § En elev i en skolform som avses i 17 § får på begäran av elevens vårdnadshavare befrias från skyldighet att delta i obligatoriska inslag i undervisningen om det finns synnerliga skäl. Ett sådant beslut får endast avse enstaka tillfällen under ett läsår.

Rektorn beslutar om befrielse. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta sådana beslut.

Ansvar för att skolplikten fullgörs*Vårdnadshavares ansvar*

20 § Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullgör sin skolplikt.

Hemkommunens ansvar

21 § Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning.

Huvudmannens ansvar

22 § Kommunen ska se till att eleverna i dess grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång. Huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan ska se till att elever i utbildning under deras ledning fullgör sin skolgång.

När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller utan giltig orsak är frånvarande i betydande utsträckning från obligatoriska inslag, ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen.

Föreläggande och vite

23 § Om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så ska ske, får hemkommunen förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. För en elev i specialskolan eller i sameskolan är det i stället huvudmannen för respektive skolform som får förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter.

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite.

Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart om inte annat beslutas.

8 kap. Förskolan**Kapitlets innehåll**

1 § I detta kapitel finns
– allmänna bestämmelser (2–11 §§),

- bestämmelser om förskola med offentlig huvudman (12–17 §§), och
- bestämmelser om fristående förskola (18–24 §§).

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

2 § Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning.

Erbjudande av förskola

3 § Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i förskoleklassen eller i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4–7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

4 § Barn ska från och med höstterminen det år barnet fyller tre år erbjudas förskola under minst 525 timmar om året, om inte annat följer av 5–7 §§.

5 § Barn ska från och med ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

6 § Barn, vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga enligt föräldraledighetslagen (1995:584) för vård av annat barn, ska från och med ett års ålder erbjudas förskola under minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan.

7 § Barn ska även i andra fall än som avses i 5 och 6 §§ erbjudas förskola, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola.

Barngrupperna och miljön

8 § Huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö.

Särskilt stöd

9 § Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver.

Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barn eller ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska förskolechefen se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödsatserna.

Modersmål

10 § Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Fortlöpande samtal och utvecklingssamtal

11 § Personalen ska föra fortlöpande samtal med barnets vårdnadshavare om barnets utveckling. Minst en gång varje år ska personalen och barnets vårdnadshavare därutöver genomföra ett samtal om barnets utveckling och lärande (utvecklingssamtal). Förskollärare har det övergripande ansvaret för utvecklingssamtalet.

Förskola med offentlig huvudman

Hemkommunens ansvar

12 § Hemkommunen ansvarar för att utbildning i förskola kommer till stånd för alla barn i kommunen som ska erbjudas förskola och vars vårdnadshavare önskar det.

Hemkommunen får fullgöra sina skyldigheter genom att erbjuda barnet motsvarande utbildning i fristående förskola.

Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen komma överens med en annan kommun om att denna i sin förskola ska ta emot barn vars utbildning hemkommunen ansvarar för.

Mottagande i en annan kommun

13 § Ett barn har rätt att bli mottaget i förskola med offentlig huvudman i en annan kommun än hemkommunen, om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens förskola. Innan kommunen fattar beslut om att ta emot ett sådant barn ska den inhämta yttrande från barnets hemkommun.

Efter önskemål av barnets vårdnadshavare får en kommun även i annat fall i sin förskola ta emot ett barn från en annan kommun.

Erbjudande av plats

14 § När vårdnadshavare har anmält önskemål om förskola med offentlig huvudman ska kommunen erbjuda barnet förskola inom fyra månader.

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl har behov av särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola ska skyndsamt erbjudas förskola.

Placering vid en förskoleenhet

15 § Ett barn ska erbjudas plats vid en förskoleenhet så nära barnets eget hem som möjligt. Skälig hänsyn ska tas till barnets vårdnadshavares önskemål.

Avgifter

16 § En kommun får ta ut avgift för plats i förskola som den anordnar. Avgifterna ska vara skäliga.

Från och med höstterminen det år barnet fyller tre år får avgiften avse bara den del av verksamheten som överstiger 525 timmar om året.

För barn som erbjudits förskola enligt 7 § får avgiften avse bara den del av verksamheten som överstiger 15 timmar i veckan.

Interkommunal ersättning

17 § En kommun som i sin förskola har ett barn från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för barnets utbildning av barnets hemkommun, om mottagandet grundar sig på 13 § första stycket.

Även i de fall som avses i 13 § andra stycket ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om något annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och barnets behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen förskola. Har ett barn ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Fristående förskola

Mottagande

18 § Varje fristående förskola ska vara öppen för alla barn som ska erbjudas förskola, om inte den kommun där förskoleenheten är belägen medger undantag med hänsyn till verksamhetens särskilda karaktär.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt ett barn, om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för barnet enligt 23 § andra stycket.

Urval

19 § Om det inte finns plats för alla sökande till en förskoleenhet, ska urvalet göras på de grunder som den kommun där förskoleenheten är belägen godkänner.

Avgifter

20 § Avgifter som huvudmannen för en fristående förskola tar ut får inte vara oskäligt höga.

Från och med höstterminen det år barnet fyller tre år får avgiften avse bara den del av verksamheten som överstiger 525 timmar om året.

För barn som ska erbjudas förskola enligt 7 § får avgiften avse bara den del av verksamheten som överstiger 15 timmar i veckan.

Bidrag från hemkommunen

21 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje barn vid förskoleenheten.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 22 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 23 §.

22 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. omsorg och pedagogisk verksamhet,
2. pedagogiskt material och utrustning,
3. måltider,
4. administration,
5. mervärdesskatt, och
6. lokalkostnader.

Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen förskola.

23 § Tilläggsbelopp ska lämnas för barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för ett barn i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

24 § Bidragsskyldigheten enligt 21 § gäller bara i den omfattning som barnet ska erbjudas förskola enligt 4–7 §§.

9 kap. Förskoleklassen

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–11 §§),
- bestämmelser om förskoleklass med offentlig huvudman (12–16 §§), och
- bestämmelser om fristående förskoleklass (17–22 §§).

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

2 § Förskoleklassen ska stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

Förskoleklassen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

Läsår och terminer

3 § Utbildningen i förskoleklassen ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Erbjudande och information om utbildningen

4 § Förskoleklassen är avsedd för barn som ännu inte har börjat någon utbildning för fullgörande av skolplikten.

Hemkommunen ska informera vårdnadshavarna om förskoleklassen och syftet med denna samt verka för att barnen deltar i den.

5 § Barn som är bosatta i Sverige ska erbjudas förskoleklass från och med höstterminen det år de fyller sex år. Barn får tas emot tidigare.

Tester och prov

6 § Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör.

Omfattning

7 § Förskoleklassen ska omfatta minst 525 timmar under ett läsår.

Avgifter

8 § Utbildningen ska vara avgiftsfri.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärmaterial som behövs för en tidsenlig utbildning.

Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut.

9 § Trots 8 § får det förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det, trots övriga bestämmelser i denna lag, i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Modersmål

10 § Förskoleklassen ska medverka till att elever med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Utvecklingssamtal

11 § Minst en gång varje läsår ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om elevens utveckling och lärande.

Förskoleklass med offentlig huvudman*Hemkommunens ansvar*

12 § Hemkommunen ansvarar för att utbildning i förskoleklass kommer till stånd för alla barn i kommunen som önskar sådan utbildning. Av 2 kap. 4 § framgår att staten är huvudman för förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola.

Skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras genom att kommunen anordnar förskoleklass i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för samtliga i kommunen som är berörda.

Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen komma överens med en annan kommun om att denna i sin förskoleklass ska ta emot barn vars utbildning hemkommunen ansvarar för.

Mottagande i en annan kommun

13 § Ett barn har rätt att bli mottaget i förskoleklass med offentlig huvudman i en annan kommun än den som ska svara för barnets utbildning, om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens förskoleklass. Innan kommunen fattar beslut om att för visst läsår ta emot ett sådant barn, ska den inhämta yttrande från barnets hemkommun.

Efter önskemål av barnets vårdnadshavare får en kommun även i annat fall i sin förskoleklass ta emot ett barn från en annan kommun.

14 § En elev som har tagits emot i en kommuns förskoleklass ett visst läsår har rätt att gå kvar hela läsåret, även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under läsåret.

Placering vid en skolenhet

15 § En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet.

Kommunen får annars frångå elevens vårdnadshavares önskemål endast om den önskade placeringen skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Interkommunal ersättning

16 § En kommun som i sin förskoleklass har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång grundar sig på 13 § första stycket.

Även i de fall som avses i 13 § andra stycket ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen förskoleklass. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Fristående förskoleklass

Mottagande

17 § Varje fristående förskoleklass ska vara öppen för alla elever som ska erbjudas utbildning i förskoleklassen. Utbildningen får dock begränsas till att avse elever som är i behov av särskilt stöd för sin utveckling.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev, om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 21 § andra stycket.

Urval

18 § Om det inte finns plats för alla sökande till en skolenhet med förskoleklass, ska urvalet göras på de grunder som Statens skolinspektion godkänner.

Bidrag från hemkommunen

19 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev vid skolenheten.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 20 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 21 §.

20 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärmaterial,
3. elevhälsa,
4. måltider,
5. administration,
6. mervärdesskatt, och

7. lokalkostnader.

Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen förskoleklass.

21 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Insyn

22 § Den kommun där den fristående skolan är belägen har rätt till insyn i verksamheten.

10 kap. Grundskolan

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 §§),
- bestämmelser om betyg (14–23 §§),
- bestämmelser om grundskola med offentlig huvudman (24–34 §§),

och

- bestämmelser om fristående grundskola (35–41 §§).

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

2 § Grundskolan ska ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa.

Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning.

Utbildningen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Årskurser, läsår och terminer

3 § Grundskolan ska ha nio årskurser. Utbildningen i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Regeringen får meddela föreskrifter om läsårets längd och om när läsåret ska börja och sluta.

Ämnen

4 § Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,

- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Undervisningstid

5 § Den totala undervisningstiden för varje elev ska vara minst 6 665 timmar.

Ytterligare bestämmelser om fördelning av undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1.

Bemyndiganden

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för särskilda utbildningar,
3. andra begränsade avvikelser från 4 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 12 § (anpassad studiegång) eller 7 kap. 9 § andra stycket (integrerad undervisning), om det finns särskilda skäl, och
4. undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen.

Modersmålsundervisning

7 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Kursplaner

8 § För varje ämne ska en kursplan gälla.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

Tester och prov

9 § Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som innebär undantag från första stycket för utbildning från och med årskurs 7 och, om det finns särskilda skäl, även för utbildning från och med årskurs 4. Sådana föreskrifter får innebära att bestämmelsen i 30 § första stycket om en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts.

Avgifter

10 § Utbildningen ska vara avgiftsfri.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning samt erbjudas näringsriktiga skolmåltider.

Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut.

11 § Trots 10 § får det förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det, trots övriga bestämmelser i denna lag, i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Utvecklingssamtal och individuell utvecklingsplan

12 § Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap. 9 §.

13 § Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Betyg

Tillämpliga bestämmelser

14 § Allmänna bestämmelser om betyg och betygssättning finns i 3 kap. 13–21 §§.

Betygssättning

15 § Betyg ska sättas i grundskolans ämnen.

16 § Betyg ska sättas

1. i slutet av varje termin i årskurs 8 och i slutet av höstterminen i årskurs 9 i ämnen som inte har avslutats, och
2. när ett ämne har avslutats.

17 § Som betyg ska någon av beteckningarna A, B, C, D, E eller F användas. Betyg för godkända resultat betecknas med A, B, C, D eller E. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E. Betyg för icke godkänt resultat betecknas med F.

18 § Om det saknas underlag för bedömning av en elevs kunskaper i ett ämne på grund av elevens frånvaro, ska betyg inte sättas i ämnet.

Betyg innan ett ämne har avslutats

19 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

Betyg när ett ämne har avslutats

20 § När betyg sätts efter det att ett ämne har avslutats ska betyget bestämmas med hjälp av bestämda kunskapskrav.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kunskapskrav.

21 § Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen enligt 19 och 20 §§ bortses från enstaka delar av de kunskapskrav som eleven ska ha uppnått i slutet av årskurs 9. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav.

22 § I fall där ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges. Av bedömningen får också de stödåtgärder som har vidtagits framgå. Bedömningen ska undertecknas av läraren.

Om det enligt 18 § inte kan sättas betyg i ett avslutat ämne, får de stödåtgärder som har vidtagits framgå av beslutet.

Prövning

23 § Den som vill ha betyg från grundskolan har rätt att genomgå prövning för betyg. Denna kan avse hela utbildningen i grundskolan eller ett eller flera ämnen som ingår i utbildningen. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg i ett avslutat ämne eller slutbetyg från grundskolan.

Bestämmelserna om betygssättning i detta kapitel och i 3 kap. ska i tillämpliga delar gälla i fråga om prövningen.

Grundskola med offentlig huvudman

Hemkommunens ansvar

24 § Hemkommunen ansvarar för att utbildning i grundskolan kommer till stånd för alla som enligt denna lag har rätt att gå i grundskolan och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt.

Skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras genom att hemkommunen anordnar grundskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som är berörda.

Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen komma överens med en annan kommun om att denna i sin grundskola ska ta emot elever vars grundskoleutbildning hemkommunen ansvarar för.

Mottagande i en annan kommun

25 § En elev har rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kommuner får anordna särskild utbildning i sin grundskola. Föreskrifterna får innebära att elever från hela landet i mån av plats ska tas emot på utbildningen.

27 § En kommun får även i andra fall än som avses i 24 § tredje stycket, 25 eller 26 § ta emot en elev från en annan kommun i sin grundskola efter önskemål av elevens vårdnadshavare.

28 § En elev som har tagits emot i en kommuns grundskola ett visst läsår har rätt att gå kvar hela läsåret, även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under läsåret.

Om det för eleven återstår endast en årskurs, har eleven också rätt att gå kvar sista årskursen.

Kommunens organisation av sin grundskola

29 § Varje kommun är skyldig att vid utformningen av sin grundskola beakta vad som är ändamålsenligt från kommunikationssynpunkt för eleverna.

Varje kommun ska organisera sin grundskola så att ingen elev på grund av skolgången behöver bo utanför det egna hemmet. Avsteg härifrån får dock göras om förhållandena är så speciella att det framstår som orimligt att kommunen måste anordna skolgång på sådant sätt att eleven kan bo kvar i hemmet under skolgången. Vid denna bedömning ska särskild vikt fästas vid elevens ålder.

En elev i grundskola med offentlig huvudman som till följd av sin skolgång måste bo utanför det egna hemmet har rätt till tillfredsställande förhållanden. Hemkommunen ska svara för detta utan extra kostnader för eleven. Hemkommunens skyldighet omfattar dock inte elever som med stöd av 25–27 §§ går i en annan kommuns grundskola eller elever som väljer att gå i en annan skolenhet i hemkommunen än den där de annars skulle ha placerats.

Placering vid en skolenhet

30 § En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet inom sin grundskola.

Kommunen får annars frågå elevens vårdnadshavares önskemål endast om

1. den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen, eller

2. det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

Beslut enligt andra stycket 2 gäller omedelbart, om inte annat beslutas.

31 § Den som har blivit placerad vid en viss skolenhet har rätt att gå kvar där om inte något annat följer av 30 § andra stycket. Detsamma ska gälla den som har tagits emot i förskoleklassen och som ska fortsätta sin utbildning i grundskolan vid samma skolenhet.

Skolskjuts i hemkommunen

32 § Elever i grundskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt gäller dock inte elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns grundskola med stöd av 25–27 §§. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall.

Elevens hemkommun ska ombesörja att skolskjuts anordnas.

Skolskjuts i en annan kommun än hemkommunen

33 § En elev som med stöd av 25 § går i en annan kommuns grundskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen.

Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

Interkommunal ersättning

34 § En kommun som i sin grundskola har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång i kommunen grundar sig på 24, 25 eller 26 §.

Även i de fall som avses i 27 § ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Fristående grundskola*Mottagande*

35 § Varje fristående grundskola ska vara öppen för alla elever som har rätt till utbildning i grundskolan. Utbildningen får dock begränsas till att avse

1. vissa årskurser,
2. elever som är i behov av särskilt stöd, och
3. vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 39 § andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana speciellt anpassade utbildningar som avses i första stycket 3.

Urval

36 § Om det inte finns plats för alla sökande, ska urvalet göras på de grunder som Statens skolinspektion godkänner, om inte annat följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 9 § andra stycket eller annars avser sådana utbildningar som avses i 6 § 2.

Bidrag från hemkommunen

37 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev vid skolenheten.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 38 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 39 §.

38 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärverktyg,
3. elevhälsa,
4. måltider,
5. administration,
6. mervärdesskatt, och
7. lokalkostnader.

Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna grundskolan.

39 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Skolskjuts

40 § Hemkommunen ska anordna skolskjuts för elever som går i en fristående grundskola inom kommunen under samma förutsättningar som enligt 32 § andra stycket andra meningen gäller för elever som valt en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem.

Insyn

41 § Den kommun där den fristående skolan är belägen har rätt till insyn i verksamheten.

11 kap. Grundsärskolan**Kapitlets innehåll**

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–17 §§),
- bestämmelser om betyg (18–23 §§),
- bestämmelser om grundsärskola med offentlig huvudman (24–33 §§), och
- bestämmelser om fristående grundsärskola (34–40 §§).

Allmänna bestämmelser*Utbildningens syfte*

2 § Grundsärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och som så långt det är möjligt motsvarar den som ges i grundskolan. Utbildningen ska ligga till grund för fortsatt utbildning och i övrigt så långt det är möjligt motsvara vad som anges för grundskolan i 10 kap. 2 §.

Av 29 kap. 8 § följer att det som sägs i denna lag om elever med utvecklingsstörning också ska gälla vissa andra barn, ungdomar och vuxna.

Träningsskolan

3 § Inom grundsärskolan finns en särskild inriktning som benämns träningsskola. Träningsskolan är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildningen i ämnen.

Årskurser, läsår och terminer

4 § Grundsärskolan ska ha nio årskurser. Utbildningen i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Regeringen får meddela föreskrifter om läsårets längd och om när läsåret ska börja och sluta.

Ämnen och ämnesområden

5 § Grundsärskolan omfattar utbildning i ämnen eller inom ämnesområden, eller en kombination av dessa. Utbildning inom ämnesområden är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildningen i ämnen. Utbildningen kan också omfatta ämnen enligt grundskolans kursplaner.

6 § Undervisningen ska omfatta följande ämnen eller ämnesområden.

Ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen,
- samhällsorienterande ämnen,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Ämnesområden:

- estetisk verksamhet,
- kommunikation,
- motorik,
- vardagsaktiviteter, och
- verklighetsuppfattning.

Utöver de ämnen och ämnesområden som anges i första stycket ska det som ämne finnas modersmål för de elever som ska erbjudas modersmålsundervisning.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen eller ämnesområden.

Undervisningstid

7 § Den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 665 timmar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

8 § Huvudmannen för utbildningen avgör om en elev som tas emot i grundskolan huvudsakligen ska läsa ämnen eller ämnesområden. Rektorn får besluta att en elev ska läsa en kombination av ämnen och ämnesområden samt ämnen enligt grundskolans kursplaner, om eleven har förutsättningar för det.

Samråd med elevens vårdnadshavare ska ske innan beslut fattas.

Bemyndiganden

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 7 §,
2. avvikelser från 6 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 12 § (anpassad studiegång) eller 7 kap. 9 § andra stycket (integrerad undervisning), om det behövs med hänsyn till elevernas förmåga, och
3. andra begränsade avvikelser från 6 § och från timplanen.

Modersmålsundervisning

10 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Kursplaner

11 § För varje ämne och ämnesområde ska gälla en kursplan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

Tester och prov

12 § Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör.

Avgifter

13 § Utbildningen ska vara avgiftsfri.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärvärktyg som behövs för en tidsenlig utbildning samt erbjudas näringsriktiga skolmåltider.

Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut.

14 § Trots 13 § får det förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det, trots övriga bestämmelser i denna lag, i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Utvecklingssamtal och individuell utvecklingsplan

15 § Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap. 9 §.

16 § Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Intyg och studieomdöme

17 § Eleverna ska efter avslutad grundsärskola få intyg om den utbildning de gått igenom.

Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska intyget kompletteras med ett allmänt studieomdöme. Studieomdömet ska avse elevens möjlighet att bedriva studier.

Intyget ska undertecknas av läraren.

Betyg

Tillämpliga bestämmelser

18 § Allmänna bestämmelser om betyg och betygssättning finns i 3 kap. 13–21 §§.

Betygssättning

19 § Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i grundsärskolans ämnen

1. i slutet av varje termin i årskurs 8 och i slutet av höstterminen i årskurs 9, och

2. när ett ämne har avslutats.

20 § Som betyg ska någon av beteckningarna A, B, C, D eller E användas. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E.

För den elev som inte uppnår kraven för betyget E, ska betyg inte sättas i ämnet.

21 § Om en elev i grundsärskolan har läst ett ämne enligt grundskolans kursplaner och eleven eller elevens vårdnadshavare begär att betyg ska sättas i ämnet, ska de bestämmelser som gäller för betygssättning i grundskolan tillämpas.

Betyg innan ett ämne har avslutats

22 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

Betyg när ett ämne har avslutats

23 § När betyg sätts efter det att ett ämne har avslutats ska betyget bestämmas med hjälp av bestämda kunskapskrav.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kunskapskrav.

Grundsärskola med offentlig huvudman

Hemkommunens ansvar

24 § Hemkommunen ansvarar för att utbildning i grundsärskolan kommer till stånd för alla som enligt denna lag har rätt att gå i grundsärskolan och inte fullgör sin skolgång på annat sätt.

Skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras genom att hemkommunen

1. anordnar grundsärskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som är berörda, eller

2. kommer överens med en annan kommun att den i sin grundsärskola ska ta emot de elever som hemkommunen ansvarar för.

Mottagande i en annan kommun

25 § En elev har rätt att bli mottagen i en grundsärskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundsärskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev, ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

26 § En kommun får även i andra fall än som avses i 24 § andra stycket 2 eller 25 § ta emot en elev från en annan kommun i sin grundsärskola efter önskemål av elevens vårdnadshavare.

27 § En elev som har tagits emot i en kommuns grundsärskola ett visst läsår har rätt att gå kvar hela läsåret, även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under läsåret.

Om det för eleven återstår endast en årskurs har eleven också rätt att gå kvar sista årskursen.

Kommunens organisation av sin grundskola

28 § Varje kommun är skyldig att vid utformningen av sin grundskola beakta vad som är ändamålsenligt från kommunikationssynpunkt för eleverna.

Varje kommun ska så långt det är möjligt organisera sin grundskola så att ingen elev på grund av skolgången behöver bo utanför det egna hemmet.

I lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade finns det föreskrifter om stöd och service i form av boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet.

Placering vid en skolenhet

29 § En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet inom sin grundskola.

Kommunen får annars frågå elevens vårdnadshavares önskemål endast om

1. den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen, eller
2. det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

Beslut enligt andra stycket 2 gäller omedelbart, om inte annat beslutas.

30 § Den som har blivit placerad vid en viss skolenhet har rätt att gå kvar där om inte något annat följer av 29 § andra stycket. Detsamma ska gälla den som har tagits emot vid en skolenhet med förskoleklass och som ska fortsätta sin utbildning i grundskolan vid samma skolenhet.

Skolskjuts i hemkommunen

31 § Elever i grundskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt gäller dock inte elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns grundskola med stöd av 25 eller 26 §§. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall.

Elevers hemkommun ska ombesörja att skolskjuts anordnas.

Skolskjuts i en annan kommun än hemkommunen

32 § En elev som med stöd av 25 § går i en annan kommuns grundsärskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen.

Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

Interkommunal ersättning

33 § En kommun som i sin grundsärskola har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång i kommunen grundar sig på 24 § andra stycket 2 eller 25 §.

Även i de fall som avses i 26 § ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundsärskolorna. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Fristående grundsärskola*Mottagande*

34 § Varje fristående grundsärskola ska vara öppen för alla elever som har rätt till utbildning i grundsärskolan. Utbildningen får dock begränsas till att avse

1. vissa årskurser,
2. elever som är i behov av särskilt stöd, och
3. vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev, om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 38 § andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana speciellt anpassade utbildningar som avses i första stycket 3.

Urval

35 § Om det inte finns plats för alla sökande, ska urvalet göras på grunder som Statens skolinspektion godkänner.

Bidrag från hemkommunen

36 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev vid skolenheten.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 37 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 38 §.

37 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärverktyg,
3. elevhälsa,
4. måltider,
5. administration,
6. mervärdesskatt, och
7. lokalkostnader.

Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna grundsärskolan.

38 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Skolskjuts

39 § Hemkommunen ska anordna skolskjuts för elever som går i en fristående grundsärskola inom kommunen under samma förutsättningar som enligt 31 § andra stycket andra meningen gäller för elever som valt en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem.

Insyn

40 § Den kommun där den fristående skolan är belägen har rätt till insyn i verksamheten.

12 kap. Specialskolan**Kapitlets innehåll**

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 §§),
- bestämmelser om betyg (14–23 §§), och
- bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (24–26 §§).

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

2 § Specialskolan ska ge de barn och ungdomar som avses i 7 kap. 6 § en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan. Utbildningen ska ligga till grund för fortsatt utbildning.

Årskurser, läsår och terminer

3 § Specialskolan ska ha tio årskurser. Utbildningen i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Ämnen

4 § Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- rörelse och drama eller musik,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

För hörande elever gäller att ämnet musik ersätter ämnet rörelse och drama. För elever som tagits emot enligt 7 kap. 6 § första stycket 1 gäller att ämnet svenska ersätter ämnet teckenspråk.

Härutöver ska det som ämnen finnas språkval och, för de elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen.

Undervisningstid

5 § Den totala undervisningstiden för varje elev i specialskolan ska vara minst 7 845 timmar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

Bemyndiganden

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §,
2. begränsade avvikelser från 4 § utöver vad som följer av 3 kap. 12 § (anpassad studiegång), om det finns särskilda skäl, och
3. avvikelser för elever med utvecklingsstörning från den ämnesindelning som anges i 4 §.

Modersmålsundervisning

7 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Kursplaner

8 § För varje ämne ska gälla en kursplan.

För elever med utvecklingsstörning får grundsärskolans kursplaner tillämpas om elevens vårdnadshavare lämnar sitt samtycke. Om elevens vårdnadshavare inte lämnar sitt samtycke ska eleven läsa enligt specialskolans kursplaner. Grundsärskolans kursplaner får dock tillämpas för en elev utan elevens vårdnadshavares samtycke om det finns synnerliga skäl med hänsyn till elevens bästa. I den utsträckning som grundsärskolans kursplaner inte kan användas får särskilda kursplaner upprättas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

Tester och prov

9 § Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör.

Avgifter

10 § Utbildningen ska vara avgiftsfri.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärmaterial som behövs för en tidsenlig utbildning samt erbjudas näringsriktiga skolmåltider.

Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut.

11 § Trots 10 § får det förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det, trots övriga bestämmelser i denna lag, i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Utvecklingssamtal och individuell utvecklingsplan

12 § Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap. 9 §.

13 § Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Betyg

Tillämpliga bestämmelser

14 § Allmänna bestämmelser om betyg och betygssättning finns i 3 kap. 13–21 §§.

För elever som läser enligt specialskolans kursplaner gäller utöver 3 kap. bestämmelserna om betygssättning i 15–22 §§.

För elever som läser enligt grundsärskolans kursplaner gäller utöver 3 kap. bestämmelserna om intyg, studieomdöme och betyg i 11 kap. 17–23 §§. Betyg innan ett ämne har avslutats ska dock sättas vid de tidpunkter som anges i 16 § 1.

Betygssättning

15 § Betyg ska sättas i specialskolans ämnen.

16 § Betyg ska sättas

1. i slutet av varje termin i årskurs 9 och i slutet av höstterminen i årskurs 10 i ämnen som inte har avslutats, och
2. när ett ämne har avslutats.

17 § Som betyg ska någon av beteckningarna A, B, C, D, E eller F användas. Betyg för godkända resultat betecknas med A, B, C, D eller E. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E. Betyg för icke godkänt resultat betecknas med F.

18 § Om det saknas underlag för bedömning av en elevs kunskaper i ett ämne på grund av elevens frånvaro, ska betyg inte sättas i ämnet.

Betyg innan ett ämne har avslutats

19 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

Betyg när ett ämne har avslutats

20 § När betyg sätts efter det att ett ämne har avslutats ska betyget bestämmas med hjälp av bestämda kunskapskrav.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kunskapskrav.

21 § Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen enligt 19 och 20 §§ bortses från enstaka delar av kunskapskrav som eleven ska ha uppnått i slutet av årskurs 10. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning, utöver de som anges i 7 kap. 6 §, eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav.

22 § I fall där ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges. Av bedömningen får också de stödåtgärder som har vidtagits framgå. Bedömningen ska undertecknas av läraren.

Om det enligt 18 § inte kan sättas betyg i ett avslutat ämne, får de stödåtgärder som har vidtagits framgå av beslutet.

Prövning

23 § Den som vill ha betyg från specialskolan har rätt att genomgå prövning för betyg. Denna kan avse hela utbildningen i specialskolan eller ett eller flera ämnen som ingår i utbildningen. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg i ett avslutat ämne eller slutbetyg från specialskolan.

Bestämmelserna om betygssättning i detta kapitel och i 3 kap. ska i tillämpliga delar gälla i fråga om provningen.

Huvudmannens skyldigheter i särskilda fall

Ersättning från elevens hemkommun

24 § Hemkommunen ska betala ersättning till staten för vissa kostnader för den som är elev i specialskolan eller i förskoleklass eller fritidshem vid en skolenhet inom specialskolan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättningens storlek.

Resor och boende

25 § En elev i specialskolan har rätt till de resor som krävs för utbildningen. Staten ska stå för kostnaderna.

En elev i specialskolan som till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet har rätt till tillfredsställande förhållanden. Staten ska svara för detta utan extra kostnader för eleven.

Skolenheter

26 § Utbildningen i specialskolan ska anordnas av Specialpedagogiska skolmyndigheten och bedrivs vid flera skolenheter.

13 kap. Sameskolan

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–14 §§), och
- bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (15–17 §§).

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

2 § Sameskolan ska ge en utbildning med samisk inriktning som i övrigt motsvarar utbildningen i årskurserna 1–6 i grundskolan.

Årskurser, läsår och terminer

3 § Sameskolan ska ha sex årskurser. Utbildningen i varje årskurs ska bedrivs under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Ämnen

4 § Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen.

Undervisningstid

5 § Den totala undervisningstiden för varje elev ska vara minst 4 200 timmar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §, och
2. begränsade avvikelser från 4 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 11 § (anpassad studiegång), om det finns särskilda skäl.

Modersmålsundervisning

7 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Kursplaner

8 § För varje ämne ska en kursplan gälla.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

Tester och prov

9 § Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör.

Avgifter

10 § Utbildningen ska vara avgiftsfri.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärmaterial som behövs för en tidsenlig utbildning samt erbjudas näringsriktiga skolmåltider.

Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut.

11 § Trots 10 § får det förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det, trots övriga bestämmelser i denna lag, i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Utvecklingssamtal och individuell utvecklingsplan

12 § Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap. 9 §.

13 § Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utveck-

lingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Intyg vid avgång

14 § När en elev avgår från en sameskola ska intyg om avgången utfärdas.

Intyget ska innehålla uppgifter om

1. den årskurs från vilken eleven avgått,
2. tiden för avgången,
3. de ämnen som eleven undervisats i, och
4. det antal undervisningstimmar som eleven erbjudits.

Intyget ska undertecknas av rektorn.

Huvudmannens skyldigheter i särskilda fall

Ersättning från elevens hemkommun

15 § Hemkommunen ska betala ersättning till staten för vissa kostnader för den som är elev i sameskolan eller i förskoleklass eller fritidshem vid en skolenhet inom sameskolan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättningens storlek.

Resor och boende

16 § En elev i sameskolan har rätt till de resor som krävs för utbildningen. Staten ska stå för kostnaderna.

En elev i sameskolan som till följd av skolgången måste bo utanför det egna hemmet har rätt till tillfredsställande förhållanden. Staten ska svara för detta utan extra kostnader för eleven.

Skolenheter

17 § Utbildning i sameskolan ska anordnas av Sameskolstyrelsen och bedrivs vid flera skolenheter.

14 kap. Fritidshemmet

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–10 §§),
- bestämmelser om fritidshem med offentlig huvudman (11–14 §§), och
- bestämmelser om fritidshem med enskild huvudman (15–19 §§).

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

2 § Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

Fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

Erbjudande av utbildning

3 § Varje kommun ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Staten ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i specialskola och sameskola.

Hemkommunen ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever som går i en fristående skola i de fall huvudmannen inte erbjuder sådan utbildning.

4 § Utbildning i fritidshem ska erbjudas så snart det framkommit att eleven har behov av en sådan plats.

Omfattning

5 § En elev i någon av de skolformer som anges i 3 § ska erbjudas utbildning i fritidshemmet i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

6 § Elever ska även i andra fall än som avses i 5 § erbjudas utbildning i fritidshem, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av sådan utbildning.

7 § Fritidshem ska erbjudas till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år. Från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år får öppen fritidsverksamhet erbjudas i stället för fritidshem, om eleven inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av sådant särskilt stöd i sin utveckling som endast kan erbjudas i fritidshem.

Bestämmelser om öppen fritidsverksamhet finns i 25 kap.

8 § Fritidshem ska erbjudas eleverna den del av dagen då eleverna inte går i någon av de skolformer som anges i 3 § och under lov. Fritidshem behöver inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Elevgrupperna och miljö

9 § Huvudmannen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna även i övrigt erbjuds en god miljö.

Placering vid en skolenhet

10 § En elev i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola eller sameskola ska erbjudas utbildning i fritidshem vid eller så nära som möjligt den skolenhet där eleven får utbildning.

Fritidshem med offentlig huvudman*Hemkommunens ansvar*

11 § Hemkommunen svarar för att en elev som ska erbjudas fritidshem enligt bestämmelserna i detta kapitel och går i en sådan särskild utbildningsform som avses i 24 kap. erbjuds fritidshem. I dessa fall ska bestämmelserna i 4–10 §§ tillämpas.

Avgifter

12 § En kommun får ta ut avgift för utbildning i fritidshem som den anordnar.

Avgifterna ska vara skäliga.

Avgifter vid skolenhet med specialskola och sameskola

13 § Avgifter som staten tar ut för utbildning i fritidshem vid en skolenhet med specialskola eller sameskola ska bestämmas efter samma grunder som kommunen där fritidshemmet är beläget tillämpar i sina fritidshem.

Interkommunal ersättning

14 § En kommun som i sitt fritidshem har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning i fritidshemmet av elevens hemkommun, om elevens skolgång i den mottagande kommunens förskoleklass, grundskola eller grundsärskola grundar sig på 9 kap. 13 § första stycket, 10 kap. 24, 25 eller 26 § eller 11 kap. 24 § andra stycket 2 eller 25 §.

Även i andra fall då en kommun i sitt fritidshem har en elev från en annan kommun ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sina egna fritidshem. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Ersättningen enligt första eller andra stycket ska i förekommande fall minskas med belopp som huvudmannen tar ut enligt 12 §.

Fritidshem med enskild huvudman

Bidrag från hemkommunen

15 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev vid skolenheten.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 16 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 17 §.

16 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. omsorg och pedagogisk verksamhet,
2. pedagogiskt material och utrustning,
3. måltider,
4. administration,
5. mervärdesskatt, och
6. lokalkostnader.

Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sina egna fritidshem.

17 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Insyn

18 § Den kommun där en fristående skola som anordnar fritidshem är belägen har rätt till insyn i verksamheten.

Avgifter

19 § Avgifter som en enskild huvudman för ett fritidshem tar ut får inte vara oskäligt höga.

15 kap. Allmänna bestämmelser om gymnasieskolan

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–20 §§),
- bestämmelser om betyg (21–29 §§),
- bestämmelser om gymnasieskola med offentlig huvudman (30–32 §§),
- bestämmelser om fristående gymnasieskola (33 och 34 §§), och
- bestämmelser om Rh-anpassad utbildning (35–40 §§).

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

2 § Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper.

Utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper eleverna fått i grundskolan eller i motsvarande utbildning.

3 § Utbildningen i gymnasieskolan ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.

Samverkan

4 § Huvudmannen för gymnasieskolan ska samverka med samhället i övrigt.

Målgrupp

5 § Gymnasieskolan ska vara öppen endast för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år eller, i fall som avses i 36 §, 21 år.

I 17 kap. 16 § andra stycket finns bestämmelser om utbildning i gymnasieskolan för vissa elever från grundsärskolan.

Bestämmelserna om gymnasieskolan gäller bara för ungdomar som är bosatta i landet. I 29 kap. 2–5 §§ finns ytterligare föreskrifter om bosättning och rätten till utbildning.

6 § Ungdomar som har gått igenom en utbildning på ett nationellt program eller likvärdig utbildning eller har avlagt International Baccalaureate (IB) är inte längre behöriga för gymnasieskolan.

De olika utbildningarna

7 § Utbildningen i gymnasieskolan består av nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program.

I gymnasieskolan finns också utbildning i form av introduktionsprogram.

Närmare bestämmelser om de nationella programmen finns i 16 kap. och om introduktionsprogrammen i 17 kap.

8 § Varje kommun ska informera om de nationella programmen och om möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram.

Utbildning anpassad för elever med vissa funktionsnedsättningar

9 § För ungdomar med ett svårt rörelsehinder får de kommuner som regeringen beslutar anordna speciellt anpassad utbildning (gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning) i sin gymnasieskola. För dessa utbildningar gäller särskilda bestämmelser i 35–40 §§. Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådan utbildning.

Regeringen får meddela föreskrifter om utbildning i gymnasieskolan för elever som är döva, hörselskadade eller dövblinda eller har en språkstörning.

Föreskrifter enligt första och andra styckena får innebära undantag från vad som annars gäller för utbildning i gymnasieskolan.

Läsår och terminer

10 § Utbildningen ska bedrivas under läsår, som omfattar en hösttermin och en vårtermin.

Regeringen får meddela föreskrifter om läsårets längd och om när läsåret ska börja och sluta.

Utbildningens förläggning

11 § Utbildningen i gymnasieskolan ska, med undantag för gymnasial lärlingsutbildning som avses i 16 kap. 11 §, i huvudsak vara skolförlagd. Även introduktionsprogrammen programinriktat individuellt val, yrkesintroduktion och individuellt alternativ får utformas så att de inte är i huvudsak skolförlagda.

Antagning

12 § Huvudmannen ansvarar för antagningen till de olika utbildningar som anordnas av huvudmannen.

I 38 § finns särskilda bestämmelser om antagning till Rh-anpassad utbildning.

13 § Regeringen meddelar föreskrifter om urval bland mottagna sökande.

14 § Antagningsorganisationen får vara gemensam för gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Antagningsorganisationen får vara gemensam för gymnasieskola anordnad av kommuner, landsting och enskilda huvudmän.

Information till hemkommunen

15 § När en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola med annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen.

Elevers närvaro och information om frånvaro

16 § En elev i gymnasieskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Om en elev i gymnasieskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Avgifter

17 § Utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel.

Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut.

18 § Trots 17 § får det förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det, trots övriga bestämmelser i denna lag, i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av eleven eller dennes vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Modersmålsundervisning

19 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har goda kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Utvecklingssamtal

20 § Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

Betyg

Tillämpliga bestämmelser

21 § Allmänna bestämmelser om betyg och betygssättning finns i 3 kap. 13–21 §§.

Betygssättning

22 § Betyg ska sättas på varje avslutad kurs och efter genomfört gymnasiearbete samt vid utbildning på introduktionsprogram även i grundskolans ämnen.

Regeringen får meddela föreskrifter om hur betygssättningen ska gå till. Föreskrifterna får innebära undantag från bestämmelsen i 3 kap. 15 § om vem som beslutar om betyg.

23 § Betyg för godkända resultat betecknas med A, B, C, D eller E. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E.

Betyg för icke godkänt resultat betecknas med F.

24 § Som betyg på en kurs ska någon av beteckningarna A, B, C, D, E eller F användas. Betyg ska bestämmas med hjälp av de kunskapskrav som har föreskrivits för en kurs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kunskapskrav.

25 § Som betyg på gymnasiearbetet ska någon av beteckningarna E eller F användas. Om en elev har nått målen för gymnasiearbetet i examensmålen ska betyget E användas. I annat fall ska betyget F användas.

26 § Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen bortses från enstaka delar av kunskapskraven. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav. De kunskapskrav som rör säkerhet och de som hänvisar till lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter ska dock alltid uppfyllas.

27 § Om det saknas underlag för bedömning av en elevs kunskaper på grund av elevens frånvaro, ska betyg inte sättas.

Prövning

28 § Den som vill ha betyg från gymnasieskolan har rätt att genomgå prövning.

Regeringen får meddela föreskrifter om prövning. Sådana föreskrifter får innebära inskränkning av rätten till prövning.

29 § Regeringen meddelar föreskrifter om möjlighet för rektor att i vissa fall ge betyg utan prövning till en elev som inte följt undervisningen.

Gymnasieskola med offentlig huvudman

Kommunens ansvar

30 § Varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet.

Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun eller ett landsting enligt samverkansavtal med kommunen eller landstinget. Kommuner som har ingått ett samverkansavtal bildar ett samverkansområde för utbildningen.

Vilka utbildningar som erbjuds och antalet platser på dessa ska så långt det är möjligt anpassas med hänsyn till ungdomarnas önskemål.

Utbildning anordnad av landsting

31 § Ett landsting får anordna utbildningar på sådana nationella program som avser naturbruk och omvårdnad.

Efter överenskommelse med en kommun får landstinget anordna utbildning även på andra nationella program

Av 17 kap. 17 och 18 §§ följer vilken utbildning på introduktionsprogram som får anordnas av ett landsting.

Stöd till inackordering

32 § Hemkommunen ska lämna ekonomiskt stöd till elever i en gymnasieskola med offentlig huvudman som behöver inackordering på grund av skolgången. Denna skyldighet gäller dock inte

1. elever som har tagits emot i andra hand till ett nationellt program enligt 16 kap. 47 §,

2. elever på Rh-anpassad utbildning, eller

3. utlandssvenska elever som får studiehjälp i form av inackorderings-tillägg enligt studiestödslagen (1999:1395).

Skyldigheten gäller till och med första kalenderhalvåret det år eleven fyller 20 år.

Stödet ska avse boende, fördyrat uppehälle och resor till och från hemmet. Det ska ges kontant eller på annat sätt som ska framgå av beslutet om stöd. Om stödet ges kontant, ska det lämnas med lägst 1/30 av prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad som eleven bor inackorderad. Beloppet får avrundas till närmast lägre hela tiotal kronor.

Fristående gymnasieskola

Mottagande

33 § Varje huvudman för en fristående gymnasieskola ska ta emot alla ungdomar som har rätt till den sökta utbildningen i gymnasieskolan.

När det gäller utbildningar som inte utformas för en grupp elever och yrkesintroduktion som utformas för en grupp elever finns särskilda regler om när huvudmannen för en fristående skola är skyldig att ta emot ungdomar som uppfyller behörighetskraven för utbildningen i 17 kap. 29 §. I övrigt är en huvudman för en fristående skola inte skyldig att ta emot ungdomar till sådan utbildning.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev, om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 16 kap. 54 § andra stycket eller 17 kap. 34 § andra stycket.

Insyn

34 § Den kommun där den fristående skolan är belägen har rätt till insyn i verksamheten.

Rh-anpassad utbildning

Målgrupp

35 § I detta kapitel avses med ett svårt rörelsehinder ett rörelsehinder som ensamt eller i kombination med en annan funktionsnedsättning medför att en ungdom

1. för att kunna följa ett program i gymnasieskolan behöver tillgång till en skola med Rh-anpassad utbildning, och
2. har behov av habilitering och i vissa fall av boende i elevhem och omvårdnad i boendet.

Rätt till utbildning

36 § Ungdomar som har ett svårt rörelsehinder har rätt att få utbildning vid en gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning om de

1. har slutfört sista årskursen i grundskolan eller motsvarande,
2. kan påbörja utbildningen senast under det första kalenderhalvåret det år de fyller 21 år, och
3. uppfyller de övriga behörighetsvillkor som följer av 16 kap. 29–34 §§, när det gäller nationella program.

Första stycket 1 gäller inte utbildning i form av ett introduktionsprogram. För att ha rätt till sådan utbildning krävs att grundskoleutbildning eller motsvarande har avslutats.

Riksrekrytering

37 § En gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning ska ta emot sökande från hela landet till den speciellt anpassade utbildningen.

Beslut om antagning och rätt till utbildning

38 § Frågor om antagning till Rh-anpassad utbildning vid vissa gymnasieskolor och andra frågor om rätt till sådan utbildning prövas av en särskild nämnd.

Avgifter

39 § Avgifter får inte tas ut för insatser för omvårdnad i boendet eller habilitering som tillhandahålls av staten, en kommun eller ett landsting i anslutning till en gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för kost och logi.

Interkommunal ersättning

40 § Hemkommunen ska betala ersättning för kostnader för boende och omvårdnad i boendet för elever på Rh-anpassad utbildning. Hemlandstinget eller, i förekommande fall hemkommunen, ska betala ersättning för kostnader för habilitering. Ersättningarna ska betalas till den huvudman som enligt avtal med staten svarar för verksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättningar enligt första stycket.

16 kap. Utbildning på nationella program i gymnasieskolan**Kapitlets innehåll**

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- utbildningarnas utformning och innehåll (2–25 §§),
- gymnasieexamen (26–28 §§),
- behörighet, ansökan, mottagande och fullföljande av utbildningen (29–41 §§),
- utbildning på nationella program vid en gymnasieskola med offentlig huvudman (42–51 §§), och
- utbildning på nationella program vid en fristående gymnasieskola (52–55 §§).

Utbildningarnas utformning och innehåll*Yrkesprogram och högskoleförberedande program*

2 § Av 15 kap. 7 § framgår att de nationella programmen är yrkesprogram eller högskoleförberedande program.

3 § Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

4 § De högskoleförberedande programmen ska utgöra grund för fortsatt utbildning på högskolenivå.

De nationella programmen

5 § Vilka de nationella programmen är framgår av bilaga 2.

Examensmål

6 § För varje nationellt program ska det finnas examensmål som innehåller mål för programmet.

Nationella inriktningar och särskilda varianter

7 § Inom de nationella programmen får det finnas inriktningar och särskilda varianter, som börjar det första, andra eller tredje läsåret.

8 § Inriktningarna är nationella.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka nationella inriktningar som ska finnas.

9 § Frågan om en särskild variant ska godkännas ska prövas av Statens skolverk.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om nationella inriktningar och särskilda varianter.

Gymnasial lärlingsutbildning

11 § Inom yrkesprogrammen får det finnas gymnasial lärlingsutbildning, som börjar det första, andra eller tredje läsåret.

Gymnasial lärlingsutbildning ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om gymnasial lärlingsutbildning.

Erbjudande av viss utbildning

12 § När en huvudman erbjuder utbildning på ett nationellt program får huvudmannen också låta erbjudandet omfatta att eleven senare ska antas till en nationell inriktning, en särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning inom programmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att ett sådant erbjudande ska ges inom vissa program.

Avvikelser från ett nationellt programs innehåll

13 § Statens skolverk får besluta om avvikelser från struktur, innehåll och examensmål för utbildningar på nationella program.

Beslut enligt första stycket som avser en utbildning som anordnas av en enskild huvudman fattas i samband med beslut om riksrekrytering enligt 45 §.

Beslut enligt första stycket som avser en utbildning som anordnas av en enskild huvudman fattas efter en prövning som motsvarar prövningen av riksrekryterande utbildningar enligt 45 §.

Regeringen får meddela föreskrifter om villkor för beslut enligt tredje stycket.

14 § Om det finns särskilda skäl, får huvudmannen besluta att en elevs utbildning på ett nationellt program till sitt innehåll får avvika från vad som annars gäller för programmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana avvikelser som avses i första stycket.

Utbildningens längd

15 § De nationella programmen är avsedda att genomgå på tre läsår.

Huvudmannen får besluta att utbildningen får fördelas på längre tid än tre läsår.

Om huvudmannen har fått tillstånd till det av Statens skolverk, får denne besluta att en utbildning får fördelas på kortare tid än tre läsår.

Utbildningens förläggning och arbetsplatsförlagt lärande

16 § Av 15 kap. 11 § framgår att utbildningen på nationella program i huvudsak ska vara skolförlagd om inte annat följer av bestämmelserna om gymnasial lärlingsutbildning i 11 §.

Ett yrkesprogram ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om minsta omfattning av det arbetsplatsförlagda lärandet för att ett yrkesprogram ska få anordnas samt om undantag från 15 kap. 11 §.

Utbildningens omfattning och garanterad undervisningstid

17 § Utbildningen på nationella program ska bedrivas som heltidsstudier.

18 § Elever på yrkesprogrammen har rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på högskoleförberedande program har rätt till minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från den garanterade undervisningstiden.

19 § Omfattningen av studierna på nationella program anges i gymnasiepoäng.

20 § Utbildningens omfattning framgår av en poängplan i bilaga 3.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om poängplanen.

Ämnen, gymnasiearbete och kurser

21 § För varje ämne ska det finnas en ämnesplan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ämnesplaner.

22 § I utbildningen ska det ingå ett gymnasiearbete.

23 § Utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser.

För varje kurs ska det anges hur många gymnasiepoäng som kursen omfattar.

24 § Har en elev efter avslutad kurs eller genomfört gymnasiearbete fått lägst betyget E, är huvudmannen inte skyldig att erbjuda ytterligare utbildning av samma slag, om inte annat följer av föreskrifter meddelade med stöd av andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs för att få påbörja en kurs och att få gå om en kurs.

Individuell studieplan

25 § För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Gymnasieexamen

26 § Utbildningen på yrkesprogram syftar till en yrkesexamen och utbildningen på högskoleförberedande program syftar till en högskoleförberedande examen. Båda dessa examina kallas gymnasieexamen.

För elever som har betyg från en utbildning som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng på ett nationellt program ska gymnasieexamen utfärdas, om villkoren i 27 eller 28 § är uppfyllda.

Yrkesexamen

27 § Yrkesexamen ska utfärdas om en elev som avses i 26 § har godkända betyg på en utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och som innefattar

1. en eller flera kurser i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik om sammanlagt 100 gymnasiepoäng i varje ämne, och

2. gymnasiearbetet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka kurser i de ämnen som anges i första stycket 1 som ska vara godkända och om andra kurser som ska ingå i de godkända betygen för respektive yrkesprogram.

Högskoleförberedande examen

28 § Högskoleförberedande examen ska utfärdas om en elev som avses i 26 § har godkända betyg på utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och som innefattar en eller flera kurser i

1. svenska eller svenska som andraspråk om sammanlagt 300 gymnasiepoäng,

2. engelska om sammanlagt 200 gymnasiepoäng, och

3. matematik om sammanlagt 100 gymnasiepoäng.

Gymnasiearbetet ska ingå i de godkända betygen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka kurser i de ämnen som anges i första stycket som ska vara godkända.

Behörighet, ansökan, mottagande och fullföljande av utbildningen

Behörighet

29 § För de nationella programmen gäller, utöver vad som föreskrivs i 15 kap. 5 §, de ytterligare behörighetskrav i fråga om godkända betyg från grundskolan eller motsvarande utbildning som följer av 30–34 §§.

30 § För behörighet till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska, engelska och matematik och i minst fem andra ämnen.

31 § För behörighet till ett högskoleförberedande program krävs godkända betyg i svenska, engelska, matematik och i minst nio andra ämnen.

32 § En sökande till ett nationellt program som saknar godkänt betyg i engelska men uppfyller övriga behörighetskrav ska ändå anses behörig om den sökande

1. på grund av speciella personliga förhållanden inte har haft möjlighet att delta i undervisning i engelska under en betydgivande del av sin tid i grundskolan eller motsvarande utbildning, och

2. bedöms ha förutsättningar att klara studierna på det sökta programmet.

33 § En sökande som på annat sätt än genom grundskolestudier har förvärvat likvärdiga kunskaper i ett ämne ska vid tillämpningen av behörighetsreglerna anses ha godkänt betyg i ämnet. Vidare ska godkänt

betyg i svenska som andraspråk likställas med godkänt betyg i svenska vid tillämpningen av behörighetsreglerna.

34 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att särskilda förkunskapskrav ska gälla för vissa utbildningar.

Ansökan

35 § En ansökan till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska ges in till den sökandes hemkommun. Avser ansökan mer än en utbildning ska den sökande ange i vilken ordning han eller hon önskar komma i fråga.

Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska ansökan omedelbart sändas vidare till denne.

Beslut om behörighet och mottagande

36 § Huvudmannen för den sökta utbildningen prövar om en sökande är behörig och om den sökande ska tas emot.

Rätten att fullfölja utbildningen

37 § En elev som har påbörjat en utbildning på ett nationellt program, en nationell inriktning eller en särskild variant har rätt att hos huvudmannen eller, om huvudmannen är offentlig, inom samverkansområdet fullfölja sin utbildning på det påbörjade programmet eller den aktuella inriktningen eller varianten.

Första stycket gäller även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under studietiden.

38 § Vad som sägs i 37 § gäller på motsvarande sätt den elev som har påbörjat gymnasial lärlingsutbildning.

Om lämplig arbetsplatsförlagd utbildning inte längre kan anordnas, ska eleven i stället erbjudas att fullfölja sin utbildning genom skolförlagd utbildning på det aktuella programmet. Om inte heller detta är möjligt, ska erbjudandet avse att fullfölja utbildningen på ett annat yrkesprogram.

39 § Om huvudmannens erbjudande av ett nationellt program omfattade att eleven senare ska antas till en nationell inriktning, en särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning enligt 12 §, har den elev som påbörjat programmet rätt att fullfölja utbildningen på den nationella inriktningen, den särskilda varianten respektive som gymnasial lärlingsutbildning enligt 37 och 38 §§.

40 § Rätten att fullfölja utbildningen enligt 37–39 §§ gäller också efter ett studieuppehåll på högst ett läsår för studier utomlands.

Någon rätt att fullfölja utbildningen enligt första stycket finns dock inte, om det erbjudande som avses i 12 § när det lämnades förenades med ett uttryckligt förbehåll att det inte gäller vid studieuppehåll.

41 § I 49 § finns ytterligare bestämmelser om rätten för en elev i en skola med offentlig huvudman att fullfölja sin utbildning när eleven flyttar till en annan kommun.

Utbildning på nationella program vid en gymnasieskola med offentlig huvudman

Skyldighet att erbjuda utbildning

42 § Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program.

Erbjudandet ska omfatta ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar.

Mottagande i första hand

43 § Av de behöriga sökande till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

44 § Utöver vad som följer av 43 § ska de som är behöriga sökande tas emot i första hand om de sökt till

1. sådan utbildning som avses i 43 § och med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den gymnasieskola dit de har sökt,

2. ett nationellt program eller till en nationell inriktning som börjar det första läsåret och är hemmahörande i en kommun som inte erbjuder den sökta utbildningen,

3. gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första läsåret och är hemmahörande i en kommun som inte erbjuder någon utbildning på det aktuella programmet,

4. ett nationellt program och åberopat att huvudmannen inom det sökta programmet anordnar en nationell inriktning som börjar senare än första läsåret och som hemkommunen inte erbjuder,

5. ett yrkesprogram som saknar nationella inriktningar och åberopat att huvudmannen anordnar programmet i huvudsak skolförlagt och som hemkommunen inte erbjuder, eller

6. en utbildning som det har fattats beslut om riksrekrytering för enligt 45 §.

Riksrekryterande utbildning

45 § Statens skolverk får för nationella program besluta att det till en viss utbildning i första hand ska tas emot sökande från hela landet (riksrekrytering).

Regeringen får meddela föreskrifter om villkor för att en viss utbildning ska kunna bli riksrekryterande.

46 § Beslut om riksrekrytering ska ange under vilken tid beslutet ska gälla och hur många platser utbildningen får omfatta.

Mottagande i andra hand

47 § Andra behöriga sökande än de som ska tas emot i första hand enligt 43 och 44 §§ får tas emot i andra hand till platser som återstår sedan alla de som ska tas emot i första hand har antagits till utbildningen.

Yttrande från hemkommunen

48 § Innan en kommun eller ett landsting tar emot en sökande som inte är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen ska yttrande inhämtas från den sökandes hemkommun. Yttrande behöver dock inte inhämtas, om det med hänsyn till tidigare avgivet yttrande eller av andra skäl är onödigt.

Rätt att fullfölja utbildningen för en elev som flyttar

49 § En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller ett landsting som anordnar utbildningen.

Interkommunal ersättning

50 § En kommun som på ett nationellt program har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen eller i samverkansområdet för utbildningen ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun (interkommunal ersättning).

Första stycket gäller även ett landsting som på ett nationellt program har antagit en elev som inte är hemmahörande i samverkansområdet för utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om interkommunal ersättning.

51 § Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, och annat inte heller följer av andra och

tredje styckena, ska den interkommunala ersättningen motsvara anordnarens självkostnad.

När eleven har tagits emot i andra hand enligt 47 §, ska ersättningen högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre, ska hemkommunen i stället ersätta den lägre kostnaden.

När det är fråga om riksrekryterande utbildning eller särskilda varianter inom de nationella programmen, ska hemkommunen betala det belopp som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk.

Utbildning på nationella program vid en fristående gymnasieskola

Bidrag från hemkommunen

52 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev på ett nationellt program vid skolenheten som hemkommunen, enligt 42 §, var skyldig att erbjuda utbildning på nationella program vid den tidpunkt när utbildningen påbörjades.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 53 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 54 §.

53 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärverktyg,
3. elevhälsa,
4. måltider,
5. administration,
6. mervärdesskatt, och
7. lokalkostnader.

54 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

55 § För utbildning på sådana nationella program och nationella inriktningar som hemkommunen erbjuder, ska grundbeloppet bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till det programmet eller den inriktningen.

För utbildning på särskilda varianter och för sådan utbildning som avses i 13 § tredje stycket ska hemkommunen betala det grundbelopp som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det grundbelopp som hemkommunen ska betala, om eleven, i andra fall än som avses i andra stycket, har antagits till en utbildning som kommunen inte erbjuder.

17 kap. Utbildning på introduktionsprogram i gymnasieskolan

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–15 §§),
- bestämmelser om utbildning på introduktionsprogram vid en gymnasieskola med offentlig huvudman (16–27 §§), och
- bestämmelser om utbildning på introduktionsprogram vid en fristående gymnasieskola (28–36 §§).

Allmänna bestämmelser

De olika introduktionsprogrammen

2 § Introduktionsprogrammen är

- preparandutbildning,
- programinriktat individuellt val,
- yrkesintroduktion,
- individuellt alternativ, och
- språkintröduktion.

Utbildningens syfte

3 § Utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning enligt 15 kap. 2 § är syftet med

- *preparandutbildning* att elever som fullföljt årskurs 9 i grundskolan utan att ha uppnått behörighet till ett visst nationellt program ska uppnå sådan behörighet,
- *programinriktat individuellt val* att elever ska få en utbildning som är inriktad mot ett nationellt yrkesprogram och att de så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet,
- *yrkesintroduktion* att elever ska få en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram,
- *individuellt alternativ* att elever ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller till arbetsmarknaden, och
- *språkintröduktion* att ge invandrungdomar som nyligen anlänt till Sverige en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

Utbildningens utformning

4 § Programinriktat individuellt val ska utformas för en grupp elever.

Yrkesintroduktion får utformas för en grupp elever eller för en enskild elev.

Övriga introduktionsprogram ska utformas för en enskild elev.

Utbildningens omfattning

5 § Preparandutbildning ska pågå högst ett år.

Om huvudmannen för utbildningen finner att det finns synnerliga skäl, får preparandutbildningen förlängas till två år.

6 § Utbildningen på introduktionsprogram ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier. Utbildningens omfattning får dock minskas, om en elev begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med syftet med elevens utbildning.

Plan för utbildningen och individuell studieplan

7 § Utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen.

För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Behörighet

8 § Utöver de gemensamma behörighetsvillkoren för gymnasieskolan i 15 kap. 5 och 6 §§ gäller 9–12 §§ för de olika introduktionsprogrammen.

9 § Preparandutbildning står öppen för ungdomar som saknar de godkända betyg som krävs för behörighet till alla nationella program enligt 16 kap. 30 och 31 §.

10 § Programinriktat individuellt val står öppet för ungdomar som inte har alla de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 §, men från grundskolan har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk och

- i engelska eller matematik samt i minst fyra andra ämnen, eller
- i engelska och matematik samt i minst tre andra ämnen.

11 § Yrkesintroduktion och individuellt alternativ står öppna för ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 §. De står dock inte öppna för ungdomar som ska erbjudas språkintroduktion.

Om huvudmannen för utbildningen finner att det finns synnerliga skäl, får ungdomar som uppfyller behörighetskraven för ett yrkesprogram tas emot till yrkesintroduktion eller individuellt alternativ.

12 § Språkintroduktion står öppen för ungdomar som nyligen har anlänt till Sverige och som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 § och som behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket för att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

Ansökan

13 § En ansökan till programinriktat individuellt val eller till yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ges in till den sökandes hemkommun.

Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska ansökan omedelbart sändas vidare till denne.

Beslut om behörighet och mottagande

14 § Den huvudman som anordnar utbildningen prövar om en sökande till programinriktat individuellt val eller till yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever är behörig och om den sökande ska tas emot.

Rätten att fullfölja utbildningen

15 § En elev som har påbörjat ett introduktionsprogram har rätt att fullfölja utbildningen hos huvudmannen enligt den plan för utbildningen, enligt 7 § första stycket, som gällde när utbildningen inleddes.

Om eleven har medgett att planen ändras, har eleven rätt att fullfölja utbildningen enligt den ändrade planen.

Rätten att fullfölja utbildningen gäller även efter ett studieuppehåll på högst ett år för studier utomlands.

Utbildning på introduktionsprogram vid en gymnasieskola med offentlig huvudman*Skyldighet att erbjuda utbildning*

16 § Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i hemkommunen erbjuds preparandutbildning, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion.

Utöver vad som följer av första stycket ansvarar hemkommunen för att elever från grundsärskolan erbjuds yrkesintroduktion och individuellt alternativ, om de önskar sådan utbildning och kommunen bedömer att de har förutsättningar att klara utbildningen.

Anordnande av programinriktat individuellt val

17 § En kommun eller ett landsting som anordnar ett yrkesprogram får anordna programinriktat individuellt val som är inriktat mot yrkesprogrammet.

Utbildning anordnad av landsting

18 § Ett landsting får, utöver vad som följer av 17 §, efter överenskommelse med en kommun anordna yrkesintroduktion och individuellt alternativ.

Mottagande till utbildningar som utformats för en grupp elever

19 § En kommun eller ett landsting som anordnar programinriktat individuellt val eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

Om det finns platser över på utbildningen, sedan alla sökande som ska tas emot enligt första stycket har antagits, får kommunen eller landstinget ta emot andra behöriga sökande till utbildningen.

Riksrekryterande utbildning

20 § Statens skolverk får för programinriktat individuellt val besluta att utbildningen ska stå öppen för sökande från hela landet (riksrekrytering).

Beslut om riksrekrytering ska ange under vilken tid beslutet ska gälla och hur många platser utbildningen får omfatta.

Mottagande till utbildningar som inte utformats för en grupp elever

21 § En kommun som anordnar preparandutbildning, yrkesintroduktion som inte har utformats för en grupp elever, individuellt alternativ eller språkintröduktion får ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning även om de inte kommer från kommunen.

Även ett landsting som anordnar yrkesintroduktion, som inte har utformats för en grupp elever eller individuellt alternativ, får ta emot behöriga ungdomar till utbildningen oberoende av vilken kommun de kommer från.

Interkommunal ersättning

22 § En kommun som på preparandutbildning har tagit emot en elev som inte är hemmahörande i kommunen, ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun (interkommunal ersättning).

Om inte den anordnande kommunen och elevens hemkommun kommer överens om annat, ska den interkommunala ersättningen uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för preparandutbildning.

23 § En kommun som på programinriktat individuellt val har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun (interkommunal ersättning).

Första stycket gäller även ett landsting som på programinriktat individuellt val antagit en elev som inte är hemmahörande i samverkansområdet för utbildningen.

Om inte den anordnande huvudmannen och hemkommunen kommer överens om annat, ska den interkommunala ersättningen beräknas enligt 24–27 §§.

24 § Den interkommunala ersättningen vid programinriktat individuellt val består av

1. ersättning för den del av utbildningen som motsvarar det yrkesprogram som det programinriktade individuella valet är inriktat mot, och
2. ersättning för den del av utbildningen som avser det stöd som eleven behöver för att uppnå behörighet för yrkesprogrammet. Ersättning enligt denna punkt ska utgå under högst ett år.

25 § Om hemkommunen inte erbjuder det aktuella yrkesprogrammet, ska ersättningen enligt 24 § 1 motsvara anordnarens självkostnad.

Om hemkommunen erbjuder det aktuella yrkesprogrammet, ska ersättningen enligt 24 § 1 högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre, ska ersättningen i stället uppgå till den lägre kostnaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den ersättning som avses i 24 § 2.

26 § När det är fråga om riksrekryterande utbildning enligt 20 §, ska hemkommunen betala det belopp som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk.

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om interkommunal ersättning.

Utbildning på introduktionsprogram vid en fristående gymnasieskola

Anordnande av utbildning

28 § En fristående gymnasieskola som anordnar ett nationellt program får anordna preparandutbildning, individuellt alternativ och språkintrödktion.

En fristående gymnasieskola som anordnar ett yrkesprogram får anordna programinriktat individuellt val som är inriktat mot yrkesprogrammet samt yrkesintroduktion.

Mottagande

29 § Huvudmannen för en fristående gymnasieskola är skyldig att ta emot en elev till yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintrödktion bara om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det bidrag som kommunen ska betala till huvudmannen för utbildningen.

30 § Av 15 kap. 33 § framgår när huvudmannen för en fristående skola som anordnar programinriktat individuellt val är skyldig att ta emot behöriga sökande till utbildningen.

Vad som gäller för urval bland mottagna sökande och antagning till utbildningen följer av 15 kap. 12–14 §§.

Bidrag från hemkommunen för preparandutbildning

31 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev på preparandutbildning vid skolenheten som var behörig för utbildningen vid den tidpunkt när denna påbörjades.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 32 och 33 §§ och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 34 §.

32 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärverktyg,
3. elevhälsa,
4. måltider,
5. administration,
6. mervärdesskatt, och
7. lokalkostnader.

33 § Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den preparandutbildning som kommunen erbjuder.

34 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande ekonomiska eller organisatoriska svårigheter uppstår för kommunen.

Bidrag från hemkommunen för programinriktat individuellt val

35 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev på programinriktat individuellt val vid skolenheten som var behörig för utbildningen vid den tidpunkt när denna påbörjades.

Bidraget består av

1. bidrag för den del av utbildningen som motsvarar det yrkesprogram som det programinriktade individuella valet är inriktat mot, och
2. bidrag för den del av utbildningen som avser det stöd som eleven behöver för att uppnå behörighet för yrkesprogrammet. Bidrag enligt denna punkt ska utgå under högst ett år.

36 § Bidrag enligt 35 § andra stycket 1 beräknas på samma sätt som bidraget beräknas för det nationella programmet enligt 16 kap. 52–55 §§.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den ersättning som avses i 35 § andra stycket 2.

18 kap. Allmänna bestämmelser om gymnasiesärskolan**Kapitlets innehåll**

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–16 §§),
- bestämmelser om betyg (17–20 §§), och

– bestämmelser om interkommunal ersättning och bidrag till enskild huvudman (21 §).

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

2 § Gymnasiesärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och som så långt det är möjligt motsvarar den som ges i gymnasieskolan.

Utbildningen i gymnasiesärskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper eleverna fått i grundsärskolan eller motsvarande skolform.

Av 29 kap. 8 § följer att det som sägs i denna lag om elever med utvecklingsstörning ska gälla också för vissa andra barn och ungdomar.

Målgrupp

3 § Utbildningen i gymnasiesärskolan vänder sig till ungdomar vars skolplikt har upphört och som har gått i grundsärskolan eller som inte kan gå i gymnasieskolan därför att de har en utvecklingsstörning.

Program

4 § Utbildningen omfattar nationella program, specialutformade program och individuella program. Närmare bestämmelser om program finns i 19 kap.

Läsår och terminer

5 § Utbildningen ska bedrivas under läsår, som omfattar en hösttermin och en vårtermin.

Utbildningen i gymnasiesärskolan är avsedd att genomgåås på fyra läsår. Huvudmannen får besluta att utbildningen får fördelas på längre tid.

Regeringen får meddela föreskrifter om läsårets längd och när läsåret ska börja och sluta och om huvudmannens befogenheter enligt andra stycket.

Kurser

6 § Utbildningen inom varje ämne och ämnesområde ges i form av en eller flera kurser. För varje kurs ska det finnas en kursplan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kurser och kursplaner.

Ansökan

7 § Den som ansöker om en plats i gymnasiesärskolan ska ge in sin ansökan till hemkommunen. Om ansökan avser en utbildning som an-

ordnas av en annan huvudman, ska ansökan omedelbart sändas vidare till denne.

Mottagande och antagning

8 § En elev som har gått ut grundskolan har alltid rätt att tas emot i gymnasieskolan.

I annat fall ska frågan om en elev tillhör målgruppen för gymnasieskolan prövas av elevens hemkommun. Ett sådant beslut ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med eleven och elevens vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs.

De ungdomar som tillhör målgruppen för gymnasieskolan har rätt att bli mottagna i gymnasieskola med offentlig huvudman om utbildningen påbörjas under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

9 § Huvudmannen prövar frågor om antagning av en elev som ska tas emot i gymnasieskolan.

Huvudmannen ska efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare avgöra om en elev i gymnasieskolan ska gå på

1. ett nationellt program,
2. ett specialutformat program, eller
3. ett individuellt program.

Utbildning på ett individuellt program ska erbjudas elever som inte kan följa ett nationellt eller specialutformat program.

Information till hemkommunen

10 § När en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola med annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen.

Elevers närvaro och information om frånvaro

11 § En elev i gymnasieskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Om en elev i gymnasieskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Avgifter

12 § Utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärmaterial som behövs för en tidsenlig utbildning.

Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut.

13 § Trots 12 § får det förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det, trots övriga bestämmelser i denna lag, i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av eleven eller dennes vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Modersmålsundervisning

14 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har goda kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Individuell studieplan

15 § För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Den ska innehålla uppgifter om det program som eleven går på. De val av kurser som eleven gjort ska också anges. Vidare ska det av planen framgå eventuella överenskommelser och om det finns behov av särskilt stöd för att eleven ska nå målen med utbildningen. Elevens synpunkter ska inhämtas och beaktas vid utformandet av den individuella studieplanen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om den individuella studieplanen.

Utvecklingssamtal

16 § Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal). Utvecklingssamtalet ska genomföras med elevens individuella studieplan som grund.

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

Betyg

Tillämpliga bestämmelser

17 § Allmänna bestämmelser om betyg och betygssättning finns i 3 kap. 13–21 §§.

Betygssättning

18 § Betyg ska sättas på varje avslutad kurs. Betyg ska dock inte sättas på verksamhetsträning.

Om en elev har läst en kurs enligt gymnasieskolans ämnesplan ska betyg sättas i enlighet med de bestämmelser som gäller för betygssättning i gymnasieskolan. I övriga fall gäller 19 och 20 §§.

19 § Som betyg ska någon av beteckningarna A, B, C, D eller E användas. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E.

För den elev som inte uppnår kraven för betyget E ska ett intyg utfärdas om att eleven deltagit i kursen. Intyget utfärdas av rektorn.

20 § Betyg ska grundas på en bedömning av elevens kunskaper i förhållande till bestämda kunskapskrav.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kunskapskrav.

Interkommunal ersättning och bidrag till enskild huvudman

21 § Bestämmelser om interkommunal ersättning finns i 19 kap. 22 §.

Bestämmelser om bidrag från en elevs hemkommun till enskild huvudman finns i 19 kap. 25 §.

19 kap. Utbildning på program i gymnasiesärskolan

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser om program (2–11 §§),
- bestämmelser om utbildning på program vid en gymnasiesärskola med offentlig huvudman (12–22 §§), och
- bestämmelser om utbildning på program vid en fristående gymnasiesärskola (23–29 §§).

Allmänna bestämmelser om program

Nationella program

2 § De nationella programmen i gymnasiesärskolan är

- estetiska programmet,
- fordonsprogrammet,
- handels- och administrationsprogrammet,
- hantverksprogrammet,
- hotell- och restaurangprogrammet,
- industriprogrammet,
- medieprogrammet, och
- naturbruksprogrammet.

För varje nationellt program ska det finnas programmål.

3 § Undervisningen på de nationella programmen ska omfatta följande ämnen:

- svenska eller svenska som andraspråk,
- engelska,
- matematik,
- samhällskunskap,
- religionskunskap,
- naturkunskap,
- idrott och hälsa, och
- estetisk verksamhet.

Dessutom ska det, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, som ämne finnas modersmål. På estetiska programmet ska det finnas estetiska ämnen som ämnesblock och på övriga program yrkesämnena. Det ska också finnas individuellt val och lokalt tillägg.

Den totala undervisningstiden ska vara minst 3 600 timmar. I timplaner finns riktvärden för undervisningens omfattning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om riktvärden för undervisningstiden för ämnena och ämnesblock på nationella program.

Specialutformat program

4 § Ett specialutformat program ska i fråga om utbildningens nivå motsvara ett nationellt program. Det kan utformas individuellt för en elev eller gemensamt för en grupp elever.

Huvudmannen ska fastställa en plan för varje specialutformat program. Om programmet är avsett för en grupp elever, ska huvudmannen även fastställa programmål.

Bestämmelserna i 3 § ska även tillämpas på undervisningen på specialutformat program.

Beslut om program

5 § Rektorn beslutar, efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare, vilket nationellt eller specialutformat program som en elev ska gå på. En elev som har tagits emot på ett nationellt eller ett specialutformat program får, om rektorn bedömer att eleven kan klara av det, läsa kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om urval bland mottagna sökande.

Individuella program

6 § Ett individuellt program ska ge eleven yrkesträning eller verksamhetsträning eller på annat sätt möta elevens speciella utbildningsbehov. Programmet kan även syfta till att stimulera eleven att senare gå över på ett nationellt program eller ett specialutformat program.

Huvudmannen avgör om en elev som tas emot på ett individuellt program ska ges yrkesträning eller verksamhetsträning.

7 § Om eleven får yrkesträning ska, såvida rektorn bedömer att eleven kan klara av det, utbildningen omfatta ämnena svenska, svenska som andraspråk, matematik, samhällsorientering, idrott och hälsa och estetisk verksamhet samt yrkesträning och praktik.

Rektorn får besluta att en elev ska läsa en kombination av ämnen och sådana verksamhetsområden som anges i 8 §, om eleven har förutsättningar för det.

8 § Om eleven får verksamhetsträning ska, såvida rektorn bedömer att eleven kan klara av det, utbildningen omfatta verksamhetsområdena kommunikation och socialt samspel, verklighetsuppfattning och omvärldskunskap, estetisk verksamhet, idrott och hälsa samt vardagsaktiviteter. Praktik får också förekomma om rektorn bedömer att det är till nytta för eleven.

Rektorn får besluta att en elev ska läsa en kombination av verksamhetsområden och sådana ämnen som anges i 7 §, om eleven har förutsättningar för det.

9 § För de elever på det individuella programmet som ska erbjudas modersmålsundervisning ska modersmål finnas som ämne.

Bemyndiganden

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 3 §,
2. undervisningen på individuella program för elever som enligt rektors beslut med stöd av 7 och 8 §§ får läsa en kombination av ämnen och verksamhetsområden,
3. avvikelser från 3 § första och andra styckena och timplanerna, om det behövs med hänsyn till elevernas förmåga, samt
4. andra begränsade avvikelser från 3 § första och andra styckena och timplanerna.

Fullföljande av utbildning

11 § Elever som har påbörjat utbildningen i gymnasiesärskolan senast under det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år får, utom i det fall som avses i 23 § andra stycket, fullfölja utbildningen hos huvudmannen under fyra läsår. Detta gäller även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under studietiden.

Det som sägs i första stycket om rätt att fullfölja utbildningen gäller även i den nya hemkommunen, om eleven flyttar till en annan kommun under studietiden.

Utbildning på program vid en gymnasiesärskola med offentlig huvudman

Hemkommunens ansvar

12 § För var och en som enligt denna lag har rätt att gå i gymnasiesärskolan ska hemkommunen svara för att sådan utbildning kommer till stånd.

Denna skyldighet ska fullgöras genom att hemkommunen anordnar gymnasiesärskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning åt alla i kommunen som har rätt till sådan utbildning. Hemkommunen får även komma överens med en annan kommun eller med ett landsting om att någon av dessa i en skolenhet med gymnasiesärskola ska ta emot elever vars gymnasiesärskoleutbildning hemkommunen ansvarar för.

Mottagande i en annan kommun

13 § En elev har rätt att bli mottagen i en gymnasiesärskola som anordnas av en annan kommun än hemkommunen, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens gymnasiesärskola. Innan kommunen fattar beslut om att ta emot en sådan elev ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

14 § En kommun får även i andra fall än som avses i 13 § ta emot en elev från en annan kommun i sin gymnasiesärskola efter önskemål av elevens vårdnadshavare.

Landsting

15 § Efter överenskommelse med en kommun får ett landsting vara huvudman för utbildning på nationella, specialutformade och individuella program.

Erbjudande om utbildning på nationella program

16 § Varje kommun ska erbjuda de elever som ska gå på ett nationellt program ett urval av olika program. Kommunen ska sträva efter att urvalet ska vara allsidigt.

Antalet platser på de olika programmen ska anpassas med hänsyn till elevernas önskemål.

Ett sådant erbjudande ska avse utbildning som anordnas inom kommunen eller i en annan kommun eller ett landsting i enlighet med samverkansavtal.

Erbjudande om utbildning på specialutformade och individuella program

17 § Varje kommun ska erbjuda ett specialutformat program eller ett individuellt program till de elever som ska gå på ett sådant program. Detsamma gäller den elev som har tagits emot på ett nationellt program men har avbrutit studierna.

Ett sådant erbjudande ska avse utbildning som anordnas inom kommunen eller i en annan kommun eller ett landsting i enlighet med samverkansavtal.

Kommunens organisation av sin gymnasiesärskola

18 § Varje kommun ska vid utformningen av gymnasiesärskolan beakta vad som för eleverna är ändamålsenligt från kommunikationssynpunkt.

Varje kommun som anordnar gymnasiesärskola ska så långt det är möjligt organisera gymnasiesärskolan så att ingen elev på grund av skolgången behöver bo utanför det egna hemmet.

I lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade finns föreskrifter om stöd och service i form av boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet.

Placering vid en skolenhet

19 § En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där eleven önskar gå eller elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts ska dock kommunen frångå önskemålet och placera eleven vid en annan skolenhet inom sin gymnasiesärskola.

Kommunen får frångå ett önskemål och placera eleven vid en annan skolenhet inom sin gymnasiesärskola, om den önskade placeringen skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Den som har blivit placerad vid en viss skolenhet ska få gå kvar där om inte något annat följer av andra stycket.

Skolskjuts i hemkommunen

20 § Elever i gymnasiesärskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt gäller dock inte elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns gymnasiesärskola med stöd av 13 eller 14 §§. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall.

Elevens hemkommun eller det landsting som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket.

Skolskjuts i en annan kommun än hemkommunen

21 § En elev som med stöd av 13 § går i en annan kommuns gymnasiesärskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen.

Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

Interkommunal ersättning

22 § Hemkommunen ska i sådana fall som avses i 13 § betala ersättning för kostnaderna för elevens utbildning till den kommun som har tagit emot eleven.

Även i de fall som avses i 14 § ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, efter ansökan från någon av de berörda kommunerna, besluta vilket belopp som hemkommunen ska betala till den kommun som har tagit emot eleven.

En kommuns skyldighet att betala ersättning enligt första eller andra stycket gäller endast för sådana elever vars hemkommuner var skyldiga att erbjuda utbildning i gymnasiesärskolan vid den tidpunkt då utbildningen påbörjades.

Utbildning på program vid en fristående gymnasiesärskola*Mottagande*

23 § Varje fristående skola med gymnasiesärskola ska vara öppen för alla elever som har rätt till utbildning i en gymnasiesärskola med offentlig huvudman.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 27 § andra stycket.

Urval

24 § Om det inte finns plats för alla sökande till en fristående skola med gymnasiesärskola, ska urvalet göras på grunder som Statens skolinspektion godkänner.

Bidrag från hemkommunen

25 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev vid skolenheten.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 26 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 27 §.

26 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärverktyg,
3. elevhälsa,
4. måltider,
5. administration,
6. mervärdesskatt, och
7. lokalkostnader.

Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till utbildning i gymnasiesärskola som kommunen erbjuder.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det grundbelopp som hemkommunen ska betala, om kommunen inte erbjuder utbildning i gymnasiesärskolan.

27 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev som är i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Skolskjuts

28 § Hemkommunen ska anordna skolskjuts för elever som går i fristående gymnasiesärskola inom kommunen under samma förutsättningar som enligt 20 § andra stycket andra meningen gäller för elever som valt en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem.

Insyn

29 § Den kommun där den fristående skolan är belägen har rätt till insyn i verksamheten.

20 kap. Kommunal vuxenutbildning**Kapitlets innehåll****1 §** I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–9 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),
- bestämmelser om betyg (24–31 §§),
- bestämmelser om validering (32 och 33 §§), och
- bestämmelser om intyg (34 och 35 §§).

Allmänna bestämmelser

Övergripande mål

2 § Målet för den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

De som fått minst utbildning ska prioriteras.

Utbildningens nivåer

3 § Kommunerna ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning.

Utbildningen ska tillhandahållas på grundläggande nivå och gymnasial nivå.

Utbildningens syfte

4 § Utbildning på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetslivet. Den syftar också till att möjliggöra fortsatta studier.

Utbildning på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan ska ge.

Kurser och gymnasiepoäng

5 § Utbildningen bedrivs i form av kurser och på gymnasial nivå även i form av ett gymnasiearbete.

På gymnasial nivå betecknas kursernas och gymnasiearbetets omfattning med gymnasiepoäng.

6 § För varje kurs ska det finnas en kursplan när det gäller utbildning på grundläggande nivå och en ämnesplan när det gäller utbildning på gymnasial nivå.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kursplaner, ämnesplaner och gymnasiepoäng. Sådana föreskrifter får innebära att kursplaner eller ämnesplaner inte ska finnas eller att gymnasiepoäng inte ska beräknas för vissa kurser.

Avgifter

7 § Utbildningen ska vara avgiftsfri, om inte något annat följer av denna lag eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 21 §. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

Huvudmannen får bestämma att böcker och andra lärverktyg, som varje elev har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst mot-

svarar huvudmannens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för eleverna.

Avgifter får inte tas ut i samband med ansökan om plats.

Individuella studieplaner

8 § För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Rätt att fullfölja utbildningen

9 § Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja kursen.

Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå

Kommunens ansvar

10 § Hemkommunen ansvarar för att de som enligt 11 § har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och önskar det, också får delta i sådan utbildning.

Varje kommun ska aktivt verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning.

Rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå

11 § En vuxen har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år då han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan, och
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Den som har rätt att delta i utbildning enligt första stycket har rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om utbildningen tillhandahålls där.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att rätt enligt första stycket ska inträda tidigare än vad som anges där.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

Utbildning på ett annat språk än svenska

12 § Om en elev i utbildning på grundläggande nivå har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får utbildningen tillhandahållas på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar. Sådan utbildning ska kompletteras med undervisning eller träning i svenska språket.

Ansökan och mottagande

13 § En ansökan om att delta i utbildning på grundläggande nivå ska ges in till den sökandes hemkommun. En sökande ska tas emot till utbildningen, om de villkor som anges i 11 § är uppfyllda.

14 § Om en ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den huvudmannen. Till ansökan ska ett yttrande fogas där hemkommunen redovisar sin bedömning av om den sökande uppfyller de villkor som anges i 11 §.

Den huvudman som anordnar en utbildning beslutar om den sökande ska tas emot till utbildningen. Den andra huvudmannen får ta emot den sökande, även om hemkommunen har bedömt att den sökande inte har rätt att delta i utbildningen.

Interkommunal ersättning

15 § En kommun, som i sin utbildning på grundläggande nivå har en elev som kommer från en annan kommun, ska få ersättning för sina kostnader för den elevens utbildning från elevens hemkommun. Detta gäller endast om hemkommunen har bedömt eller, efter överklagande av ett beslut enligt 14 § andra stycket, beslut har meddelats att eleven har rätt att delta i utbildningen.

Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

Huvudmannens ansvar

16 § Varje kommun ska erbjuda utbildning på gymnasial nivå. Hemkommunen ansvarar för att de som enligt 19 § har rätt att delta i en utbildning och önskar delta i den, också får det. Kommunerna ska sträva efter att därutöver erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov.

17 § Varje kommun ska informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå och aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning.

18 § Ett landsting får tillhandahålla utbildning på gymnasial nivå inom områdena naturbruk och omvårdnad. Efter överenskommelse med en kommun får landstinget tillhandahålla utbildning på gymnasial nivå även inom andra områden.

Rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå

19 § En vuxen som är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå enligt 20 § och som har en examen från ett yrkesprogram i gymnasieskolan enligt 16 kap. 27 § men inte uppnått grundläggande behörighet till högskolestudier har rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå i syfte att uppnå en sådan behörighet.

Den som har rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå enligt första stycket har rätt att delta i sådan utbildning i en annan kommun än sin hemkommun eller ett landsting om utbildningen finns där och inte erbjuds av hemkommunen. I ett sådant fall är hemkommunen skyldig att ersätta den mottagande kommunens kostnader. Bestämmelserna i 15 kap. 32 § ska tillämpas när det gäller ungdomar till och med första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

Behörighet till utbildning på gymnasial nivå

20 § En vuxen är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och
4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket, men har slutfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om behörighetsvillkor. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om att behörighet enligt första stycket ska inträda tidigare än vad som anges där.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

Ansökan

21 § En ansökan om att delta i utbildning på gymnasial nivå ska ges in till den sökandes hemkommun.

Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den huvudmannen. Till ansökan ska fogas ett yttrande av vilket det framgår om

hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning. Ett yttrande behövs inte om det är onödigt med hänsyn till en tidigare överenskommelse.

Åtagande att svara för kostnaderna ska alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning hos en annan huvudman. Ett åtagande gäller även om den sökande därefter byter hemkommun.

Mottagande

22 § Den huvudman som anordnar utbildning på gymnasial nivå beslutar om den sökande ska tas emot till utbildningen.

Hemkommunen ska ta emot en sökande om de behörighetsvillkor som anges i 20 § är uppfyllda.

En kommun ska ta emot en behörig sökande från en annan kommun och ett landsting ska ta emot en behörig sökande, om hemkommunen har åtagit sig eller, efter överklagande enligt 28 kap. 12 §, ska åta sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning.

Antagning

23 § Den huvudman som anordnar utbildning på gymnasial nivå beslutar om en sökande ska antas till utbildningen. Detta gäller inte en sökande som avses i 19 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om urval bland mottagna sökande.

Betyg

Tillämpliga bestämmelser

24 § Allmänna bestämmelser om betyg och betygssättning finns i 3 kap. 13–21 §§.

Betygssättning

25 § Betyg ska sättas på varje avslutad kurs och efter genomfört gymnasiearbete.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om betygssättning och om gymnasiearbetet i övrigt. Sådana föreskrifter får innebära att betyg inte ska sättas på vissa kurser.

26 § Som betyg ska någon av beteckningarna A, B, C, D, E eller F användas. Betyg för godkända resultat betecknas med A, B, C, D och E. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E. Betyg för icke godkänt resultat betecknas med F.

27 § Betyg på kurser i utbildning på grundläggande nivå ska grundas på en bedömning av elevens kunskaper i förhållande till såväl uppställda

kunskapsmål i kursplaner som betygskriterier. Betyg på kurser i utbildning på gymnasial nivå ska grundas på en bedömning av elevens kunskaper i förhållande till såväl uppställda kunskapsmål i ämnesplaner som kunskapskrav.

Betygskriterier ska finnas för varje kurs i utbildning på grundläggande nivå där betyg ska sättas. Kunskapskrav ska finnas för varje kurs i utbildning på gymnasial nivå där betyg ska sättas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om betygskriterier och kunskapskrav.

28 § Om det finns särskilda skäl, får det vid betygssättningen bortses från enstaka betygskriterier eller kunskapskrav eller från enstaka delar av sådana kriterier eller krav. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna uppfylla kraven för ett visst kriterium eller nå ett visst kunskapskrav. De kriterier eller krav som rör säkerhet och de som hänvisar till lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter ska dock alltid uppfyllas.

29 § Om det saknas underlag för bedömning av en elevs kunskaper i en kurs på grund av elevens bristande deltagande, ska betyg inte sättas på kursen.

Prövning

30 § Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från kommunal vuxenutbildning ska ha möjlighet att genomgå prövning i alla kurser som det sätts betyg på och i gymnasiearbete. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg på kursen eller gymnasiearbetet. Den som är elev i gymnasieskolan får dock inte genomgå prövning i en kurs eller ett gymnasiearbete, om eleven har fått minst betyget E på kursen eller gymnasiearbetet.

Prövning får göras bara hos en huvudman som anordnar den aktuella kursen eller, när det gäller gymnasiearbete, utbildning inom det kunskapsområde som gymnasiearbetet avser.

Med prövning i en kurs avses en bedömning av kunskaper i förhållande till såväl uppställda kunskapsmål i kursplaner eller ämnesplaner som betygskriterier respektive kunskapskrav.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om prövning.

31 § Prövningen ska göras av en eller flera lärare. Om prövningen genomförs av två eller flera lärare och dessa inte kan enas om ett betyg ska betyget sättas av rektorn.

Validering

32 § En elev i kommunal vuxenutbildning kan få sina kunskaper och sin kompetens validerade. Med validering avses en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett er-

kännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats.

Rektorn ska verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar.

33 § Den som får sina kunskaper och sin kompetens bedömda vid en validering ska ha möjlighet att få dessa dokumenterade skriftligt. Vad som sägs i 3 kap. 19 och 20 §§ om rättelse och ändring av betyg gäller även en slutförd validering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om validering.

Intyg

34 § Den som genomgått en kurs i kommunal vuxenutbildning och vill få sina kunskaper dokumenterade på annat sätt än genom betyg ska få ett intyg.

Huvudmannen ansvarar för att eleverna informeras om möjligheten att få ett intyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att intyg alltid ska utfärdas efter vissa kurser.

35 § Rektorn utfärdar intyg.

Vad som sägs i 3 kap. 19 och 20 §§ om rättelse och ändring av betyg gäller även för intyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om intyg.

21 kap. Särskild utbildning för vuxna

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–9 §§),
- bestämmelser om särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå (10–12 §§),
- bestämmelser om särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå (13–16 §§),
- bestämmelser om betyg (17–20 §§),
- bestämmelser om validering (21 och 22 §§), och
- bestämmelser om intyg (23 och 24 §§).

Allmänna bestämmelser

Övergripande mål

2 § Målet för den särskilda utbildningen för vuxna är att vuxna med utvecklingsstörning ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka

sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

De som fått minst utbildning ska prioriteras.

Av 29 kap. 8 § följer att det som i denna lag sägs om personer med utvecklingsstörning ska gälla också för vissa andra vuxna.

Utbildningens nivåer

3 § Kommunerna ska tillhandahålla särskild utbildning för vuxna.

Utbildningen ska tillhandahållas på grundläggande nivå och gymnasial nivå.

Utbildningens syfte

4 § Utbildning på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i grundsärskolan ska ge.

Utbildning på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen på nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskolan ska ge.

Kurser

5 § Utbildningen bedrivs i form av kurser.

För varje kurs ska det finnas en kursplan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

Avgifter

6 § Utbildningen ska vara avgiftsfri. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

Huvudmannen får bestämma att böcker och andra lärverktyg, som varje elev har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för eleverna.

Avgifter får inte tas ut i samband med ansökan om plats.

Ansökan, mottagande och antagning

7 § En ansökan om att delta i utbildning ska ges in till den sökandes hemkommun.

Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den huvudmannen. Till ansökan ska fogas ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes ut-

bildning. Ett sådant yttrande behövs inte om det är onödigt med hänsyn till tidigare överenskommelse.

Den huvudman som anordnar en utbildning beslutar om den sökande ska tas emot till utbildningen. En huvudman är skyldig att till sin utbildning ta emot sökande som kommer från andra kommuner, om hemkommunerna har åtagit sig att svara för kostnaderna för deras utbildning.

Den huvudman som anordnar en utbildning på gymnasial nivå beslutar om en sökande ska antas till utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om urval bland mottagna sökande till utbildning på gymnasial nivå.

Individuella studieplaner

8 § För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Rätt att fullfölja utbildningen

9 § Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja kursen.

Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen ska upphöra om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

Särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå

Kommunens ansvar

10 § Hemkommunen ansvarar för att de som enligt 11 § har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och önskar det, också får delta i sådan utbildning.

Varje kommun ska aktivt verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning.

Rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå

11 § En vuxen med utvecklingsstörning har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
 2. saknar sådana kunskaper som utbildningen i grundsärskolan syftar till att ge, och
 3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.
- Första stycket gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

Utbildning på ett annat språk än svenska

12 § Om en elev i utbildning på grundläggande nivå har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får utbildningen tillhandahållas på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar. Sådan utbildning ska kompletteras med undervisning eller träning i svenska språket.

Särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå

Huvudmannens ansvar

13 § Varje kommun ska erbjuda utbildning på gymnasial nivå. Kommunerna ska sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov.

14 § Varje kommun ska informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå och aktivt verka för att de vuxna i kommunen som är behöriga deltar i sådan utbildning.

15 § Ett landsting får efter överenskommelse med en kommun tillhandahålla utbildning på gymnasial nivå.

Behörighet till utbildning på gymnasial nivå

16 § En vuxen med utvecklingsstörning är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och
4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket, men har slutfört utbildning i gymnasiesärskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om behörighetsvillkor.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

Betyg

Tillämpliga bestämmelser

17 § Allmänna bestämmelser om betyg och betygssättning finns i 3 kap. 13–21 §§.

Betygssättning

18 § Betyg ska sättas på varje avslutad kurs, dock inte på kurser som motsvarar träningsskolan inom grundsärskolan.

Inom den del av särskild utbildning för vuxna som motsvarar träningskolan ska, i stället för betyg, ett intyg om att eleven har deltagit i kursen utfärdas efter avslutad kurs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om betygssättning. Sådana föreskrifter får innebära att betyg inte ska sättas på vissa kurser.

19 § Som betyg ska någon av beteckningarna A, B, C, D eller E användas. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E. För den elev som inte uppnår betyget E utfärdas ett intyg om att eleven har deltagit i kursen.

20 § Betyg ska grundas på en bedömning av elevens kunskaper i förhållande till såväl uppställda kunskapsmål i kursplaner som betygskriterier.

Betygskriterier ska finnas för varje kurs där betyg ska sättas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om betygskriterier.

Validering

21 § En elev i särskild utbildning för vuxna kan få sina kunskaper och sin kompetens validerade. Med validering avses en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats.

Rektorn ska verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar.

22 § Den som får sina kunskaper och sin kompetens bedömda vid en validering ska ha möjlighet att få dessa dokumenterade skriftligt. Vad som sägs i 3 kap. 19 och 20 §§ om rättelse och ändring av betyg gäller även en slutförd validering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om validering.

Intyg

23 § Den som genomgått en kurs i särskild utbildning för vuxna och vill få sina kunskaper dokumenterade på annat sätt än genom betyg ska

få ett intyg. I 18 § andra stycket och 19 § finns bestämmelser om att intyg ska utfärdas i vissa andra fall.

Huvudmannen ansvarar för att eleverna informeras om möjligheten att få ett intyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att intyg alltid ska utfärdas efter vissa kurser.

24 § Rektorn utfärdar intyg.

Vad som sägs i 3 kap. 19 och 20 §§ om rättelse och ändring av betyg gäller även för intyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om intyg.

22 kap. Utbildning i svenska för invandrare

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–17 §§),
- bestämmelser om betyg (18–25 §§),
- bestämmelser om validering (26 och 27 §§), och
- bestämmelser om intyg (28 och 29 §§).

Allmänna bestämmelser

Övergripande mål

2 § Målet för utbildning i svenska för invandrare är att vuxna invandrare ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

Utbildningens syfte

3 § Utbildningen syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket.

Utbildningen syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Läs- och skrivinläringen får ske på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar.

Kurser

4 § Utbildningen bedrivs i form av kurser.

För varje kurs ska det finnas en kursplan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

Avgifter

5 § Utbildningen ska vara avgiftsfri, om inte något annat följer av denna lag eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 21 §. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna lärverktyg.

Utbildningens omfattning

6 § Utbildningen ska i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 15 timmars undervisning i veckan. Undervisningens omfattning får dock minskas om eleven begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med utbildningens syfte.

Samverkan med arbetslivet

7 § Huvudmannen ska i samarbete med Arbetsförmedlingen verka för att eleven ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet och att utbildning i svenska för invandrare kan kombineras med andra aktiviteter som

- arbetslivsorientering,
- validering,
- praktik, eller
- annan utbildning.

Huvudmannen ska också verka för att utbildning i svenska för invandrare kan bedrivas under tid för vilken eleven får ersättning från sjukförsäkringen enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och för att utbildningen kan kombineras med aktiviteter som erbjuds inom hälso- och sjukvården.

8 § Utbildningen ska kunna kombineras med förvärvsarbete.

9 § Huvudmannen ska samråda med den berörda arbetsgivaren och den lokala arbetstagarorganisationen som arbetsgivaren är bunden till genom kollektivavtal om en arbetstagares deltagande i utbildningen och utbildningens förläggning.

Individuella studieplaner

10 § För varje elev ska det finnas en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Kommunens ansvar

11 § Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 13 § har rätt att delta i utbildningen.

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i svenska för invandrare inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

12 § Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen.

Rätt att delta

13 § En person har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet, och
2. saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.

En finländsk medborgare som stadigvarande arbetar i kommunen men är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, har från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år också rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare.

14 § Den som har sådana kunskaper i det danska eller norska språket att grundläggande svenskundervisning inte kan anses nödvändig har inte rätt att delta i utbildningen.

Mottagande

15 § Huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till utbildningen.

Rätt att fullfölja utbildningen

16 § Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja kursen.

Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

17 § Den för vilken utbildningen har upphört enligt 16 § andra stycket eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning om det finns särskilda skäl för det.

Betyg

Tillämpliga bestämmelser

18 § Allmänna bestämmelser om betyg och betygssättning finns i 3 kap. 13–21 §§.

Betygssättning

19 § Betyg ska sättas på varje avslutad kurs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om betygssättning.

20 § Som betyg ska någon av beteckningarna A, B, C, D, E eller F användas. Betyg för godkända resultat betecknas med A, B, C, D eller E. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E. Betyg för icke godkänt resultat betecknas med F.

21 § Betyg ska grundas på en bedömning av elevens kunskaper i förhållande till såväl uppställda kunskapsmål i kursplaner som betygskriterier.

Betygskriterier ska finnas för varje kurs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om betygskriterier.

22 § Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen bortses från enstaka betygskriterier eller från enstaka delar av betygskriterier. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna uppfylla kraven för ett visst kriterium. De kriterier som rör säkerhet och de som hänvisar till lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter ska dock alltid uppfyllas.

23 § Om det saknas underlag för bedömning av en elevs kunskaper i en kurs på grund av elevens bristande deltagande, ska betyg inte sättas på kursen.

Prövning

24 § Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från utbildning i svenska för invandrare ska ha möjlighet att genomgå prövning. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg på kursen.

Prövning får göras endast hos en huvudman som anordnar den aktuella kursen.

Med prövning avses en bedömning av kunskaper i förhållande till såväl uppställda kunskapsmål i kursplaner som betygskriterier.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om prövning.

25 § Prövningen ska göras av en eller flera lärare. Om prövningen genomförs av två eller flera lärare och dessa inte kan enas om ett betyg ska betyget sättas av rektorn.

Validering

26 § En elev i utbildning i svenska för invandrare kan få sina kunskaper och sin kompetens validerade. Med validering avses en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats.

Rektorn ska verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar.

27 § Den som får sina kunskaper och sin kompetens bedömda vid en validering ska ha möjlighet att få dessa dokumenterade skriftligt. Vad som sägs i 3 kap. 19 och 20 §§ om rättelse och ändring av betyg gäller även en slutförd validering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om validering.

Intyg

28 § Den som genomgått en kurs i utbildning i svenska för invandrare och vill få sina kunskaper dokumenterade på annat sätt än genom betyg ska få ett intyg.

Huvudmannen ansvarar för att eleverna informeras om möjligheten att få ett intyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att intyg alltid ska utfärdas efter viss utbildning.

29 § Rektorn utfärdar intyg.

Vad som sägs i 3 kap. 19 och 20 §§ om rättelse och ändring av betyg gäller även för intyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om intyg.

23 kap. Entreprenad och samverkan

Entreprenad

1 § Kommuner, landsting och enskilda huvudmän får enligt bestämmelserna i detta kapitel med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag (entreprenad).

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt denna lag ska med de undantag som anges i detta kapitel gälla även vid entreprenad.

2 § Inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad.

3 § Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen överlämnas på entreprenad.

4 § Inom gymnasieskolan får uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil överlämnas på entreprenad.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får en enskild huvudman överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad.

5 § Om det finns särskilda skäl får regeringen efter ansökan av en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman i andra fall än som anges i 2 och 4 §§ medge att kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen får överlämna åt någon annan att bedriva undervisning inom skolväsendet på entreprenad.

6 § Om en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad, får kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift.

Kommunen eller landstinget får när det gäller kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna överlämna även den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter. Kommunen får också överlämna sådan myndighetsutövning när det gäller utbildning i svenska för invandrare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om entreprenader enligt 2 § och om sådan undervisning på entreprenad som avses i 4 och 5 §§.

Samverkan

8 § En kommun får sluta avtal med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap.

En kommun får också sluta avtal med ett landsting om att detta ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

9 § En kommun får som huvudman överlåta ansvaret för sådana medicinska insatser som anges i 2 kap. 25–28 §§ till ett landsting, om kommunen och landstinget är överens om detta. På samma sätt får ett landsting överlåta ansvaret till en kommun.

Staten eller en enskild får som huvudman överlåta ansvaret för de medicinska insatser som anges i 2 kap. 25–28 §§ till en kommun eller ett landsting, om huvudmannen och kommunen eller landstinget är överens om detta.

10 § Staten får som huvudman för sameskolan, efter avtal med en kommun, ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan.

24 kap. Särskilda utbildningsformer

Kapitlets innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- internationella skolor (2–7 §§),
 - utbildning vid särskilda ungdomshem (8 och 9 §§),
 - utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt (10 §),
 - utbildning vid folkhögskola som motsvarar utbildning i svenska för invandrare (11–15 §§),
 - utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller annan motsvarande institution (16–19 §§),
 - utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats (20–22 §§),
 - annat sätt att fullgöra skolplikten (23–25 §§), och
 - bemyndiganden (26 §).

Internationella skolor

Grundskolenivå

2 § Den som har skolplikt och som för endast en kortare tid är bosatt i Sverige eller har andra särskilda skäl att få utbildning i en internationell skola på grundskolenivå får fullgöra sin skolplikt i en godkänd sådan skola. Detta gäller dock inte sådana barn som avses i 7 kap. 5 och 6 §§. Statens skolinspektion prövar frågor om godkännande av internationella skolor på grundskolenivå.

Med internationell skola på grundskolenivå avses en skola med enskild huvudman som har en annan internationell inriktning än den som får finnas i grundskolan. För godkännande krävs att skolans utbildning som helhet betraktad är likvärdig med grundskolans. Utbildningen ska förmedla kunskaper och färdigheter som underlättar fortsatt skolgång utomlands. Undervisning i svenska språket och om svenska förhållanden ska ges i den omfattning som de elever som är bosatta i Sverige för kortare tid behöver.

Regeringen får besluta att en internationell skola på grundskolenivå får ta emot andra barn än sådana som avses i första stycket för att de ska fullgöra skolplikten vid skolan.

3 § Huvudmannen för en godkänd internationell skola på grundskolenivå ska av Statens skolinspektion förklaras berättigad till sådant bidrag som avses i 4 § om

1. utbildningen följer ett annat lands läroplan och kursplaner eller en internationell läroplan och internationella kursplaner med anpassning till svenska förhållanden i den utsträckning som är rimlig,

2. utbildningens allmänna mål och värdegrund inte strider mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det svenska skolväsendet,

3. elever som har svårigheter i skolarbetet erbjuds särskilt stöd,

4. eleverna erbjuds sådan elevhälsa som avser medicinska insatser som ska erbjudas inom grundskolan,

5. elevavgiften är skälig med hänsyn till rimliga kostnader för verksamheten, bidrag och omständigheterna i övrigt,

6. skolan är öppen för alla elever som avses i 4 §, med undantag för sådana elever som det skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter att ta emot för skolan,

7. urvalet, om det inte finns platser till alla behöriga sökande, görs på grunder som Skolinspektionen godkänner,

8. vårdnadshavare och elever ges tydlig information om den internationella skolans innehåll och inriktning mot fortsatta studier utomlands och om vad utbildning vid en internationell skola kan innebära vid fortsatt skolgång i det svenska skolväsendet, och

9. skolan följer övriga bestämmelser i denna lag och i andra föreskrifter som avser internationella skolor på grundskolenivå.

Skolinspektionen ska i beslutet om rätt till bidrag ange det högsta antal elever som är folkbokförda i Sverige som omfattas av huvudmannens bidragsrätt.

4 § Elevens hemkommun ska lämna bidrag till huvudmannen för en godkänd internationell skola för en elev som enligt 2 § får fullgöra sin skolplikt där, om eleven är folkbokförd i Sverige eller kommunen får särskilt statsbidrag för eleven.

Bidraget ska lämnas från och med höstterminen det år eleven fyller sex år och bestämmas med hänsyn till skolans åtagande och elevens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, är kommunen inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag ska bestämmas i stället för det som anges i andra stycket, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en internationell skola på grundskolenivå.

Om inte kommunen och skolan har kommit överens om något annat, ska bidraget beräknas för ett bidragsår i sänder. Varje bidragsår börjar den 1 januari.

Gymnasienivå

5 § Om en internationell skola erbjuder gymnasial utbildning som har en annan internationell inriktning än den som får finnas i gymnasieskolan eller om skolan anordnar utbildning som leder fram till International Baccalaureate (internationell skola på gymnasienivå), ska Statens skolinspektion förklara huvudmannen berättigad till sådant bidrag som avses i 6 § om

1. utbildningen följer ett annat lands läroplan och kursplaner eller en internationell läroplan och internationella kursplaner med anpassning till svenska förhållanden i den utsträckning som är rimlig,

2. utbildningen som helhet är likvärdig med utbildningen i gymnasieskolan,

3. utbildningens allmänna mål och värdegrund inte strider mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det svenska skolväsendet,

4. utbildningen förmedlar kunskaper som underlättar fortsatta studier utomlands,

5. undervisning i svenska språket och om svenska förhållanden ges i den omfattning som behövs för de elever som under kortare tid är bosatta i Sverige,

6. elever som avses i 6 § första stycket som har svårigheter i skolarbetet erbjuds särskilt stöd,

7. elever som avses i 6 § första stycket erbjuds sådan elevhälsa som avser medicinska insatser som ska erbjudas elever i gymnasieskolan,

8. elevavgiften för elever som avses i 6 § första stycket är skälig med hänsyn till rimliga kostnader för verksamheten, bidrag och omständigheterna i övrigt,

9. skolan är öppen för alla elever som avses i 6 § första stycket, med undantag för sådana elever som det skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter att ta emot för skolan,

10. urvalet, om det inte finns platser till alla behöriga sökande, görs på grunder som Skolinspektionen godkänner,

11. sådana elever som avses i 6 § första stycket och deras vårdnadshavare ges tydlig information om skolans innehåll och inriktning mot fortsatta studier utomlands och om vad utbildning vid en internationell skola på gymnasienivå kan innebära vid fortsatt utbildning i Sverige, och

12. skolan följer övriga bestämmelser i denna lag och i andra föreskrifter som avser internationella skolor på gymnasienivå.

Skolinspektionen ska, för annan utbildning än sådan som leder fram till International Baccalaureate, i beslutet om rätt till bidrag ange vilket nationellt program utbildningen ska jämföras med i bidragshänseende. I beslutet ska Skolinspektionen även ange det högsta antal elever som är folkbokförda i Sverige som omfattas av huvudmannens bidragsrätt.

6 § Elevens hemkommun ska lämna bidrag till huvudmannen för den internationella skolan för en elev som genomgår sådan utbildning som avses i 5 § om

1. eleven är folkbokförd i Sverige eller kommunen får särskilt statsbidrag för eleven,

2. eleven antingen för en kortare tid är bosatt i Sverige eller har andra särskilda skäl att få utbildning i en internationell skola på gymnasienivå, och

3. hemkommunen var skyldig att erbjuda eleven gymnasieutbildning vid den tidpunkt då utbildningen började.

Bidraget enligt första stycket ska uppgå till det belopp som hemkommunen och den internationella skolan kommer överens om. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilket belopp som elevernas hemkommuner ska betala enligt första stycket om dessa och huvudmannen för den internationella skolan inte kommer överens om beloppet.

För en elev som har ett omfattande behov av särskilt stöd ska kommunen, utöver vad som följer av andra stycket, lämna ett extra bidrag. Bidraget ska motsvara huvudmannens kostnader för det extra stödet under förutsättning att motsvarande kostnader skulle ha uppkommit om eleven gått i en av kommunen erbjuden gymnasieutbildning. Kommunen behöver dock inte lämna extra bidrag om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag ska bestämmas i stället för det som anges i andra och tredje styckena, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en internationell skola på gymnasienivå.

Om inte kommunen och huvudmannen har kommit överens om något annat, ska bidraget beräknas för ett bidragsår i sänder. Varje bidragsår börjar den 1 januari.

Insyn

7 § Den kommun där den internationella skolan är belägen har rätt till insyn i skolans verksamhet.

Utbildning vid särskilda ungdomshem

Utbildning för skolpliktiga

8 § Under vistelse i ett sådant hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (särskilt ungdomshem) ska skolpliktiga barn, som inte lämpligen kan fullgöra sin skolplikt på annat sätt, fullgöra den genom att delta i utbildning vid hemmet.

Utbildningen ska anordnas genom försorg av huvudmannen för hemmet. Den ska med nödvändiga avvikelser motsvara utbildningen i grundskolan eller i förekommande fall grundsärskolan eller specialskolan.

Utbildning för icke skolpliktiga

9 § Den som inte längre är skolpliktig och vistas i ett hem som avses i 8 § första stycket och som inte lämpligen kan fullgöra skolgång på annat sätt ska genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i

kompletterande utbildning på grundskolenivå eller motsvarande eller i utbildning som motsvarar sådan utbildning som erbjuds i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

Utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt

10 § För intagna i kriminalvårdsanstalt får det anordnas utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna samt utbildning i svenska för invandrare. För sådan utbildning ansvarar Kriminalvården.

Utbildning vid folkhögskola som motsvarar utbildning i svenska för invandrare

11 § Den som enligt 22 kap. 13 § har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare har rätt att i stället delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar utbildning i svenska för invandrare, om

1. folkhögskolan enligt sådana föreskrifter som har meddelats med stöd av 29 kap. 24 § har getts rätt att sätta betyg, anordna prövning samt utfärda betyg och intyg, och

2. folkhögskolan har förklarat sig ha för avsikt att ta emot den sökande till utbildningen.

12 § Vad som sägs i 22 kap. 2–10, 13, 14, 16 och 17 §§ om utbildning i svenska för invandrare gäller också en folkhögskolas motsvarande utbildning som en person är behörig att delta i enligt 14 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att även andra bestämmelser i lagen ska gälla för sådan utbildning.

13 § Den som vill delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar utbildning i svenska för invandrare enligt bestämmelserna i detta kapitel ska anmäla detta till sin hemkommun.

14 § Kommunen ska i samband med ett beslut om mottagande enligt 22 kap. 15 § förklara eleven behörig att delta i utbildning i folkhögskola som motsvarar utbildning i svenska för invandrare om

1. de villkor som anges i 11 § är uppfyllda, och
2. anmälan har lämnats enligt 13 §.

15 § En folkhögskola som till sin utbildning i svenska för invandrare har antagit en elev som har förklarats behörig att delta i utbildningen enligt 14 §, har rätt till ersättning för kostnaden för elevens utbildning från elevens hemkommun.

Ersättningen ska bestämmas med hänsyn till folkhögskolans åtagande och elevens behov och på samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen utbildning i svenska för invandrare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättningens storlek och under vilken tid som ersättning får lämnas.

Utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller annan motsvarande institution

Utbildning som motsvarar förskola, förskoleklass och fritidshem

16 § Om ett barn vårdas på sjukhus eller någon annan institution, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, förskoleklass eller fritidshem.

Särskild undervisning

17 § För sådana elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl under en längre tid inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus eller en motsvarande institution ska särskild undervisning anordnas på sjukhuset eller institutionen. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

18 § Särskild undervisning enligt 17 § ska inte ges en elev om den läkare som ansvarar för elevens vård avråder från det.

Huvudman

19 § Särskild undervisning enligt 17 § anordnas av den kommun där institutionen är belägen. Sådan undervisning ska stå öppen även för dem som fullgör skolplikt utanför skolväsendet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som ska gälla i stället för första stycket i de fall där institutionen är belägen i två eller flera kommuner.

Utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats

Särskild undervisning

20 § För sådana elever som avses i 17 § men som inte vårdas på sjukhus eller en motsvarande institution ska särskild undervisning anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

21 § Särskild undervisning enligt 20 § ska inte ges en elev om den läkare som ansvarar för elevens vård avråder från det. Särskild undervisning får ges i hemmet endast om eleven eller elevens vårdnadshavare samtycker.

Huvudman

22 § Särskild undervisning enligt 20 § anordnas av den som är huvudman för den utbildning som eleven annars deltar i.

Annat sätt att fullgöra skolplikten

Förutsättningar för medgivande

23 § Ett skolpliktigt barn får medges rätt att fullgöra skolplikten på annat sätt än som anges i denna lag. Medgivande ska lämnas om

1. verksamheten framstår som ett fullgott alternativ till den utbildning som annars står barnet till buds enligt föreskrifter i denna lag,
2. behovet av insyn i verksamheten kan tillgodoses, och
3. det finns synnerliga skäl.

24 § Medgivande enligt 23 § får lämnas för upp till ett år i sänder. Under dess giltighetstid ska det prövas hur verksamheten utfaller. Medgivandet ska återkallas, om det kan antas att förutsättningarna enligt 23 § inte längre finns.

Ett beslut om återkallelse av ett medgivande gäller omedelbart, om inte annat beslutas.

25 § Frågor enligt 23 och 24 §§ prövas av barnets hemkommun eller, om barnet har sådan funktionsnedsättning som enligt 7 kap. 6 § kan vara grund för att fullgöra skolplikten i specialskolan, av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Bemyndigande

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utbildning som avses i detta kapitel.

25 kap. Annan pedagogisk verksamhet

Kapitlets innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem (2 §),
 - öppen förskola (3 §),
 - öppen fritidsverksamhet (4 §),
 - omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds (5 §),
 - övergripande krav på verksamheten (6–9 §§), och
 - bidrag (10–16 §§).

Pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem

2 § Kommunen ska sträva efter att i stället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det. Kommunen ska ta skälig hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål om verksamhetsform.

Sådan omsorg som avses i första stycket ska genom pedagogisk verksamhet stimulera barns utveckling och lärande.

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges den omsorg som deras speciella behov kräver.

Verksamheten ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande.

Öppen förskola

3 § En kommun får anordna öppen förskola som komplement till förskola och pedagogisk omsorg.

Den öppna förskolan ska erbjuda barn en pedagogisk verksamhet i samarbete med de till barnen medföljande vuxna samtidigt som de vuxna ges möjlighet till social gemenskap.

Öppen fritidsverksamhet

4 § Enligt 14 kap. 7 § får en huvudman under vissa förutsättningar erbjuda öppen fritidsverksamhet i stället för fritidshem.

Den öppna fritidsverksamheten ska genom pedagogisk verksamhet komplettera utbildningen i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och andra särskilda utbildningsformer i vilka skolplikt kan fullgöras. Verksamheten ska erbjuda barnen möjlighet till utveckling och lärande samt en meningsfull fritid och rekreation.

Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds

5 § Kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete och familjens situation i övrigt.

Övergripande krav på verksamheten

Utgångspunkter

6 § Sådan verksamhet som avses i 2–5 §§ ska utformas med respekt för barnets rättigheter och i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Den ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Var och en som verkar inom sådan verksamhet ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov samt utformas så att den främjar allsidiga kontakter och social gemenskap.

Kvalitetskrav

7 § Sådan verksamhet som avses i 2–5 §§ ska bedrivas i ändamålsenliga lokaler i grupper med en lämplig sammansättning och storlek. För bedrivande av verksamheten ska det finnas personal med sådan utbild-

ning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Uppföljning och utvärdering

8 § En kommun ska systematiskt följa upp och utvärdera sådan verksamhet som avses i 2–5 §§.

Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i sådan verksamhet som avses i 2–5 §§ ska kommunen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Kommunen ska ha skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot verksamheten. Information om rutinerna ska lämnas på lämpligt sätt.

Avgifter

9 § För plats i sådan pedagogisk omsorg som avses i 2 § och som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem samt för sådan omsorg som avses i 5 § får avgifter tas ut på det sätt som anges i 8 kap. 16 § första stycket respektive 14 kap. 12 §.

Bidrag

Pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem

10 § Den kommun där en enskild bedriver sådan pedagogisk omsorg som avses i 2 § ska efter ansökan besluta att huvudmannen har rätt till bidrag om

1. huvudmannen har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för motsvarande offentlig verksamhet,
2. verksamheten inte innebär påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet,
3. verksamheten är öppen för alla barn som en kommun ska sträva efter att erbjuda motsvarande verksamhet, med undantag för barn som hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för enligt 13 § andra stycket, och
4. avgifterna inte är oskäligt höga.

Kommunen får besluta att en huvudman har rätt till bidrag trots att villkoret i första stycket 3 inte är uppfyllt, om det finns skäl med hänsyn till verksamhetens särskilda karaktär.

11 § Hemkommunen ska lämna bidrag till en huvudman som har rätt till bidrag enligt 10 § för varje barn som tas emot. Bidraget består av ett grundbelopp enligt 12 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 13 §.

Hemkommunen är inte skyldig att lämna bidrag till fler än två huvudmän för samma barn eller till mer än en huvudman för pedagogisk omsorg för ett barn som också går i förskola. Om barnet tagits emot i två enskilda verksamheter, eller i en kommunal och en enskild verksamhet, är kommunen inte skyldig att lämna ett samlat bidragsbelopp som är högre än om barnet tagits emot i endast en kommunal verksamhet. Hem-

kommunen ska bestämma hur bidraget ska fördelas mellan huvudmännen för verksamheterna.

När barn tas emot i enskild pedagogisk omsorg där deras vårdnadshavare arbetar får kommunen inte lämna bidrag för fler barn till vårdnadshavaren än det antal barn till andra som har tagits emot.

12 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. omsorg och pedagogisk verksamhet,
2. pedagogiskt material och utrustning,
3. måltider,
4. administration,
5. mervärdesskatt, och
6. lokalkostnader.

Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen pedagogiska omsorg. Om kommunen inte tillhandahåller pedagogisk omsorg ska bidraget bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till den enskilda verksamhetens innehåll och omfattning.

13 § Tilläggsbelopp ska lämnas för barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd.

Hemkommunen är inte skyldig att lämna tilläggsbelopp för ett barn i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

14 § Hemkommunen är bara skyldig att lämna bidrag i den omfattning som den är skyldig att erbjuda förskola enligt 8 kap. respektive fritidshem enligt 14 kap.

Öppen fritidsverksamhet

15 § Om en enskild som har godkänts som huvudman för fritidshem i stället erbjuder öppen fritidsverksamhet till en elev, ska bidrag lämnas av hemkommunen, om kommunen där verksamheten är belägen har tillföräkrats insyn i verksamheten, verksamheten uppfyller de krav som anges i 6 och 7 §§ och avgifterna inte är oskäligt höga.

Bidraget ska bestämmas med hänsyn till huvudmannens åtagande och elevens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till egen motsvarande verksamhet. Om en elev har ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver kommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Övriga verksamheter

16 § En kommun får även lämna bidrag till verksamhet som avses i 3–5 §§ och som bedrivs av enskild huvudman, om kommunen har tillföräkrats insyn i verksamheten, verksamheten uppfyller de krav som anges i 6 och 7 §§ och avgifterna inte är oskäligt höga. Sådant bidrag bör bestämmas på det sätt som anges i 12 § andra stycket.

26 kap. Tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering

Kapitlets innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- tillsyn (2–9 §§),
 - ingripanden vid tillsyn (10–18 §§),
 - statlig kvalitetsgranskning (19–23 §§), och
 - nationell uppföljning och utvärdering (24–27 §§).

Tillsyn

Definition av tillsyn

2 § Med tillsyn avses i denna lag en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta fel som upptäckts vid granskningen.

Tillsynens omfattning

- 3 §** Statens skolinspektion har tillsyn över
1. skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet enligt denna lag,
 2. utbildning som avses i 29 kap. 17 §,
 3. hur en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 7 kap. 21 och 22 §§, 24 kap. 23 och 24 §§ samt 29 kap. 9 §, och
 4. hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 4 §.
- Första stycket gäller inte om tillsynen är en särskild uppgift för en annan tillsynsmyndighet.

- 4 §** En kommun har tillsyn över
1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket, och
 2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat ha rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 §.
- Kommunens tillsyn enligt första stycket omfattar inte tillsyn över att bestämmelserna i 6 kap. följs.

5 § Socialstyrelsen har tillsyn över elevhemsboende vid Rh-anpassad utbildning, specialskolan och viss utbildning för elever med utvecklingsstörning som bedrivs enligt avtal med staten.

Tillträde till lokaler och andra utrymmen

6 § En tillsynsmyndighet har för sin tillsyn rätt att på plats granska sådan verksamhet som står under dess tillsyn. Tillsynsmyndigheten har i den omfattning det behövs för tillsynen rätt att få tillträde till de byggnader, lokaler och andra utrymmen som används i verksamheten.

Uppgiftsskyldighet

7 § Den vars verksamhet står under tillsyn enligt denna lag är skyldig att på tillsynsmyndighetens begäran lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att även någon annan som kan lämna upplysningar eller innehar handlingar och annat material som avser den granskade verksamheten och behövs för tillsynen ska vara skyldig att på tillsynsmyndighetens begäran lämna upplysningar, handlingar och annat material.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar, handlingar och annat material som ska lämnas.

8 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som är uppgiftsskyldig enligt 7 § första stycket eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 7 § andra stycket att fullgöra sin skyldighet.

Förebyggande åtgärder

9 § Tillsynsmyndigheten ska inom ramen för sin tillsyn lämna råd och vägledning.

Ingripanden vid tillsyn

Föreläggande

10 § En tillsynsmyndighet får förelägga en huvudman som enligt denna lag står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten eller, i fråga om enskild huvudman, de villkor som gäller för godkännandet eller beslutet om rätt till bidrag. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart.

Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Anmärkning

11 § En tillsynsmyndighet får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som enligt denna lag står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten.

Avstående från ingripande

12 § En tillsynsmyndighet får avstå från att ingripa om

1. överträdelserna är ringa,
2. den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse, eller
3. det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande.

Återkallelse

13 § En tillsynsmyndighet får återkalla ett godkännande eller ett beslut om rätt till bidrag som myndigheten har meddelat enligt denna lag om

1. ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och
2. missförhållandet är allvarligt.

14 § Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet får återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 6 §.

15 § Återkallelse enligt 13 § får beslutas även om rättelse har skett vid provningstillfället, om det kan befaras att det på nytt kommer att uppstå sådana missförhållanden som utgör grund för återkallelse.

16 § Tillsynsmyndigheten får besluta att ett beslut om återkallelse ska gälla trots att det inte har vunnit laga kraft.

Statliga åtgärder för rättelse

17 § Statens skolinspektion får när det gäller en verksamhet som bedrivs av en kommun eller ett landsting besluta att staten på kommunens eller landstingets bekostnad ska vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse, om kommunen eller landstinget

1. inte har följt ett föreläggande enligt 10 §, och
2. grovt eller under längre tid åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Har staten haft kostnader för en åtgärd som vidtagits med stöd av denna paragraf, får denna kostnad kvittas mot belopp som staten annars skulle ha betalt ut till kommunen eller landstinget.

Tillfälligt verksamhetsförbud

18 § Om det är sannolikt att ett beslut om återkallelse enligt 13 § eller ett beslut om statliga åtgärder för rättelse enligt 17 § kommer att fattas, och beslutet inte kan avvaktas med hänsyn till allvarlig risk för barnens eller elevernas hälsa eller säkerhet eller av någon annan särskild anledning, får tillsynsmyndigheten förbjuda huvudmannen att tills vidare, helt eller delvis, driva verksamheten vidare.

Beslut enligt första stycket gäller omedelbart, om inte annat beslutas och får gälla i högst sex månader.

Statlig kvalitetsgranskning

Uppdrag

19 § Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Inriktningen

20 § Granskningen ska avse den granskade utbildningens eller verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.

Tillträde till lokaler och andra utrymmen

21 § Statens skolinspektion har för kvalitetsgranskningen rätt att på plats granska sådan verksamhet som ska granskas. Skolinspektionen har i den omfattning det behövs för kvalitetsgranskningen rätt till tillträde till de byggnader, lokaler och andra utrymmen som används i verksamheten.

Uppgiftsskyldighet

22 § Den vars verksamhet granskas ska på begäran av Statens skolinspektion lämna de upplysningar och tillhandahålla de handlingar och övrigt material som behövs för granskningen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att även någon annan som kan lämna upplysningar eller innehar handlingar och annat material som avser den granskade verksamheten och behövs för granskningen ska vara skyldig att på begäran av Skolinspektionen lämna upplysningar, handlingar och annat material.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar, handlingar och annat material som ska lämnas.

23 § Statens skolinspektion får förelägga den som är uppgiftsskyldig enligt 22 § första stycket eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 22 § andra stycket att fullgöra sin skyldighet.

Nationell uppföljning och utvärdering

Uppdrag

24 § Statens skolverk ska på nationell nivå följa upp och utvärdera

1. skolväsendet,
2. övriga utbildningar och verksamheter som står under Statens skolinspektions tillsyn enligt denna lag, och
3. annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. som anordnas av en enskild.

Uppgiftsskyldighet

25 § En huvudman för utbildning eller annan verksamhet som är föremål för nationell uppföljning och utvärdering ska till Statens skolverk lämna sådana uppgifter om verksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljningen och utvärderingen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att även någon annan som kan lämna upplysningar eller innehar handlingar och annat material som avser verksamheten och behövs för uppföljningen och utvärderingen ska

vara skyldig att på begäran av Skolverket lämna uppgifter om verksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter och vilken verksamhetsredovisning som ska lämnas.

26 § Statens skolverk får förelägga den som är uppgiftsskyldig enligt 25 § första stycket eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 25 § andra stycket att fullgöra sin skyldighet.

Vite

27 § Ett föreläggande enligt detta kapitel får förenas med vite.

Om det finns anledning att anta att en person som är föremål för föreläggandet har begått en gärning som kan föranleda straff eller en straffliktande sanktion, får han eller hon inte föreläggas vid vite att medverka i en utredning som har samband med den gärningen.

27 kap. Skolväsendets överklagandenämnd

Inledande bestämmelse

1 § För prövning av överklaganden av vissa beslut på skolväsendets område ska det finnas en särskild nämnd, Skolväsendets överklagandenämnd.

Sammansättning

2 § Nämnden ska bestå av en ordförande och fem andra ledamöter, av vilka en ska vara ersättare för ordföranden. Ordföranden och ersättaren för ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter ska ha särskild sakkunskap både vad gäller barns och elevers förhållanden och behov och vad gäller skolverksamheten i övrigt.

Det ska finnas högst två ersättare för de övriga ledamöterna.

3 § Ledamöterna i nämnden och deras ersättare utses av regeringen för en period om minst tre år.

Muntlig förhandling

4 § Nämnden ska hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det, förhandlingen inte är obehövlig och inte särskilda skäl talar mot det.

Till muntlig förhandling ska den som är part kallas. Att en part uteblir från en muntlig förhandling hindrar inte att nämnden handlägger och avgör ärendet.

5 § Muntlig förhandling enligt 4 § ska vara offentlig.

Om det kan antas att det vid en förhandling kommer att lämnas någon uppgift för vilken gäller sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen

(2009:400) får ordföranden vid förhandlingen besluta att förhandlingen ska hållas inom stängda dörrar.

6 § En kallelse till muntlig förhandling ska innehålla en upplysning om betydelsen enligt 4 § andra stycket av att en part uteblir från förhandlingen.

En enskild part som inställt sig till muntlig förhandling får tillerkännas ersättning av allmänna medel för kostnad för resa och uppehälle, om nämnden finner att parten skäligen bör ersättas för sin inställelse. Nämnden får bevilja förskott på ersättningen. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om ersättning och förskott.

28 kap. Överklagande

Kapitlets innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- överklagande hos allmän förvaltningsdomstol (2–11 §§),
 - överklagande hos Skolväsendets överklagandenämnd (12–17 §§),
- och
- överklagandeförbud (18 §).

Överklagande hos allmän förvaltningsdomstol

Beslut av Statens skolinspektion

2 § Beslut av Statens skolinspektion får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller 24 kap. 2 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13 eller 14 §,
2. rätt till bidrag enligt 24 kap. 3 eller 5 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13–15 §§,
3. statliga åtgärder för rättelse enligt 26 kap. 17 §,
4. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, eller
5. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

Beslut av Statens skolverk

3 § Beslut av Statens skolverk får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

Beslut av Högskoleverket

4 § Beslut av Högskoleverket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om utfärdande av behörighetsbevis enligt 2 kap. 15 §.

Beslut av en kommun eller ett landsting

5 § Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13 eller 14 §,
2. bidrag enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 eller 35 § eller 19 kap. 25 §,
3. avstängning enligt 5 kap. 17 eller 19 §,
4. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,
5. skolskjuts enligt 10 kap. 32 § första stycket, 10 kap. 33 § första stycket, 11 kap. 31 § första stycket, 11 kap. 32 § första stycket, 19 kap. 20 § första stycket eller 19 kap. 21 § första stycket,
6. ekonomiskt stöd till inackordering enligt 15 kap. 32 §,
7. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §,
8. rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 eller 15 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13 §,
9. bidrag enligt 25 kap. 11 §,
10. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, eller
11. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

Beslut av en enskild huvudman

6 § Beslut av en enskild huvudman får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om avstängning enligt 5 kap. 17 eller 19 §. Den enskilde huvudmannen ska vara den enskildes motpart.

Beslut av Specialpedagogiska skolmyndigheten

7 § Beslut av Specialpedagogiska skolmyndigheten får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,
2. kostnadsfria resor enligt 12 kap. 25 § första stycket, eller
3. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §.

Beslut av Sameskolstyrelsen

8 § Beslut av Sameskolstyrelsen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §, eller
2. kostnadsfria resor enligt 13 kap. 16 § första stycket.

Beslut av en rektor

9 § Beslut av en rektor får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. avstängning av en elev enligt 5 kap. 14 §, 17 § tredje stycket eller 19 § tredje stycket, och

2. befrielse från skyldighet att delta i obligatoriska inslag i undervisningen enligt 7 kap. 19 §.

Om det överklagade beslutet har fattats av en rektor i en fristående skola ska den enskilde huvudmannen vara den enskildes motpart.

Prövningstillstånd

10 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av beslut enligt 2–9 §§.

Motpart i vissa fall

11 § När en kommun överklagar ett beslut om godkännande av enskild som huvudman för utbildning enligt 2 kap. 5 § är förutom den enskilde även Statens skolinspektion motpart till kommunen hos allmän förvaltningsdomstol.

Överklagande hos Skolväsendets överklagandenämnd

Beslut av en kommun eller ett landsting

12 § Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i grundsärskolan enligt 7 kap. 5 §,
2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,
3. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,
4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 9 kap. 13 §, 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,
5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,
6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 9 kap. 15 § andra stycket, 10 kap. 30 § andra stycket, 11 kap. 29 § andra stycket eller 19 kap. 19 § andra stycket,
7. behörighet eller mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 § eller mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever,
8. tillhörighet till målgruppen för gymnasiesärskolan enligt 18 kap. 8 § andra stycket,
9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket eller 22 §, till särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 7 § tredje stycket eller till utbildning i svenska för invandrare enligt 22 kap. 15 §,
10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket, i särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § andra stycket eller i utbildning i svenska för invandrare enligt 22 kap. 16 § andra stycket,
11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje stycket, särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § tredje stycket eller utbildning i svenska för invandrare enligt 22 kap. 17 §,

12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 § tredje stycket, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–12 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

Beslut av en enskild huvudman

13 § Beslut av en enskild huvudman får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. behörighet och mottagande enligt 16 kap. 36 § eller mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, eller

2. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1 får överklagas endast av den sökande.

Beslut av Specialpedagogiska skolmyndigheten

14 § Beslut av Specialpedagogiska skolmyndigheten får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i specialskolan enligt 7 kap. 6 §,

2. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,

3. åtgärder enligt 12 kap. 25 § andra stycket för en elev som inte bor hemma, eller

4. rätt till utbildning för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1 får överklagas endast av barnet.

Beslut av Sameskolstyrelsen

15 § Beslut av Sameskolstyrelsen får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i sameskolan enligt 7 kap. 7 §,

2. åtgärder enligt 13 kap. 16 § andra stycket för en elev som inte bor hemma, eller

3. rätt till utbildning för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1 får överklagas endast av barnet.

Beslut av en rektor

16 § Beslut av en rektor får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 §,

2. särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 §, eller

3. anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 §.

Vid prövning av ett överklagande enligt första stycket 1 ska nämnden antingen fastställa eller upphäva det överklagade beslutet. Om det överklagade beslutet upphävs ska ärendet, om det behövs, visas åter till rektorn för ny prövning.

Beslut av den nämnd som avses i 15 kap. 38 §

17 § Beslut av den nämnd som avses i 15 kap. 38 § i fråga som avses i samma paragraf får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Beslutet får överklagas endast av den som har begärt utbildningen. Ett beslut om placering vid en viss skolenhet får dock inte överklagas.

Överklagandeförbud

18 § Andra beslut enligt denna lag än som anges i detta kapitel får överklagas bara om överklagande får ske enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900). Ett beslut i fråga om antagning till utbildning får dock inte överklagas.

Beslut av Skolväsendets överklagandenämnd med anledning av ett överklagande får inte överklagas.

29 kap. Övriga bestämmelser

Kapitlets innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- bosättning (2–5 §§),
 - hemkommun och hemlandsting (6 §),
 - utlandssvenska elever (7 §),
 - personer med begåvningsmässig funktionsnedsättning (8 §),
 - information om icke skolpliktiga ungdomar (9 §),
 - handläggning (10 och 11 §§),
 - talerätt (12 §),
 - samverkan och anmälan till socialnämnden (13 §),
 - tystnadsplikt (14 §),
 - riksinternatskolor (15 och 16 §§),
 - International Baccalaureate (17 §),
 - överlämnande av betygshandlingar (18 §),
 - informationsskyldighet (19 §), och
 - övriga bemyndiganden (20–29 §§).

Bosättning

2 § Med bosatt i landet avses i denna lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatt i landet ska vid tillämpningen av denna lag anses även den som inte är folkbokförd här men som

1. omfattas av 1 § första eller tredje stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,

2. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716),

3. har rätt till utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag till följd av EU-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiz, å andra sidan, om fri rörlighet för personer, eller

4. är familjemedlem till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning eller som avses i 4 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och som inte omfattas av 3.

Begränsningar i rätten till utbildning för dem som avses i andra stycket följer av 3 §.

3 § De personer som avses i 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare.

De personer som avses i 2 § andra stycket 4 har endast rätt till utbildning i grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

4 § En person som avses 2 § andra stycket 1 ska anses som bosatt i Sverige även om ett beslut om avvisning eller utvisning har meddelats. Detta gäller fram till dess att personen lämnar Sverige under förutsättning att han eller hon inte håller sig undan så att ett sådant beslut inte kan verkställas.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om deltagande i verksamhet enligt denna lag för personer som inte anses som bosatta i Sverige eller som inte har rätt till utbildning enligt 3 §.

Hemkommun och hemlandsting

6 § Med en persons hemkommun avses i denna lag den kommun som personen är folkbokförd i.

För den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Detsamma gäller den som är kvarskriven i en kommun enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Med hemlandsting avses det landsting som hemkommunen hör till.

Utlandssvenska elever

7 § Med utlandssvensk elev avses i denna lag en elev vars vårdnadshavare stadigvarande vistas i utlandet och av vilka minst en är svensk medborgare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att också annan ska anses som utlandssvensk elev.

Personer med begåvningsmässig funktionsnedsättning

8 § Det som i denna lag sägs om personer med utvecklingsstörning gäller även dem som har fått en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

Personer med autism eller autismliknande tillstånd ska vid tillämpningen av denna lag jämföras med personer med utvecklingsstörning endast om de också har en utvecklingsstörning eller ett sådan funktionsnedsättning som avses i första stycket.

I lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade finns bestämmelser om vissa andra särskilda insatser än utbildning.

Information om icke skolpliktiga ungdomar

9 § En hemkommun ska löpande hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder.

Kommunens skyldighet enligt första stycket omfattar inte de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola, nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att kommunen ska kunna genomföra sin skyldighet enligt första stycket.

Handläggning

10 § I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild enligt denna lag hos en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman ska följande bestämmelser i förvaltningslagen (1986:223) tillämpas:

- 14 § första stycket om en parts rätt att meddela sig muntligen,
- 15 § om anteckning av uppgifter,
- 16 och 17 §§ om en parts rätt att få del av uppgifter,
- 20 § om motivering av beslut,
- 21 § om underrättelse av beslut, och
- 26 § om rättelse av skrivfel eller liknande.

I sådana ärenden hos en enskild huvudman ska också 11 och 12 §§ förvaltningslagen tillämpas.

Bestämmelserna i 16 och 17 §§ förvaltningslagen gäller dock inte uppgifter som rör någon annan sökande i ett ärende om plats i utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag.

Det som sägs i denna paragraf gäller inte vid betygssättning.

11 § I ärenden där beslut får överklagas enligt 28 kap. ska utöver vad som följer av 10 § också 23–25 och 30 §§ förvaltningslagen (1986:223) tillämpas.

Talerätt

12 § Den som har fyllt 16 år har rätt att själv föra sin talan i mål och ärenden enligt denna lag.

Denna rätt gäller också ansökan till gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare och överklagande av beslut i fråga om sådan utbildning även om den sökande eller den klagande inte har uppnått 16 års ålder.

Samverkan och anmälan till socialnämnden

13 § Huvudmannen för verksamhet som avses i denna lag och den som är anställd i sådan verksamhet, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 14 § och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Tystnadsplikt

14 § Den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, enskilt bedrivit fritidshem eller enskilt bedriven förskoleklass eller inom sådan enskilt bedriven verksamhet som avses i 25 kap., får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Den som är eller har varit verksam inom annan enskilt bedriven verksamhet enligt denna lag än som avses i första stycket får inte obehörigen röja vad han eller hon i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödande verksamhet i övrigt har fått veta om någons personliga förhållanden. Han eller hon får inte heller obehörigen röja uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier.

För det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Riksinternatskolor

15 § Efter ansökan från en kommun eller en enskild som har godkänts som huvudman för fristående skola med grundskola eller gymnasieskola

och som bedriver utbildning vid en internatskola, får regeringen besluta att ge internatskolan ställning av riksinternatskola.

En riksinternatskola ska ha till uppgift att anordna grundskola och gymnasieskola eller endera av dessa skolformer, för i första hand utlandssvenska elever.

Regeringen får medge att huvudmannen för en riksinternatskola vid sidan av gymnasieskolan anordnar utbildning som leder fram till International Baccalaureate.

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om utbildningen vid riksinternatskolor. Regeringens föreskrifter får avvika från bestämmelser i denna lag.

International Baccalaureate

17 § En elevs hemkommun är skyldig att betala ersättning för kostnader för elevens utbildning till anordnare av utbildning som leder fram till International Baccalaureate (IB). Skyldigheten gäller dock endast utbildning för sådana elever som hemkommunen var skyldig att erbjuda gymnasieutbildning vid den tidpunkt då IB-utbildningen påbörjades och endast om utbildningsanordnarens avgifter till International Baccalaureate Office betalas av staten.

Om parterna inte kommer överens om annat ska ersättning betalas med ett belopp som Statens skolverk beslutar.

För internationella skolor som motsvarar gymnasieskolan finns särskilda bestämmelser om bidrag för IB-utbildning.

Överlämnande av betygshandlingar

18 § Huvudmannen för en fristående skola där betyg sätts ska lämna över elevernas slutbetyg eller de betygsdokument som eleven får efter fullföljd gymnasieutbildning till den kommun där skolan är belägen.

Informationsskyldighet

19 § Kommunen ska informera vårdnadshavarna om förskola, fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. som kommunen anordnar eller vars huvudman kommunen har godkänt eller förklarat berättigad till bidrag. Informationen ska även avse möjligheten för enskilda att bedriva förskola, fritidshem eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. med bidrag från hemkommunen enligt 8 kap. 21 §, 14 kap. 15 § samt 25 kap. 11 och 15 §§.

Övriga bemyndiganden

20 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att ledamöter eller andra företrädare i organ för samverkan eller annan liknande verksamhet inom skolväsendet utses och entledigas av enskilda.

21 § Regeringen får meddela föreskrifter om möjlighet att låta enskilda och andra svara för enstaka inslag i verksamhet med offentlig huvudman inom skolväsendet.

När det gäller utbildning i form av ett introduktionsprogram inom gymnasieskolan och ett individuellt program inom gymnasiesärskolan får regeringen meddela föreskrifter om att enskilda och andra får anordna mer av utbildningen än som följer av första stycket.

För medverkan av någon annan än en huvudman inom skolväsendet får föreskrifter som meddelats enligt första och andra styckena avvika från bestämmelserna i 2 kap. 15–22 och 30 §§ och 34 § första stycket.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om möjligheter att inom skolväsendet bedriva utbildning, som bygger på samverkan mellan olika skolformer inom skolväsendet eller mellan en sådan skolform och någon annan utbildningsform. I sådana föreskrifter får undantag göras från organisatoriska bestämmelser i denna lag.

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försöksverksamhet inom skolväsendet. I sådana föreskrifter får undantag göras från organisatoriska bestämmelser i denna lag.

Undantag får göras även från andra bestämmelser i denna lag för att möjliggöra en försöksverksamhet med sådan utbildning i gymnasieskolan som inte utgörs av utbildning på nationella program eller introduktionsprogram.

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, utöver vad som i övrigt följer av denna lag, meddela föreskrifter om

1. att enskilda får sätta betyg, anordna provning samt utfärda betyg och intyg enligt de bestämmelser som gäller för skolväsendet,

2. att en myndighet i enskilda fall får besluta i sådana frågor som avses i 1, och

3. ytterligare villkor för att enskilda i sådana fall som avses i 1 och 2 ska få sätta betyg, anordna provning samt utfärda betyg och intyg.

25 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en enskild huvudman att lämna uppgifter om kommande verksamhet och ekonomisk redovisning över verksamheten.

26 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om bestämmandet av det bidrag som kommunerna enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 §, 19 kap. 25 § och 25 kap. 11 § är skyldiga att lämna till fristående förskolor, fristående skolor och enskilt bedriven pedagogisk omsorg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för kommunen att lämna uppgifter om verksamheten som behövs för beslut om bidrag till fristående förskolor och fristående skolor samt hur bidrag till en fristående förskola eller fristående skola eller annan enskild verksamhet har beräknats.

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det belopp som kommunen ska betala i stället för vad som anges i 8 kap. 21–23 §§, 9 kap. 19–21 §§, 10 kap. 37–39 §§, 11 kap. 36–38 §§, 16 kap. 52–55 §§, 17 kap. 31–34 §§ och 19 kap. 25–27 §§, när bidraget avser en elev som ges utbildning till följd av 2 och 3 §§ eller med stöd av föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 §.

28 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att delta i nationella prov.

29 § Vid extraordinära händelser i fredstid som har betydande inverkan på möjligheterna att under viss tid erbjuda utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag, får regeringen meddela de föreskrifter som behövs för att tillförsäkra barn och elever den utbildning och annan verksamhet de har rätt till enligt denna lag. I sådana föreskrifter får undantag göras från bestämmelser om utbildningens utformning, omfattning och förläggning. Föreskrifterna ska vara tidsbegränsade.

Föreskrifter om ikraftträdande av denna lag meddelas i lagen (2010:000) om införande av skollagen (2010:000).

*Bilaga 1***Timplan för grundskolan****Undervisningstid i timmar om 60 minuter för ämnen och ämnesgrupper totalt****Ämnen**

Bild	230
Hem- och konsumentkunskap	118
Idrott och hälsa	500
Musik	230
Slöjd	330

Svenska eller svenska som andraspråk	1 490
Engelska	480
Matematik	900

Geografi	885
Historia	
Religionskunskap	
Samhällskunskap	

Biologi	800
Fysik	
Kemi	
Teknik	

Språkval	320
----------	-----

Elevens val	382
--------------------	------------

Totalt garanterat antal timmar	6 665
Därav skolans val	600

Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent.

*Bilaga 2***Nationella program****Yrkesprogram**

Barn- och fritidsprogrammet
Bygg- och anläggningsprogrammet
El- och energiprogrammet
Fordons- och transportprogrammet
Handels- och administrationsprogrammet
Hantverksprogrammet
Hotell- och turismprogrammet
Industri tekniska programmet
Naturbruksprogrammet
Restaurang- och livsmedelsprogrammet
VVS- och fastighetsprogrammet
Vård- och omsorgsprogrammet

Högskoleförberedande program

Ekonomiprogrammet
Estetiska programmet
Humanistiska programmet
Naturvetenskapsprogrammet
Samhällsvetenskapsprogrammet
Teknikprogrammet

*Bilaga 3***Poängplan för nationella program i gymnasieskolan****Ämne****Gymnasiepoäng**

De ämnen som, i minst nedan angiven omfattning, ska ingå i de nationella programmen (gymnasiegemensamma ämnen).

Yrkesprogram

Svenska eller svenska som andraspråk	100
Engelska	100
Matematik	100
Idrott och hälsa	100
Historia	50
Samhällskunskap	50
Religionskunskap	50
Naturkunskap	50

Högskoleförberedande program

Svenska eller svenska som andraspråk	300
Engelska	200
Matematik	100/200/300*
Idrott och hälsa	100
Historia	50/100/200**
Samhällskunskap	100/200***
Religionskunskap	50
Naturkunskap	100****

Ämnen genom vilket programmet får sin karaktär

<i>Yrkesprogram</i>	1 600
<i>Högskoleförberedande program</i>	950/1 050/1 100*****
Individuellt val	200
Gymnasiearbete	100

Summa gymnasiepoäng 2 500

*Estetiska och humanistiska programmen 100, ekonomi- och samhällsvetenskapsprogrammen 200 samt naturvetenskaps- och teknikprogrammen 300.

**Teknikprogrammet 50, ekonomi-, samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen 100 samt estetiska och humanistiska programmen 200.

***Ekonomiprogrammet 200 och övriga program 100.

****På naturvetenskapsprogrammet ersätts naturkunskap med karaktärsämnena biologi, fysik och kemi och på teknikprogrammet med karaktärsämnena fysik och kemi.

*****Ekonomiprogrammet 950, teknikprogrammet 1 100 samt estetiska, humanistiska, samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen 1 050

2. Förslag till lag om införande av skollagen (2010:000)

Häriigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Skollagen (2010:000) och denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

Lagarna ska tillämpas på utbildning och annan verksamhet från och med den 1 juli 2011, om inte annat följer av denna lag.

2 § Genom denna lag upphävs

1. skollagen (1985:1100),
2. lagen (1985:1101) om införande av skollagen (1985:1100),
3. lagen (1986:343) med bemyndigande att meddela föreskrifter om kommuners och landstingskommuners medverkan i utbildning,
4. lagen (1993:802) om entreprenadförhållanden i skolan,
5. lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång, och
6. lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.

De upphävda lagarna ska fortsätta att gälla för utbildning och annan verksamhet till utgången av juni 2011, om inte annat följer av denna lag.

3 § I denna lag avses med

- 1985 års skollag: skollagen (1985:1100),
- den nya skollagen: skollagen (2010:000).

Andra termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i den nya skollagen.

Förskolan

4 § Ett godkännande av en förskola enligt 2 a kap. 13 § i 1985 års skollag som gäller vid utgången av juni 2011 ska anses som ett godkännande som huvudman för förskola enligt 2 kap. 5 § i den nya skollagen, om huvudmannen har förklarats berättigad till bidrag enligt 2 a kap. 17 § i 1985 års skollag. I annat fall ska godkännandet upphöra att gälla den 1 juli 2011.

Fritidshemmet

5 § Ett godkännande av ett fritidshem enligt 2 a kap. 13 § i 1985 års skollag som gäller vid utgången av juni 2011 ska anses som ett godkännande som huvudman för fritidshem enligt 2 kap. 5 § i den nya skollagen, om huvudmannen har förklarats berättigad till bidrag enligt 2 a kap. 17 § i 1985 års skollag. I annat fall ska godkännandet upphöra att gälla den 1 juli 2011.

Annan pedagogisk verksamhet

6 § Ett beslut om rätt till bidrag för en huvudman för pedagogisk omsorg enligt 2 a kap. 17 § i 1985 års skollag som gäller vid utgången av juni 2011, ska anses som ett beslut om rätt till bidrag för huvudmannen enligt 25 kap. 10 § i den nya skollagen.

Förskoleklassen

7 § Ett godkännande av utbildning som motsvarar förskoleklassen enligt 2 b kap. 6 och 7 §§ i 1985 års skollag som gäller vid utgången av juni 2011 ska anses som ett godkännande som huvudman för förskoleklass enligt 2 kap. 5 § i den nya skollagen, om bidrag lämnas enligt 2 b kap. 10 eller 10 a § i 1985 års skollag. I annat fall ska godkännandet upphöra att gälla den 1 juli 2011.

Grundskolan och grundsärskolan

Äldre godkännanden

8 § Ett godkännande av en fristående skola som motsvarar grundskolan eller särskolan enligt 9 kap. 2 § i 1985 års skollag som gäller vid utgången av juni 2011 ska anses som ett godkännande som huvudman för grundskola eller grundsärskola enligt 2 kap. 5 § i den nya skollagen, om skolan har förklarats berättigad till bidrag enligt 9 kap. 6 eller 6 a § i 1985 års skollag. I annat fall ska godkännandet upphöra att gälla den 1 juli 2011.

Betyg

9 § För elever i grundskolan ska 10 kap. 14–22 §§ i den nya skollagen inte tillämpas i årskurs 9 under läsåret 2011/12.

10 § För elever i grundsärskolan ska 11 kap. 18–23 §§ i den nya skollagen inte tillämpas i årskurs 9 under läsåret 2011/12.

Specialskolan

Viss äldre utbildning

11 § Utbildning för elever med synskada eller talskada som avses i punkterna 2 och 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (1999:886) om ändring i skollagen (1985:1100) ska anordnas till dess att eleverna har avslutat den. Detsamma ska gälla utbildning i särskilda klasser och utbildning efter skolpliktens upphörande enligt punkterna 7 och 8 i samma övergångsbestämmelser.

Har elever före den 1 juli 2008 tagits emot för att fullgöra utbildning som avses i punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:403) om ändring i skollagen (1985:1100) ska utbildningen anordnas till dess att eleverna har avslutat den.

12 § För elever i specialskolan ska 12 kap. 14–22 §§ i den nya skollagen inte tillämpas i årskurs 10 under läsåret 2011/12.

Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2011

13 § För utbildning i gymnasieskolan som påbörjas före den 1 juli 2011 ska bestämmelserna i 1985 års skollag i dess lydelse före den 1 mars 2010 fortsätta att tillämpas, om inte annat följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 19 §.

14 § För utbildning i gymnasiesärskolan som påbörjas före den 1 juli 2011 ska bestämmelserna i 1985 års skollag fortsätta att gälla, om inte annat följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 20 §.

Äldre förklaringar om rätt till bidrag

15 § En förklaring om rätt till bidrag enligt 9 kap. 8 § i 1985 års skollag i dess lydelse före den 1 mars 2010, som gäller vid utgången av juni 2011, ska upphöra att gälla senast den 1 juli 2013. Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla för sådana förklaringar om rätt till bidrag.

16 § En förklaring om rätt till bidrag enligt 9 kap. 8 § i 1985 års skollag i dess lydelse från och med den 1 mars 2010, som gäller vid utgången av juni 2011, ska anses som ett godkännande som huvudman för gymnasieskola enligt 2 kap. 5 § i den nya skollagen.

Det som sägs i första stycket gäller även en förklaring om rätt till bidrag, som meddelats efter en förenklad prövning enligt punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2009:1038) om ändring i skollagen (1985:1100), och som gäller vid utgången av juni 2011.

17 § En förklaring om rätt till bidrag enligt 9 kap. 8 b § i 1985 års skollag, som gäller vid utgången av juni 2011, ska anses som ett godkännande som huvudman för gymnasiesärskola enligt 2 kap. 5 § i den nya skollagen.

Bemyndiganden

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att 18 kap. 19–20 §§ i den nya skollagen ska tillämpas för elever i gymnasiesärskolan från och med en senare tidpunkt än den 1 juli 2011.

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilka fall och på vilket sätt elever i gymnasieskolan som påbörjat sin utbildning före den 1 juli 2011 och som fullföljer denna senare än tre år från det att den påbörjades, ska fullfölja utbild-

ningen enligt de bestämmelser som gäller för utbildning som påbörjas efter utgången av juni 2011.

20 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilka fall och på vilket sätt elever i gymnasiesärskolan som påbörjat sin utbildning före den 1 juli 2011 och som fullföljer denna senare än fyra år från det att den påbörjades, ska fullfölja utbildningen enligt de bestämmelser som gäller för utbildning som påbörjas efter utgången av juni 2011.

Riksrekrytering

21 § Beslut som har fattats med stöd av 5 kap. 35 § i 1985 års skollag i dess lydelse från och med den 1 mars 2010, och som avser tid efter utgången av juni 2011, ska för den återstående tiden fortsätta att gälla som beslut enligt 16 kap. 45 § i den nya skollagen.

Kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare

22 § Den nya skollagen och denna lag ska tillämpas på kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare från och med den 1 juli 2012. De i 2 § första stycket 1–4 angivna lagarna ska fortsätta att gälla för utbildning inom kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare till utgången av juni 2012.

För kurser och projektarbete i kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare som påbörjats före den 1 juli 2012 ska bestämmelserna i 1985 års skollag fortsätta att gälla.

23 § Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2010:000) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja svenskundervisning för invandrare inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till en kurs i svenskundervisning för invandrare hos kommunen. Denna paragraf träder i kraft den 1 december 2010 och upphör att gälla vid utgången av juni 2012.

Landsting som huvudman

Grundsärskola och gymnasiesärskola

24 § Trots bestämmelserna om huvudmän i den nya skollagen får ett landsting vara huvudman för grundsärskola och gymnasiesärskola vid Dammsdalskolan i Vingåkers kommun.

Socialstyrelsen har tillsyn över elevhemsboende vid sådan utbildning som avses i första stycket.

Gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning

25 § Trots bestämmelserna om huvudmän i den nya skollagen får ett landsting vara huvudman för gymnasieskola eller kommunal vuxenutbildning inom andra områden än naturbruk eller omvårdnad om utbildningen

1. bedrevs före den 1 juli 1991 och har bedrivits sedan dess, och
2. under hela tiden har stått öppen för sökande från hela landet och förblir det.

Tillämpliga bestämmelser

26 § Ett landsting som bedriver utbildning med stöd av 24 eller 25 § ska tillämpa de bestämmelser i den nya skollagen och denna lag som gäller för en offentlig huvudman för utbildning i den aktuella skolformen. Landstinget ska för utbildning i grundsärskola även tillämpa 7 kap. 22 § i den nya skollagen på samma sätt som en enskild huvudman.

Bemyndigande

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om landstingets befattning med sådan utbildning som avses i 24 och 25 §§.

Riksinternatskola

28 § Ett beslut att ge en internatskola ställning som riksinternatskola enligt 10 kap. 1 § i 1985 års skollag ska, om det gäller vid utgången av juni 2011, fortsätta att gälla som ett beslut enligt 29 kap. 14 § i den nya skollagen. En enskild som bedriver utbildning vid en riksinternatskola ska därvid anses godkänd som huvudman för den eller de skolformer som anordnas vid riksinternatskolan.

Internationell skola

29 § Ett godkännande av en internationell skola enligt 9 kap. 5 § i 1985 års skollag ska, om det gäller vid utgången av juni 2011, fortsätta att gälla som ett godkännande enligt 24 kap. 2 § i den nya skollagen.

En förklaring om rätt till bidrag enligt 9 kap. 7 a eller 8 d § i 1985 års skollag ska, om den gäller vid utgången av juni 2011, fortsätta att gälla som en förklaring om rätt till bidrag enligt 24 kap. 3 § respektive 5 § i den nya skollagen.

Giltigheten av vissa godkännanden

30 § Ett beslut som med stöd av 4, 5, 7, 8, 16, 17 eller 29 § ska anses som ett godkännande enligt 2 kap. 5 § i den nya skollagen får inte återkallas före den 1 juli 2012 på grund av att villkoren enligt 2 kap. 6 § i den nya skollagen inte är uppfyllda.

Skolväsendets överklagandenämnd

31 § Ett beslut att utse ordförande eller vice ordförande i Skolväsendets överklagandenämnd ska, om det avser tid efter utgången av juni 2011, fortsätta att gälla trots 27 kap. 2 § i den nya skollagen.

Den som med stöd av första stycket är ordförande eller vice ordförande i Skolväsendets överklagandenämnd efter utgången av juni 2011, får utses på nytt till ordförande eller ersättare för ordföranden trots 27 kap. 2 § i den nya skollagen.

Äldre medgivanden att anordna prövning och utfärda betyg

32 § Beslut om medgivande att anordna prövning och utfärda betyg som har fattats med stöd av 15 kap. 8 § i 1985 års skollag ska, om beslutet gäller vid utgången av juni 2011, fortsätta att gälla som ett beslut fattat enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 29 kap. 24 § i den nya skollagen, dock längst till och med utgången av juni 2016.

Lärare och förskollärare

33 § I fråga om lärare eller förskollärare som saknar utbildning för att bedriva undervisning i skolväsendet enligt 2 kap. 13 eller 15 § i den nya skollagen och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 ska under tiden för anställningen 2 kap. 3 § första och andra styckena eller 2 a kap. 3 § andra stycket i 1985 års skollag gälla i stället för 2 kap. 13, 17 och 18 §§ i den nya skollagen, dock längst till utgången av juni 2015.

Första stycket gäller inte lärare som uppfyller kraven i 2 kap. 17 § i den nya skollagen och som före den 1 juli 2011 har ingått avtal om anställning som lärare för att bedriva sådan undervisning som avses i samma paragraf.

3. Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 11 § föräldrabalken¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

11 §²

När en omyndig på grund av arv eller testamente har fått pengar till ett värde överstigande ett prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller med villkor om särskild överförmyndarkontroll, ska den som ombesörjer utbetalningen från dödsboet för den omyndiges räkning sätta in medlen hos bank eller kreditmarknadsföretag, med uppgift om att medlen inte får tas ut utan överförmyndarens tillstånd.

Vad som nu sagts om skyldighet att betala till bank eller kreditmarknadsföretag ska även gälla

1. försäkringsgivare vid utbetalning av försäkringsbelopp som den omyndige har rätt till,

2. pensionssparinstitut vid utbetalning enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande,

3. Brottsoffermyndigheten vid utbetalning av ersättning enligt brotts-skadelagen (1978:413),

4. huvudman vid utbetalning av skadestånd enligt 14 a kap. 12 § skollagen (1985:1100), samt

4. huvudman vid utbetalning av skadestånd enligt 6 kap. 12 § skollagen (2010:000), och

5. myndighet som betalar ut ersättning med anledning av skadestånds-anspråk mot staten.

Om betalningen avser en periodisk förmån, gäller skyldigheten att betala till bank eller kreditmarknadsföretag endast när den första utbetalningen görs.

När utbetalning enligt första eller andra stycket görs, ska den som ombesörjer utbetalningen genast göra anmälan till förmyndaren och överförmyndaren. En sådan anmälan ska också göras om en omyndig på grund av arv eller testamente har fått värdehandlingar till ett värde som överstiger i första stycket nämnt belopp eller med villkor om att värdehandlingarna ska stå under särskild överförmyndarkontroll.

Bestämmelserna i första–fjärde styckena gäller inte vid utbetalning av medel som den omyndige får förvalta själv. Andra–fjärde styckena gäller inte heller om utbetalning görs från försäkring som har tagits inom ramen för en rörelse.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller också vid betalning eller utgivande av värdehandlingar till någon för vilken det har förordnats god man med uppgift att förvalta egendom eller för vilken det har förordnats förvaltare.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

¹ Balken omtryckt 1995:974.

² Senaste lydelse 2008:910.

2. När det gäller huvudmans utbetalning av skadestånd som hänför sig till kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare gäller 16 kap. 11 § i dess äldre lydelse till utgången av juni 2012.

4. Förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs att 17 b § semesterlagen (1977:480) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2009:1439

Föreslagen lydelse

17 b §¹

Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande när det gäller

1. ledighet med anledning av risk för överförande av smitta,
 - a) om arbetstagaren är berättigad till ersättning enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare, och
 - b) om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 180 dagar,
2. ledighet enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård, om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 45 dagar,
3. ledighet för utbildning som till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor eller för ersättningsberättigande teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF), om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 180 dagar och ledigheten inte ger rätt till semesterlön enligt någon annan lag,
4. ledighet på grund av grundutbildning om högst 60 dagar eller repetitionsutbildning enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 60 dagar, eller
5. ledighet enligt lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare.
5. ledighet enligt lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare.

I en frånvaroperiod enligt första stycket räknas in även dagar när arbetstagaren inte skulle ha utfört arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2012.

¹ **Anmärkning:** Lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare har föreslagits upphävas i lagrådsremissen En enklare ledighetslagstiftning.

5. Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § och 6 kap. 17 § arbetsmiljölagen (1977:1160)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §²

Vid tillämpning av 2–4 och 7–9 kap. ska med arbetstagare likställas

1. den som genomgår utbildning,

1. den som genomgår utbildning, *med undantag för barn i förskolan och elever i fritidshemmet,*

2. den som under vård i anstalt utför anvisat arbete,

3. den som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspolit och annan som fullgör i lag föreskriven tjänstgöring eller som deltar i frivillig utbildning för verksamhet inom totalförsvaret.

De som avses i första stycket 1 och 2 ska likställas med arbetstagare även vid tillämpning av 5 kap. 1 och 3 §§. I fråga om dem som genomgår utbildning finns dessutom särskilda bestämmelser i 6 kap. 6 a, 8, 15, 17 och 18 §§, 7 kap. 13 och 14 §§ samt 9 kap. 3 §.

I fall som avses i första och andra styckena ska det som i lagen sägs om arbetsgivare gälla den som driver den verksamhet i vilken arbetet utförs.

6 kap.

17 §³

De som genomgår utbildning ska av huvudmannen för utbildningen ges tillfälle att medverka i arbetsmiljöarbetet på arbetsstället, om det är rimligt med hänsyn till utbildningens art och utbildningsperiodens längd.

Omfattningen och utformningen av elevernas deltagande i skolans arbetsmiljöarbete ska anpassas efter deras ålder, mognad och förutsättningar i övrigt när det gäller

1. elever i förskoleklass och i lägre årskurs än årskurs 7 i grundskolan, specialskolan och i motsvarande utbildningar samt i sameskolan,

2. elever i *den obligatoriska särskolan*, gymnasiesärskolan och motsvarande utbildningar, och

2. elever i *grundsärskolan*, gymnasiesärskolan och motsvarande utbildningar, och

3. elever i *vuxenutbildning för utvecklingsstörda.*

3. elever i *särskild utbildning för vuxna.*

Elever i grundskolans årskurs 7–9, specialskolans årskurs 7–10 och gymnasieskolan samt motsvarande utbildningar företräds i arbetsmiljöarbetet av elevskyddsombud.

De som genomgår eftergymnasial utbildning och annan ut-

De som genomgår eftergymnasial utbildning och annan

¹ Lagen omtryckt 1991:677.

² Senaste lydelse 2009:870.

³ Senaste lydelse 2009:870.

bildning för vuxna än *vuxenutbildning för utvecklingsstörda* företräds i arbetsmiljöarbetet av studerandeskyddsombud. Ett studerandeskyddsombud ska vara minst 18 år.

utbildning för vuxna än *särskild utbildning för vuxna* företräds i arbetsmiljöarbetet av studerandeskyddsombud. Ett studerandeskyddsombud ska vara minst 18 år.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för vuxenutbildning för utvecklingsstörda till utgången av juni 2012.

6. Förslag till lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare¹ samt 1 och 3 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare

Lag om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare

1 §²

En arbetstagare, som har antagits till *svenskundervisning* för invandrare (*sfi*) enligt 13 kap. skollagen (1985:1100), har rätt att vara ledig från sin anställning för att delta i undervisningen enligt bestämmelserna i denna lag.

Tid under vilken en arbetstagare är ledig enligt denna lag räknas som arbetad tid vid tillämpning av andra författningar.

3 §³

Har överenskommelse träffats om *svenskundervisning* på arbetstid vid ett sådant samråd som avses i 13 kap. 5 § skollagen (1985:1100), har en arbetstagare som vill delta i *undervisningen* rätt till *erforderlig* ledighet för att göra detta.

Träffas inte överenskommelse enligt första stycket, har en arbetstagare rätt till ledighet för att delta i *sfi* dels i form av hel ledighet i samband med heltidsstudier, dels i form av förkortning av arbetstiden till hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden i samband med deltidstudier. En arbetstagare vars arbetstid är mindre än hälften

En arbetstagare, som har antagits till *utbildning i svenska* för invandrare enligt 22 kap. skollagen (2010:000), har rätt att vara ledig från sin anställning för att delta i undervisningen enligt bestämmelserna i denna lag.

Har överenskommelse träffats om *utbildning i svenska för invandrare* på arbetstid vid ett sådant samråd som avses i 22 kap. 9 § skollagen (2010:000), har en arbetstagare som vill delta i *utbildningen* rätt till *den* ledighet som *behövs* för att göra detta.

Träffas inte överenskommelse enligt första stycket, har en arbetstagare rätt till ledighet för att delta i *utbildning i svenska för invandrare* dels i form av hel ledighet i samband med heltidsstudier, dels i form av förkortning av arbetstiden till hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden i samband med deltidstudier. En arbetstagare

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1991:1112.

Anmärkning: Lagen har föreslagits upphävas i lagrådsremissen En enklare ledighetslagstiftning.

² Senaste lydelse 1991:1112.

³ Senaste lydelse 1991:1112.

av den för arbetsplatsen normala arbetstiden har dock rätt till hel ledighet i samband med deltidstudier.

Rätt till ledighet i den omfattning som följer av andra stycket har även en arbetstagare som deltar i *undervisningen* på tid som inte är arbetstagarens arbetstid. I ett sådant fall *skall* vid förkortning av arbetstiden hela ledigheten förläggas antingen till arbetsdagens början eller slut i enlighet med arbetstagarens önskemål.

vars arbetstid är mindre än hälften av den för arbetsplatsen normala arbetstiden har dock rätt till hel ledighet i samband med deltidstudier.

Rätt till ledighet i den omfattning som följer av andra stycket har även en arbetstagare som deltar i *utbildningen* på tid som inte är arbetstagarens arbetstid. I ett sådant fall *ska* vid förkortning av arbetstiden hela ledigheten förläggas antingen till arbetsdagens början eller slut i enlighet med arbetstagarens önskemål.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2012.

7. Förslag till lag om ändring i arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262)

Härigenom föreskrivs att 6 § arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

När denna lag *skall* tillämpas, gäller inte lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning, lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag i skolan och lagen (1986:163) om rätt till ledighet för *svenskundervisning* för invandrare.

Föreslagen lydelse

6 §¹

När denna lag *ska* tillämpas, gäller inte lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning, lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag i skolan och lagen (1986:163) om rätt till ledighet för *utbildning i svenska* för invandrare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2012.

¹ Senaste lydelse 1991:1115.

Anmärkning: Lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare har föreslagits upphävas i lagrådsremissen En enklare ledighetslagstiftning.

8. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1109) om uppdragsutbildning i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 2 och 4 §§ lagen (1991:1109) om uppdragsutbildning i vissa fall ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Kommuner och *landstingskommuner* får bedriva uppdragsutbildning som i fråga om art och nivå motsvarar den verksamhet kommunen eller *landstingskommunen* får bedriva inom *det offentliga* skolväsendet. Uppdragsutbildningen får dock inte motsvara ett helt nationellt program i gymnasieskolan.

Deltagare i sådan uppdragsutbildning som motsvarar utbildning inom *det offentliga* skolväsendet eller i kommunal högskoleutbildning inom vårdområdet får ges betyg eller annat kompetensbevis enligt bestämmelserna för sådan utbildning under de förutsättningar som anges i föreskrifter som meddelas av regeringen.

Även i andra frågor som rör förhållandet till *det offentliga* skolväsendet eller högskoleutbildning meddelas föreskrifter av regeringen.

Föreslagen lydelse

2 §

Kommuner och *landsting* får bedriva uppdragsutbildning som i fråga om art och nivå motsvarar den verksamhet kommunen eller *landstinget* får bedriva inom skolväsendet. Uppdragsutbildningen får dock inte motsvara ett helt nationellt program i gymnasieskolan.

4 §

Deltagare i sådan uppdragsutbildning som motsvarar utbildning inom skolväsendet eller i kommunal högskoleutbildning inom vårdområdet får ges betyg eller annat kompetensbevis enligt bestämmelserna för sådan utbildning under de förutsättningar som anges i föreskrifter som meddelas av regeringen.

Även i andra frågor som rör förhållandet till skolväsendet eller högskoleutbildning meddelas föreskrifter av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

9. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

För en elev som har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395), *skall* den kommun som enligt 1 kap. 15 § skollagen (1985:1100) är elevens hemkommun, ansvara för elevens kostnader för dagliga resor mellan bostaden och skolan. Ansvaret gäller för sådana resor där färdvägen är minst sex kilometer. Stödet *skall* ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande. Om stödet ges kontant är kommunen inte skyldig att *utge* högre ersättning än vad som motsvarar 1/30 av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad som eleven har kostnader för resor mellan bostaden och skolan.

För en elev som har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395), *ska* den kommun som enligt 29 kap. 6 § skollagen (2010:000) är elevens hemkommun, ansvara för elevens kostnader för dagliga resor mellan bostaden och skolan. Ansvaret gäller för sådana resor där färdvägen är minst sex kilometer. Stödet *ska* ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande. Om stödet ges kontant är kommunen inte skyldig att *ge* högre ersättning än vad som motsvarar 1/30 av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad som eleven har kostnader för resor mellan bostaden och skolan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

¹ Senaste lydelse 1999:1403.

10. Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 och 7 §§ sametingslagen (1992:1433) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §¹

Sametinget ska verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Till Sametingets uppgifter hör särskilt att

1. besluta om fördelningen av statens bidrag och av medel ur Samefonden till samisk kultur och samiska organisationer samt av andra medel som ställs till samernas gemensamma förfogande,

2. utse *den styrelse för same-* 2. utse *ledamöterna i Sameskol-*
skolan som avses i 8 kap. 6 § styrelsen,
skollagen (1985:1100),

3. fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet,

4. medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten,

5. informera om samiska förhållanden, och

6. utföra de övriga uppgifter som ankommer på Sametinget enligt lag eller annan författning.

7 §

Sametinget samt dess styrelses och nämnders beslut får överklagas endast om det finns särskilda föreskrifter om det

Bestämmelser om överklagande Bestämmelser om överklagande
av Sameskolstyrelsens beslut av Sameskolstyrelsens beslut *finns*
meddelas med stöd av skollagen i skollagen (2010:000).
(1985:1100).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:725.

11. Förslag till lag om ändring i lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Läkarvårdsersättning lämnas inte till en läkare som är anställd i något landstings hälso- och sjukvård eller i ett bolag eller annan juridisk person inom hälso- och sjukvården som landstinget har ett rättsligt bestämmande inflytande i. Ersättning kan dock lämnas om läkaren är tjänstledig och vikarierar för en annan läkare.

Läkarvårdsersättning lämnas inte till en läkare för verksamhet inom företagshälsovård eller *skolhälsovård*.

Läkarvårdsersättning lämnas inte till en läkare för verksamhet inom företagshälsovård eller *elevhälsa som avser medicinska insatser enligt 2 kap. 25 § skollagen (2010:000)*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:79.

12. Förslag till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 8 § mervärdesskattelagen (1994:200)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

8 §²

Från skatteplikt undantas omsättning av tjänster som utgör

1. grundskole-, gymnasieskole- eller högskoleutbildning, om utbildningen anordnas av det allmänna eller en av det allmänna för utbildningen erkänd utbildningsanordnare, och

2. utbildning som berättigar studerande till studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller till

a) statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för

– kortare studier om funktionshinder,

– kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och

– studier inom *vuxenutbildningen för utvecklingsstörda*, eller – studier inom *särskild utbildning för vuxna*, eller

b) statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Undantaget från skatteplikt enligt första stycket omfattar även omsättning av varor och tjänster som omsätts som ett led i utbildningen.

Utbildning som tillhandahålls av utbildare mot ersättning från en uppdragsgivare som själv utser de personer som ska utbildas (uppdragsutbildning) omfattas av undantaget endast om utbildningen ingår i en av uppdragsgivaren bedriven egen utbildning enligt första stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2012.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bidrag som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 2000:500.

² Senaste lydelse 2008:226.

13. Förslag till lag om ändring i bibliotekslagen (1996:1596)

Härigenom föreskrivs att 5 § bibliotekslagen (1996:1596)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

<i>Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.</i>	<i>5 §</i>	<i>I 2 kap. 36 § skollagen (2010:000) finns bestämmelser om skolbibliotek.</i>
--	------------	--

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

¹ Lagen omtryckt 1998:1249.

14. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter *skall* på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter *ska* på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i *lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg,*

3. enligt bestämmelser i *skollagen (2010:000),*

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, eller

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket *punkterna* 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag *skall* innehålla.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag *ska* innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret *skall* vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

En begäran om uppgifter ur registret *ska* vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

¹ Senaste lydelse 2007:172.

Anmärkning: En ändring i 9 § har också föreslagits i lagrådsremissen Personlig assistans m.m. – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet.

15. Förslag till lag om ändring i inkomstkattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 21 och 34 §§ inkomstkattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

21 §

Ersättningar och förmåner till utomlands stationerad personal vid en statlig myndighet ska inte tas upp, om ersättningen eller förmånen är föranledd av stationeringen och avser

1. bostad på stationeringsorten,

2. avgift för barns deltagande i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg eller liknande och avgift för barnets måltider där, dock endast till den del avgiften överstiger den avgift som normalt tillämpas för sådan verksamhet i Sverige,

2. avgift för barns deltagande i förskola, fritidshem eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000) eller liknande och avgift för barnets måltider där, dock endast till den del avgiften överstiger den avgift som normalt tillämpas för sådan verksamhet i Sverige,

3. avgift för barns skolgång i grundskola, gymnasieskola eller liknande och avgift för barnets skolmåltider,

4. egna och familjemedlemmars resor till och från stationeringsorten, dock högst fyra resor per person och kalenderår,

5. medföljandetillägg för make, maka eller sambo, som på grund av stationeringen går miste om egen förvärvsinkomst, till den del tillägget inte överstiger en tolfedel av tre och ett halvt prisbasbelopp per månad, och

6. merkostnadstillägg till den del det inte överstiger ett belopp som motsvarar den normala ökningen av levnadskostnaderna för den anställda och för medföljande familjemedlemmar när det gäller livsmedel, transporter och andra merkostnader på stationeringsorten.

Ersättningar för ökade levnadskostnader eller för skolavgifter för barn och förmån av bostad från Styrelsen för Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) ska inte tas upp av sådana forskare vid SIPRI som

- är utländska medborgare,
- är kontraktsanställda på bestämd tid, och
- vid tidpunkten för anställningen hos SIPRI inte är bosatta i Sverige.

34 §²

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² **Anmärkning:** En ändring i 11 kap. 34 § har också föreslagits i lagrådsremissen Nationell sfi-bonus.

2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för

– kortare studier om funktionshinder,

– kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och

– studier inom *vuxenutbild-* – studier inom *särskild utbild-*
ningen för utvecklingsstörda, eller *ning för vuxna*, eller

2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011 i fråga om 11 kap. 21 § och i övrigt den 1 juli 2012.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bidrag som har beslutats före ikraftträdandet.

16. Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 25 § studiestödslagen (1999:1395) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2009/10:60 Föreslagen lydelse

3 kap.

25 §

Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas

1. studiehjälp enligt 2 kap.,
2. aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
3. utbildningsbidrag för doktorander,
4. sjukersättning, aktivitetsersättning eller rehabiliteringsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,
5. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
 - kortare studier om funktionshinder,
 - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
 - studier inom *vuxenutbild-* studier inom *särskild utbildning*
ningen för utvecklingsstörda, *för vuxna,*
6. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska, eller
7. ersättning enligt lagen (2010:000) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer.

Studiemedel får inte lämnas för högskoleutbildning på forskarnivå om den studerande är eller har varit anställd som doktorand eller har eller har haft utbildningsbidrag för doktorander.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som ska omfattas av detta stycke.

Regeringen får meddela föreskrifter om avvikelser från första stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2012.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bidrag som har beslutats före ikraftträdandet.

17. Förslag till lag om ändring i lagen (2004:543) om samtjänst vid medborgarkontor

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (2004:543) om samtjänst vid medborgarkontor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Förvaltningsuppgifter, som en kommun eller ett landsting ansvarar för och som innefattar myndighetsutövning, får omfattas av ett samtjänst-avtal endast i sådana fall som anges i andra stycket.

En arbets- eller uppdragstagare som omfattas av ett särskilt avtal enligt 5 § får i den kommunala myndighetens namn

1. ta emot ansökningar om plats och, med undantag för barn som behöver särskilt stöd enligt 2 a kap. 9 § skollagen (1985:1100), fördela platser och lämna erbjudanden om plats för barn i *förskoleverksamhet* och *skolbarnsomsorg* enligt 2 a kap. skollagen,

1. ta emot ansökningar om plats och, med undantag för barn som behöver särskilt stöd enligt 8 kap. 7 § och 14 kap. 6 § skollagen (2010:1100), fördela platser och lämna erbjudanden om plats för barn och elever i *förskola, fritidshem* och *sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. samma lag*,

2. lämna ekonomiskt stöd till inackordering för elever i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning enligt skollagen,

3. ge tillstånd till att inrätta annat slag av toalett än vattentoalett enligt en kommunal föreskrift, eller

4. bevilja parkeringstillstånd för rörelsehindrade.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för kommunal vuxenutbildning till utgången av juni 2012.

¹ Senaste lydelse 2009:314.

18. Förslag till lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

För varje kommun beräknas standardkostnaden för

1. förskoleverksamhet och skolbarnomsorg,

1. förskola, fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000),

2. förskoleklass och grundskola,

3. gymnasieskola,

4. individ- och familjeomsorg,

5. barn och ungdomar med utländsk bakgrund,

6. äldreomsorg,

7. befolkningsförändringar,

8. bebyggelsestruktur, och

9. löner.

För varje landsting beräknas standardkostnaden för

1. hälso- och sjukvård,

2. befolkningsförändringar, och

3. löner.

En standardkostnad beräknas också för kollektivtrafik. Kostnaden fördelas mellan kommuner och landsting enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

¹ Senaste lydelse 2007:655.

19. Förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 § lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 §

Gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning *eller fristående skola med motsvarande utbildning*, där eleven går en nationell kurs som har varit föremål för samråd mellan de myndigheter som regeringen bestämmer, är inte skyldig att ha tillstånd.

Gymnasieskola *eller* kommunal vuxenutbildning, där eleven går en nationell kurs som har varit föremål för samråd mellan de myndigheter som regeringen bestämmer, är inte skyldig att ha tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

20. Förslag till lag om ändring i lagen (2008:307) om kommunalt vårdnadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 2, 3, 8, 9 och 14 §§ lagen (2008:307) om kommunalt vårdnadsbidrag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med *förskoleverksamhet* avses i denna lag förskola *och pedagogisk omsorg* enligt 2 a kap. skollagen (1985:1100).

Med *förskola* avses i denna lag förskola enligt skollagen (2010:000). Med *förskola jämfställs i denna lag pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola och sådan omsorg som enligt 25 kap. 5 § skollagen erbjuds i stället för förskola.*

3 §²

En kommun får lämna vårdnadsbidrag för ett barn som har fyllt ett men inte tre år under förutsättning att barnet

1. är folkbokfört i kommunen, och
2. inte har en plats i *förskoleverksamhet* som avser heltid.

2. inte har en plats i *förskola* som avser heltid.

Vårdnadsbidrag får dock tidigast lämnas efter det att föräldrapenning med anledning av barnets födelse enligt 4 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring har lämnats för sammanlagt 250 hela dagar, inklusive sådan tid som avses i 4 kap. 9 a § nämnda lag. Därvid ska föräldrapenningen ha lämnats med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning eller med belopp enligt grundnivån.

Vid adoption ska tidpunkten då föräldern fick barnet i sin vård anses som tidpunkten för barnets födelse vid bestämmande av den övre åldersgräns på tre år som anges i första stycket. Därvid får vårdnadsbidrag lämnas för högst två år och för barn som inte har fyllt fem år. Vad som nu sagts gäller inte vid adoption av andra makens barn eller adoptivbarn eller av eget barn.

8 §

En kommun som har beslutat att införa vårdnadsbidrag får lämna detta både som helt vårdnadsbidrag och som reducerat vårdnadsbidrag.

Helt vårdnadsbidrag är bidrag för ett barn som inte har plats i *förskoleverksamhet*. Reducerat vårdnadsbidrag är bidrag för ett barn som har plats på deltid i *förskoleverksamhet*.

Helt vårdnadsbidrag är bidrag för ett barn som inte har plats i *förskola*. Reducerat vårdnadsbidrag är bidrag för ett barn som har plats på deltid i *förskola*.

¹ Senaste lydelse 2009:340.

² Senaste lydelse 2009:551.

9 §

Helt vårdnadsbidrag får per barn högst uppgå till 3 000 kronor per kalendermånad.

Reducerat vårdnadsbidrag får bestämmas till en eller flera nivåer där nivån på bidraget svarar mot ett visst antal timmar i <i>förskoleverksamhet</i> .	Reducerat vårdnadsbidrag får bestämmas till en eller flera nivåer där nivån på bidraget svarar mot ett visst antal timmar i <i>förskola</i> .
---	---

Helt respektive reducerat vårdnadsbidrag får differentieras när vårdnadsbidrag lämnas för fler än ett barn i samma hushåll.

14 §

Denna lag inskränker inte de skyldigheter som en kommun har enligt skollagen (1985:1100).	Denna lag inskränker inte de skyldigheter som en kommun har enligt skollagen (2010:000).
---	--

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

21. Förslag till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 5 och 6 §§ samt 3 kap. 14 § diskrimineringslagen (2008:567) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §

Den som bedriver verksamhet som avses i skollagen (1985:1100) eller annan utbildningsverksamhet (utbildningsanordnare) får inte diskriminera något barn eller någon elev, student eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten. Anställda och uppdragstagare i verksamheten ska likställas med utbildningsanordnaren när de handlar inom ramen för anställningen eller uppdraget.

Diskrimineringsförbudet gäller även i det fall en utbildningsanordnare genom skäliga åtgärder i fråga om lokalernas tillgänglighet och användbarhet kan se till att en person med funktionshinder, som söker eller har antagits till utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller till utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, kommer i en jämförbar situation med personer utan sådant funktionshinder.

6 §

Förbudet i 5 § hindrar inte

1. åtgärder som är ett led i strävanden att främja jämställdhet mellan kvinnor och män vid tillträde till annan utbildning än sådan som avses i skollagen (1985:1100),

2. tillämpning av bestämmelser som tar hänsyn till ålder i fråga om *förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg*, utbildning i *förskoleklass*, i *det obligatoriska skolväsendet* eller i *en fristående skola som motsvarar grundskolan, särskolan eller specialskolan*, eller

3. särbehandling på grund av ålder, om den har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet.

Förbudet hindrar inte heller att en folkhögskola eller ett studieförbund vidtar åtgärder som är ett led i strävanden att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning.

1. åtgärder som är ett led i strävanden att främja jämställdhet mellan kvinnor och män vid tillträde till annan utbildning än sådan som avses i skollagen (2010:000),

2. tillämpning av bestämmelser som tar hänsyn till ålder i fråga om utbildning i *förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan eller fritidshemmet*, eller *sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen*, eller

3 kap.**14 §**

En utbildningsanordnare som bedriver utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen (1985:1100), utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ska inom ramen för denna verksamhet bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för de barn, elever eller studenter som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

Närmare föreskrifter om utbildningsanordnarens skyldigheter finns i 15 och 16 §§.

En utbildningsanordnare som bedriver utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen (2010:000), utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ska inom ramen för denna verksamhet bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för de barn, elever eller studenter som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare till utgången av juni 2012.

22. Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att rubriken närmast efter 23 kap. 1 § ska utgå,

dels att 23 kap. 1–3 och 5 §§, 33 kap. 1 § och 36 kap. 4 § samt rubrikerna närmast före 23 kap. 1–3 och 5 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 25 kap. 13 a §, samt närmast före 23 kap. 1 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 kap.

Förskoleverksamhet

Utbildningsverksamhet m.m.

Förskola och viss annan pedagogisk verksamhet

1 §

Sekretess gäller i *förskoleverksamhet* för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess gäller i *förskola och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000) som kompletterar eller erbjuder i stället för förskola* för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Utbildningsverksamhet för barn och ungdomar

Förskoleklass, grundskola, grundskolsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola

2 §

Sekretess gäller i förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan samt i en kommunal riksinternatskola för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas

Sekretess gäller i förskoleklassen, grundskolan, grundskolsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till

utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess gäller på det område som anges i första stycket dels i *skolans elevvårdande verksamhet* i övrigt för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

Sekretess gäller på det område som anges i första stycket i andra fall än som avses i första och andra styckena för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

denne lider men.

Sekretess gäller på det område som anges i första stycket dels i *särskild elevstödjande verksamhet* i övrigt för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

Annan utbildningsverksamhet

Sekretess gäller i *annan utbildningsverksamhet* än sådan som anges i 2 § för uppgift som hänför sig till *psykologisk undersökning eller behandling* och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller syofunktionär, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Sekretess gäller i *elevvårdande verksamhet* i övrigt inom arbetsmarknadsutbildningen, den kommunala vuxenutbildningen, vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, svenskundervisningen för invandrare (sfi) och folkhögskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Fritidshem och viss annan pedagogisk verksamhet

3 §

Sekretess gäller i *fritidshem* och *sådan pedagogisk verksamhet* som avses i 25 kap. skollagen (2010:000) som erbjuds i stället för *fritidshem* för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan *särskild elevstödjande verksamhet* som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess gäller i *annan utbildningsverksamhet än sådan som anges i 2 § i annat fall än som avses i första stycket och hos Verket för högskoleservice i verksamhet som avser biträde vid antagning av studenter för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter* om en enskilds personliga förhållanden, om det *av särskild anledning* kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sekretess gäller i *övrigt på det område som anges i första stycket för annan uppgift om en enskilds personliga förhållanden*, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Skolbarnsomsorg

Sekretess gäller i *skolbarnsomsorgen* för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos *psykolog* eller *kurator*, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess gäller i *samma verksamhet* för *annan* uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Annan utbildningsverksamhet

5 §

Sekretess gäller i *annan utbildningsverksamhet än sådan som anges i 1–3 §§ för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller hos studie- och yrkesvägledningen*, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. *Sekretess gäller i elevvårdande verksamhet i övrigt inom arbetsmarknadsutbildningen, den kommunala vuxenutbildningen, den särskilda utbildningen för vuxna, utbildningen i svenska för invandrare och folkhögskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden*, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i *annan utbildningsverksamhet än sådan som anges i 1–3 §§ i annat fall än som avses i första stycket och hos Verket för högskoleservice i verksamhet som avser biträde vid antagning av studenter för uppgift om en enskilds identitet, adress*

och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

25 kap.

13 a §

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att en uppgift om en enskild lämnas från sådan elevhälsa som avser medicinsk insats till annan elevhälsa eller särskild elevstödjande verksamhet i övrigt inom samma myndighet, om det krävs att uppgiften lämnas för att en elev ska få nödvändigt stöd.

33 kap.

1 §¹

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer hos

1. Diskrimineringsombudsmannen i ärende enligt diskrimineringslagen (2008:567) samt i annat ärende som rör rådgivning åt en enskild,
2. Nämnden mot diskriminering i ärende enligt diskrimineringslagen, eller

3. Statens skolinspektion i ärende enligt 14 a kap. skollagen (1985:1100).
3. Statens skolinspektion i ärende enligt 6 kap. skollagen (2010:000).

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

36 kap.

4 §²

Sekretess gäller hos domstol för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider avsevärd skada eller betydande men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i

1. mål om kollektivavtal, och
2. mål om tillämpningen av
 - lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet,
 - lagen (1982:80) om anställningsskydd,

¹ **Anmärkning:** En ändring i 33 kap. 1 § har också föreslagits i lagrådsremissen En enklare ledighetslagstiftning.

² **Anmärkning:** En ändring i 36 kap. 4 § har också föreslagits i lagrådsremissen En enklare ledighetslagstiftning.

- 14 a kap. 7–12 §§ skollagen (1985:1100),
 - 6 kap. 7–12 §§ skollagen (2010:000),
 - 31–33 §§ lagen (1994:260) om offentlig anställning,
 - 4–11 §§ lagen (1994:261) om fullmaktsanställning,
 - 3–7 §§ lagen (2002:293) om förbud mot diskriminering av deltidsarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning, eller
 - 2 och 5 kap. diskrimineringslagen (2008:567).
- För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare till utgången av juni 2012.

23. Förslag till lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Härigenom föreskrivs att 1 och 17 §§ samt rubriken närmast före 17 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag innehåller bestämmelser om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, förvaltningsområden och rätten att använda minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter och domstolar samt bestämmelser om vissa skyldigheter inom *förskoleverksamhet* och äldreomsorg. Lagen innehåller också bestämmelser om uppföljning av tillämpningen av lagen.

Finska, meänkieli och samiska i förskoleverksamhet och äldreomsorg

När en kommun i ett förvaltningsärende erbjuder plats i *förskoleverksamhet enligt 2 a kap. 1 och 7 §§ skollagen (1985:1100)*, ska kommunen erbjuda barn vars vårdnadshavare begär det plats i *förskoleverksamhet* där hela eller delar av verksamheten bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, förvaltningsområden och rätten att använda minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter och domstolar samt bestämmelser om vissa skyldigheter inom *förskola, sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000) som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola* och äldreomsorg. Lagen innehåller också bestämmelser om uppföljning av tillämpningen av lagen.

Finska, meänkieli och samiska i förskola, viss annan pedagogisk verksamhet och äldreomsorg

17 §

När en kommun i ett förvaltningsärende erbjuder plats i *förskola eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000) som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola*, ska kommunen erbjuda barn vars vårdnadshavare begär det plats i *sådan verksamhet* där hela eller delar av verksamheten bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

24. Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 7 §, 13 kap. 26 och 27 §§ och 15 kap. 5 § samt rubriken närmast före 12 kap. 7 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

Förskoleverksamhet

Förskola och viss annan
pedagogisk verksamhet

7 §

En förälder som besöker *förskoleverksamhet* där barnet deltar har rätt till föräldrapenning i samband med besöket.

En förälder som besöker *barnets förskola eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000), som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola och som barnet deltar i* har rätt till föräldrapenning i samband med besöket.

13 kap.

26 §

En förälder till ett barn som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade har även rätt till tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar från barnets födelse till dess att det fyller 16 år. Detta gäller endast om föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med

1. deltagande i föräldrautbildning,
2. besök i barnets skola,
3. besök i *förskoleverksamhet* som barnet deltar i, *eller*

2. besök i barnets skola, *eller*
3. besök i *barnets förskola eller fritidshem eller i sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000) och som barnet deltar i.*

4. *besök i skolbarnsomsorg som barnet deltar i.*

27 §

En förälder till ett barn som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barnet från det att barnet fyllt 16 år till dess att det fyller 21 år. Rätt till tillfällig föräldrapenning föreligger dock endast om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 16 § 1.

Om barnet efter att ha fyllt 21 år går i sådan skola som avses i 5 kap. 28 § eller 6 kap. 7 § skollagen (1985:1100) har föräldern rätt till tillfällig föräldrapenning

Om barnet efter att ha fyllt 21 år går i sådan skola som avses i 15 kap. 36 § eller 18 kap. 8 § skollagen (2010:000) har föräldern rätt till tillfällig föräldrapenning

för vård av barnet till och med vårterminen det år då barnet fyller 23 år.

för vård av barnet till och med vårterminen det år då barnet fyller 23 år.

15 kap.

5 §

Förlängt barnbidrag lämnas med 1 050 kronor i månaden från och med kvartalet efter den tid som anges i 4 § för ett barn som går i

1. grundskolan *eller motsvarande utbildning i sameskolan, en riksinternatskola eller en sådan fristående skola som avses i 9 kap. 1 eller 5 § skollagen (1985:1100),* eller

2. *särskolan eller specialskolan eller motsvarande utbildning i en fristående skola som är statsunderstödd eller står under statlig tillsyn.*

1. grundskolan, sameskolan, eller *internationell skola på grundskolenivå, eller*

2. *grundskolan eller specialskolan.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

25. Förslag till lag om ändring i lagen (2010:000) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (2010:000) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2009/10:60 Föreslagen lydelse

7 §

Etableringsplanen ska utformas tillsammans med den nyanlände och i samverkan med berörda kommuner, myndigheter, företag och organisationer.

Planen ska omfatta högst 24 månader och minst innehålla

1. <i>svenskundervisning</i> för in-	1. <i>utbildning i svenska</i> för in-
vandrare för den som har rätt att	vandrare <i>eller motsvarande ut-</i>
delta i sådan utbildning enligt	<i>bildning</i> för den som har rätt att
skollagen (1985:1100),	delta i sådan utbildning enligt
	skollagen (2010:000),
2. samhällsorientering, och	
3. aktiviteter för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbetslivet.	

-
1. Denna lag träder i kraft den 2 december 2010.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande till utgången av juni 2012.
 3. Svenskundervisning för invandrare ska även anses omfatta motsvarande utbildning enligt 13 kap. skollagen (1985:1100).

26. Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:000)

Härigenom föreskrivs att 22 kap. 11 § skollagen (2010:000) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.1

Föreslagen lydelse

22 kap.

11 §

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 13 § har rätt att delta i utbildningen.

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i svenska för invandrare inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2010:000) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2010 och ska tillämpas på utbildning från och med den 1 juli 2012.

BILAGA 3

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen
(1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229)² ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.2

Föreslagen lydelse

11 kap.

34 §³

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
 - kortare studier om funktionshinder,
 - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
 - studier inom vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, eller
2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Ersättning enligt lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare ska inte tas upp.

Ersättning enligt lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare ska inte tas upp.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2012.

² Lagen omtryckt 2008:803.

³ **Anmärkning:** En ändring i 11 kap. 34 § har också föreslagits i prop. 2009/10:165.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare samt 1, 2, 4 och 5 §§ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.1

Föreslagen lydelse

Lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare

Lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare

1 §

Prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi-bonus) lämnas till en nyanländ invandrare som

Prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare (sfi-bonus) lämnas till en nyanländ invandrare som

1. har fyllt 18 men inte 65 år,
2. har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 §, 12 kap. 18 §, 21 kap. eller 22 kap. utlänningslagen (2005:716), och
3. uppfyller villkoren enligt 2 och 3 §§.

Med svenskundervisning för invandrare avses i denna lag även en motsvarande utbildning enligt 13 kap. skollagen (1985:1100).

Med utbildning i svenska för invandrare avses i denna lag även en motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen (2010:000).

2 §

Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i svenskundervisning för invandrare och uppnått minst betyget Godkänt enligt något av följande alternativ:

Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i utbildning i svenska för invandrare och uppnått minst betyget Godkänt enligt något av följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
- kurs C på studieväg 2, eller
- kurs D på studieväg 3.

4 §

Sfi-bonus lämnas med

1. en halv bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs B på studieväg 1,
2. två tredjedels bonus för den som har uppnått minst betyget

1. en halv bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i utbildning i svenska för invandrare på kurs B på studieväg 1,
2. två tredjedels bonus för den som har uppnått minst betyget

Godkänt i *svenskundervisning* för invandrare på kurs C på studieväg 2, och

3. en hel bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i *svenskundervisning* för invandrare på kurs D på studieväg 3.

Sfi-bonus lämnas med högst en hel bonus. För en nyanländ som får sfi-bonus enligt första stycket ska redan utbetald sfi-bonus räknas av.

Godkänt i *utbildning i svenska* för invandrare på kurs C på studieväg 2, och

3. en hel bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i *utbildning i svenska* för invandrare på kurs D på studieväg 3.

5 §

Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller *lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar*.

Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller *lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare*.

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2010 i fråga om 5 § och i övrigt den 1 juli 2012.

2. För ersättning enligt *lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar* gäller 5 § i sin äldre lydelse.

BILAGA 4

Utskottets lagförslag

1. Förslaget till skollag

Regeringens förslag

Utskottets förslag

7 kap.

6 §

Barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller grundsärskolan ska tas emot i specialskolan om de

1. är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning
2. är döva eller hörselskadade, eller
3. har en grav språkstörning.

Frågan om mottagande i specialskolan prövas av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Ett beslut om mottagande i specialskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs.

Barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller grundsärskolan ska tas emot i specialskolan om de

1. *är dövblinda eller annars* är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning,
2. *i annat fall än som avses i 1* är döva eller hörselskadade, eller
3. har en grav språkstörning

2. Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Lydelse enligt SFS 2010:481

Utskottets förslag

9 §

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i *lagen* 2. enligt bestämmelser i *skollagen* (2000:873) om registerkontroll av *gen* (2010:000),
personal inom förskoleverksamhet,
skola och skolbarnsomsorg,

3. enligt bestämmelser i *lagen* (2005:405) om försäkringsförmedling,

4. enligt bestämmelser i *lagen* (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn,
eller

5. enligt bestämmelser i *lagen* 5. enligt bestämmelser i *lagen* (2010:000) om registerkontroll av *(2010:479)* om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

3. Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Lydelse enligt SFS 2010:539

Utskottets förslag

11 kap.

34 §

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för

– kortare studier om funktionshinder,

– kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och

– studier inom *vuxenutbildningen för utvecklingsstörda*, eller

2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Ersättning enligt lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom *svenskundervisning* för invandrare ska inte tas upp.

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för

– kortare studier om funktionshinder,

– kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och

– studier inom *särskild utbildning för vuxna*, eller

2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Ersättning enligt lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom *utbildning i svenska* för invandrare ska inte tas upp.

4. Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Regeringens förslag

Utskottets förslag

17 §

När en kommun i ett *förvaltnings-
ärende* erbjuder plats i förskola
eller sådan pedagogisk verksamhet
som avses i 25 kap. skollagen
(2010:000) som kompletterar eller
erbjuds i stället för förskola, ska
kommunen erbjuda barn vars vård-
nadshavare begär det plats i sådan
verksamhet där hela eller delar av
verksamheten bedrivs på finska,
meänkieli respektive samiska.

När en kommun i ett *förvaltnings-
område* erbjuder plats i förskola
eller sådan pedagogisk verksamhet
som avses i 25 kap. skollagen
(2010:000) som kompletterar eller
erbjuds i stället för förskola, ska
kommunen erbjuda barn vars vård-
nadshavare begär det plats i sådan
verksamhet där hela eller delar av
verksamheten bedrivs på finska,
meänkieli respektive samiska.